LEESBOEK

VOOR

VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS

DOOR

P. MARRES

GOUDA - G. B. VAN GOOR ZONEN

LEESBOEK

VOOR

VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS

DOOR

P. MARRES

Leerares Ned. M. O.

Hoofdonderwijzeres aan de 1e Openbare School voor M. U. L. O. te Breda

TWEEDE DEEL

GOUDA — G. B. VAN GOOR ZONEN — 1921

INHOUD.

Bladz.

Bellen blazen. C. en M. SCHARTEN ANTINK 1
Het Lied van den arbeid. RENÉ DE CLERCQ. 4
Het Zeemanskind. IS. QUÉRIDO 5
Kindervreugd. J. REDDINGIUS 8
De Zwaluwen. CAESAR GEZELLE 10
Op het Lichtschip „De Maas". M. J. BRUSSE 13
Jan Hallema en zijn haat. A. WEREMÉUS BUNING. 17
Het Lied van den Wind. JAN A. VAN DROOGENBROECK . 24
De Mijnwerker. FÉLIX RUTTEN 26
De Boomen zien zwart. GUIDO GEZELLE 30
Het Meezennestje. „ „ 30
O 't ruischen van het ranke riet. „ 31
Carel en Elegast. J. A. ALBERDINGK THIJM 33
Een tropisch Oerwoud. F. J. BEZEMER. 40
Maandagmarkt in Amsterdam. JUSTUS VAN MAURIK . . . 45
Krepel wil altijd voordansen. JACOB CATS. 50
Van een Pompoen en een Eik. „ „ 52
Naar Indië om de Noord. R. FRUIN. 53
De hoogmoedige Boer. J. J. CREMER 58
Het Geluk. A. C. W. STARING 65
De Winter. „ „ 65
Nieuwjaar in de Kaapkolonie. S. H. JUNIUS EN D. E. A. JUNIUS 67
Die See is vol van eeuwigheid. DR. D. F. MALHERBE . . 71
De Oogst. STIJN STREUVELS 72
Bloeiende Heide. HELENE SWARTH 80
Winterboom. „ „ 81
Laan in den Winter. „ „ 81
Van zachte Waatren. MARIE BODDAERT 82
Avond aan het Strand. „ „ 82
Karel de Stoute. A. L. G. BOSBOOM-TOUSSAINT 83
De kunst in de gouden Eeuw. DR. P. L. MULLER . . . 92
De Boegi roepen den Avondwind. AUGUSTA DE WIT . . 97

Bladz.
De brief aan den Loteling. H. CONSCIENCE 99
Cornputs' Profeetsij. E. J. POTGIETER 108
Willem van Aelst. A. L. G. BOSBOOM-TOUSSAINT . . . 111
Thilia's huwelijk. R. LOVELING. 118
Het Verschijnsel. A. C. W. STARING 123
De twee Zonen van Oldenbarneveld. LOD. MULDER. . . 126
Een vergeefsche vernedering. H. SCHIMMEL 131
Aan iedereen. P. A. DE GENESTET. 139
Kinderloos. „ „ 140
Neen. „ „ 142
Gestoorde Weeldewandeling. S. FALKLAND 143
Een bezoek bij de Alfoeren. T. J. BEZEMER. 150
Hoe we uit spelevaren gingen. HILDEBRAND. 159
Het zieke Prinsje. L. COUPERUS 166
Het faillissement. E. J. POTGIETER 170
Uitvaert van mijn Dochterken. J. V. D. VONDEL. . . . 178
Op het overlijden van P. C. Hooft. „ 179
Op d' afbeeldinge van den heer Joan de Wit. „ 180
Ter Gedachtenis aan M. H Tromp. „ 180
De Haringvangst. G. F. HASPELS 180
Sneldichten. CONSTANTIJN HUYGENS 188
Nieuw Jaer. „ „ 189
De slag bij West-Kapelle. J. VAN LENNEP 190

BELLEN BLAZEN.

De koorts van den arbeid had de boeren bevangen. De kerselaars waren leeggeplukt en ook de eerste abrikozen, de olm-groote abrikozeboomen, doorsprenkeld van duizenden vruchten. Midden in het koren hadden de hooge ladders den boom in gevoerd, en onder het weelderig plukken van dien overvloed van zon-warme fluweeligheden, was de droge heete geur van het graan hun naar het hoofd gestegen. Wild neeg het reeds dooreen van zwaarte; de stroogele stelen stonden op kraken onder de vracht der barstende aren. Het moest omver, het moest omnêer; hun armen, moê van het rekken en plukken, verlangden naar den sikkelzwaai en naar de prikkelende omvatting en het saamsnoeren der weerbarstige schoven. Het weer was gunstig; veel dagen van hitte hadden het koren terdege geroosterd, en nog hield het schoone zomeren aan; maar toch verzwoelde het naar onwêerachtige bewolkingen in den namiddag.... Het graan moest er af vóór het tij keerde en met regen den gaven oogst bedierf.

Het was Zondag. — Maar wàt zou de Zondag, als de arbeidbegeerige adem hijgt en de overrijpe buit ritselwiegend te wachten staat! Ze begonnen vandaag nog, mèt den Zondag. Was er wel schooner feest te denken, dan de inluiding van den oogst?

En de boeren waren dronken van vreugde. Die zong in de schelle stem van Pietro, toen hij langs kwam en zijn vroolijken groet riep en zwaaide met zijn stroohoed; die knalde als vuurwerk in het zweepgeknetter van Paolino, die met het geweldige witte-ossen-span en den rooden wagen haastig voorbijzwoegde. De jonge meiden lachten met glinsterende oogen en blanke tanden uit hun bruine, bezweete gezichten, die onder den vuurrooden hoofddoek als welige pioenen waren. En de kinderen sprongen en klapten in de handen, en sleepten met de korven, waarin de „merenda" watertanden deed: het gebraden konijn en de wijn en het brood. Straks zouden ze zitten op een plek, verwonnen tusschen het koren, in de zoelte van een appelboom en wingerdhagen, en rusten en smullen en koelen hun dorst.

— — Vanaf den rand van ons grasterras, door het huis en de cypressen beschaduwd, aanschouwden wij dit schoon bedrijf. In rieten stoelen zaten wij en dronken thee. O thee, die, in de

warmte, 'n oogenblik zéér warm u als doorstóómt, en dan een geurige kalmte laat, die wederom koelte wekt . . . Het was inderdaad een zeer heete dag; doch hier, op dit terras boven het dal van den Arno, spoelde altijd een heerlijke frischte. Het linnen jasje open op dien zefier, de lichtgeschoeide voeten in het gras, de oogen gebet aan het ernstige groen van de heuvelen aan den overkant, waar laurieren en pijnboom-wouden de donkergele korenlanden kronen, — zoo was het nog juist uit te houden.

Op de trappen van het bordes was een klein en druk gedoe. Een blond meisje had vriendinnetjes te spelen, en in een bakje zeepwater bobbelden en borrelden de wit aarden pijpen, expresselijk tot dit luchtige spel uit Holland ontboden. — De pijpen brobbelden, maar de bellen, die uit de opening dropen, hingen slap en bleek en zwabberden van kantige zeepcellen onderaan. Zij wilden niet wèg van de pijp en de lucht in, en flapten dadelijk uit elkaar. De kinderen waren teleurgesteld.

Toen trok ik mijn jasje uit, en koen in mijn sporthemd toog ik te hulp. Een nieuwe verwachting keek uit vier paar oogen rond het bakje der belofte, . . . Zoo, eerst wat meer zeep in het water, en nog maar eens goed roeren, en nou nog eens probeeren . . . . De brokkelige zeep-kristallen rezen reeds parelmoeriger; een paar dunne belletjes ontwelden de pijp en bersten in damp. Langzaam-aan werden zij zijiger en kregen meer kleur . . . . Eén glanzende bel steeg wel een meter hoog, dwaalde toen neêr en bluschte pas in 't gras. De kinderen, opgetogen, gingen met verschen moed aan het borrelen. En turend boven bolle wangen, rooder en rooder, bliezen zij met gespannen aandacht. Witte stroomen woelden door de zwellende wanden, die zwellend, aangeblazen werden met teeder rood en groen. Onder gejuich liet de eerste los, een groote, die deftig daalde en even veerend liggen bleef, een glazen wonder. En ook het blonde meisje, opeens, had drie van deze tooverdingen drijven al boven haar hoofd.

Spoedig werd het een wedstrijd; gedurig ijlden en dwaalden die fleurige, ronde doorzichtigheden in een statig-zachten dwarrel. Ook de anderen aan de theetafel, bekoord door dit teederste spel, konden niet rustig blijven toezien.

Het werd een luideloos ballen-werpen met al die witte kolfjes; een stil tournooi van kleurige droomen, zonder botsing noch zege. Alsof een regenboog in zwevende rondheên uiteen viel, zoo bloeide de lucht in een zwervenden dans. Het was een jongleeren

met etherische parelen; het was een raketten met hemelbloemen van dauw en ochtendglorie; het was een aureool van wichtlooze, veeltintige werelden over de hoofden van een Godenvolk. Soms vlogen die diafane kogels heen in een ijlen trek, snel maar zacht als welbewuste zaden, zoekend een vruchtbaren kiemgrond. Eén streefde er hoog en hooger, en zwenkte op den wind, en toog voort over het huis . . . .

Maar geduld deed er andere groeien en groeien in al rijker en dieper kleuren tot de grootte van een tuinspiegel. In prachtig groen en rood en geel, verdrijvend door het gladde vlies, blonk er in kromme kaatsing huis en hemel, gazon en cypressen, een klein-klaar tooverland van zonderlinge diepte en tintengloed.

En ten leste werden zij al teêrder en subliemer en hachelijk broos. Er kwamen er in helle metaalgloren, enkel lazuur en goud; het blauw werd sulferig en zwart, het goud werd brandend, en als in heet stof verstoof dit kranke schoon . . . .

Het middagwindje was gaan liggen. De hemel bewolkte zich. Het was stil en drukkend warm. Ik veegde mij het voorhoofd en den hals. Wie gaat er nu ook bellen blazen op zulk een dag! ik was doodmoe. Wij waren allen doodmoe.

„O viaaa!" joelde de stem van Paolino. En daar kwamen de witte ossen met den korenwagen het weggetje af; de jongen joeg ze en geeselde de lucht met felle knallen, waar hij zweetend en lachend, zijn bruine voeten repte; zijn hemd stond open op zijn zwart-bekroesde borst. En achter den koperbeladen wagen hield Annunzia straf de koorde, en remde de ruischende vracht.

Uit de verte schalde het gezang der anderen, stuwende en luwende met de golven van den arbeid. Het heft zich op een trotschen maatgang en zinkt dan neêr in een joedelenden weemoed,

Wij zitten hier bij de ordelooze theetafel, ontdaan van het bellenblazen . . . .

Wij [1]) blazen bellen aan den rand van het leven, aan den rand van het geweldige, lachende en steunende leven. Voor ons eigen vermaak en tot onze schrijnende smart blazen wij bellen van glanzende woorden. Soms spatten zij weg als ijdel stof. Soms ijlen zij heen als zaden, die hun kiem-aard zoeken, en drijven uit het gezicht. Soms branden zij in giftige kleuren en ontploffen als

1) De schrijvers.

een kwaad gas. Maar eens, wie zal het zeggen, groeit er een grooter en grooter en spiegelt in al dieper glorenden kleurengloed een wonderbare wereld. Wat zal zijn lot zijn? Hij groeit en groeit en wordt zoo schoon....

Wij blazen bellen aan den afgrond van het leven.

C. en M. SCHARTEN—ANTINK.

Uit: „Typen en Curiositeiten." Maatschappij v. goede en goedk. lectuur, A'dam.

HET LIED VAN DEN ARBEID.

Zanger en schilder, zoeker en vorscher,
Gij, die beitelt en tempels bouwt;
Visscher en roeier, delver en dorscher,
Gij, die bakt en slacht en brouwt;
Looier en lapper,
Kuiper en tapper,
Wever en naaier,
Zager en draaier,
Hoefsmid, ploegsmid, en, nog forscher,
Gij, die in dokken en mijnen sjouwt —
Werpt u vooruit en 't feest begonnen!
Zwaait met vlaggen en brandt kanonnen!
Stedeling, dorpeling,
Trotsche verworpeling;
Kroont met ijzer
Den Arbeid Keizer!
Voert zijn wagen door markt en kerk!
Hem is de kracht, de moed, het werk!
Hem is het land, hem is de zee!
Vlaanderens volk, Hoezee!

Brengt uw vrouwen en zoete verloofden,
Zonen en dochters, brengt ze hier!
Steekt uw kindeken over de hoofden
Dat het zijn armkens zwaaie en tier!

Stoetsgewijs stappend
Handenklappend,
Dansend en springend
Lachend en zingend,
Juichend, joelend, dolverdoofden,
Razend van vreugd en machtig fier —
Werpt u vooruit en 't feest begonnen!
Zwaait met vlaggen en brandt kanonnen!
Stedeling, dorpeling,
Trotsche verworpeling;
Kroont met ijzer
Den Arbeid Keizer!
Voert zijn wagen door markt en kerk!
Hem is de kracht, de moed, het werk!
Hem is het land, hem is de zee!
Vlaanderens Volk! Hoezee!

RENÉ DE CLERQ.

Uit: Gedichten, S. L. v. Looy, A'dam.

HET ZEEMANSKIND.

De dagen en avonden verzwierf hij aan zee, in de baai, bij geankerde schepen, tusschen zeevaarders en gasten van vreemde landen. Maar het allerliefst doolde hij langs de eenzame kust, bepeinzend de bange maar heerlijke verhalen van heksen, duivelen en booze geesten met hun nachtrumoer achter de heuvelen. En dan, stilaan, mijmerend, eigen gedachte-spel volgen, droom'rig schuimlijn en golfkanteling na-oogen en het zachte zingen inluisteren van de fijn-fonkelende zomerzee, overblauwd met den glans van inspiegelend azuur. Dat was zijn zacht en stapvoets-zwervend, eenzaam geluk. Niets meer hoorde en zag hij dan geruisch en licht.... Het gedruisch als een zich ontwebbend weven van levens-geheimen, het zachtblauwe zeelicht als een glimlach van al het bestaande. Peinzen bleef hij, uren aan uren, tot de zee wonderlijk ging glanzen in den avond. Dan overdacht hij weer wat zijn vader en verdronken broers hem van het geheimvol lichten der zee, dat zilverblauwe vuur in den duisteren nacht, hadden verteld. Ook van zijn rotsen af kon hij de glans-sproeiende

en kantelende golven zien aansnellen als bleeke vlammen en groen-roode toortsen die zich telkens dompelende, doofden, den brandenden kop in zee. Maar ver in den oceaan moest de tooverij van het nachtelijk zee-vuren zooveel begoochelender zijn. Hij hoorde weer de diepe volle stem zijns vaders hem verhalen van de keerkringen, waar het zee-lichten zoo eindeloos rond het schip uitstraalde, dat het één onmeetbare glans werd, waarover regenboog-kleurig vuur aan- en wegschoot in de donkere diepte der omslaande golven. Het was een der wonderen Gods, die niemand begreep en ieder vroomhartig zeevaarder zóó ontroerde, dat hij knielde in de duisternis, bad en schreide van ontroering.

Ook hij, van de kust, wou het spel der dolfijnen zien in dit wonderlijk nachtlicht, als ze in grillige gedaanteveranderingen zwommen om de kiel, en de narwal met zijn gescherpten eenhoorn in de flanken van het schip wou boren. De dolfijnen konden zingen, hadden al de matrozen en visschers van Rock beweerd, zingen, heel zacht en heel droef in het donker van de golven. En zoo hechtten zij aan de vriendschap van menschen, dat ze schreiden wanneer die hen verlieten. En als zomeravond's bij maanlicht en windstilte, een vaarder aan boord den doedel bespeelde of de kleine fluit, dan schoten zij uit de golven op, hieven de koppen en luisterden zoet, terwijl hun oogen blonken van vurigheid. Moest hij die zingende visschen niet zien duikelen in de zee, de verre zee, aan alle kanten onbegrensd? De woedendste zeilers slakkengangden naast den dolfijn, vertelden hem de maats. Zóó zag je de dartele bent bijeen om voor- en achtersteven, één vochte glinstering hun huid; plots, in dolle vaart, zwommen ze weg, verloor je ze gansch en al uit het gezicht, maar niet zoo gauw weer klonken de eerste aarzelende tonen van den doedel over het windstille water, of in bliksemende drift keerden ze uit de verte terug, en omstoeiden opnieuw flanken en kiel van de zeilers.

Altijd weer, te avond en te noen, zocht en vond Melvina den knaap in zijn droomende eenzaamheid, lokte ze met haar smeekende stem den heimweezieken jongen mee de hut in. Maar het grijze en glinsterende licht van de middag-zee week niet uit zijn opgewonden en koortsige oogen, en de zachte stem van zijn moeder kon zijn gedachten niet koelen.

Door hem had Melvina het verre zwerven langs de kusten geleerd. Want geen grot, goudkleurig en groen bemost, als de onderaardsche nis van een half doorschenen tempel; geen spelonk en hol, hoe grillig en woest ook met steenblokken in wilden worp omstapeld, of de jongen vluchtte er heen met zijn zoete droomen, drong er in door tot op den duistersten hoek, waar het licht gestorven was tusschen de stille wanden, ijselijke rompen en geschonden gedaanten van rotsbeelden. Om hèm had Melvina het gewaagd de duivelsgrot te beklauteren, de geweldige grot waar allerlei geheimzinnigs van verhaald werd, door zeelieden, vrouwen uit den omtrek en dorpelingen van Rock. Op een dag, radeloos van angst dat ze hem nergens had kunnen vinden, was ze tegen schemer de duivelsgrot ingeklommen. Een ijzing van kruin tot teen stolde haar heele wezen stijf, toen ze voor het eerst de schemerende grotzaal intuurde. Onder het ontzag'lijk zuilengewelf voelde ze zich nietig als een insect. De rotswanden schénen opéén te schuiven en weer achteruit te drijven. Ze schreeuwde van ontzetting en een verschrikkelijke echo weerkaatste haar stem als een alarm-geschrei door de schemerende grot. Ze voelde dat ze zou ineenstorten .... Was dat háár stem alleen? Of waren hier zoovele wezens, die schreiden en schreeuwden te zaâm? Toch moest ze haar kind zoeken en vinden. Bangelijk keek ze op naar de roode rotswanden van het geheimzinnige hol en telkens als ze even verschoof, wisselde het onderschepte licht op de gewelfmuren en zuilen, en omdreven haar trillende schaduwen als schachtmuilen die zich sperden en sloten. Nu zag ze den grotingang nog bleek-beschenen en het paarse licht aan flarden zich scheuren op de pieken en punten der steenbrokken en tegen de wonderlijk groene en violette gewelven aansluipen. De zee ruischte en zong en de stilte perste haar de hijgende borst ineen. Bij een kloof, gangachtig indringend in de kerkhooge grot, zag ze eindelijk scheem'ren de schotsche muts en den blauwen kazak van haar jongen. Te luisteren lag hij, half bedwelmd, naar het zachte zingen der zee in het schemerhol en dan weer tuurde hij naar de ontzaglijke zuilen onder het groote gewelf bijeen gebogen, terwijl een dolende schemer-schijn een âl-wisselend licht door de donkere hal heen-speelde. Weer schreeuwde Melvina maar nu van vreugde, en weer galmde als een warreling van vele stemmen haar gebroken roep door de ruischende ruimte.

Op zijn bed van wier overpeinsde hij, wat de duivelsgrot hem weer voor wonderen had te zien gegeven. Er zwommen door de altijd nagejaagde golven, in het stikke-duister van het hol, visschen zonder oogen, met een huid van paarlmoer en goud. Hun kleuren schitterden onder de zuilen, uit de diepe donkerte in het halflicht, en als een vuur van paarlen schoten ze, telkens botsend tegen pieken en steunpunten, langs de gewelfmuren. Hij bemijmerde deze angstige blindheid der schoon-kleurige visschen en hij begreep niet waarom ze zoo hardnekkig in de steile donkerte van de duivelsgrot bleven. — En 's morgens, met klare oogen, vertelde hij Melvina dadelijk wat hij gezien had, en dat de visschen als scharlaken, gouden, purperen en oranje sloepjes in het grotduister dooreenwemelden, zonder oogen, in wild gewoel tegen elkaar in.

Zoo behield ze telkens haar kind en verloor ze veel van haar angst voor de grot-geheimen en het mysterie der spelonken. De duivelsgrot begon ze te beklauteren van allen kant, als ze hem zocht, en al plechtiger zong de ziel mee, in de heilige stilte van de grot. Zoo, in deze vrijmoedige nadering van al het behekste en spookachtige van de kust, was zij strandroofster geworden, eerst onder vreeselijke angsten alle onheil van zich afbiddend. Maar snel groeide de roof-hartstocht in haar tot een gulzigen, tiranniseerden waan, die gruwel-gevoel en bijgeloofs-vrees voor een poos geheel overwon. Want al wat ze bedreef, herhaalde ze steeds in zich zelve, was ten beste gemeend voor haar kind. Maakte ze hem eens rijk, dan zou hij bij haar blijven, zou ze met hem kunnen wonen, op het land, ver van de zee. En snel bad ze, onder deze gedachten voor het zieleheil van haar man en haar verdronken kinderen.

IS. QUERIDO.

Uit: „Melvina". L. J. Veen, A'dam.

KINDERVREUGD.

Hoe ging 'k als kind naar 't oud, stok-oude vrouwtje,
dat woonde in 't bosch, en trok aan 't vette touwtje
tot klink de klink ging van de bovendeur,
dan stak ik ras de vingers in de scheur
tusschen de dèuren tot ook de andre ging,

dat was een blij en heel gewichtig ding.
Dàn riep het goedig, Brabantsch-beste, vrouwtje,
mij bij het vuur, dat naar het zwarte schouwtje
zijn fel-getongde flikker-vlammen zond,
die kronkelden den ketel rond en rond.
Gebarend met een talhout stootte zij
diep onder de asch en zong een melodij
met haar versleten stem: „Hoor jongske, zoet,
wat dapper aan het vuurken vlammen doet."
En hurkend zong zij 't lied vol tooverij,
en 't vuurken laaide in wilde razernij,
zoodat de deksel van den zwarten ketel
te dansen ging en heete damp vermetel
steeg door de schouw. „Kom, jongske, kom, waar zitje?
Waarvan zal 't zijn?" zoo riep zij. „Van Sneeuwwitje,"
riep ik terug en weldra zaten wij
dicht bij het vuur en zij vertelde mij.
Dàn was geen kind gelukkiger dan ik,
dapper en bang op 't zelfde oogenblik.
Dan zag ik al die kleine dwergen gaan
door 't eenzaam bosch in 't weifellicht der maan,
dàn hoorde ik al hun vlugge, kleine voetjes
stappende gaan, genietend zat ik zoetjes
te luist'ren in mijn stoel: „Die koningin
is stout, nietwaar?" „Ja, grootje," zeide ik „in,
in heel het land is geen zoo stout als zij,"
en 't oudje lachte en zei: „Gij weet het, gij . . . ."

Wat ben ik lang, heel lang, een kind geweest,
minnaar van sprookje en wonder, menig feest
heeft het gevierd in 't kleine Peel-gehucht.
Als in den herfst laat-avonds hoef-gerucht
klonk langs zijn venster, meende hij te hooren
ridders te paard, en 't slot in nacht verloren
stond zwart en groot, aan elken kant een toren
en in den nacht klonk wakker 's wachters horen.
In 't schemerduister zag hij elfen glijen,
dansend heel licht hun wisselende reien
en menig dwalend lichtje rees en blonk,
heel even maar, tot wèg het vuurtje zonk.

Wondre verhalen deed het vrouwtje mij
in 't schemeruur; wij tuurden allebei
wel eens in 't donker, om, diep tusschen 't hout,
't dwaallicht te zien, dat lokt door schijn van goud.
Als gouden lichtjes blinken die verhalen,
wat is het schoon, rustig, vèrheen te dwalen.

Soms was 't van heksen, dat zij sprak, de wind
huilde in de schouw in 't noodtij, en geen kind
was buiten meer, het donker sloop om 't huis
bij regendeun en stormend windgedruisch.
Dàn hoorde ik, bang, de hooge, felle kreten,
die gierend-hel de lucht aan flarden reten,
dàn zag ik gaan schrikwezens op hun stokken
rijdend heel hoog, 't geklapper van hun rokken
was spookmuziek .... Maar grootje sprak niet meer,
maar lachte zacht en zei: „Je moet niet weer
bang zijn, mijn vent, al de 'eksen zijn toch dood,
wat wil je, zeg, een appel of een noot?"
Wèg was mijn angst en ook de nacht was heen,
ik zat bij haar in 't zonlicht, heel tevreên.

J. REDDINGIUS.

Uit: „Johanneskind". Maatsch. v. goede en goedk, lectuur. A'dam.

DE ZWALUWEN.

En daar zaten ze nu, neêrgefokt en gehurkt op hun korte pootjes die, onzichtbaar in hun pluimen, haakten en grepe hielden om een wiegende wilgentakske, een voet boven den ongerepten waterspiegel. Vijf zwaluw-vogeltjes, bevallige jonkheden van eenen eersten broed met eene voornaamheid van verkepte heerenkindjes, van verwende rijkemanskroost, te midden 't gemeen gefladder van de tjilpende musschen.

't Een hier en 't ander daar, zaten ze, geschrankt, en telkens de wind over 't water voer, en al de bladjes wikkelen deed, wiegden ze gevijven op en nêer, en wiegen onder hen deed hun evenvuldig wederbeeld in 't water. Vijf bollekens wit te midden 't eenverwig zomergroen, met al hun pluimtjes opgestreuveld in

genoegelijk zitten en nietsdoen. Elk had zijn eigen zwart blauwendig glimmende manteltjen om de schouders met een lapken op de borst, en dat al achter uitliep op een paar gekruiste spichtige vlerkspitsen, puntig en fijn en langer nog dan hun wordende stéert.

Roeren niet, maar rusten deden ze; bij wijlen trokken ze hunne oogleden toe over hunne zwarte oogballen, maar 't en was geen slapen dat; even gauw waren ze weêr open en ze wendden in hunne holten bij 't draaien van het platte kopke, daar ze iets vervolgden op de lucht. Ze geeuwden rekwijd open hunne bek-splete, dat 't al hemel en bek was, zoo wijd, en gevoerd met blekkende warme oranjekleur. En dan weêr zaten ze stil en staren, doelloos, en deden alsof ze aan 't peizen waren, lijk vijf kleine vernoegde paterkens.

't Leven! 't heerlijke luchtige, zonnige, vrije leven! dat was iets!

Amper een paar dagen geleên, lagen ze nog alle vijve, nevens malkaâr, geklast in den warmen nestpolk, te eten, te slapen en hun weeke pennen te laten bedijgen. Van den dag en kregen ze el niets te zien als een schuchter striepke licht dat binnenviel door 't nestgat; af en toe kwamen daar moêrkes, al tieren eens binnenloeren of 't al in den haak was, of wel, stille genoeg, brengen den buitgemaakten kost, met, om hen zwevend, het be-koorlijk raadsel van al 't onbekende dat daarbuiten ommeging en te zien was.

Ze werd hun hoe langer hoe min dragelijk, die tintelende gierigheid om nieuws van de buitenlucht; ze hoorden 't — en snakten op — hoe de gierende bende voorbijsnorde, en der waren er al van de oudste die met snavel en pooten, met stuiken en horten boven gerochten en zaten een kijkje te nemen aan 't nest-hol, stonden lang; ze werden er gespezen, en vielen dan stom-meling weêr beneên. Het nest werd hun te ontgroeien en te klein; ze kregen hoe langer hoe degelijker pluimen en de gading ging in hen op, hoe langer hoe sterker, om met eigen vrije veren op de lucht te gaan zwieren.

En 't was gebeurd, eindelijk! 't Een na 't ander waren ze over boord uit 't nest gevallen in 't opene ruim en de diepte. Van-zelfs waren hunne wiekskes opengezet en hadden grepe gevat op de lucht, wijd open al slaan, eens overhand en dan te gare, voort in zwierige kringen, door 't blendend zonnelicht en de geurige zoelte. Eens op en eens neêre en dan weg en dan weêre,

zonder vallen, en met een poze rusten bijtijds, alles onder de wakende oogen van de angstig rondschijverende moêrtjes.

Ja! 't ging genoeg, 't ging alsof ze 't nooit en hadden dienen te leeren, en van den eersten keer wisten ze hun wegen in 't opene luchtveld.

Voort zoo schoeren ze, in bende, en al swietswatelen en tieren langs muren en gevels en daken, voort door strate en over veld: met zwierigen zwaai in korten keer, of rechte schietlijne den wind voorbij, om dan met een boogden ruk de lucht in te stieren hooger dan de hoogste boomtoppen.

Daar, in 't eeuwig blauw, hingen ze, lustig kringen te schrijven, slierend op de lucht, om en achter malkander, met uitgestrekte pennen, te wenden en te keeren, dragend overal de vrijheid met hen, boven het diepliggende bontkleurde landschap. Zoo kwamen ze dan medeen beneêngeschoten tot rakelings bij 't water, sneden door de lucht en zoefden langs het stille watervlak alles voorbij, de wilgetronken voorbij en de bloeiende kwei en de stoorende vliendertrossen, het hangende haar van den treurenden essche, en het rankende klimop; de rilde teêrgeluwe lischbloem voorbij en de stille wompelblâren, de waterleliën en al 't droomerige waterwied, tot ze tenden kwamen; dan was 't herdoens, met sierlijken hef remden ze hunne vlucht om de haag te mijden, en kwamen weêr uit de lucht beneên gedreven, tot in 't water nu, en telkens dat ze dopten, rimpelde 't kringsgewijze uit, tot in den diepgemolmden oeverberm.

En dat was zoo lijfsgena maar vliegen, al tateren van den deun die 't deed, totdat weêr hun vlerken vermoeid om ruste vroegen, en zoo waren ze hier komen zitten, op 't zelfde taksken, alle vijve, een voet boven 't water.

Hier vonden ze de moêrkes ook en kwamen ze azen, schielijk uit de lucht, van God weet waar, met 't gevangene vliegske dat ze vallen lieten in een van de vijf gapende gulzige kelen. Bij beurten kregen ze elk hun deel, en 't werd effenaan naar binnen gedrongen met herhaaldelijk zwelgen, — om, er al dadelijk weêr uit, geteerd en verworden, in 't water te pletsen en plaatse te maken voor nieuw.

Evengauw waren ze 't geware wanneer moeder of vader in aantocht was; ze schokten recht, vol nooit voldaan verlangen, reikten hunnen hals uit, roerend hun vlerken in trillenden daver, en z'en waren maar gerust als 't moêrke, voorbijgeschoten, een

stonde was blijven hangen op zijn pennen, om hun 't een of 't andere in den bek te leggen. Dan rustten ze weêr en rokken hun wiekskes en hun steert op hun poot open tot waaierkes en geeuwden van vernoegdheid.

Ineens zat 't moêrke erbij, kennelijk aan zijnen langen vorksteert, bezorgd en welgezind moêrtje, en 't swatelde en 't zwoer zijn zwaluwliedje tenders keer op keer, wijl hoog in een populierentop de merel te melden zat al zijne levenservaring, hoe 't regenen moest als hij riep, en een vinke sloeg haar frissche slaan, en de toortels roekeloerden en reigers vaarden hoog in 't laatste zonnevier.

't Deemsteren doffelde alles weg in schemerige onduidelijkheid, de puiden kwakten al; elk wikkelde zijn kopke in zijn veeren en sliep.

CAESAR GEZELLE.

Uit: „Uit het leven der dieren". L. J. Veen, A'dam.

OP HET LICHTSCHIP „DE MAAS".

Zoo maakte ik mijn entree op het lichtschip. En even wenschte ik dat ik er meteen weer âf was, wijl ik mij 'n figuur voelde slaan, alsof ik 't mannetje uit de maan ware geweest, dat daar was neer komen dalen.

Doch dat duurde maar kort, want de gezagvoerder, die een oud en waardig man met witte haren was, kwam dra tot zichzelf, en staande te midden van het „gezag", waartoe ook de stuurman en de machinist behooren, boog hij ridderlijk, reikte mij de hand ten welkom, stelde zijn beide raadslieden aan mij voor, en sprak toen eenige plechtige woorden om mij gastvrijheid aan te bieden op zijn schip; aartsvaderlijk, zooals een bejaarde koning een afgezant uit een ver, onbekend land zou ontvangen. En bij dit ceremonieel was het onthutste volk eerbiedig op een afstand achterbaks gaan staan. Ik had een aanbevelingsbrief overgereikt, en, dewijl de kapitein momenteel zijn bril niet bij zich had, dien zelf voorgelezen. En daarna waren wij meteen op den voet van zeer bevriende mogendheden, die de uiterlijke hoffelijkheidsvormen nu verder wel wat achterwege konden laten.

Wij daalden af naar de kajuit van den kapitein, wat op een

schip zooveel als de troonzaal van een paleis, of het allerheilige van den tempel is, en mij werd een plaats vereerd aan de linkerhand van den gezagvoerder. Daartegenover namen de stuurman en de machinist hun zetels in. En wij rookten vreedzaam, ietwat officieel nog: sigaren, omdat vredespijpen voor 't moment te familiaar waren. Daarbij spraken wij over weer en wind en wal en zee, en lieten nu en dan reeds een en ander uit onze levens blijken.

Ik had den tijd; de Twent was achter mij weg, den heelen dag en den nacht en nog een dag kon ik er blijven, en het gezag ried mij aan, mij nu eerst heelemaal thuis te maken aan boord. Later, als ik er wat beter in was, kon ik dan wel gaan vragen. Wat een levenswijze raad was, want niets is beschamender dan interviewen over zaken waar je geen flauw benul van hebt, om de uiterst domme dingen die je dan vraagt.

Al heel gauw, te vijf minuten voor twaalven kwam dan ook de kok, die in strijd met zijn smakelijk bedrijf broodmager en groenig bleek is, eerbiedig op zijn kousen vóór 't drempeltje van de kajuit staan, en terwijl hij schuchter zijn warharige hoofd langs het groene gordijntje stak, legde hij ten saluut zijn hand aan zijn rechtsche slaap, en vroeg: „Kapitein, kan ik opbakken?" Waarop de gezagvoerder iets genoegelijks in zijn oogen kreeg, de handen lustig wreef, en uitriep: „Daar heb je nou warempel die vervloekte kerel weer!" En omdat 't gezag niet lachte om die snaakschheid, durfde ik ook niet. Maar de stuurman zei droogweg: „Toe maar, bak jij maar op."

Toen kwam de kok binnen, voorzichtig zijn kousevoeten zettend, alsof hij bang was 't zeiltje te bemodderen. Hij droeg oneigenaardig een blauw boezeroen en een pruim in een glimmende bult van zijn ingevallen wang. De kapitein gelastte een schoon servet; de diepe borden werden vier in de rondte gegooid, de vorken en lepels in de buurt van elk bord neergekwakt, dat ze koppig opsprongen. En weldra liet de kok daar middenin vallen, alsof ie z'n handen verbrandde, een koperen teiltje met een dikke, lichtgroene massa, die zoetjes heen en weer spoelde tegen de randen, op de zachte deining van 't schip, en dat was de Snert, de Scheeps-Snert, de gebenedijde Spijs van den zeeman.

Wij hebben er voor gebeden. De kapitein nam het kalotje van zijn aartsvaderlijk, zilverwit hoofd, en vouwde de blanke handen. En Maas, de scheepshond, ook wel liefkoozend Witpoot genoemd,

die juist binnenkwam, bleef kwispelend even wachten. Daarna greep de stuurman vier vierkante bonkjes eiergeel spek uit de kast, en deelde die uit, en Witpoot kreeg de zwoerten, en likte na afloop de snertborden schoon.

Maar ik schenk u het verdere menu van ons schaften, en de heel niet officieele tafelredes, en ik besluit dit maal-relaas met de dankbaar verzadigde woorden van den kapitein: „Daar zal een tukkie op smaken," — wat naderhand toekomst-muziek bleek geweest te zijn, want mijn inval in het regelmatige luchtschipleven had den goeden oude toch nog zóó zeer beroerd, dat hij voor 't eerst in de twaalf jaar van zijn commando over de Maas, die hier immers twaalf jaar aan den ketting lag, den middagslaap niet kon vatten. Hetgeen niet wegnam dat er aan boord die rust heerschte, na 't middagmaal, van een landbouwdorp op een zonheeten middag; en dezelfde verlatenheid, want op de wachts na lag alle man te kooi.

Dus ging ik naar dek. En terwijl ik rondzag dien reuze-cirkel van zee en lucht, waar 't schip als een passerpunt middenin ligt, en de eeuwige, loome golvenbeweging; en turend-ver weg witte vlekjes op 't horizonwaas, waar de Hoek en Scheveningen liggen, toen dacht ik met angst, dat dit hier nu dag aan dag van al twaalf jaar net eender zoo was, en dat 't *nooit* aankomt, dit schip, en hoe eindeloos veel jaren nog wel? Aldoor maar houdt die ketting het in zicht ver weg van de kust, met de eenzaamheid van water daartusschen.

Dat is die treurigheid van het lichtschip. Daar is nu nooit 's jacht in of opgewektheid van snelle vaart, nooit is er het vroolijk vertier omheen van telkens weer andere havens, en het davert nooit in zijn ruimen van lossen en laden. Even als menschen, hebben schepen hun gezichten, waarop je stemming en karakter kunt lezen; en als je 't lichtschip goed aankijkt, zie je 't dom en vadsig-slaperig, zonder 'n vonkje temperament; log en wezenloos laat 't zich door 't water maar schommelen, en 't dommelt zoo lang al, dat je denkt, of 't soms dood is.

Zoodra ik er op kwam, had 'k die beklemming gevoeld, opeens gedacht aan Dreyfus op 't Duivelseiland, en als bannelingen zien ook de meeste menschen er uit. Zij hebben geen zongebruinde zeemansgezichten; 't zijn meerendeels stille geel-bleeke mannen, de facies ouwelijk gerimpeld, en hun oogen staan dof en droefgeestig. 't Kan hun niet meer schelen hoe ze er uitzien; onge-

schoren, met oude, verdragen, vlekkerige kleeren, en hoofddeksels, zooals alleen wakers en nachtkoetsiers dragen. Zoo wòrden menschen, die buiten het leven staan. Niemand immers die hen ziet, en vooral: geen vrouwen.

Zóó, merkte ik ineens, dat ik somber filosofeerde, en ik dacht of die zware gepeinzen ook soms 't opkomen van zeeziekte bij mij konden zijn. Waarom ik een luchtig praatje begon met den uitkijk, die op 't achterdek, van 't roer tot de sloep, zijn na-den-middag-wacht afstapte, als een wekker regelmatig, al maar heen en terug. Maar die begon toen meteen precies in denzelfden zeezieken toon te spreken, telkens plots met zijn rug naar mij toe bedrijvig naar den horizon starend, als hij dacht dat de stuurman er aankwam.

Eerst had ie 's gezucht, toen ik 'm aanklampte met 'n geestig „Mooi weertje vandaag hè?"

En toen, als een vreeselijk geheim, fluisterde hij me grommend nadrukkelijk toe: „'t Leven is hier te eentonig, meneer... die eentonigheid breekt je den nek. 't Eenige wat je nou 's kan doen is je kijker nemen en je kijkt eris naar den wal... Maar alleen je oogen kunnen daar komen. Je zit hier gevangen..."

Schuw keek hij rond of 't gezag 't niet kon hooren, en vlug beet hij me in 't oor: „We noemen 't hier 't rooje dorp... Op 'n ochtend, nou met October zes jaar geleden — 't was op 'n Vrijdag — komt er een visscherspink langs zij. En wij als mallen ineens allemaal daarheen... Wel — roept de schipper — is de lichtwachter Jansen aan boord? — Alsof ik er af kon! schamperde Jansen tusschen z'n verhaal door. — Ja, schipper — roep ik weerom. — Nou maat — roept de schipper — dan heb ik voor jou 'n zure boodschap van wal, en dat je vader 't verleden week Zaterdag afgeleid heeft. — Bedankt schipper — roep ik. En meteen moet ik op wacht, en toen denk ik: daar zit je nou anderhalf uur vandaan op zoo'n schip, en je vader is begraven, 't eenige wat ik aan eigen nog had, en alle menschen van 't dorp hebben 't geweten; ze hebben 'm z'n laatsten snik hooren geven, en af maggen leggen, en geloopen achter z'n lijk an... Maar z'n zoon alleen het er niks van geweten, want aan de zee en den wind kan je zoo iets niet zien..."

M. J. BRUSSE.

Uit: „Het Nachtlicht van de zee". W. L. en J. Brusse, R'dam.

JAN HALLEMA EN ZIJN HAAT.

„Wel!" zei Jan, „waarom zou een mensch altoos zwart kijken in de wereld. Onze Lieve Heer heeft ons hier gestuurd, opdat we plezier zouden hebben in ons leven, en niet dat we elkaar altoos in de narigheid zouden brengen. We moeten elkaar een beetje helpen, en als het noodig is, malkander het kwade vergeven, want iedereen heeft zoo zijn eigenaardigheid en een droogte, waar hij niet over heen kan.... Dat heb ik ook, en bij mij zit het vast op den Engelschman. — Ik ben nu straks al bijna veertig jaar loods in het zeegat van Hilligermond en ik heb al honderden schepen naar binnen gebracht, maar daar is toch altijd nog ééne natie, waarmee ik niet overweg kan, en dat zijn die Engelschen; die mag ik niet. — Zoo'n Engelschman, die denkt altoos, dat Onze Lieve Heer de heele wereld voor haarlui alleen geschapen heeft...., en daar is niks vanaan, want we hebben allemaal recht op een stukje er van....

Watblief? Is dat niet waar? — Maar zoo'n Engelschman, die kan je zoo brutaal in je gezicht kijken, en dat mag ik niet graag. Ik mag ze niet, dat volk. — Ja, ik weet wel, dat het verkeerd is, want er zijn natuurlijk ook goeie menschen onder, even zoo wel als onder ons; en knappe zeelui zijn het ook, maar.... Dat is nou de droogte, waar ik niet overheen kan komen; mijn haat tegen den Engelschman....

Wil ik je eens wat vertellen? Die haat, die zit bij ons in de familie: mijn vader, die mocht ze niet en mijn grootvader ook niet; het zit bij ons in het bloed; wij hebben allemaal een hekel aan den Engelschman.

En mijn vader, die had er wel reden voor, dat 's zeker. Dat zal ik je eens vertellen.

Het was in den Franschen tijd, toen de Bataviersche Republiek, of hoe noemden ze dat ding?.... in oorlog was met den Engelschman.

Mijn vader was toen kapitein van een mooie, flinke galjoot, „de Elizabeth Johanna". Hij was genoemd naar mijn moeder. Wij waren toen welgestelde menschen en mijn moeder, die ging Zondags met een mooie omslagdoek naar de kerk. Wij waren heelemaal in goeden doen. — Maar toen kwam de oorlog. Vader was naar zee met „de Elizabeth Johanna", en hij moest eigenlijk al lang binnen wezen, maar hij kwam niet. Er gingen weken en

weken voorbij, en er kwam geen bericht, totdat eindelijk ... Ja, daar kwam het: vader was met zijn schip door den Engelschman gevangen genomen.

Hij bleef een heelen tijd weg, en toen hij eindelijk terugkwam ... lag moeder op het kerkhof, en wij waren met z'n vijven in het armhuis: we waren doodarm.

Het was op een Woensdagavond dat vader terugkwam. Hij zag er oud en vervallen uit.

Hij nam ons allemaal mee naar het kerkhof, waar moeder begraven lag. Er stond niets anders op haar graf, dan een onnoozel zwart stukje hout, een paaltje met haar naam er op .... Daar lag ze, en daar stonden we allemaal omheen, en we keken er naar, maar we zeiden niets .... totdat eindelijk .... toen konden we 't niet meer uithouden en we begonnen te schreien.

„Stil maar, kinder," zei vader. „'t Is nou voorbij, hoor; vader is nou weer terug .... Maar die ééne, die daar ligt .... die .... die komt nooit weer terug, en dat's de schuld van den Engelschman. — Engelschman .... Engelschman .... satan, satan!

En de ouwe man schudde met zijn vuist en keek naar dien kant, waar de duinen lagen, net alsof „den Engelschman" daar over die duinen heenkeek. Hij haatte den Engelschman.

Hij had toen nog een klein beetje geld over, en daarvoor kocht hij toen zoo'n klein vaartuigje; zoo'n „schooierscheepje" zooals we dat wel eens noemen. Met dat vaartuig gingen we dan naar buiten om wat te verdienen; zoo'n dit of zoo'n dat, wat voor de hand was, schulpvisscherij of zóó wat. En als het smerig weêr was, dan gingen we ook naar buiten, om te kijken of er hier of daar ook een schip in nood was, dat we dan konden assisteeren met loodsen of wat hij hebben wou; en waarmee we dan nog eens een aardig duitje konden verdienen. Voor niks doet een mensch dat niet, dat hij met vuil weêr naar buiten gaat. Niet waar? Dat begrijp je wel.

Maar als er dan ergens een Engelschman aan den grond zat, en vader kreeg hem in 't vizier .... Dan begonnen den ouwen paai z'n oogen te glinsteren; en dan zei hij: „Jan! daar zit een Engelschman, die zellen we snijen!" En dan liet hij hem zitten tot aan het uiterste toe, tot het water hem aan de lippen kwam;

om dat nu zoo maar eens te zeggen .... En dan nam hij wel eens meer, dan hem eigenlijk toekwam ....

Ja, wat zul je daar al van zeggen? .... Een mensch is een mensch, en als hij de haat in zijn binnenste heeft, dan zoekt hij z'n inwendigheid naar buiten te brengen. Mijn oude man vloekte anders nooit, maar als hij den Engelschman in de verte zag, dan zei hij altoos eerst zachtjes bij zichzelf:

„Haat en verdoemenis
Aan al wat Engelsch is."

Zie je, dat gaf hem een beetje lucht, en dan kon hij z'n eigen weer beter besturen.

Domenie Klapperman, (dat was onze domenie) die zei dikmaals tegen vader, dat hij zich daarin op een andere manier wat beteugelen moest, maar dan zei vader:

„Ja, domenie, hoor'es, ge kunt wel 'n boel praten, en een mensch moet zichzelven ook in de zachtmoedigheid houden, dat 's waar; maar gij, domenie, gij hebt nooit op een Engelschman gevangen gezeten. — Wees zacht gelijk een lam, zegt de Schrift, maar met zoo'n Engelschman .... dan .... h'm .... nou .... dat's wat anders; dan gaat het niet hoor."

Daar was met vader niets aan te doen, die haat is hem bijgebleven tot aan zijn dood toe. — Toen, zelfs in 't laatste oogenblik, had hij nog een visioen van de Engelsche natie in zijn hoofd.

Hij is gestorven met zijn hand aan het roer van ons ouwe vaartuig. Het was in den zomer van het jaar achttienhonderd en zóóveel. — We stuurden tegen het vallen van den avond met ons vaartuig naar binnen.

Vader was in den laatsten tijd niks frisch geweest. Hij had z'n eigen Zaterdag niet laten scheren, en het was of z'n haar in de laatste week of wat, nog veel grijzer of witter was geworden, dan het al was .... Hij zag er niks best uit. — 's Middags had hij een heelen tijd beneden in het „vooronder" van ons vaartuig gezeten, en toen had hij zitten kijken op een schilderijtje van de „Elizabeth Johanna", het schip waar hij kapitein van geweest was. Dat hadden we altoos nog beneden bij ons in het vooronder hangen. Het schilderijtje, bedoel ik. — Daar had de ouwe man dan den heelen tijd op zitten kijken, met tranen in de oogen .... en hij trilde soms ook, 't was of hij al een beetje simpel begon te worden. 'k Geloof, dat hij toen de koorts al had, in dat oogen-

blik, — maar .... tegen den avond werd het weer wat beter, en hij nam het roer weer in handen.

't Was tegen het vallen van den avond; ook ik zie het nog zoo goed, alsof het gisteren gebeurd is. Het begon al een beetje donker te worden; we hadden een mooien dag weêr gehad, de lucht was in het Westen nog heelemaal roodachtig van het ondergaan van de zon. We hadden een „zuchtje" van het Zuidwesten, het was bijna bladstil en we gingen nog maar eventjes door het water, we dreven als 't ware, met den vóórvloed naar binnen, en we waren nu zoo wat dwars van de Robbeplaat, we konden den toren van Hilligermond al uit de duinen zien komen.

't Was heelemaal zacht en stillekes op het water. Mooi weertje. — Vader zat aan het roer, en ik zat vooruit op het luikje van het vooronder, aardappels te schillen; ik keek zoo over het water heen, naar die rooiigheid aan de lucht in het Westen ... en ... daar hoor ik opeens, dat de oude man mij roept ... op zoo'n eigenaardige manier naar mij roept. — Ik schrikte er van: „Wat is er vader!?" ....

„Jan .... Jan! .... Kom 'es hier, jongen!"

„Ja, vader, wat is er?"

„Kijk jongen, kijk, daar komt een Engelschman! ... Dáár!"

„Waar, vader?"

„Daar, jongen, kijk, kijk dan ... zie je hem niet? Hij heeft z'n smerige vlag naar boven gehaald ...."

„Welnee, vader, ik zie niks."

„Jawel, jongen, eh .... eh .... nee, nou, is het al weer weg ..."

„Vader, wil ik het roer een beetje overnemen?"

„Nee, jongen, nee ... heila, hui ... daar komt hij weer aan ... zie je 't nou, Jan? Nou kun je toch wel zien, dat het een Engelschman is; domenie Klapperman zit boven op de râ ... Jawel, domenie .... Haat, en verdoe ... me ... nis ... aan al wat ..... Héla, ho ... Hoor maar ... daar komen ze weer aan — en de vrouw is er ook bij .... Nou zingen ze een psalm in de kerk ... pst .... stil nou! ... het orgel speult al ... Huila ... daar hè je 'em weer ... den Engelschman ... Heila ... hou me vast, jongen ... ze willen me krijgen .... Neem het roer maar over, kereltje ... Vader is een beetje .... Ik ben niet al te best, Jan .... Dat gaat verkeerd Janneman ... Huila ... hei ... huis ..."

Toen zakte hij ineens in elkaar, ik nam het roer van hem over, en toen ... Nou, toen was 't uit ... Toen ik met het vaartuig

binnen kwam, was ik alleen aan boord, want vader ... was overleden.

't Was een goeie ouwe kerel, maar die haat tegen den Engelschman zat hem dwars in z'n lever, en ik ... ja, 't is gek, niet waar? maar ik heb precies hetzelfde. — Ik ben nou zelf al een ouwe en rheumatiek-achtige kerel ... (Ik heb soms een argen last van 't rheumatiek) ... maar die haat, die afkeer van den Engelschman, die is mij bijgebleven, zoolang als ik gevaren heb; al zal ik dan ook niet zeggen, dat er knappe zeelui zijn onder haarlui; daar zal ik geen kwaad van spreken. Maar toch, als ik een malheur krijg met d'n een of ander, is het altoos en eeuwig met een van de Engelsche natie, en ... is dat nu een toeval of zouen we daarin wat anders moeten zien? ... Dicht bij de plaats waar mijn vader toen gestorven is, met de hand aan het roer van zijn vaartuig en met een visioen van den Engelschman in zijn hoofd ... dicht er bij, vlak er bij, heb ik in 't jaar achttienhonderd en zooveel het grootste malheur gehad, dat me nog ooit overkomen is. — Dat was met een Engelsche bark, die al veel te dicht onder den wal zat, toen ik er aan boord kwam.

't Was dik, vuil weer van het Zuidwesten; ik had het dadelijk wel in de peiling, toen ik aan boord kwam, dat het een kwaje nacht zou worden ..., maar in zoo'n geval heb ik mij er altoos goed bij bevonden, als ik tegen mezelf zei: je moet maar doen, wat je met een menschelijk verstand het beste acht om te doen, en verder moet je het maar aan het Albestuur overlaten .... Een mensch is maar een mensch.

's Avonds om zeven uur raakten we vast, dicht bij de tweede ton. — Nu, we maakten dadelijk allerhande noodseinen voor een sleepboot of het een of ander, wat ons er af kon halen, maar of we al kanonschoten losten, het gaf niet veel, er kwam niets, en ze konden misschien ook niet makkelijk bij ons komen, en — ja, natuurlijk — de zee en de wind sloegen ons hoe langer hoe meer de bank op .... totdat eindelijk .... rang! .... daar zat hij .... Voor goed hoor ...., zoo vast als een huis, — met zijn kop naar boven en het achterschip heelemaal in het water ....

En toen begonnen natuurlijk de zeeën dwars over het schip heen te slaan en tegen het tuig aan, ... zoodat .... we begonnen bang te worden, dat hij heelemaal over zij zou slaan (het schip); en dan waren wij natuurlijk weg.

We probeerden dus, of we bij het groote want konden komen, om den grooten mast te kappen en zoo het groot-tuig weg te krijgen....

't Was niet gemakkelijk, want het achterschip zat bijna heelemaal onder water en we konden er niet gemakkelijk bij.

Toch gelukte het. — Met een paar groote bijlen hakten we er van raak'em op los en eindelijk, toen er weer zoo'n groote, zware zee aankwam, gingen in eens de groote mast, met al zijn tuig en de heele santemekroe, de heele rommel, ineens overboord, het water en de lucht in! Weg er mee!

Nu, dat lichtte hem heel wat; en dat was noodig, want de schuit lag al bijna heelemaal over zij.... Het lichtte wat.... maar, toen een poosje later de vloed meer doorkwam, schoof hij tegelijk ook weer hooger de bank op.... en, omdat er met den vloed ook meer zee kwam, lichtten de zeeën de ouwe kast zoo heelemaal naar boven en dan, in eens.... rang!.... dan lieten ze hem weer vallen....

Dat gaf iederen keer een schok, een dreunende schok, een bons van geweld, en je hoorde alles kraken en steunen; ieder oogenblik dachten we: daar gaat de heele rommel.... Maar, goddank, neen, het ging goed, hij sloeg niet uit elkaar, het was zeker een sterk schip geweest in zijn tijd.... Maar met het wassen van het water, en omdat de schuit langzamerhand er meer onder raakte en de zeeën maar steeds dwars over het dek heen spoelden, duurde het niet lang of we zaten met elkaar boven in het want in het vóórtuig; omdat dat altoos het meeste naar boven stond; het achtereind van het schip wees naar beneden....

's Avonds elf uur was het, toen we met ons twaalven in het fokkewant zaten. — Er waren negen man aan boord, ik was tien en dan had de kapitein ook zijn vrouw aan boord, met een jonkje van een jaar of zes, zeven.... Die vrouw hadden we vastgebonden in het want, met een eind touw dwars onder haar armen door, en haar voeten hadden we ook vastgebonden. Maar haar jonkje.... dat wou ze niet loslaten, en daar namen we toen ook nog zoo maar een eindje touw er omheen. — Toen hingen ze sekuur met hun beiden.

Zoo hielden we het den heelen nacht uit, totdat het den volgenden morgen licht begon te worden; toen kwamen ze met de reddingboot naar buiten, om ons er af te halen. Maar 's nachts waren er een paar weggeslagen; de kapitein was ook weg, tenminste

we zagen hem niet meer. En voordat we in de reddingboot waren, hadden we eerst nog een groote ellende met dat jonkje, met dien kleinen Engelschman; want zijn moeder, die dicht bij mij in het want hing, begon voorover te hangen, en toen hij natuurlijk ook.

Nu, dat was 'n heele toer om het schepsel te helpen, maar het lukte toch, en toen.... ja, toen heb ik waarachtig een heelen tijd dien kleinen Engelschman boven op mijn nek gehad; boven op mijn nek, meneer, en aan iederen kant een been; en de jongen hield me in m'n haren vast, zoo'n rakker!

Wat of je toch al overkomen kan! En ik heb anders zoo'n hekel aan dat volk, aan die Engelsche natie. — Maar je kunt zoo'n schaap toch ook niet laten verzuipen, niet waar?.....

Die vrouw, die heb ik later nog een heelen tijd bij mij aan huis gehad, want ze was heelemaal van haar zelve, toen we aan den wal kwamen. — Maar toen ze weer bijkwam en haar oogen weer opengingen, was het eerste wat ze deed, dat ze me in eens ruggelier vierkant om den hals viel.

Raar volk, zulke Engelschen!

Ik zeg: huila, vast wat! denk er om, ik ben getrouwd, daar zit moeder, hoor, ze begint al scheef te kijken.

Nou, maar daar was geen gevaar bij, dat begrijp je wel.

Maar, die vrouw, ja, die is er een heelen tijd nog niks frisch van geweest en mijn horloge ook niet, want dat is net als een mensch; een mensch en een horloge kunnen er geen van beiden best tegen, om lang onder water te zitten. — Maar die zaak kwam goed weer in orde, want een poos later kreeg ik van die kapiteins vrouw een mooi gouden horloge, dat ik altoos nog draag en dat zooveel is als een „reepertietia-horloge", maar ik noem hem gewoonlijk maar: „mijn ouwe repieter". — En het is ook een Engelschman, maar hij gaat best; zoo sekuur als de beste stadsklok. — Daarom zeg ik wel eens tegen mijn vrouw: Zie je, met die natie is het zoodanig gesteld, dat wanneer als dat het een uurwerk is, zal ik maar zeggen — dan mag ik ze wel — maar anders.... dan kan ik ze voor mijn oogen niet zien en ik zeg maar, als dat het casueel was, dat mijn ouwe vader in zijn laatste oogenblikken dat visioen in zijn hoofd had, net precies bij dezelfde plaats, waar ons later met dezelfde natie onder dezelfde Engelsche vlag dat malheur moest overkomen. — Zou

hij dat toen al gezien hebben? — Ik zeg maar, dat het casueel was; meer zeg ik niet.

A. WEREMÉUS BUNING.

Uit: „Menschen zooals er meer zijn". D. Bolle, R'dam.

HET LIED VAN DEN WIND.

Hoort ge hem bezig, den woelenden wind?
Ei, die maakt ons zoo vroolijk gezind!
Daar in den schoorsteen
bromt hij den bas,
of vedelt aan 't venster
met grappig gekras.
Hoort gij den wind?
In het bosch
is hij los....
hoe hij ruischt,
Hoe hij bruischt
door het hout!
Dat is zijn leven, daar is hij stout!
De boomen zijn vrienden, waarvan hij houdt.

Kijk in de lucht, daar vermaakt zich de wind....
Al de wolken verjaagt hij gezwind.
Ga op het strand eens,
zijt ge niet bang,
en ge ziet hem alweder
voor goed aan den gang.
Ziet ge dat schip?
't Is een spel
hoe het snel
daar maar zwiert
en maar giert
door de zee....
Kom, naar den Oost, de zeilen zijn ree!
We zingen hoezee en de wind is ons mee!

Hebt gij een vlieger en laat hem eens op?
Wip daar heeft hem de wind bij den kop.
als ge maar bot viert,
is hij tevreê
en hij draagt uwen vlieger
voorzichtigjes mee.
Kunt ge niet meer,
dan begint
onze wind
en hij vaart
met den staart
om en weer,
Slingert en rukt zoo lang en zoo zeer....
Het kluwen is stuk en de vlieger valt neer.

Ziet gij den molen? Hij staat in zijn kruis,
Kijk, de molenaar komt uit zijn huis.
Want onze vriend roept:
„Hier kameraad!
„Er wordt nergens gebakken,
„als 't malen niet gaat!"
Daar! Het beweegt!
Hoe dat knerst,
hoe dat perst,
hoe dat draait,
in de lucht!
Steeds zijn de wieken sneller in vlucht,
zóó speelt er de wind mee, als voor de klucht.

Soms is hij boos en dan maakt hij veel stof;
oef! wij moeten gelijk uit den hof!
En onze weerhaan
draait op zijn spil,
want den wind laat den sukkel
geen oogenblik stil.
Hoort gij den wind?
Hoe hij bromt,
hoe hij gromt,
hoe hij blaast,
hoe hij raast,
hoe hij fluit!

Ga maar uw gangen, oolijke guit,
wij zitten in huis en lachen u uit!

JAN A. VAN DROOGENBROECK.

Uit: „Poëzie en Proza" door P. de Mont en M. Sabbe. Ad. Hoste, Gent.

DE MIJNWERKER.

De mijnput had opgehouden indruk op hem te maken. Toen hij den eersten keer in de ijzeren kooi gekropen was en op dat zwevend voertuig in de diepte van den steenen nacht was neergezonken, had een nijpende angst hem beslopen. Het was een hellevaart. Bij 't schijnsel zijner lamp had hij de drie kerels, in de kooi naast hem aanwezig, voor duivels gehouden. Het oogenblik dier nederdaling had een dag geschenen. Hij zag het wit der oogen in de bleeke troniën der mannen, die met opgetrokken knieën tegenover hem daar zaten neergehurkt. Het was als eene verlossing toen de kooi stokte; doch daar begon eerst de verschrikking opnieuw. Het was de onveranderlijke, onvernieuwbare nacht van steenen stilte.

Met zijn bengelend licht was hij door de lage gaanderijen gekropen; dan had hij over zijn rug moeten glijden langs een steile helling, waar de losse steenkool wegschoot onder zijn voet. De bedrijvige arbeiders bij hun werk in den afgrond, hadden een ijzingwekkend voorkomen, wanneer men ze plotseling onderscheiden kon tegen het zwarte duister. Dan was het alsof de nacht er vorm aannam in hun krommende lijven die zwaar zwoegden. Het zwarte stof maskerde hun bezweete gezichten, waarin het wit der oogen feller schitterde bij 't schemerige, rosse lamplicht. Het ronkend gerij der kolenwagentjes, die van alle verdiepingen en gangen langs glooiende geleidingen van ijzer neergleden en beneden door paarden werden vervoerd, vervulde de doodsche stilte met een gedempten donder van geluid. Het klonk telkens als van ver-af naderend onweer.

Door plassen water had hij er gewaad; door gangen was hij heengegaan, waar ijzeren buizen langs de wanden liepen voor den aanvoer van versche lucht, en door andere gangen die geheel geschraagd werden door palen, palissaden van hout over honderden meters. Hij zag de palen en steunsels bedekt met schimmelplanten als met een vuil schuim, — het eenige dat niet zwart was in den eeuwigen nacht der aarde.

Wanneer dat nu eens week en toegaf aan den druk der steenen zoldering, had hij gedacht; wanneer de kooi eens ophield te zinken of te stijgen?

Hij had den man zien staan bij de machine, die het groot geheel van riemen en raderen alléén drijft en duizend menschenlevens in zijn hand houdt. Als deze eens dood neerstortte? . . . .

Toen had hij angst gekend.

„Glück auf," zeiden de werkers bij het elkaar ontmoeten.

„Waarom die groet in de mijn?" had hij eens hooren vragen door een bezoeker. Iemand had er op geantwoord:

„Het „goede morgen" zou ze den dag herinneren, en hier moet dat alles, licht en zon, vergeten blijven, om den nacht niet smartelijker te gevoelen."

Soms had hij zijn houweel en schop wel willen wegslingeren; hij had kunnen uitbreken en vluchten uit de grafstilte omhoog, uit den dood en de donkerte.

„Glück auf!" zóó prikkel je de zucht die ze gedreven heeft in deze uiterste duisternis, de zucht naar geld en goud.

Spreek niet van „den goeden dag" tot deze mannen der donkere daad.

Hij had dit leven onder den grond als een last gedragen.

Half bedolven tusschen het donkere gesteente, in nieuw gegraven beddingen sloofden de arbeiders voort, somber zwijgend. Het was gevaarlijk te spreken of te zingen, daar het oor steeds waakzaam zijn moest; elk oogenblik kon 't signaal weerklinken, dat steeds als het luiden van den dood is. Anderen duwden wagentjes voort, anderen zaten intusschen neer in afwachting. Zij zwoegden er soms half naakt, met openhangend hemd en bloote armen, of in hun baaitje alleen. Het zweet droop van het glimmend zwarte aangezicht. Hoe had hij gegruwd van hen.

Maar al die verschrikkingen gingen voorbij. Dat was de vroegere kinderachtigheid die uitgeroeid moest worden. Daarvoor kwam overmoed in de plaats, — de overmoed der brutale kracht. Wij zijn de toekomst, want de arbeid is koning! Wij zijn de ijzeren steunpilaren, die de menschen torschen! En voor dien arbeid het volle leven in vrijheid en vreugd. Hoog de schuimende kroezen! Lachend in dien roes den dood gedronken . . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Willem Stoffels had de spade opgenomen en begon den leegen bak te vullen met zware brokken. Zij bonsden in de wagentjes neer. Zoo rolden ze voort met eentonig dof gedonder, af en aan, weggestuwd en weer aangevoerd onophoudelijk in den onveranderlijken nacht der acht lange werkuren. Soms sloeg de verre donder eener ontploffende mijn een zwaarderen slag, die aan bange echo's geluid gaf in de holle aarde. En steeds klonk het ijzeren geronk der kipkarretjes en het gebons van 't laden voort, als het zware ademen des levens in het blinde donker, de bloedsomloop door de holle pijpen en ingewanden van het steenen aardelijf.

Willem Stoffels arbeidde voort, sprakeloos, werktuigelijk. Bijna was de helft van den arbeidsduur verstreken. Weldra zou hij neerzitten bij zijn werk, te midden der losgewoelde steenbrokken, met de overigen hun brood etend uit de zwarte handen, koffie drinkend uit de blikken bussen die ze meevoerden op den rug.

Toen, gelijk een bliksem valt, plotseling! Hij hoorde het scheurend gekraak. Angstgegil steeg van vertwijfelde stemmen. Het stervensgekreun stierf weg in 't gedonder van 't verstervend gedreun. Waar de opgejaagde arbeiders in wilde vertwijfeling vluchtend elkander verdrongen, duisterde een zware stofdamp, die opgolfde van de instorting.

„Moeder," kuchte de pastoor van Brunssum, toen hij over den drempel van de hut trad waar Stoffels woonde.

De vrouw kwam hem tegemoet in stomme verbazing.

„Gij moet niet schrikken," zeide hij geruststellend.

„Mijnheer pastoor, 't is lang geleden dat gij hier geweest zijt," klonk het berouwvol.

„Luister eens moeder, zet u eens bij mij neer."

„Beteekent het ongeluk, dat gij tot ons komt," vroeg zij deemoedig en schuchter.

„Alles komt uit Gods hand, moeder, het een zoowel als het andere. Ook de beproevingen. — Is Stoffels thuis?"

„Neen, mijnheer pastoor, hij is uit werken, op de heide. Doch wat is er?"

„En Willem? . . . ."

„Is ook niet thuis. Hij komt vanavond terug om acht uur."

„Moeder . . . ." de pastoor zocht naar woorden. „Gij hebt nog niets gehoord, van wat er gebeurd is?"

„Och God," zei ze. „Daar heb je 't al. Is het iets ergs?"

„Ja," zeide de pastoor, haar onderzoekenden blik ontwijkend.

„Wat is het dan? O, ik voel wat het is . . . ."

„Welnu dan, ja. Er is een ongeluk gebeurd."

„Toch niet op de mijn? . . . ."

„Te Amstenrade. Er zijn gewonden, verschillende . . . ."

„God in den hemel, mijn jongen! Willem. Zeg het me, wat is er?"

„Verschillenden zijn er getroffen, ook van Brunssum. Maar . . ."

„Waarom zoudt gij hier komen als er niets was? O, mijnheer pastoor. Is er iets met Willem? Is hij erg . . . . ?"

De vrouw verborg het gelaat in de handen.

„Moeder, als er nu eens wat gebeurd was met Willem, zoudt gij u dan overgeven in Gods heiligen Wil?"

Zij snikte zonder te antwoorden,

„Zeg nu eerst eens met mij: Gods Wil geschiede. Alles wat Gij doet, o Heer, is welgedaan."

„Hij heeft zijn Paschen niet gehouden," kreunde zij.

„Moeder, Gods barmhartigheid is immers oneindig."

„Hij is dood, nietwaar? Zeg het me dan toch!"

„Ja," antwoordde de priester met ontroering. „Zoo is het."

Zij wrong de handen en viel op hare knieën neer waar zij stond.

„Help, o God, mijn jongen!" . . . . De woorden gingen verloren in den vloed der huilende jammerklachten, die geen troost van menschen stelpen kon.

Stoffels kwam binnen op dat oogenblik. Het toeval scheen hem naar huis gedreven te hebben, zoo 't niet de stem des bloeds geweest was, die luide werd in zijn borst.

„Willem, Willem!" kreet de moeder toen ze hem zag.

Zwijgend knikte de pastoor, bevestigend.

„Wat? vroeg hij: — Een ongeluk? Toch niet dood?"

En de man zonk gebroken neer.

Toen de pastoor de hut der ongelukkigen verliet, lag de heide, in de laatste gulden glorie van den zonnedag, zoo vredig en gerust, dat het den grijsaard door de ziel ging. Daar binnen jammerde de tragedie der menschelijke ellende. Was de rust der natuur in hare kalme grootschheid er niet de bespotting van?

FÉLIX RUTTEN.

Uit: „Onder den rook der Mijn". L. J. Veen, A'dam.

DE BOOMEN ZIEN ZWART.

De boomen zien zwart, van de zwellende botten;
o zonne, wanneer zal uw' macht, onbevaên[1]),
weêr 't springende blad, en de banden ontknotten,
waarin 't twee drie maanden heeft houtvast gestaan?

Staat achter, o nijdig geweld van den winter;
houdt af uwen vuist, in de botten begint er
weer vreugdiger pulsslag en leven te slaan.

De boomen ontwekken, zij zidderen, zij leven;
zij striemen, dóór 't blauwe geluchte, onbekleed;
doch staan ze al bewust schier en blij dat zij leven,
lijk machtige reuzen, ten strijde bereed.

Staat achter, o nijdig geweld van den winter;
uw rijk heeft een einde, in de boomen begint er
weêr hope te rijzen, weêr hulpe aan ons leed.

De boomen zien zwart, en hun dreigende schachten
staan veerdig en vrij, als de spere in de vuist
eens ridders, het teeken ten storme te wachten:
het klinke, en daar loopen zij henengedruischt!

Staat achter, o nijdig geweld van den winter;
de boomen slaan uit, en zoo zaan[2]) herbegint er
weêr blijdag gevierd te zijn. Wreede, verhuist!

GUIDO GEZELLE.

Uit: Dichtwerken, L. J. Veen, A'dam.

HET MEEZENNESTJE.

Een meezennestje is uitgebroken,
dat, in den wulgentronk
gedoken,
met vijftien eikes blonk;

1) onbevangen, vrij.
2) weldra, spoedig.

ze zitten in den boom te spelen,
tak-op, tak-af, tak-uit, tak-in, tak-om,
met velen
en 'k lach mij, 'k lach mij bijkans krom.

Het meezenmoêrtje komt getrouwig,
komt op den lauwen noen,
al blauwig
en geluwachtig groen;
het brengt hun dit en dat, om te azen,
tak-om, tak-op, tak-af, tak-uit, tak-in,
ze razen,
en kruipen, vlug, het meezennestjen in.

Het meezenvaârtje zit — de looveren
verduiken 't voor 't gestraal —
te tooveren,
al in de meezentaal;
daar vliegen ze, al med'een, te zamen,
tak-om, tak-op, tak-af, tak-in, tak-uit,
en, amen,
het muizennestje is weêrom ijele en uit.

GUIDO GEZELLE.

Uit: Dichtwerken L. J. Veen, A'dam.

O 'T RUISCHEN VAN HET RANKE RIET.

O! 't ruischen van het ranke riet!
o wist ik toch uw droevig lied!
wanneer de wind voorbij u voert
en buigend uwe halmen roert,
gij buigt, ootmoedig nijgend, neêr,
staat op en buigt ootmoedig weêr,
en zingt al buigend 't droevig lied,
dat ik beminne, o ranke riet!

O! 't ruischen van het ranke riet!
hoe dikwijls dikwijls zat ik niet
nabij den stillen waterboord
alleen en van geen mensch gestoord,
en lonkte 't rimplend water na,
en sloeg uw zwakke stafjes ga,
en luisterde op het lieve lied,
dat gij mij zongt, o ruischend riet!

O! 't ruischen van het ranke riet!
hoe menig mensch aanschouwt u niet
en hoort uw' zingend harmonij,
doch luistert niet en gaat voorbij!
voorbij alwaar hem 't herte jaagt,
voorbij waar klinkend goud hem plaagt;
maar uw geluid verstaat hij niet,
o mijn beminde ruischend riet!

Nochtans, o ruischend ranke riet,
uw stem is zoo verachtlijk niet!
God schiep den stroom, God schiep uw stam,
God zeide: „Waait!...." en 't windje kwam,
en 't windje woei, en wabberde om
uw stam, die op en neder klom!
God luisterde.... en uw droevig lied
behaagde God, o ruischend riet!

O neen toch, ranke ruischend riet,
mijn ziel misacht uw tale niet;
mijn ziel, die van den zelven God
't gevoel ontving, op zijn gebod,
't gevoel dat uw geruisch verstaat,
wanneer gij op en neder gaat;
o neen, o neen toch, ranke riet,
mijn ziel misacht uw tale niet!

O! 't ruischen van het ranke riet
weêrgalleme in mijn droevig lied,
en klagend kome 't voor uw voet,
Gij, die ons beiden leven doet!

o Gij, die zelf de kranke taal
bemint van eenen rieten staal,
verwerp toch ook mijn klachte niet;
ik! arme, kranke, klagend riet!

GUIDO GEZELLE.

Uit: „Dichtwerken". L. J. Veen, A'dam.

CAREL EN ELEGAST.

Eene schoone en tevens geheel ware geschiedenis kan ik u vertellen: luistert met aandacht!

Op zekeren avond lag Carel in zijn eersten slaap tot Ingelheim op den Rijn. De landen daar kwamen hem, den Keizer en Koning, alle in eigendom toe.

Gij zult hier wonderen hooren en waarheid er bij. 't Volk, daar te Ingelem, weet er nog wel van te spreken, wat den Koning overkwam. Hij lag en sliep dan, en was voornemens, tot staving van zijn glorie, des anderen daags met gekroonden hoofde hof te houden: maar in zijn slaap kwam een heilige Engel tot hem en riep zijnen naam: zoo dat de Koning ontwaakte, op de lieflijke stemme.

„Staat op, edele man!" zeide de Engel, „doet haastelijk uw kleederen aan, wapent u, en gaat naar buiten, om te rooven en te stelen. God, de Heere des Hemelrijks, beval mij — u dit, op verbeurte van lijf en eere, te gelasten. Gaat gij deze nacht niet uit rooven, zoo zal u iets kwaads overkomen; gij zult er om sterven en het leven verliezen, eer dit hof nog scheiden zal. Zoo dan, wacht u daarvoor, en vaart uit stelen. Haast u, verliest geen tijd, wapent u, neemt uw speer en uw schild, en stijgt te paard."

De Koning hoorde dit, en het dacht hem vreemd wat dat roepen beduiden moest; want hij zag niemant. Hij meende 't in zijn slaap gehoord te hebben, en stoorde er zich verder niet aan. Maar de Engel, die van God gezonden was, sprak nu tot den Koning: „Staat op, en vaart uit stelen? God gelast mij het u te gebieden en zegt 't u van te voren aan. Luistert gij niet, dan hebt gij uw leven verbeurd." Met deze woorden zweeg hij, en de Koning riep als een die zeer bevreesd was: „Wee mij! wat heeft dit wonder te beduiden? Is het een elfsgedrocht, een spooksel, dat mij kwelt en deze vreemde zaak mededeelt? Ai, Heere

des Hemels, wat reden zoû ik hebben uit stelen te gaan? Ik ben zoo rijk, dat er niemant in heel het aardrijk is, noch Koning noch Graaf, hoe rijk aan goederen, of hij moet mij onderdanig zijn en dienst doen. Mijn land is zoo groot, dat het nergends zijn weêrgade heeft. Al het grondgebied behoort mij toe: van Keulen op den Rijn tot Rome; 't is alles des Keizers. Ik ben Heer, en mijn gade is Vrouwe, van den Donau ten Oosten af, tot aan de wilde Zee ten Westen. Bovendien bezit ik nog veel andere goederen: Gallicië en 't land van Spanje, dat ik met eigen hand vervoerd heb en waar ik de Heidenen uit heb verdreven, zoo dat het land mij-alleen verbleef, Wat behoef ik dan te stelen, als of ik een arm man ware! Waarom zendt God mij deze boodschap? Ongaarne brak ik zijn gebod, wiste ik, dat Hij 't mij opleîde: maar ik zoû niet licht kunnen gelooven, dat God, ter mijner schande, mij zoû gunnen, dat ik begon te stelen."

Terwijl hij aldus in zijne gepeinzen heen- en weêrgevoerd, ginds en derwaards geslingerd werd, beving hem de slaap weêr een weinig, zoodat hij de oogen sloot. Toen sprak de Engel op nieuw: „Zult gij Gods gebod in den wind staan, Koning, zoo zijt gij verloren. Het zal u op uw leven staan, Koning," vervolgde de Hemelbode: „Doet als de wijze — vaart uit stelen; wordt heden dief, dat is Gode welgevallig." Met deze toespraak voer hij heen, en Carel zeide, een kruismakend, om het wonder, dat hij gehoord had: „Ik wil Gods gebod en zijne woorden niet onvolbracht laten. Ik zal een dief zijn — al is het schande; al zoude ik bij de keel gehangen worden. En toch — ik had oneindig liever, dat God mij alles ontnam wat ik van hem te leen houde, beide, burcht en land — mijn riddersrusting uitgezonderd — dat ik mij met den schilde en met den spere den kost moest winnen, als een die niets bezit en leeft op avontuur: — dit, ja, dit zoû ik nog eerder willen, dan dus in het net te zijn gevangen, en nu uit stelen te moeten gaan, zoo, zonder eenig uitstel, bij de duistere nacht te moeten stelen of Gods gunst te verbeuren! Moge Hij mij sterken, in die zwarigheid! . . . .

„Ik wilde wel, dat ik zonder veel geruchts en opspraak uit het slot was, al moest ik er zeven sterke steenen burchten op den Rijn om prijs geven! Wat zal ik zeggen aan de Ridders en hooge Heeren, die hier liggen op het slot? Hoe zal ik het hun verklaren, dat ik in deze donkre nacht alleen, zonder dat iemant mij geweld deed, in een land ga ronddolen, dat mij vreemd en onbekend is?"

Zoo sprekende maakte Carel, de Koning, zich gereed, en besloten zijnde te gaan stelen, trok hij zijne kostelijke wapenrusting aan. Het was een gebruik bij hem, dat men altoos zijne wapenen naast zijne legerstede zett'e; ze waren de schoonste, die ooit iemand zag.

Toen hij dan gewapend was, ging hij door het paleis. Daar was geen slot, noch deur zoo sterk, daar was geen poorte, die hem tegenhield, maar ze waren geopend voor zijne schreden. Hij kon gaan, waar hij wilde. Niemand zag hem — want allen lagen in vasten slaap, door de beschikking Gods, die in alles hulpe verleende ter liefde van den Koning.

Zonder langer uitstel ging de Koning de slotbrug over, en sloop behendig naar den stal, waar hij wist dat zijn paard en zadeltuig was. Toen hij zijn hoog te prijzen ros gezadeld had, steeg hij er op.

Hij reed naar de poort en zag den wachter en den portier, die luttel gisten, dat hun Heer met zijn schild zoo dicht in hunne nabijheid was. Zij lagen, door Gods wil, in een vasten slaap gezonken. De Koning steeg af en opende de poort, die gesloten was; hij leidde zijn ros zonder gerucht noch geluid naar buiten.

Toen steeg Koning Carel weder te paard, en zeide: „God! zoo waarlijk als gij in 't aardrijk kwaamt en zoon en vader werdt om Adams nakroost, al wat hij in 't verderf gebracht had, te verlossen, — zoo waarlijk gij u aan het kruis liet slaan, toen u de Joden gevangen hadden — zoo waarlijk zij u met een speer hebben gestoken, en u sloegen en, naar uw begeerte, u de dood gaven, die gij, om onze nood, Heere, gaarne ontvingt, en daarna de Hel hebt geopend: zoo waarlijk als dit heeft plaats gehad, en gij, Heere, Lazarus, waar hij in zijne kluize lag, van der dood hebt opgewekt, en van de steenen brood maaktet en van het water wijn, — zoo zeker moget gij ter dezer duistere nacht mij uw geleide geven en uwe kracht aan mij openbaren. Genadig God en Vader, tot u keer ik mij, op u verlaat ik mij geheel!"

Hij was in vele gedachten, waar hij het best heen zoû rijden, om het stelen te beginnen. Hij reed een bosch in, dat niet verre daar van daan stond; de maan scheen zeer helder, de sterren glansten aan den hemel; het weêr was klaar en schoon. Dit waren de gepeinzen van den Koning: Ik placht immer, voor alle dingen, de dieven wâar ik ze ook vond te haten, die den lieden met listen en lagen hun goed stelen en rooven: nu wordt het tijd,

dat ik ze prijze, die op avontuur leven. Zij weten wel, dat zij lijf en goed verliezen, als men ze vangt; men hangt ze op, slaat hun het hoofd af, of doet ze nog erger dood ondergaan. Hun gevaar is dikwijls groot. Nimmer gebeurt het mij meer, in al mijn leven, dat ik iemant om een weinig geld doe sterven.

Ik heb Elegast, om eene kleine zaak, uit zijn land verdreven; ik denk, dat hij, die om den buit, waarvan hij leeft, zijn leven vaak in de waagschaal stelt, dikwijls in groote bekommering zit; want hij heeft land noch leen noch anderen toeverlaat, dan wat hij door stelen kan meester worden: daarvan moet hij zich onderhouden. Ik heb hem het land ontnomen. daar hij Heer over was: beide burcht en land: dat mag mij nu wel rouwen. Ik ben wreed daarin geweest: want hij had een goed getal Ridders en Knapen in zijn dienst, die ik nu geheel onterfd heb van land en goed. Nu volgden zij hem, alle, in armoede.

Ik laat ze nergends rust. Die ze huisvesting schonk — ik zoû hem beide burcht en leen doen verbeuren. Hij heeft geen toevlucht; hij moet zich steeds onthouden in bosschen en wildernissen, en weten te bejagen, waar zij, alle, van leven moeten. En dit is toch waar, dat hij nooit een arme besteelt, die van den arbeid leeft. Wat pelgrim of koopman medevoert, laat hij hem in vrede gebruiken; maar anders laat hij niemant met rust. Bisschoppen en Kanunniken, Abten en Monniken, Dekenen en Priesters — wáar hij ze betrappen kan, of waar zij in zijn weg komen, daar ontneemt hij hun muildieren en paarden en stoot ze uit den zadel, dat ze ter aarde storten. Met geweld neemt hij hun af, al wat ze meêgebracht hebben: zilver, kleederen, en vercierselen. Zoo zorgt hij voor zijn onderhoud, waar hij rijke lieden kan vinden. Hij ontdoet hen, op staande voet, van hun klinkende munt — beide zilver en goud. Allerlei listen verzint hij; niemant kan hem vangen, en toch heeft er zich menig-een toe beijverd. Ik woû wel, dat ik, ter dezer nacht, zijn gezel mocht zijn. „Ai Heere God, helpt mij daartoe!"

Zoo sprekende toog de Koning verder, maar hoorde op eens hoe een ruiter kwam aangereden met een uitzicht als van iemant, die niet bekend wilde zijn, met wapenen zwart als een kool. Zwart was de helm en het schild, dat hem aan den hals hing. Zijn maliënkolder verdiende hoogen lof; zwart was de wapenrok, dien hij er over droeg; zwart het paard dat hij bereed. Langs een afgelegen pad, kwam hij dwars door het woud rijden. Toen

hem de Koning ontmoeten zoude, maakte deze een kruis, in het angstig vermoeden, dat het de Duivel ware — om dat hij overal zoo zwart was. Hij beval zich den machtigen God, en dacht bij zich-zelven: Overkomt mij kwaad of goed: ik zal voor dezen te nacht het veld niet ruimen, maar het avontuur wagen. Nochtans — ik weet het van te voren — 't is de Duivel en niemant anders. Kwame hij van Gods wege — hij zoû zoo zwart niet zijn. 't Is alles wat ik er aan zie, alles even zwart, paard en man.

Ik ducht, dat mij leed genaakt. Ik bid Gode te waken, dat deze mij geen kwaad of oneer doe! Toen de zwarte Ridder naderkwam, zag hij dat de Koning hem te gemoet reed, en dacht bij zich-zelven: Dat is iemant, die in dit bosch verdwaald is en van den weg geraakt. Ik kan hem dat wel aanzien. Het zal hem zijn wapenen kosten; het zijn blijkbaar de beste, die ik in zeven jaar gezien heb; van edelsteenen en goud stralen zij als de dag. Waarom kwam hij in het woud? Nooit droeg een arme man zulke wapenen noch zat op een paard zoo sterk en schoon van leden.

Toen zij elkander voorbijkwamen, reden zij dóor zonder groeten. De eene nam den andere op van top tot teen — maar anders deden zij niet. Toen de ruiter van het zwarte paard nog eenige stappen méer gedaan had, hield hij stil en dacht: Wie die andere toch wezen mag? Waarom rijdt hij dus voorbij en vermijdt te spreken? .... Groeten deed hij mij niet, toen ik hem tegenkwam; hij vroeg naar niets! .... Ik houd het er voor, dat hij iets kwaads beoogt: ware ik zeker, dat hij kwam als verspieder en mij of den mijnen leed wilde bewerken bij den Koning, dien ik vrees, hij trok van nacht niet ongehinderd heen. Wat nood zoû hem jagen hier in het bosch en door het kreupelhout, zoo hij mij niet zocht?

Bij God, die mij schiep! hij ontkomt mij niet dezen nacht, of ik zal zijn kracht op de proef gesteld hebben. Ik wil hem spreken en kennen: licht is hij iemant wien ik zijn paard en rusting kan afwinnen, en met schande laten thuiskeeren. Hij is niet slim geweest met hier te komen.

Met-een wierp hij zijn paard om, en volgde den Koning na. Toen hij hem achterhaald had, riep hij luide:

„Staat, Ridder! — waartoe zijt gij uitgereden? Eer ge mij van hier ontrijdt, wil ik weten wat gij hier zoekt, wat ge jaagt, wat ge begeert! Al waart gij ook nog zoo fier, ook nog zoo karig op uw woorden: zeg het mij — dan doet gij wel! Ik wil weten wie gij zijt;

waar gij, op dit uur, heentrekt; en hoe uw vader heette. Ik mag u dat niet kwijtschelden."

— „Gij vraagt mij zoo vele dingen," antwoordde de Koning, „dat ik omtrent geen u berichten wil. Liever zullen we vechten — dan dat ik mij tot antwoord dwingen liet. 'k Hadde veel te lang geleefd, zoo ik mij door iemant ter waereld zoû laten noodzaken tot iets, dat ik niet zeggen zoû, 't en ware 't mij vlijde. Laat er mij goed of kwaad van komen — wij zullen dezen strijd tusschen ons-beiden beslechten, en het kort maken!"

Het schild des Konings was bedekt; om het wapenteeken, dat er op stond, voerde hij 'et niet ontbloot: want hij wilde niet bekend maken, dat hij de Koning was.

Met dit onderhoud wendden zij dan hunne forsche en snelle kleppers om.

Beiden waren wél gewapend. Sterk waren beider speren. Zij renden, in een open plaats van het woud, met zulk een felheid op elkander toe, dat de paarden met de boven-achterbeenen bijna de aarde raakten. Dorstig naar den strijd, grepen beiden naar het zwaard. Zij vochten zóo lang, dat men een mijl in dien tijd had kunnen afleggen.

De zwarte was sterk en vlug. Zijne strijdslagen waren hevig. De Koning vreesde, en meende dat het de Duivel was. Hij sloeg den zwarte echter op het schild (waar hij zich koen meê beschutt'e) dat het in stukken vloog als een lindenblad.

De zwarte sloeg, op zijne beurt, den Koning.

De zwaarden gingen op en neder, op de helmen, op de maliën, dat er menige losborst. Geen halsberg was zoo hecht, of het roode bloed vloeide uit de huid door de maliën heen. Groot gedruisch was er van slagen en wederslagen. De spaanders vlogen van de schilden. De helmen bogen hun op het hoofd, vol schaarden en spleten — zoo scherp was de snede der zwaarden.

Wel is hij sterk op de wapens, dacht de Koning; hij brengt me in zulke nood, dat ik er het leven bij inschiet, tenzij God mij helpe. Zoû ik mijn naam bekend maken — eeuwig zoude ik het mij schamen; nooit meer verwierve ik eere!

Toen sloeg hij een zoo vreeslijken slag op den zwarte, tegenover hem, dat hij hem bijna neêrvelde en aftuimelen deed van zijn ros.

Daar was kleine vrede tusschen hen. De zwarte sloeg op den Koning, en bracht een slag aan den helm toe, dat hij inboog en

het zwaard in twee stukken vloog: zoo vreeselijk was de slag.

Op dit gezicht — dat zijn zwaard hem begeven had, riep de zwarte: „Foei, dat ik ooit geboren ben! Waartoe dient mij het leven? Nooit had ik geluk, noch zal het nimmer meer hebben. Waar zal ik mij meê verdedigen? Ik schat mijn lijf geen twee peren meer: lediger hande sta ik vóor hem!"

Maar den Koning dacht het onedel te slaan op eenen die ongewapend voor hem stond op het veld, met zijn zwaard in tweën gebroken: Hij zoû niet ongestraft blijven, dacht hij, die slaat of deert, wie zich niet kan verweeren.

Dus hielden zij stil daar in het woud. Nog dachten zij telkens weêrzijds, wie ze toch wezen mochten.

„Bij den Heer, die mij schiep!" sprak Carel, de Koning: „tenzij ge mij bekent hoe gij heet, en wie ge zijt, Heer Ridder — zoo hebt hij uw laatste dagen beleefd. Maken wij een eind aan dezen strijd: mag ik met eere doorgaan, den naam wetende van wien ik bevocht — ik zal u heen laten rijden."

De zwarte sprak: „Ik ben bereid — mids gij begint, met mij kond te doen van hetgeen gij hier te nacht kwaamt uitrichten en wiens leed gij zoekt."

Toen zeide Carel, de edele: „Spreekt eerst tot mij — dan zal ik u zeggen, wat ik hier zoek en jage: ik durf bij dag niet rijden. 't Is niet zonder noodzaak, dat ge mij dus gewapend ziet. Ik zal er u de reden van verklaren; mids ge mij uw naam noemt. Verlaat u daar veilig op."

— „Heer, ik heet Elegast!" andwoordde de ridder haastig; „'t is mij niet ten beste vergaan. Het goed en land, dat ik vroeger bezat, heb ik bij ongeval, als het menig-een gaat, verloren. Zoude ik u verhalen, hoe het met mijne zaken aldus vergaan is: eer ik aan het eind ware, zoû het u veel te lang vallen. Mijn geluk is zoo krank!"

Toen de Koning dit verstond, was hij blijder in zijn harte dan of al het goed hem behoord hadde, dat over den Rijn wordt vervoerd.

J. A. ALBERDINGK THIJM.

Uit: „Karolingsche Verhalen". C. L. v. Langenhuijsen, A'dam.

Zonder zijn naam bekend te maken stelt Karel hem voor om samen te gaan stelen en veiligheidshalve kiest hij zijn eigen paleis tot doel van den tocht. Elegast weigert dit echter met verontwaardiging en toont daardoor een trouw vazal te

zijn. Dit is 't eerste voordeel van deze zonderlinge reis. Dan gaan ze samen naar de burcht van Eggeric van Egghermonde waar Karel te weten komt dat deze een listig plan heeft beraamd om hem den volgenden dag te vermoorden. Karel trekt huiswaarts om deze plannen te verijdelen en begrijpt het dubbele doel waarom God hem uit stelen zond.

EEN TROPISCH OERWOUD.

Men moet een maagdelijk tropisch woud niet met een Europeesch beuken- of dennenbosch willen vergelijken; de vergelijking gaat even slecht op als wanneer men, om een Alpenweide vol bloemen te beschrijven, van een weide in ons laagland wilde uitgaan. Wij zijn gewoon, in onze bosschen een enkele boomsoort in overwegend aantal te zien, of andere hoogstens drie of vier in een gemengd bosch. In het oerwoud op Java echter kost het moeite, twee boomen van dezelfde soort te vinden tusschen honderden, die tot andere soorten behooren. Voor ons Europeanen is met den naam „bosch" de voorstelling verbonden van een gelijkmatig gesloten loofmassa der boomkruinen, die op slanke stammen zich hoog boven den bemosten grond verheffen. Het oerwoud der tropen stemt met deze voorstelling niet overeen. Tusschen enkele, tot geweldige hoogte groeiende reuzenboomen, verheffen zich lagere, niet minder loofrijke gewassen. En daartusschen slingeren zich de lianen [1]) en vormen een weefsel tusschen hoog en laag; zoo ontstaan ongelijkmatige, afgebroken omtrekken, geen regelmatig doorloopend loofdak.

De korte marsch in den ochtend had mij zoo weinig vermoeid, dat ik niet nalaten kon, dadelijk na den maaltijd in gezelschap van mijn landgenoot een wandeling in het oerwoud te ondernemen, om onmiddellijk een sterken indruk te ontvangen van de overstelpende weelde van het plantaardig leven. In den beginne was ik werkelijk verrast en versteld, en wist niet, wat ik het eerst bezien, of voor een nader onderzoek zou verzamelen. Alles drong naar voren en bood zich aan; iedere schrede bracht nieuwe wonderen.

Van de kolossen, die eenigermate het geraamte van het bosch

1) lianen: tropische klimplant die zich door hooge boomen slingert om meer zon te hebben.

vormen, ziet men, er in zijnde, alleen de gigantische stammen. De kruinen, hoog boven, onttrekken zich aan het gezicht; van boven tot beneden zijn ze met een groen net van slingerplanten doorweven, wier stammen als zware koorden omlaaghangen of guirlandes van boom tot boom vormen. In de takken, aan de lianen, zelfs op de luchtwortels, die uit vele boomen omlaag dalen, hebben zich allerlei epiphyten vastgehecht, die door eigenaardigen bouw in staat gesteld zijn, zich hun voedsel te verschaffen en het noodige water vast te houden, ook zonder met de aarde in verbinding te staan. Tusschen de boomstammen echter is iedere duimbreed gronds door kleine planten ingenomen; bamboestoelen, boomvarens, kolossale Scitamineën met twee-duims-dikke stammen en wortelstandige bloeiwijze, Aäronskruiden, begonia's, varens in alle grootten, duizenderlei struiken en kruiden verdringen elkander of warren zich dooreen. En daartusschen liggen de overblijfselen van omgevallen boomen in halfvergane bladeren. Iedere vrije plek wordt door mossen en kleinere varensoorten ingenomen; niet alleen op den bodem groeien ze, maar ook op de takken en zelfs op de bladeren van struiken en planten, op de stammen der boomen tot hoog in den top, zelfs aan de luchtwortels en lianenstrengen, die boven de groene ruigte zich verheffen. Als groene sluiers golven ze van boven af- overal mossen en varens, natdruipend, en boven beschrijving weelderig.

In het eerst schroomt men, door den indruk van den zwaar geschoeiden voet, door aftrekken of -snijden een stuk van deze groene heerlijkheid te vernielen, waarvan iedere voetbreed, kon ze zóó in een Europeesche serre worden overgebracht, bewondering wekken zou. Maar spoedig wordt men driester, en baant zich een weg met de golok (kapmes).

Rechts en links vallen de reuzenstengels, de takken en zelfs de stammen van kleinere boomen onder geduchte houwen; de wortel-touwen en lianen worden doorgesneden; wat op den grond groeit, wordt achteloos vertrapt. Zoo voortdringende ontwaart men telkens nieuwe wonderen; en als men terugziet op den weg, dien men gekomen is, bemerkt men niet eens een opening in den muur van groen. Na eenige dagen vindt men nauwelijks de plaats meer terug, waar de golok zoo duchtig heeft huis gehouden.

Wil men een grooteren tocht ondernemen dan maakt men eerst gebruikt van een der door de tuinarbeiders opengehouden

paden, die tot hoog tegen den berg op loopen. Van daar uit kan men dan gemakkelijk in het struikgewas doordringen, waarin men zich met de golok zijn eigen weg baant. Door een eigenaardige inrichting is men steeds in staat, zoodra men, verder doordringende, weer op een van deze paden terecht komt, zich te oriënteeren en den kortsten weg naar huis te vinden. Langs de paden zijn namelijk de groote stammen van een nummering voorzien, die van het logement uit begint. Men behoeft nu van het eerstgevonden nummer in de richting van het volgende, lagere cijfer, zijn weg maar voort te zetten, om weer thuis te komen. Men kan dus zeer goed den inlandschen gids, Sapihin, die door Professor Treub als begeleider der vreemde botanici in het oerwoud is aangesteld, missen, zonder te moeten vreezen, dat men in de wildernis verdwaalt, en dikwijls genoeg heb ik ook zonder zijn gezelschap urenlange omzwermingen ondernomen. Maar Sapihin is niet alleen padvinder, hij kent ook een groot aantal planten van het woud, waarschuwt den nieuweling voor de aanraking met opstaande haren der Laportea, die de huid branden, bevrijdt hem uit de omwikkeling der lange, van weerhaken voorziene rotansnoeren, verwijdert de bijtende mieren, die onvoorziens den wandelaar overvallen, brengt de bezoekers naar de standplaatsen van eenige zeldzame gewassen, en haalt als behendig klimmer de verlangde epiphyten of bloesems en vruchten uit de boomen, die men zonder zulke hulp bezwaarlijk zou kunnen krijgen. Vandaar, dat hij mij op mijn zwerftocht steeds een gewaardeerd metgezel was, van wiens gezelschap ik alleen dan afzag, wanneer ik dat niet zonder oponthoud en tijdverlies kon krijgen.

Gewoonlijk was op mijn morgenwandelingen reeds na twee uren mijn tasch met schatten gevuld, zoodat ik om acht uur voor het ontbijt thuis kon komen. Den overigen tijd van den dag, zoolang het licht was, had ik dan mijn handen vol met de bewerking van het verzamelde in het laboratorium. Minder vaak, als ik grootere tochten doen wilde, nam ik wat mee voor ontbijt in het bosch en kwam eerst tegen 10 uur, of zelfs tegen den middag, thuis.

Het middagmaal om één uur, en 't avondeten, om acht uur, werd door Mariô door middel van blikjes en in het dorp gekochte groenten, kip of visch op bevredigende wijze bereid. Bij zonsondergang en in de avondschemering vóór den laatsten maaltijd maakte ik graag met den schilder een wandeling door park en

tuin. Hij had met zijn kunstenaarsoog overal uitkijkjes en stemmingvolle tafereelen ontdekt, die mij steeds opnieuw de grootsche bekoring van het tropische natuurschoon deden gevoelen.

Misschien heeft het den lezer verwonderd, dat ik bij de beschrijving van het oerwoud het dierenleven nauwelijks genoemd heb. In werkelijkheid echter is het oerwoud op den Gedé in het oog vallend arm aan groote dieren. Tijgers zijn er niet meer, evenmin als rhinocerossen, van wier vroeger voorkomen vele plaatsnamen nog getuigenis geven. De verhalen omtrent het optreden van een panter, dien men kort vóór mijn aankomst te Tjibodas in het bosch gezien zou hebben, zullen wel hoofdzakelijk aan de vrees der inlanders hun ontstaan te danken gehad hebben. Door ondervinding geleerd, gaan die dieren den mensch schuw uit den weg. Op onaangename manier geven in de aanplantingen van den bergtuin soms de wilde zwijnen blijken van hun tegenwoordigheid. De eenige grootere dieren, die men hier boven vaker te zien krijgt, zijn apen van een groote, grijze soort, door de zoölogen bercopithecus cynomolgus genoemd. Zij klauteren in de toppen der hoogste boomen rond, maar ontvluchten ook liefst de nabijheid der menschen. Op een morgen, toen ik toevallig alleen zonder het geleide van Sapihin was, hoorde ik in mijn nabijheid in het bosch een geluid, alsof iemand niesde, zoo natuurlijk, dat ik niet nalaten kon, met een vroolijk „prosit" te antwoorden. En op eenmaal had men in de boomtoppen boven mij het leven aan den gang. Een droge tak kwam naar beneden, en onder klagelijk angstgeschrei vluchtte een groote aap van boom tot boom. Mijn poging, om hem door vriendelijke woorden gerust te stellen, mislukte volkomen. Haastig maakte hij zich uit de voeten, en uit de verte kon ik nog lang zijn kreten van schrik hooren. Soms zagen en hoorden we van ons logies uit de apen in de toppen der naastbijzijnde boomen van het bosch. In de avondschemering zagen wij dikwijls enkele kalongs, vliegende honden, met zware vlucht hoog boven ons voorbijtrekken. Ook eekhorentjes vertoonden zich somtijds.

Ook aan vogels is het oerwoud op den Gedé niet bijzonder rijk; zelfs in den vroegen morgen, als in onze vaderlandsche bosschen de kleine zangers van nabij en ver hun lied doen weerklinken, hoort men nauwelijks iets anders dan het kirren der wilde duiven, hoogstens tjilpen enkele vogeltjes, nauwelijks hoorbaar, hoog in de toppen der boomen. Bijna lijkt het, alsof

de overgroote weelderigheid der vegetatie hier geen ruimte laat voor de uitbreiding eener fauna van grootere dieren. Maar toch ontbreekt het nergens aan leven en beweging, zoomin als aan stemmen uit de dierenwereld. Vlinders, vliegen en muggen doorzwermen de lucht; de laatste kunnen voor den wandelaar vaak zeer lastig worden; overal wemelt het van mieren van verschillenden vorm en grootte, en 's namiddags verneemt men 't schelle gesjirp van groote krekels. Het gemakkelijkst kan men zich een voorstelling maken van den rijkdom aan insekten daarboven, als men 's avonds in de voorgalerij een brandende lamp op tafel zet. Dadelijk komen honderden kleine insekten, en fladderen om de vlam of zetten zich neer op de verlichte tafel of aan de wanden. Wanneer toevallig een termietenzwerm in de nabijheid zijn uitvliegdag heeft, kan men het beleven, dat de tafel onder de lamp letterlijk ter hoogte van een duim met insekten bedekt wordt. Eens zag ik, hoe op klaarlichten dag voor mijn venster een termietenkolonie uit den grond uitzwermde. Weldra verzamelden zich mannen, vrouwen en kinderen voor het vlieggat van de onderaardsche woning, vingen de dieren en verzamelden de lichamen, nadat ze de zeer brooze, lange vleugels er af genomen hadden, in ketels en potten. Zelfs een dorpshond was meegekomen, en hapte vlijtig naar de insekten, die aan de menschen ontsnapt waren. Op mijn navraag vernam ik dat deze dieren, op allerlei manieren bereid, voor de inlanders een ware lekkernij vormen.

Slangen en ander kruipend gedierte, waarvoor men zich in acht te nemen heeft, ben ik te Tjibodas binnen noch buiten het oerwoud tegengekomen. Vermeldenswaardig schijnt mij daarentegen nog het voorkomen van patjets, een soort van bloedzuigers, die op wonderbaarlijke manier door de kleeding tot op het menschelijk lichaam weet door te dringen, en zich daar ongemerkt en dus ook ongestoord vol zuigt. Nadat het tot berstens toe gevulde dier is afgevallen, begint de kleine wond te jeuken en bloed nog eenigen tijd door. Gevaarlijk is dit bloedverlies niet, vooral niet, wanneer het aantal patjets dat men bij een tocht oploopt, zoo gering is als in de bosschen van Tjibodas. Daar ik stevige schoenen en lederen slobkousen droeg, ben ik er de meeste dagen heelemaal zonder bloedzuigers afgekomen.

T. J. BEZEMER.

Uit: „Door Nederl. Oost-Indië". Wolters, Groningen.

MAANDAGMARKT IN AMSTERDAM.

„Oude Leidsche, lekker en scherp! Achttien centen 't pond! Je moet ze maar proeven! Groene Tesselsche! Komaan, komaan! 't Is vandaag een goeie dag! Half voor niet," roept eensklaps in onze onmiddellijke nabijheid een handelaar in kaas, die gebruik maakt van een oogenblik, dat hij geen klandizie heeft, om met luide stem zijn waar aan te prijzen.

't Verwondert ons niet, dat er veel koopers komen, want de verschillende soorten van kaas, op witte papieren uitgestald en voor Phoebus' verzengende stralen door een geolied zeil beschut, zien er uitlokkend genoeg uit, en we zouden haast geneigd zijn eens te happen van 't vette stuk zoetemelksche kaas, dat de verkooper op de punt van een blank mes omhoogsteekt, terwijl hij roept:

„Hierzoo! hierzoo! Proeven moet je ze, proeven!"

't Is echter beter, dat we het niet doen, maar eens oplettend zien naar den koopman in parapluies en parasols, die eene karakteristieke uitstalling heeft, te weten een tafel met een kolossale parapluie er boven.

„'t Is sjande-koop vandaag, je betaalt alleinig maar die inkommende rechten! Twei en dreissig stuivers zoo'n beste paraplie mit een stok uit ein stuk. Ga naar Sinkel of naar andere groote winkels, dan betaal je voor zoo'n paraplie zes en acht joelden," roept de eigenaar der uitstalling, terwijl hij een der parapluies herhaaldelijk openspant en weer dichtdoet.

„'t Is goedkoop, maar 't is katoen," zegt een juffrouw, die een der regenschermen in de hand neemt,

„Kattoen!" schreeuwt op eens de koopman. „Kattoen, sagt de joeffrouw, maar ze weet 't nicht; 't is sanella, een neie uitgevoenden stof, menschen: die verschlijt in der eeuwigkeit niet. Katoen wirdt rood, maar dit blijft vaste koleur. Twei en dreissig stuivers, asjeblieft meneer! Liever ein mit 'n hoendekoppie op den stok? Hierzoo verschlijt 'm in gezoendheid."

Achter ons vernemen wij op eens een luid geschel, en als 't volk daardoor opmerkzaam is geworden, de heesche verweerde stem van een oud man, die voor een tafeltje zit, waarop allerlei kleine artikelen zijn uitgespreid.

„Hier moet je wezen, hier bij mijn is de goedkoope bazaar! Twaalf diverse artikelen voor de somma van tien centen geld of

een dubbeltje. Laat deze gelegenheid niet passeeren; zoo'n koopie komt nooit weerom."

„Geef ereis wel attensie. 'k Zal je laten kijken, wat je voor je dubbeltje krijgt. — Ga toch van m'n tafel weg, kwaje jongen. Allé, op zij; je gooit me den boel om.

„Alzoo, geacht publiek! je krijgt, — als je nou nog ereis aan de tafel stoot, kwaje rakkerd, zal 'k je een dril om je ooren geven; — je krijgt primus nummer een, zes vellen best versatineerd postpapier; daar kenne de jonge meissies derlui minnebrieven op schrijven. Nummer twee, een half dozijn enveloppes om ze er in te stoppen. Ten derde of nummero drie, een pijp lak superfijn; en nummer vier een doosje ouwels. Ja menschen! je staat verbaasd, maar 't is de waarheid; nog acht artikelen krijg je toe. Alzoo! nummer vijf, een pennehouder van Brittannia-metaal; nummer zes, een kiespijnworteltje en nummer zeven, een balletje Engelsch poetsgoed om zilver, koper, tin en andere metalen te poetsen dat 't liefhebberij is. Nummer acht, een pinang of mannetjesneut om in je zak te dragen, vanwegens de gezondheid en de zuiverheid van 't lichaam. Nummer negen een lijmhoutje om te lijmen hout, agaat, porselein, ivoor, been, marmer, glas, afijn alles wat je lijmen wilt. Je maakt eenvoudig de gebroken stukken warm, doet er lijm op, plakt ze aan elkaar en klaar is kees. Nooit gaat 't op de gelijmde plaats kapot, als 't niet breekt.

„Ten slotte krijg je nog drie artikelen. Alzoo, let op! Nummer tien, een potlood om rood en nummer elf, een potlood om zwart mee te schrijven, en 't lest 't best, — eerbiedig neemt de man zijn pet af, — nummer twaalf, het portret van onze geëerbiedigde koning en koningin. Die twee alleen binnen 't dubbeltje wel waard, dat je voor den heelen boel te zamen betaalt!"

Ademloos houdt hij op, want zijn speech heeft hem inspanning gekost en hij moet een oogenblik wachten, voor hij vervolgen kan: „Komaan, wie heeft er idee in zoo'n stelletje van 10 centen?"

„Hier! Geef op! — Mij een! — Ik," klinkt 't van verschillende zijden, en de koopman heeft geen handen genoeg om de klanten te helpen. 't Is waarlijk geen wonder, want 12 meest bruikbare artikelen voor 10 centen te kunnen koopen, is iets buitengewoons. In een oogenblik is zijn tafeltje leegverkocht en en verspreidt zich het publiek. De man begint dadelijk weer nieuwe pakjes samen te stellen en klaar te leggen.

Wij gaan verder. Al voortwandelend komen we voorbij een

paar kruiwagens met allerlei rommelzoo. Tenminste de kinderen van Jehova's volk, die er bij staan, roepen luide uit, dat de knoopen, stukken ijzerwerk, beschadigde vaasjes en galanterie-artikelen op geen anderen naam aanspraak kunnen maken, want schel klinkt uit hun mond het:

„Rommel! Rommel! Eitzoeken maar! Centen bieën, allemaal van de verkhooping. Allo! allo! rommel!"

Een dochter Israëls, die met een kleine handkar vol oudroest een eindje verder staat, zingt op eentonige wijs:

„Elk stuk 'n cent, 'n cent, 'n cent en alles kost 'n cent. Zoek uit maar wat je vinden kent, want alles khost een cent, een cent en alles khost een cent."

Zonder ophouden improviseert ze met Oostersch vuur verder:

„Wie heit 't ooit beleefd! 'n Paknaald voor 'n cent! Zoek eit maar, alles kost 'n cent! Een drilboor khost 'n cent!"

Rondom ons heen zien we op de straatsteenen uiteengelegd de vreemdsoortigste artikelen: oude ijzeren potten en pannen, gereedschap, bandijzer, oude sleutels, spijkers, sloten, tinnen voorwerpen, defect porselein, schilderijen in lijsten, die eenmaal verguld waren. 't Is moeilijk zich voor te stellen wat er niet ligt.

We zijn op dat gedeelte van 't Amstelveld, waar de meeste bezoekers ook koopers zijn.

De ambachtsman, die in zijn huisje of woning een of andere reparatie moet doen, die hij van den huisheer niet gedaan kan krijgen, zoekt bij de oudroest-bleekjes, — zooals hij die uitstallingen noemt, — zijn troost, en vindt daar meestal wat hij noodig heeft voor eenige centen halfsleten, waarvoor hij nieuw in den winkel minstens even zooveel stuivers moet geven.

Voor hen die de Maandagsmarkt alleen uit nieuwsgierigheid bezoeken, is er niet veel aan, en ons dunkt het veel aardiger om naar den kwakzalver, die een eind verder op een stoel staande, met verschrikkelijke inspanning trompettert, te gaan zien.

Tetterettettè! schettert de trompet, en van alle kanten stroomen de nieuwsgierigen naar de plek, waar de naneef van Tetjeroen staat.

Hij is er een van 't echte ras. Met een ontzaglijken flambard op 't hoofd en een regenmantel over de schouders geslagen, wacht hij in theatrale houding, totdat er, naar zijne meening, genoeg publiek is.

Naast zijn stoel staat een tafeltje, met een langen stok aan een

der pooten vastgebonden. Die stok draagt een zeil met het opschrift: *Anneau de force elektriek, van den Doctoor Raspail te Parijs.*

Na een zwart kistje met koperen beslag, dat op tafel staat, te hebben geopend, begint hij zijn hoorders toe te spreken:

„Burgers en boeren, boitenloi en omstoanders, gij zult bij oe zelven wel ebben gedacht, wat moet den dieën doar met zijnen trompet? Ebt een oogenblik patiëntie en ge zult 't seffens ooren. Meen niet, dat ik ier kom, boeren en burgers, om oe eenen medicament te verkoopen, dat in de mieste gevallen gemelangieert is van woater en 'n soort spiritus, of 'nen pleister van ossenvet met 'n coleur. O neen! ik eb niets te verkoopen. Ik zijn geenen marchand de médicaments of 'n gewonen charlatan, die den goedgeleuvige minsch zijne vuiligheid voor 'nen oop goed geld wil verkoopen. Au contraire, ik geef op last van mijn principaal, den Doctoor Raspail van Parijs" — hij wijst even met den vinger op 't zeil — „aan ieder die 't maar ebben wil iets cadeau, wat tot dusverre sans pareil of zonder gelijken is.

„Gij zult zeggen: Wat is dat dan? — en gij ebt recht dat te weten. — Ier in deuze chatouille bevinden zich de echte anneaux de force electriek, de nieuwste inventie van den Doctoor Raspail, die doarvoor is gemedailleerd door alle potentaten van Europa.

„Geeft attentie, meneeren en dames!" Hij neemt een koperen ring uit het koffertje en houdt dien tusschen duim en wijsvinger omhoog.

„Dezen anneau de force bestaat uit twie elementen van den electriek, van buiten koper, zwoar in 't vuur verguld, en van binnen gecontruverd met 'nen band van zink.

„'t Lijkt wel een gordijnring," zegt eensklaps een boer die vooraan staat, En gebelgd over die vergelijking, antwoordt de kwakzalver:

„Ge wiet er niks van, zulle! Ebt ge dan ooit 'nen gordijnring gezien, die zoo gefabriceerd is als den deuzen krachtband of anneau de force?" — Hij houdt den verbluften boer den ring onder den neus en vervolgt: „Wanneer ge oangehoald zijt met kiespijn, oorpijn, smarten in 't oofd, opbloazingen in 't lijf, jicht, rumatiek, trekking in de leden, koorts, zenuwachtigheid of pijn in den rug, ge ebt slechts zoo 'nen ring met oe mee te droagen en ge zult er van verlost worden. Meen niet, dat 'k hier sta om oe wat wijs te maken, o neen! Is er iemand onder de omstoanders, die oangehoald is met deuze kwoalen, dat ij ier komme en 'k zal 'm in deuzen eigensten moment genezen.

„En wat ebt ge te doen om zoo'nen ring te gebroiken? Tout simplement dit: ge steekt den ring in zoiver regenwoater, laat 'm een momentje daarin liggen, en oudt 'm aan de ploatse die krank is, strijkt dan negenmoal een en negenmoal terug. Als ge geenen baat of soulagement vindt, kunt ge mij voor 'nen leugenaar, 'n larron, 'n slechterik, en een gemienen kerel uitmaken, ier midden op de markt in 't publiek. Wanneer ge zoo'nen band in Parijs, van de Pharmacie Royale, bestelt, betoalt ge ze oan den prijs van 10 franken of vijf gulden. Gaat ge te Rotterdam noar 't oofddépôt voor Olland, ge betoalt de somma van drei gulden. Informiert oe, omstoanders en boeren, of ge in ienen apotheek of woar ook in Amsterdam zulk 'nen ring kunt krijgen. Ik ben den eenigsten ier in de stad. Gij betoalt bij mij geen drei gulden, geen vijf franken, geen tweê gulden, geen gulden, geen alven, geen kwart gulden. — Neen! ge geeft alleen de bagatel van 20 centen of twie dubbelkens. Is dat niet cadeau, present, voor niemendal? Komaan: wie zal er van gediend zijn?"

Een oogenblik heerscht er stilte en nogmaals herhaalt de mensch-lievende man: „Geniert u niet mij zoo'nen krachtband te vroagen. Ge ontvangt veur oe twintig cents een cadeau van den beroemden Doctoor Raspail."

De meeste kijkers druipen stilletjes af en slechts enkelen laten zich verschalken en ruilen twee blanke zilveren dubbeltjes voor een ruw bewerkten ring.

De kwakzalver ziet onzen glimlach en verstaat dien uitmuntend, want terwijl hij zich bukt om een oud moedertje een ring te overhandigen, zegt hij in 't Fransch: „Ils ne sont pas trop bêtes ici."

We nemen van zijne menschkundige opmerking geen notitie, maar spoeden ons naar een kraampje met oude kleeren, waar een echte zoon van Juda bezig is om aan een grasmaaier een jas te verkoopen.

Zoo iets kan men alleen te Amsterdam zien.

De grasmaaier heeft een jas aangetrokken, die voor zijn gestalte veel te wijd is en waarvan de mouwen hem over de handen hangen.

„Dat's nou juistement 'n jassie, alsof 't voor uwes gemaakt was," zegt de kleerkoop.

„'t Is veuls te wied."

„Wat te wijd? Blijf gezond. Hoe kan je 't zeggen, man? Dat komt omdat de knoopen niet dicht zijne," en met een vluggen

greep pakt de sluwe koopman van achteren een diepe plooi in de jas, terwijl hij zegt:

„Doe nou assieblief van voren je jas ereis dicht, vrindlief!" Verwonderd merkt de onnoozele boer, dat de jas van voren precies aansluit, en zegt:

„Dat's roar, nou zit ie krek goed. Maar hoe is 't achter, zit ie doar glad?"

„Als een velletje om een aal," zegt de kleerkoop en houdt de hand op den schouder van zijn slachtoffer, om hem te beletten een stap voorwaarts te doen en daardoor te voelen, dat hij van achteren vastgehouden wordt.

„'k Zal 'm maar nemen," zegt de grasmaaier, „maar de mouwen bint veuls te lang. Hoe mot dat?"

„Beter as te kort, daar is raad voor: 'n stukkie er af en je bent klaar."

Na lang loven en bieden worden ze 't over den koop eens, en vertrekt de boer om, als hij thuis komt, de overtuiging te erlangen, dat hij in plaats van een jas een chambercloack heeft gekocht.

We zouden nog lang kunnen rondwandelen en den man, die onverbreekbare porselein-lijm en glas-vernis verkoopt, met zeldzame radheid van tong zijn waar hooren aanbieden, of ons verheugen over den eetlust van de talrijke liefhebbers van zuur, die aan de verschillende wagens en kraampjes zich te goed doen aan „augurkies, komkommer, of biet, alles lekker zier, een cent een pik."

JUSTUS VAN MAURIK.

Uit: „Van Allerlei Slag," Tj. v. Holkema A'dam.

KREPEL WIL ALTIJD VOORDANSEN.

Lestmael quam ick in een velt,
Daer een yeder was gestelt
Tot een uytgelaten vreught
Naer de wijse van de jeught;
Jonge lieden van het lant
Songen, sprongen hant aen hant;

Yeder maeckte groot geschal,
Yeder was 'er even mal;
Doch van allen was 'er een
Met een krom en krepel been,
Met een plompen, stompen voet,
Die had veeren op den hoet,
Die was voren aan den dans,
Die was by den rosekrans;
Die was om en aen de mey;
Die was leyder van den rey;
Wat men peep of wat men songh,
Krepel had den eersten sprongh.
Al is Fop een rap gesel,
Al doet Heyn syn dingen wel,
Al leyt Jorden moye Trijn,
Krepel wil de voorste zijn.
Maar al was dit in het velt,
't Is oock elders soo gestelt;
Want oock by de steedsche liên
Wort dit menighmael gezien:
Veeltijts, wat er wort gedaen,
Krepel maakt zich vorenaen;
Krepel is een dapper man,
Schoon hij niet dan hincken kan.
Is het niet een seltsaem dingh,
Dat een losse Jongelingh,
Dat een onbedreven gast,
Die het immers niet en past,
Veeltijts eerst zijn oordeel uyt,
(Schoon het dickmaels niet en sluyt)
Eerst van alle dingh gewaeght,
Al en is hy niet gevraeght,
Eerst sal brengen aen den dagh,
Wat hem op de tonge lagh?!
Vraeght 'er yemant, hoe dit koomt?
Wijse lieden zijn beschroomt.
Dat 'er yet moght zijn geseyt,
Dat niet recht en is beleyt,
Daerom gaen se traegh te werck
En al met een diep gesnerck;

Maer een geck vol losse waen
Haest sich en wil voren gaen:
Daarom seyt men nogh althans:
„Krepel wil eerst aen den dans."

JACOB CATS.

VAN EEN POMPOEN EN EEN EIK.

Een boer, in zeker tuin gegaan,
Vond daar een deel pompoenen staan;
Hij zag, hoe dat het bol gewas
Gansch dik en opgezwollen was,
En dat het loof en ieder tak
Was teer en voos en bijster zwak.
Hij zag tot zijner rechterhand,
Daar stond een eikeboom geplant,
Die geen zoo zware vruchten droeg,
Maar klein gewas, dat niet en woeg,
Hier vaart de man geweldig uit:
„Ziedaar een dink dat niet en sluit!
Een vast, een dik, een machtig hout,
Wel 't hardste van het gansche woud,
Dat stijgt tot boven in de lucht,
Draagt maar alleen een kleine vrucht;
En ziet een kruid van geender macht,
Dat brengt ons voort zoo zware dracht!"
Terwijl hij dit in gramschap zeit,
En met den hemel staat en pleit,
Een eikel boven uit den top
Die valt den kinkel op den kop
En maakt een put in zijnen hoed;
Des zoo verschiet zijn innig bloed,
En hij zei: „God, vergeef het mij,
Ik spreke los en al te vrij,
Ik spreke tegen Uw beleid,
En dat ik zeg heeft geen bescheid.
Want had 'et na mijn zin gegaan,
Het ware nu met mij gedaan;

Eilaas! mijn onbesuisde hoofd
Dat ware van zijn brein beroofd;
Ik lage met den neus in 't zand
Alleen door enkel onverstand."
De mensch is dikmaal zoo gesteld
Zoowel in stad als op het veld,
Dat hij verscheiden dingen ziet,
En 't meerendeel en prijst hij niet.
Het schijnt, indien hij scheppen mocht
De hemel met de gansche locht
En 't aardrijk en het jeugdig groen,
Hij zoud' et vrij al beter doen.

JACOB CATS.

NAAR INDIË OM DE NOORD.

Zoo hebben wij ons waarlijk niet te verwonderen, dat de Hollanders den wedstrijd gaan wagen, veeleer, dat zij dien zoolang hadden ontweken. Het ontzag, dat het grootsche verleden van Portugal had ingeboezemd, beschermende het nog in zijn toenmalige machteloosheid. Nog zocht men langs anderen weg, dan dien de Portugeezen zich voorbehielden, het Oosten te bereiken, en met andere natiën, dan die hun onderdanig waren, betrekkingen aan te knoopen. Om het Noorden van Azië heen, langs ongebaande wegen, poogde men China en Achter-Indië te bereiken, zonder gevaar te loopen van op de verre zeeën, waar de schrik van zijn naam nog heerschte, den geduchten mededinger te ontmoeten.

De eer van die wijdvermaarde tochten om het Noorden beraamd en doorgezet te hebben komt toe aan Balthasar de Moucheron, het hoofd van een groot handelshuis, dat na den val van Antwerpen te Middelburg gevestigd was: een buitengewoon man, die aan het winstbejag der Nederlandsche kooplieden den avontuurlijken geest paarde van het edele Normandische geslacht, waaruit hij gesproten was; die zich in 1598 van het Guineesche eiland Del Príncipe gewapenderhand meester maakte, die aan geen handelsonderneming vreemd bleef, die op het Oostland zoowel als op het Zuiden handel dreef en te Archangel meer zaken deed

dan iemand anders. Hij was de eerste, die aan een tocht naar Indië om het Noorden zijn geld durfde wagen, in de stellige overtuiging, dat er boven Azië evengoed als beneden Afrika een bevaarbare zee naar het Oosten strekte.

Hoe vreemd het klinke, de schrijver, uit wiens berichten geleerden en kooplieden zich toen nog een voorstelling van het noorden van Azië vormden was Plinius die voor vijftien eeuwen geschreven had. Uit zijn onduidelijke, bijna onverstaanbare beschrijving maakten de aardrijkskundigen op, dat de kust van Lapland noord-oostwaarts opliep tot in kaap Tabis, ongeveer ter lengte van de Oby-golf, en vandaar weer zuid-oostwaarts afhelde naar China en Japan. De kaart van Ortelius in zijn „Theatrum Orbis", omstreeks dezen tijd geteekend, verzinnelijkt ons die voorstelling het best. Waar dus alles op aankwam, was de breedte dier uiterste landspits, Tabis, te kennen; naderde zij de Noordpool tot in de streek van het nooit smeltende ijs, dan was de doortocht naar het Oosten afgesloten; eindigde zij op mindere breedte, dan kon men boven haar om in de zuidwaarts strekkende open zee doordringen. En waarom zou men niet gehoopt hebben, wat zoo wenschelijk was? Men las bij oude en middeneeuwsche schrijvers van Indianen, die, uit hun koers gedreven, op de kust van Germanië schipbreuk hadden geleden: hoe waren die derwaarts afgedwaald, zoo niet over de noordelijke zee, boven Azië om? En bestond die weg dan moest hij korter, wel 2000 mijlen korter zijn dan de zuidelijke om Afrika, en buitendien vrij van de woede der Kaapsche stormen, vrij van het geweld der Portugeesche alleenhandelaars. Eens opgevat, scheen dat vermoeden door alles bevestigd te worden: wat men van de Russen en Laplanders, die in die streken woonden, vernemen kon, luidde gunstig. Wel hadden de Engelschen, sedert zij zich aan de Witte Zee gevestigd hadden, niet opgehouden naar den doortocht te zoeken zonder hem te vinden; maar hadden zij planmatig en lang genoeg gezocht? De beroemde Hakluyt, die meer dan eenig geograaf, al wat met dit vraagstuk in betrekking stond bestudeerd had, twijfelde niet of de doortocht bestond en was te vinden. En juist had men hier te lande het bericht ontvangen, dat een Russisch vaartuig, zooeven uit het Oosten te Archangel teruggekeerd, de Chineesche kust werkelijk had aangedaan, na een voorspoedige reis over een stille zee.

Wien kon het ontgaan, dat het voor Holland van onschatbaar

belang was, dien doortocht te ontdekken? Het was niet genoeg dat hij gevonden werd; Holland moest hem vinden. Want in dezen tijd zorgde elke staat voor zichzelf, geen volk zou de voordeelen van zijn ontdekking met anderen hebben gedeeld, zoo het die zich zelven kon voorbehouden. Die den noordelijken doortocht ontdekten, zouden zich dien, evenals de Portugeezen hun zuidelijken weg naar Indië, toeëigenen, en, zoo het mogelijk was, ergens aan een zeestraat, aan straat Waygatz bij voorbeeld, met vestingwerken en kasteelen afsluiten en tot een tweede Sont maken. Gelukte het aan Engeland en Denemarken den weg te vinden, dan zou dus de schade voor Holland onberekenbaar groot zijn: immers niet alleen, dat de staten van het Noorden en Oosten niet langer in zijn havens hun specerijen zouden koopen, zij zouden zelfs hun eigen schippers den weg kunnen versperren en ze dwingen bij hen ter markt te komen. Een reden te meer voor Holland, om de andere natiën voor te wezen, en onverwijld dien weg te gaan opsporen en bezetten; zoodoende zou het zich waarschijnlijk den alleenhandel in de Indische wateren, althans voor noord-oostelijk Europa, kunnen verwerven.

Die gedachten en plannen hadden Moucheron sedert jaren bezig-gehouden: reeds tien jaren vroeger, nog bij het leven van Prins Willem, had hij ze aan de regeering voorgesteld en aanbevolen; de zorgelijke staat des lands had de uitvoering echter tot nog toe doen verschuiven. Thans was de gelegenheid gunstig, en Moucheron was de man niet om haar te verzuimen; reeds had hij invloedrijke staatslieden, Maelson en Valck, voor zijn plannen gewonnen; in een hem welwillend toegestaan gehoor overtuigde hij ook Maurits en Oldenbarnevelt en de Staten van Holland zoo volkomen, dat zij zijn geheele voorstel aannamen, en het voor rekening van Holland en Zeeland ten uitvoer wilden leggen. Zijn aanbod, om een vierde in de kosten te dragen, maar daarvoor dan ook een vierde te trekken der winsten, die uit de ontdekking zouden voortvloeien, wezen zij van de hand; zij beloofden hem gaarne een ruime belooning, als de tocht gelukte, maar gunden hem geen vast aandeel in de onmetelijke winsten, die zij ervan verwachtten.

Den 5den Juni 1594 zeilden de twee lichte vaartuigen, die voor de noordsche reis behoorlijk waren uitgerust, onder bekwame schippers en met Linschoten als commies van Holland aan boord, van Texel uit. De stad Amsterdam voegde er voor haar rekening nog twee schepen bij, die in de IJszee een eenigszins anderen

koers dan de Staten-schepen, niet langs de bevroren kust, maar noordelijker, dichter om de pool, moesten houden. Zij besloot daartoe op aanraden van haar predikant Plancius, een man van helaas al te licht geraakte rechtzinnigheid — de kerktwisten, waarin hij betrokken is geweest, kunnen het getuigen — maar tevens van groot gezag in zaken van aardrijks- en zeevaartkunde, en van invloed op de regeering der stad. Hij schijnt het eerst vermoed te hebben, wat nog door velen wordt beweerd, dat de IJszee slechts aan de kusten met schotsen bezet, maar dichter bij de pool open en bevaarbaar moest wezen. Dat zouden thans de Amsterdamsche schepen onderzoeken. Er werd in het algemeen met deze eerste reis niets meer beoogd, dan uit te maken of een ontdekkingstocht kans van slagen had; de ontdekking zelf zou dan in een volgend jaar door een talrijker en beter uitgeruste vloot beproefd worden.

In gespannen verwachting zeilden de schepen af; met de meest gewenschte tijding keerden zij, binnen vier maanden, terug. Wel waren de Amsterdammers teleurgesteld, zij hadden de open zee, die zij verwacht hadden, niet gevonden; maar de Staten-schepen waren, Waygatz door, in een ruime zee, die zij de Tartaarsche noemden, gekomen: een zee van kleur en watergehalte als de Spaansche, open en kalm, en die, naar het scheen, zich zuidoostelijk uitstrekte, „naar de uiterste en rijkste palen van Azië en de verre eilanden van den Oceaan" zooals Linschoten in geestdrift voorspelde.

In die blijde hope werd alles tot een tweeden tocht, op grooter schaal, gereed gemaakt: zeven schepen met dubbele bemanning, met leeftocht voor achttien maanden aan boord, gingen hem ondernemen; het lichtste der vaartuigen zou, zoodra de overige kaap Tabis gepasseerd waren, de blijde tijding aan de Staten komen brengen. Zoo zeker rekenden deze op een goeden uitslag, dat zij reeds op het aanknoopen van handelsbetrekkingen met de volken, bij wie men zou aanlanden, bedacht waren, en vergund hadden, koopwaren mee te nemen, waarmee men voor rekening der kooplieden, die het wagen wilden, handel drijven zou. Doch treurig werd die verwachting teleurgesteld. Vier maanden nadat de vloot was uitgezeild, kwam zij, onverrichter zake, mistroostig terug. De onafzienbare opeengepakte ijsschotsen hadden iedere poging om verder te varen verijdeld. De reis was door niets dan tegenspoed, door stormen, door felle kou, door ziekten

gekenmerkt; de teleurgestelde schippers en bootsgezellen hadden aanhoudend getwist, en gaven bij de thuiskomst elkander de schuld van den kwaden uitslag. Het doel van den tocht lag thans weer verder buiten het bereik dan ooit te voren; het gunstige uitzicht, in het vorige jaar geopend, was verdwenen; lang de kust althans kon men niet langer hopen, door de eindelooze ijsvelden heen te worstelen.

Ook in dit geval toonden de Staten, dat zij wisten, hoever in onzekere ondernemingen de bemoeiing der regeering mag gaan. Zij hadden op goede gronden twee reizen bekostigd, met uitzicht op groot gewin een matige som gewaagd; maar thans, nu de kans gekeerd was en ongunstig stond, wilden zij niet nog meer op het spel zetten. Zij trokken zich terug, en lieten het aan den ondernemingsgeest van bijzondere personen of corporatiën over, op den ingeslagen weg voort te gaan, maar moedigden toch daartoe aan door het uitloven eener premie van vijf en twintig duizend ponden aan wie het eerst om het Noorden China bereiken zou.

Nog eens, het is overbekend, is een poging gewaagd: de Amsterdamsche regeering, ondernemender dan eenige andere, rustte nogmaals twee schepen uit, onder Heemskerck als commies en den grooten Willem Barentsz. als oppersten stuurman. Deze stoute en kundige schipper, wiens roem ten onrechte door dien van den aanzienlijker Heemskerck verduisterd is, deelde in het gevoelen van Plancius en vertrouwde, dat de doortocht alleen daarom niet gevonden was, omdat men hem te dicht bij de kust gezocht had. Zorgvuldig werd op deze reis alles in acht genomen wat vroeger verzuimd scheen, alles vermeden wat door de ervaring was afgekeurd. Tevergeefs. Het ijs versperde ook nu den doortocht. Vruchteloos bleef de volhardende manschap den bangen winter op Nova-Zembla over, om in het voorjaar den tocht te hervatten; het ijs hield zelfs bij het terugkeeren van den zomer het schip omkneld; aan voortgaan viel niet te denken, de terugreis moest in de open booten ondernomen worden. Wat zal ik beschrijven hetgeen aan niemand onbekend is. Wien staat het dichterlijk verhaal van dat heldhaftig lijden niet voor den geest? De wakkere Barentsz. bezweek onderweg, uitgeput van krachten, maar nog niet ontmoedigd: tot het laatste toe bleef hij bezweren, „dat hij deze voorgenomen reis met Gods hulp nog zou volbrengen, als hij zijn koers noordoost van de Noorkaap stellen zou."

Eerst in den jongsten tijd is de reis, door een andere natie dan

de onze, volbracht, maar tevens haar gering belang voor den handel gebleken. Wat onze voorouders zich hadden voorgespiegeld, bestond niet. Toch betreuren wij hun vruchteloos pogen geenszins. Beter is het te ondernemen zonder in zijn opzet te slagen, dan stil te zitten uit vrees voor nuttelooze inspanning. Al hebben de noordsche tochten aan het vaderland de stoffelijke voordeelen niet opgeleverd, die men ervan gehoopt had, zij hebben de eer der Hollandsche zeemanschap in het oog van alle natiën verheven, de namen van Holland, van Maurits, van de Staten aan kusten en zeeën binnen den poolkring gehecht, en aan het nageslacht een voorbeeld gesteld van zedelijken moed, van stout ondernemen en onverdroten volharden.

R. FRUIN.

Uit: „De tachtigjarige oorlog." Martinus Nijhoff. 's Gravenhage.

DE HOOGMOEDIGE BOER.

De morgen is aangebroken. Hannes Balders is opgestaan. Willem — zien hertelepke, die altied bij voader ien de bedstee slupt — Wimke slaapt nog, en de appelbloesems liggen hem op de wangen.

„En lief jungske!" denkt Hannes, terwijl hij met de handen op den rug zijn zoontje beschouwt; „da'j van zoo'n keind zoo houen kunt! 'en knap jungske ook; d'r zit wat veurnoams in zien tronie, heel wat anders dan de fieselemies van andere dorpskiender! Mien neus het ie kloar; mien heuge vurheufd; alles krek! Dat zal 'en mins worden um swiet mee te sloan. Boer!? 'k Wou nog liever; nee den grooten weg zal ie op; krek as burgemeisters Barend, noar de Uitertse akkedémie; veur offecier kan ie óók goan, krek wat ie wil. — Doar drêjt ie zich um. — Wa 'n oarig kerlje toch. William Balders! Joa, joa 't bloed zit 'r ien."

't Was alsof de groote Hannes nog een voet grooter werd, toen hij op een mahoniehouten siffenjeere toetrad. De la trok hij open. Links lagen de pampieren. Met een handvol treedt hij terug, en zet zich in een groenlederen rugstoel. — Krek zóó had ie d'r een, ien stad op 't hof, veur den president gezien.

„Hier steet 'et," smuuspelde Hannes, terwijl hij een oprechte Haarlemsche van eenige jaren herwaarts opensloeg. „Hier, uut Londen:

„Lord William Balders is met een bijzondere zending van zijn gouvernement naar Frankrijk vertrokken."

Op den eigen stond goeng d'r buutens 'en kalkoensche hoan 't roam veurbij. Puts!! Piets!!! dee ie. — Krek z'n boas!

„Wonder wonder!" denkt Hannes; „wonder da'k 'r toch nooit 'en toal op geheurd heb. Mien brief sting op pooten;" en weder — wie weet voor de hoeveelste maal — leest hij het kladschrift van den brief dien hij schreef, den brief die luidde als volgt:

Meseu Lord William Balders!

„Uit de Haarlemmer van den 6den dezer heef ik gezien dat uwes krek heitte as ikke en dat Uwee Lord naar Parijs goeng. Daar zij ik over doende den heelen tijd, went ik heef bezonder veul femiliezwak. As ge nou — docht ik al — over Holland, laa 'k zeggen Gelderland, bij name over E... in de Betuw, terug goeng, en 't Bijenveld opzocht, dan kosten we mekare is zien en spreken. Da 'k van aadel bin, dat geleuf maar dat weet ik toch niet. Ge hebt hier 'en Balders die metselaar is, maar dat besteed zich geen haar. As 'k zeg da 'k honderd en dertig murgen land onder de ploeg en honderd en vijftig stuks vee in 't land het, dan lieg ik geen schepel of half."

Alleen die honderden er bij waren abuis.

„Als ge kumt, Lord William Balders, — nêf za'k maar zeggen, — zal Uwee zien dat 't spulleke zien man wel weerd is. Ziede ook getrouwd, en heb ie kinders? Ik heef m'n tweede. Van mien eerste hief ik een aardig deernje, evel zonder veul begriep. Den dag naa dat ik oe naam in de krant zag, kreeg Sanna — zoo heit mien tweede vrouw — 'en jongske, en nou staai ik er op dat hij ook William zal heiten. A'j peet wilt wezen en doopgetuige, dan mot Uwee Zondag over acht dage hier zin, dan vel ie met den neus in 't vet, van wêges de slagt. As oe de reis te kras is, dan za'k oe den buul wel is vullen. 'k Wou wel geern, Uwee bij den doop naas me sting. Dat ik dink dat we femilie zin, zit 'em ien 't woord van mijn grootvader, die zei, dat zien broeder naar ou land was gegaan. De groetenisse van Sanna en Luitiena en Williammeke, die we voorders Wimke zullen hieten, en blief ik meseu Lord William Balders, bij okkazie antwoord, Uwee toegenegene neef,

Hannes Balders.

Het is misschien niet geheel overbodig hier vluchtig aan te stippen, dat het schrijven van zulk een brief, een schets is — ofschoon van verre — naar 't leven genomen.

Geen woord was er op dien brief teruggekomen. In den beginne had Balders aan jan en alleman gezegd, dat ie 'en Lordschap die zien eigen nêf in 'en rechte lien was, op den doop van z'n jungshe wachtte; maar, toen de groote Hannes één, twee jaren tevergeefs gewacht, en menigeen al eens over den Engelschen Lord-nêf gelachen had, toen had Hannes er van gezwegen, stil gezwegen, en slechts wanneer hij alleen was, keek hij, zooals nu, zijn opstel nog eens in, en sloot het met de courant weer in de hooge latafel. — Ronduut gezeid, ien stee van 'en brief schrieven was ie d'r wis op uitgetrokken, over Pries noar Londen, as ie zooveul plent had gehad as ie gern wou dat de minsen 't geleufden.

„Tik! tik!" klonk het op de ruiten. — Kees de arbeider stond buiten, en riep naar binnen: „Boer Balders, d'r is 'r één, die oe sprêken wou."

„As 't Levie um de ossen is, dan zeg moar, da'k er mergen mee naar de merkt wil."

„Nee, 't is een ander."

„Wie?"

Kees heeft zeker de vraag, die anders luid genoeg gedaan werd, niet gehoord en kijkt onnoozel.

„Wie?" roept Hannes luider.

„Och dinges, hoe heit ie ook — za 'k maar zeggen ..." prevelt Kees.

„Nou, loat 'em op 't diekkamertje, ik kom zoo stond."

„Goa moar binnen Huibert," zei Kees eenige oogenblikken later en Huibert trad het dijkkamertje in.

Huibert Balders was in 't geheel geen kind meer; eer zou j'ein vijf en twintig dan negentien hebben aangezeid, maar toch — a'j goed luustert dan kun' j' em 't hart heure sloan.

„Hê ê ê ê!" kwiem ie gedurig — „zoo roar, zoo kort van oajem! — zoo dreug, zoo plekkerig ien den mond; zoo knikkerig ien de knie? Kom ... verdrêjd! 't Is krek 'en mins as ikke. 't Is niet gering hier ... 'en vergulde spiegel! Harrejennig, wat zie 'k er uit! zoo bleik as de dood, en êvel bin 'k heelegoar werm. Wat zou Luutje wel zeggen as ze wiest da 'k hier was ...? Lupt ze doar buuten? Verrechtig! Kiek met 'en pers jekske en 'en witte rok oan. Hoe proper en toch hoe simpel! doar zit geen grutsigheid

bij. Wa' n oarig wiefke zou 't wêzen! — Pst! — Luitje? 'k Wou dat z' is hierhen uutkeek! Pst! — — — 'k heur wat. Zou oome d'r oan kommen ...? 'k Wou da 'k weg was ... 'k Gluuj as 'en bol ien den oven. — Bi'j gek jong, kerroazie!" En nauwelijks had Huibert de gedachte om ferm te wezen bij zich verlevendigd, of de deur ging open — Huibert draaide zich schuin op zij — en Hannes trad binnen.

„Wie he 'k doar?" vraagt Balders op een toon zoo voornaam en deftig als hem mogelijk is, en laat zich tegelijkertijd in een armstoel zakken.

„Huibert — Huibert Balders oome," klinkt het antwoord, en hij die het geeft vermant zich en komt een schrede nader.

De grootste verwondering teekent zich op Balders gelaat. De hand brengt hij boven zijn oogen alsof hij scherper wil zien en eindelijk zegt hij afgemeten: „Gij? — wat woudt gij *hier!*"

Eenige oogenblikken blijft het stil. Huib wou zoo veul, moar — 't wou d'r niet uut.

„Ik meinde," ving Balders langzaam aan, terwijl hij onrustig de handen over de armen van zijn stoel liet heen en weer glijden: „'k meinde da 'k dukkels meer as kloar had gezeid, da 'k op bezuuken van een van de Hoazekamp niet gesteld was: — Heit ie Huibert?"

„Noar oe vader oome, mien grootvoader."

„Dat *die* Huibert heitte wiest ik lang veur ou; dat ha 'j mien niet te rappelieren. Wat doe j' hier te kommen?"

Huibert ziet strak - „Loa 'k moar!" Hij vermant zich, treedt den oom naderbij en spreekt zacht en schijnbaar kalm:

„Oom, d'r zin twee bruurs, de een is riek en hoog, de ander is erm en hoalt 'et zoer ien de wereld; de erste bin gij, de ..."

„Lês ie 'en boek! zeide roazend!" roept Balders: „Hei j' 'en leske van buuten geleerd um mien is aan 't buis te kommen? Proat moar niet wiejes menneke, die kemelie die kenne we al: gêf ie wat of doe 'j 't niet gern. Da 'k riek bin, misschien de riekste uut de Bêtuw, dat weet ik, en dat weten ze allemoal, meer as ik zien loat of weten wil. Da 'k de erste bin daar beruum ik me op, umda 'k et deur eigen hand, en eigens heufd, en eigen overleg — zie je — gekregen heb; geen mins en geen ziel, he 'k 'r dank veur te weten. Als gilluu van de Hoazekamp, nou met 'en lêhe buul kumt, dan kniep ik de oogen dicht zie je — zie je, zoo doei ik dan; went eigen schuld ploagt 'en mins

't meiste. — Blief ien oe stand, zei ik; moar fluute Jan Berend! ik wiest wel dat de botter uut 't vat, en 't nekske zou buugen. Komplement menneke, en da 'k er niks van wil heuren; loat vader Oarie blied zin dat ie zoo veul van mien kreeg."

't Schemert Huibert, maar 't laatste heeft hij verstaan, en hevig wil hij roepen: „Gelogen, dat ie van ou kreeg!" maar hij toomt zich in en vraagt bedaard: „Van ou gekregen oome! doar he 'k nooit van geheurd."

„Da's wel meugelik!" zegt Hannes: „moar — as 't hier Engeland was, dan zou'j 't bêter begriepen: de oudste zeun kriegt doar alles, de andere kunne heerkomme zuuken."

Daar wist Huibert niets van. Die woorden, zonder ziel of grond, verzachtten echter zijn wrevel. 't Was meugelijk dat voader van oome meer as zien recht had gekregen. 't Kon wêzen ... en, kalmer nog meer naderbij komende, sprak hij gevoelig: „Dan zou'k oe de hand drukken oome, dan zou'k oe zêgenen, went, alles wa'j oan voader gedoan hadt, dat zou'k rêkenen as oan mien gedoan."

„Loat moar zitten, loat moar zitten!" zegt Hannes, terwijl hij de hand afweert die hem werd toegereikt: „Doar wi'k geen dank veur." Opstaande: „Wou'j nog wat anders?"

„Nee oome ... nee, niks ..."

Doar geet Luutje 't venster langs:

„Joa oome, joa, nog 'en enkel woordje," en radder vervolgt Huibert, terwijl Balders met half gesloten oogen naar de hoogte ziet. „Joa, oan ou hangt 'et heil van mien lêven. Oome, eiges hei'j 't gezeid: Trouw in oe stand; en ikke oom, heit ik geen Balders, geen Huibert noar oe voader? Kiek, al zeg ik 't eiges, 'k heb handen oan 't lief en gevuul ien de botten; en zie je — weet ie — hoe za'k zeggen — — altied hewwe mekoare ien 't hart gelêgen. Luutje, och Luutje he'k zoo lief, zoo kneujig lief oom: as ze mien wier, joa ze zou gelukkig wêzen as ikke. Oome, ge bint wel wat heug, moar kwoad bi'j toch niet; nee, dan zou'j geen bruur van voader wêzen. Och, a'j ons saam is aankeek — kiek, dan zou'j geen nee kunnen zeggen; dan konwe verkeeren zoo lank a'j 't wou; dan zou'j ook voader de hand wel rieken; oome, God zou oe zêgenen, oe en oe kiender. Och! 'k het Luutje zoo lief, zoo kneujig lief — kiek; doar hei'j nou alles."

De toon, waarop Huibert gesproken had, was inderdaad zoo gevoelvol geweest dat hij een steenen hart zou gebroken hebben. Balders hart was niet van steen, in 't geheel niet, maar — in 't hart

zat 'en lillik ding dat zwart was; 'en stooterig ding dat alles 'en por gaf wat beter dan hie was, en binnen wou kommen.

Balders was werkelijk een oogenblik getroffen. Hij zag Huibert daar zoo smeekend staan, en al kan hij aan zijn murigen wensch geen gehoor geven, een vriendelijk woord zal hem troosten ... „Vort!" zegt het leelijk zwarte ding dat in 't hart zit: „vort! d'r uut 'r mee! Is dat 'en astransigheid; heigrond um weigrond kommen! Vort! d'r uut 'r mee!"

„Ei, ei," zegt Hannes langzaam: „dat dingske was ligt te prebieren, hê? Dank mien op oe bloote knie, da 'k niet de perdzwiep vat, en oe, zoo lank a'j bint, van mien arf kasseboen ... — Of ie nou rood wordt of bleik, en of ie nou met oe klavieren scharmt, doar he 'k geen spier mee van doen manneke. Gelieke stand!? Denk ie nun da 'j oe Balders nuumt da 'j doarum 'en echte Balders bint. Goat 'r moar vroagen ien Engeland, dan zu 'j heuren — dan zu 'j heuren! dat de oudste zeun alles ien noam en doad is. — Oe vader heit hier ien 't land Balders, maar d'r buuten zouwe ze 'm anders leeren; en dan — nog op den koop toe — zich eiges versmieten en verslingeren oan 'en dern die 'k nog niet bij 't volk op den dêl zou willen; die me te min en te smerrig is um ..."

„Um! um!" schreeuwt Huibert in vreeselijke woede, terwijl hij zich tandenknarsend en met doodsbleeke lippen voor Balders plaatst en hem dreigend in de oogen ziet: „Mien lieve beste moeder besmêlen! die vrome trouwe moeder ...? Mins! mins!! je bint geen mins, ge bint ... God weet wa 'j bint, maar weerd bi 'j da 'j lêger velt as de put diep is; da 'j ... da 'j ..." en Huibert loopt met gebalde vuist driftig het kamertje op en neer, en 't zwarte ding in Balders hart roept als een razende: Weerlichts! en donders! en nog lilleker woorden, die we maar weg zullen laten. Daar gaat deur open; 't is Luutje. Luutjes lief gelaat teekent angstige bezorgdheid. Huiberts blik ontmoet den hare. Die blik ontwapent zijn toorn: „Oome," roept hij kalmer doch levendig: „a 'j eiges oe moeder hebt liefgehad, zeg dan da 'j de miene belasterd en besmêld hebt; trek oe zundige toal ien ... of anders ..."

't Zwarte ding van binnen hoort Huiberts kalmeren toon, en — hie blaast zich nog ens zoo dik as ie is; en Balders roept gekrenkt vol bitsheid: „As de weerlich m'n huus uut, heur ie! Zu 'j d'r uut, zeg ...? of mo 'k oe oan 't buis kommen ...? Wou 'j

mien hier de wet nog lêzen? Een, twee . . . drie, opgemarsierd . . . mars!!" en met zijn stevige vuist Huibert in den kraag vattende, dringt hij den knaap, die daarop niet bedacht is, ter deure uit en verder . . . en verder, tot buiten de voordeur.

„Um Gods wil, voader!" roept het meisje; „voader, nog giesteren heb Huib mien uut groot gevaar geholpen: um Gods wil, wat kwaads het ie ou gedaan? Luuster — heur!" Maar, vruchteloos was het dat zij hem toeriep en aan 't pand van zijn jas trok, Huibert was buiten eer ze 't wist en Balders schreeuwde: „Ook *ie* wilt den kop boven uut stêken; boven mien, boven oe voader, hooveerdig dink! 'k bêf 'r van, zóó he 'k 'et nog nooit belêfd!"

„Best!" zei 't zwarte ding van binnen, „de bovenste heit ie, en de bovenste mo'j blieven."

Luutje weende. En Huibert?

Huibert ging koud water drinken, twee, drie, vier glazen. Thuus gekommen viel hij zijn lieve moeder om den hals — die docht dat Huib't ien 't heufd was gesloagen — en kuste haar op 't vriendelijk bezorgd aangezicht.

Huibert ging dien dag in 't land om klaver te maaien, en hij maaide dóór, zonder schoften, — vremd, zonder praat of weerwoord.

En 's avonds? Ja, hij ging te bed, en in 't schemerdonker zag hij zijn stoel weer staan, met de kleeren er op, en de schoenen er onder, en — ginds in den hoek zag hij ook 't geweer hangen. 't Musschengeweer! . . . Al dee ie 't niet gern, de spreeuw' en de mus' had ie 'r wel mee geroakt dat ze drêjden en soezelden. Doar hieng 't. — Ien den oorlog schoten ze mekoare wel dood zonder hoat of neteligheid. Doar hieng 't; niet wiejer as 'en el van 'em af. Wat gluujde 't heufd! De oogen kneep ie dicht met geweld. Moar hoe arg duuster was 't nou!

Overeind ging hij zitten. Een sprong — en hij was het bed uit.

Daar staat hij met het geweer in handen. Bij het venster beschouwt hij loop en pan en vuursteen. Omlaag naar buiten wendt hij den blik. Lienks ien 't duister leit 'et Bijenveld. Doar slupt ie de lillekerd, de trotse mins!

Rechts waart zijn blik, en 't kerkje met den spitsen toren trekt zijn oogen. Langs de leikes heer, klimt en klimt ie; op den hoan tuurt ie; en den hoan heurt ie kroaien, driemoal kroaien . . . . en — noar hooger kiekt ie, dóár gliensteren de sterrekes weer helder as glas, en weemoed schiet hum ien 't hart: 't mussengeweer loat ie zakken; bei z'n hand drukt ie veur de oog! „Moeder! Luutje!" roept ie, en — tranen, dikke tranen glinsteren in zijn oogen. 't Zin sterrekes, Goddank heldere sterrekes.

J. J. CREMER.

Uit: „Overbetuwsche Novellen". A. W. Sijthoff, Leiden.

HET GELUK.

„Die hem laet ghenoughen in dat hij hèift,
Es de rijckste man die ter waereld lèift."
Andr. v. d. Muelen.

Wat baat den stervling al zijn zwoegen?
Wat noopt de waan hem vroeg of spaâ?
Wat klimt hij 't lokkend schijngenoegen,
Van rots tot rots, aanmechtig na?
In 't eind op hachlijk steil verheven,
O arme vreugd! hij staart in 't rond,
Om fluks weêr naar een kruin te streven,
Gezien van breeder horizont.

Een Dwaze hang', met gierige oogen,
Aan roem, of magt, of goud, of eer;
Tevreên in 't lot haar toegewogen,
Knielt stille Wijsheid dankend neêr.
't Geluk is veil voor zweet noch zorgen;
't Ontvlugt hem, die naar hooger staat;
Maar toeft, in 't schuilend dal verborgen,
Als huisgenoot, bij Middelmaat.

A. C. W. STARING.

Uit: „Gedichten". W. J. Thieme & Cie., Zutphen.

DE WINTER.

De Winter heeft, hoe grijs van kin,
Een kleur als melk en bloed.
Hij tafelt lang; schenkt naarstig in;
En 't maal bekomt hem goed.

Hij ploegt, hij delft, hij snoeit, hij plant,
Door buldervlaag, noch sneeuw vermand;
En zorgt voor 't bloembed zoo getrouw,
Of Flora's kus hem loonen zou.

Als 't ijs den tragen plas houdt staan,
Ontsluit hem de Eer haar spoor;
Hij zweeft kunstkeurig op de baan
De schaatsenrijders voor;
Of schuift een Meisjen in de slêê,
En zwiert er als een veder meê;
Het lacht, en tart tot sneller vaart,
Haar speelnoot achter 't rinklend paard.

Zijn haardsteê lokt de jeugd bijeen;
Zij wemelt om zijn stoel.
Hij pleegt terwijl zijn oude leên,
En schatert in 't gejoel.
Een sprong in 't ronde mag hij wel,
Doch voegt zich liefst bij zang en spel;
Of kort den nacht met gul gejok,
En heeft geen ooren voor de klok.

Omsingle 't West, met slibbe en plas,
Zijn ongenaakte stulp.
De Tijd gaat met geen trager pas;
Dank zij der Muzen hulp!
Gemis wordt in genot verkeerd,
Als 't Oosten op zijn beurt regeert;
De vorst het grond'loos pad bestraat,
En vriendschap weêr uit buren gaat.

Wie dan den Winter last'ren mag,
Wij roemen 't geen hij doet!
Zijn langen nacht, zijn korten dag
Besteedt de Grijsaard goed.
Hem zij, bij ons, tot eerbetoon,
Een krans van palmgroen aangeboôn;
En klank van gouden snaren zweev'
Door 't feestgeroep: „De Winter leev'!"

A. C. W. STARING.

Uit: „Gedichten". W. J. Thieme & Cie. Zutphen.

NIEUWJAAR IN DE KAAPKOLONIE.

Na het „breakfast" (ontbijt wordt daar nooit gezegd), dat bestond uit „chops", eieren, brood en koffie, werd de huisgodsdienst gehouden; niet te lang, want Oom Christiaan kende zijn volkje en was zijne eigen jeugd nog niet genoeg vergeten om niet te weten dat ze verlangden zich in feestdos te steken en pret te gaan maken.

Nauwelijks was het amen dan ook over zijne lippen, of de gemeente stoof uiteen; de dames naar de kamer van tante Doortje, de heeren naar de buitenkamer van de zoons. Een uur later kwamen ze allen in feestgewaad weer voor den dag.

Treffender gedaanteverwisseling was niet te bedenken: van boerenvrouwen waren het elegante dames geworden. De eenvoudige katoenen kleedjes waren vervangen door keurige witte japonnen met breede sjerpen van blauw, rose of schotsch lint. Uit de lage schoentjes kwamen de fijne, witte kousen te zien; het prachtige haar, door het dragen van het traditioneele kapje gewoonlijk wat weerbarstig, was keurig gehapt; de gouden braceletten en broches waren voor den dag gehaald en fraaie horloges hingen aan kleine gouden kettingen op de japon. Om het geheel te volmaken waren kanten plooiseltjes gezet in de smaakvolle japonnen, die doortrokken waren van de fijnste odeur. Een voor een konden ze bij den gouverneur te Kaapstad op receptie verschijnen.

En de heeren! Neen, als die bij den Gouverneur op receptie waren gekomen, had iedereen het uitgeschaterd, zoo komiek stijf zaten ze in hunne feestkleeren — meest de trouwrokken — welke hun echter nu door toenemende corpulentie veel te nauw zaten en waarvan de rugnaden dreigden te barsten.

Langzamerhand rekte het laken bij sommigen weer een beetje; de kleeren hadden ook al zoolang in de kisten met kamfer gelegen!

„Wacht maar, dit zal wel gauw rek," zeide een optimist, terwijl hij met zijn armen allerlei gymnastische toeren trachtte uit te voeren, totdat in eens de mouw bij het armsgat een krakend geluid deed hooren en de naad geheel openbarstte, zoodat hij — wij verdachten hem een weinig van opzet — zijn zwart lustre jasje weer mocht aantrekken, dat natuurlijk veel koeler en gemakkelijker zat.

Het was alles kinderlijke vreugde. Cornelis greep zijne vrouw om haar midden gaf haar een klinkenden zoen op de wang en

riep: „Nou, Sanny, as ons nog nie getrouw was, dan kwam ik nou om naar jou te vrij."

„Nou, dan weet ik nog nie of ik jou zou neem, jij is mooi oud gewor," lachte ze, en beiden stoeiden de deur uit naar buiten naar de bank, waar Cornelis zijn vrijaadje voortzette en Sanny hem met allerlei grapjes te woord stond. Ze schaterden het uit van pret. „Ik is blij, dat julle zóó'n plezier het, kinders," zeide tante Doortje vergenoegd, terwijl ze hen voorbij ging naar binnen.

Zoetjes aan werd het half een — de tafel was vergroot en de jonge noois waren bezig die te dekken, quasi geholpen door de jonge cavaliers, die niet veel meer deden dan haar wat plagen en in den weg loopen.

Langzamerhand werden de spijzen opgedragen; diner en dessert werd tegelijk op tafel gezet. Midden op de tafel stond een groote kom met „zwartzuursoep," een soort Spartaansche soep; aan het eene eind een speenvarken, geflankeerd door een gebraden lam, voorts zonder orde, kruis en dwars over de tafel, verschillende schotels met gebraden kippen, eenden, kalkoenen, rijstkluitjes, gele rijst, room- en abrikozentaarten, en elk plaatsje dat overgebleven was, werd aangevuld met bordjes vol taartjes, koek en allerhande „gesnuister." Ieder hield zijn bord met de handen vast, een puntje ervan kon op de tafel rusten.

Wijn werd overvloedig rondgediend, en nadat oom Christiaan een kort gebed gedaan had, zeide hij gul: „Nou moet julle jou bes doen, dat die kos op raak; want as dit nog lang mot duur dan die tafel nog zal breek."

En niemand liet zich onbetuigd; in eenvoud werd dat Nieuwjaarsmaal gegeten; allen waren even vroolijk en feestelijk gestemd.

Ik keek de tafel eens rond, of ik de slaboontjes en aardappelen, die ik reeds in den tuin bewonderd had, ook ontdekken kon, doch tot mijne verbazing waren er geene groenten op tafel.

Zachtjes vroeg ik mijn buurman, waarom ze, bij zooveel vleesch, die ook niet hadden gekookt; ze waren zoo prachtig.

Hij lachte: „Neen niggie, op Nieuwjaar eet ons niet zulke goed."

De kinderen zaten voor het huis aan een even welvoorzienen disch en deelden ruimschoots in de pret; 't ging er minstens even vroolijk toe als bij de anderen, en niemand gebood of verbood ze. In volle vrijheid dresseert de Afrikaner zijne kinderen. Ziet hij dat langzamerhand eene slechte gewoonte of ondeugd zich ontwikkelt, dan wordt — al naar gelang der omstandigheden —

een pak slagen toegediend, dat zich bij iederen nieuwen slag zoo vast in het geheugen prent, dat het al zeer zelden noodig is herhaald te worden.

Zij doen dit zeker volgens hetzelfde systeem, dat ze toepassen bij het vangen en temmen van jonge paarden.

Na tafel werd de koffie gediend, en daarna ging het gezelschap een uurtje uiteen om in de koele kamers of op de wagens [1]) en karren te rusten.

Langzamerhand ging de groote hitte van den dag (nota bene 1 Januari) wat verminderen, en de gasten vereenigden zich weer aan de koffietafel, nadat ze eerst een kopje theewater gedronken hadden, waarbij konfijt gepresenteerd werd. Maar de koffietafel en het gebak werden natuurlijk niet zooveel eer aangedaan, als men den middagdisch had bewezen.

Daarna werden de pijpen opgestoken en werd de achtermiddag in rustig genot met de kinderen doorgebracht, totdat dezen te bed gelegd werden, waarna het feest in volle glorie door de volwassenen voortgezet werd. De ouderen aan het rooken, babbelen of rondwandelen, de jeugd aan den dans, nu begeleid door twee violen en een triangle.

„Speul nou op Carolus, jou Skotsche reel, wat jij van mij het afgehoor, en jij Platje, laat zien nou an die noois, hoe mooi jij die wals kan speul, wat ik jou die andere dag in die veld geleer het, jij weet wel diezelfde dag toe ons achter die vogelstruis het gewees."

„Nou, baas, denk baas, dat ik dit nie meer weet nie, dit was die heer toe ons kruit op die roer zijn pan het nat gereën."

„En jij, Januarie, as jij die triangle te vaak roer, krij jij slaâ en as jij dit nou net doe, zooals dit mot dan krij jij een zopie en een stuk tawak."

„Baas, mot nie zoo praat nie," antwoordde Januarie schalk knipoogend, „om die arme ouwjong te slaan, dis nou Nieuwjaar en ons zal speul, zooals baas nog nooit gehoor het en zoo lang, als baas naar kan uithou om te dans."

De muzikanten in feestdos — dat wil zeggen: gewoon tenue, maar zonder drinkhoorn of broodtasch om de schouders — stemden hun instrumenten.

---

1) Wie op Nieuwjaarsdag met een wagen toevallig langs kwam, mocht mee deelnemen aan het feest

„Vooruit," zei Cornelis, die weer „malkop" werd evenals 's morgens. „Kom Sanny, jij en ik dans voor, ons is die oudste; want Frans dans mors nie; die kinders," zeide hij vol overmoed, „kan nakom, en dan vat ik Doortje; want ik dans ook als te graag met die vrouw van een ander; ja, kijk jij maar," riep hij tegen klein Doris, „Doortje wil zefs ook als te graag dans met zoo'n knap jong kerel as ik is."

„Nou, dit kan mij nie skeel, dan ruil ons om, die eene zuster is zoo goed als die ander," antwoordde Doris, zijn flambard schuin op het hoofd zettend.

Onder het maken van dergelijke gekheid, waarover men zich volstrekt niet voor het volk geneert, dansten ze door, totdat ze doodvermoeid van al het gedraai puffend en blazend zich het gezicht afveegden.

„Kom, nou een patertje langs den kant, met Paapa en Maama in die midden!" Zoo gezegd, zoo gedaan; in het voorhuis hoorden ze nauwelijks over het voorstel spreken, of oom Christiaan legde zijne pijp weg en vatte oude tante Doortje bij de hand, en onder daverend gejubel kwamen ze in den wijden kring, om al de phasen van het genietend Patertje en zijn Nonnetje te doorloopen.

„En geef jou Nonnetje nou een zoen ..." „Klap!" ging het, en zoo keer op keer.

„Ja," zei oom Christiaan; „kinders, ons het dit ook nog nie verleer, ons kan jullie nog wel een lesje gee; wat zeg jij d'er van, moeder?"

„O," zei tante Doortje, jij wil jou net hou als een jong kerel, maar dis daarom waar, jij was al me leê goed voor jou vrouw en kinders; maar nou is ik moeg en wil ik gaan slaap."

Tot afscheid tracteerde tante Doortje nu zelf het geheele gezelschap op zoeten Pontak, dien ze al lang geleden — toen oom en de zoons een dag van huis waren op de springbokkenjacht — „van een smous" geruild had voor zeep en vet.

„Die gezondheid van Paape en Maame," galmt Cornelis, „zoo'n Maa'me als ons het is daar nooit gezien."

„Hip! Hip! Hoera! voor ons moeder, God zegen ons altemaal in die Nieuwjaar, en dat ons onze oudjes nog lang mag hou!"

„Kom Wijnand," riep Cornelis eensklaps, „jij het genog kan vrij vandaag; nou Elsie, kruip maar nie weg, dis geen skande om te vrij, ons het dit allemaal gedaan en dis een goeie werk, vraag maar aan Sanny, als jij dit nog niet goed kan, zal zij jou

dit bes leer. Elsie en Wijnand, julle mot ook nog eens in die patertje en julle kom nie uit nie voor julle beloof het, dat ons allemaal op die bruilof wor genooi."

De muzikanten — alias veewachters — speelden tot afscheid hun vroolijksten deun en kregen, na van het goede ruimschoots voorzien te zijn, orders voor den volgenden morgen.

Platje en Carolus zouden dan met het vee uitgaan. Januarie moest bij huis blijven om voor tante hout aan te dragen, en verder voor de paarden en zoo voort te zorgen.

Tien minuten nadat ze elkander goeden nacht gewenscht hadden, heerschte weer de volkomenste rust op het erf.

S. H. JUNIUS en DAISY, E. A. JUNIUS.

Uit: „Zonnig Afrika". De Erven F. Bohn, Haarlem.

DIE SEE IS VOL VAN EEUWIGHEID.

Die see is vol van eeuwigheid,
van golwedeining op en neer
tot wiegelwerelde uitgespreid,
op maat van eindloos kom en keer.

Uit watergraftes diep gedolf,
rijs langvergete mensewee;
die winde dra van golf tot golf,
van golf tot kus die treursang mee.

Die see is vol van klaaggeluid,
van stemme wat geen rus kan krij,
van siele wat eeuw-in eeuw-uit
in smart-herhaling hooploos lij.

Oor waterwijdtes om en om
tot marmerrand van verre kus,
ruis daar van oos tot wes, alom,
'n eeuwesang van nimmer-rus.

Die golwe kom, die golwe keer,
In vrolik spel van sonne-lus,
in swarte nag van storme-weer,
en sing hul lied van nimmer-rus.

Daar 's eeuwigheid in seegeluid,
in ver gedreun van kus tot kus,
waar golwe wieg eeuw-in eeuw-uit
op maat van nimmer-nimmer-rus.

DR. D. F. MALHERBE.

Uit: „Dichters uit Zuid-Afrika". J. H. de Bussy, Amsterdam.

DE OOGST.

„Gauw, mannen, grijpt uwe pikken, we gaan zien."

Een versche wittigheid lag over de velden gespreid en geen halmke van 't koorn dat roerde; hier en ginder kriepte een krekel en verre blies een boschuil.

„We zijn hier alleen," zei Kretse.

„Ja, en evengauw krijgen we gezelschap van vrouw zon, gekte Sneyer, zie-je daar heur poorte opengaan?"

Hij wees den blozenden glans die lijk opstuivende rook uit het oosten den hemel kleurde.

„Ik den eersten!" zei Boele, en zijn pik velde een armvol koornstalen.

Dat was het grijpteeken, elkeen sloeg een kruis voor 't goed begin, spuwde in de handen en daar ging den veeldubbelen slag van de pikke en 't ruischen van 't koorn dat viel. De mannen stonden wijd bedeeld in een lange rei zoodat ze schaars elkander zien konden, elkeen gebogen over zijn werk en lijvelijk slaan, gezapig voort. De dag klom al over hunnen rug zonder dat ze opkeken of verademden. Stilaan kwam de zon die de uchtendverschheid kwam opzuipen en welhaast begon de hitte op hun lijf te wegen. Met 't uitbersten van 't zweet voelden de pikkers eerst hun volle macht aankomen; zij schoorden de beenen, hielden het hoofd recht boven het geknakte lijf en nu kon het zweetwater vrij van hen afstroomen, geen hittekrachten konden hen deren. Zij zwaaiden de armen door sterke drijfkracht bewogen; de linker haakte het koorn vliedend terwijl de rechter lijvelijk de pik omhoog bliksemde en met een korten ronk neêr, zoodat heel de haakgreep afgesikkeld op den grond ruischte. Zij geleken aan beesten lijk ze daar stonden, op vier pooten aan 't wroetelen in hun vrije, driftige doening, aangezet en overgoten door het

teisterende hittelicht van de zon — altijd vooruit: kruipen en slaan; eenbaarlijk slaan zonder uit of einde tot de pikke bot stond. Dan gingen zij aan 't kloppen met den hamer en klabetterden met den wetsteen over 't staal om met nieuwe snede te herbeginnen.

Het bengelend noenklokje was het eenige verlossingsteeken. Dan sprongen zij op en liepen om het zeerst naar het hof dat daar ingelommerd rustte onder zijn groote boomen lijk de gelangde oase te midden een vuurwoestenij. „Ge moet tenden uw bekomste eten, raadde de werkbaas die daarbij stond."

Maar hij moest het hun niet zeggen, het eten smaakte goed en de drank nog beter. De dikke vent die zoo gemakkelijk leefde hier op 't hof bewonderde die taaie kerels en hij leed mede als hij hun gebrand lijf zag en bezweete wezens. En hij voelde behagen met hen te bezien in hun heelende rust.

Achter het eten zochten zij koelte en verfrissching in den vischvijver. Zij dompelden naakt lijk de puiden op en neer in het slijkig, lauw water en kwamen er groen en bemorsd weer boven en ze loechen om de aardigheid.

Dat ontdeed hen van alle vermoeienis en ze gingen er dan heftig weer op los naar 't veld.

Die achtermiddagen was het er vreeselijk. Heel het land stond doorlaaid van schreeuwende zon die nu lijk schroeiend vuur loodrecht uit de lucht neerviel. De jongste pikkers voelden telkens een bange beklemdheid als zij dien boogen barm op moesten en aan strijd vallen tegen al die hitte en de macht van koorn. De anderen dachten aan niets en gingen er bedaard henen; ze trokken den rand van hunnen hoed voor de oogen, en met gebogen kop beukten zij vooruit en hakten om de bres te meerderen in den dikken muur van stroostalen die daar manhoogde, en altijd ondoorzienbaar vóór hen recht bleef.

„Waar zou-je nu liever zitten, Kretse," vroeg Sneyer om te gekken, „nevens uw Karolientje met een verschen pot bier in de Meerschblomme of te spartelen in 't Scheldewater thuis bij avonde?"

Niemand en voelde den moed om te lachen met Sneyers aardigheid; de zon vlijmde hier zoo geweldig, hun keel werd zoo droog dat hun de adem achterwege bleef en 't zweet lekewijs uit het vel droop. Wie was de radelooze zot die nu met bier voor den dag kwam, dat lekker, koel, schuimend bier uit den frisschen kelder van de Meerschblomme, en het goede Scheldewater, bij avonde!

God van den hemel! Zie de jongens hoe ze zich pijnen om niet te vallen.

Rik ademhijgde als een gejaagde hond, hij en tastte den bodem niet meer onder zijn voeten; zijn oogen zagen de flikklaarte van den dag niet en zijn lijf werd onder en boven geroosterd. Zijn armen sloegen altijd voort zonder dat hij zelf recht wist wie ze opjoeg. Nu en dan veegde hij met de hemdsmouwen het vervelend zweetwater uit de oogen en loerde links en rechts om te zien of er geen makkers nevens hem dood vielen.

„Regent het hier nooit in dit land?" vroeg hij stil aan Labbe die lijk een levende duivel aan zijn rechterzijde de armen zwaaide.

„Ja, regenen, jongen, 't kan hier vijf weken lang water gieten aan een eind, evenwel als thuis bij ons, zonder uitscheiden, en dan kunnen wij liggen rekken in ons tente en al ons geld opeten. 't Weer is goed, knape, wat geweldig maar daar wordt ge wel gewend aan met den tijd."

„Regenen, o, dat 't toch maar een dag regende!" wenschte Rik; „'k en weet niet wat ik al geef om een druppel water uit de lucht of een wolklap vóór de zon!"

Maar de gloeistralen schetterden sterk lijk een hoongillende teistering.

Labbe had den jongen toch getroost en hij kreeg nieuwen moed daar hij hoopte met den tijd te harden tegen die foltering van hitte, en te kunnen werken gemakkelijk even de andere pikkers. Lida en thuis en heel zijn passie, dat stond nu al weggeneveld, halfversmoord in een ongenaakbaar verre verledenheid; Rik vond noch tijd noch lust meer aan iets van zulks te denken; de dagen waren niet alleen warm en lastig, maar zoo buitenmate lang: heel den nacht door moesten zij werken en achter een tijd werd hij zoo afgemat en verlamd dat 't hem verwonderde hoe de beenen onder zijn lijf niet en begaven; hij werd overvallen door zoo een geweldigen vaak en verlangde naar niets meer tenzij naar rust, en alles buiten dat werd ijdel en zot: slapen, slapen, slapen! werd zijn eenige wensch. „Leg mij ievers onder eenen euzieleek of op den mesthoop, dat ik dood ga, maar rusten, toch rusten mag!" — dacht hij, maar zegde alevenwel niets omdat hij wilde evenals de anderen, sterk blijven.

„Heeft de zon nu al gedanst?" vroeg hij aan Wies. Het scheen hem onmogelijk dat 't nu nog warmer kon worden. 's Nachts en kregen zij zelfs de deugddoende koelte niet meer; geen druppel

dauw viel er nog uit de verpulverde lucht. Het was als een tijd zonder dagen: een lange eind gloeiende zonneschijn zonder avond- of morgentroost. De donkerte en de sterren, die voortijds zoo goed het hittevuur kwamen blusschen, waren nu versulferd en de hemel sloeg open en toe gescheurd door benauwelijke bliksemschichten. Voor dag en klaarte kwam de nieuwe hitte weer op zonder ievers trek of gat te vinden om uit te waaien en ze kwam altijd opeenstapelen lijk in een gestookten oven. Wanneer komt er verlossing of koelte? of zullen we hier altemaal verbranden, mijn God! En nievers een einde of uitkomen. De pikkers bleven altijd ingesloten door die wreede omheining van koorn, 't werd of groeide het effenaan weêr uit den grond naarmate zij het hier vóór hun voeten neerkapten.

Geen pikker die nog sprak of vertelde op het werk, zij vreesden dien machtigen vijand daarboven en wrochten stommelings voort in de bange verwachting dat een van die stralen hen den dood zou komen aandoen.

Rik voelde zich ziek worden dien laatsten dag en overvallen van een groote flauwte. 's Avonds volgde hij traag de bende naar 't strookot en viel er onmachtig neer op zijn bed.

„Dat ik hier lange mocht blijven zonder dat het nog eens klaar en dag wordt!" wenschte hij.

Die korte uren waren hem zoo wonder: hij wist niet meer of 't slapen was of waken 't geen hij deed. Hij woonde weer op zijn dorp, maar durfde het niet gelooven.

. . . . . .

„Hebt ge liggen wachten naar de zon?" spotte Sieper.

Rik zegde niets, hij greep haastig zijn pikke en sloeg er dapper mede om zijn achterblijven in te halen.

„Ziet, daar komt ze bovenkijken," zegde Boele, „ze blekte zoo rood van den morgen, ze zal dansen vandaag, houdt u kloek, kerels! — z' heeft heur goudgevlimde mutse op, ziet maar!"

Vlammende wit zat 't geluchte en daar tusschen de biggelende halmsprietels kwam een halve zon glinsteren met een haarkrans van gedegen goud bezet. En ze groeide groot bij der ooge, ze nam den nuchteren hemel in en stak hem vol scherpe schichten.

„Nu zal 't eerst lustig worden," riep Sneyer. „Ik en de zon! man voor man, t' avond zien we wie er wint en prijs heeft, laat ze maar steken, we klappen te harder!"

En de zon stak geweldig, maar de pikkers en vielen niet slak.

Zij voelden het nijpen dóór hun lichte, losse kleeren en bijten op hun hoofd, en toch hielden zij stand: ze bogen den kop en de pikke bliksemglimde bij 't op- en neergaan, slag op slag. Met 't groeien van de hitte ging er een razernij door hunne armen en ze hielden sterk de leden. Nog dieper bogen zij naar de eerde, sloten de tanden en lieten het zweet vrij van zich afleken. Een enkelen keer waagde Rik het hoofd te heffen maar hij schrikte voor 't geen zijn oogen zagen. De zon was de bijtend ronde gloeibol niet meer in een zeker punt van den hemel, maar heel de groote luchtkoepel stond in laaie vlam, al hemel en vuur! 't regende geen hitte, 't waren net geteekende lekvlammen die woelden hooge en kwamen spelen tusschen 't koorn, om en nevens hem en over heel het afgeschoren land.

De kerels, Sieper en Boele en de andere overal waar hij keek op heel de rei, ze kapten vlijtig en brulden hun lied door een schorre keel. Hun frikke sloeg eenbaarlijk, ze zwommen in hun zweet, maar de armen zwaaiden zooveel te vlugger al sloegen de laaivlammen hen om 't lijf.

„Nu danst de zonne," meende Rik, „wat gaat er met mij gebeuren?"

Een sterke wind kwam die vlammen omwentelen, zij krulden en wrongen slepend nu en weer op! hoog in spitse bliksemstralen kletterend, machtig als feestvuur.

Hij dook diep den kop in het koorn — dat, hoe wonderlijk, daar ongedeerd in de vlammen staan wiegen bleef. — Hij wist zelf niet meer of hij nog voortwrocht of sinds lang omver te rusten lag.

De kerels hun lied klonk nog altijd even vereend en als hij weer opkeek zag hij hen werken, heel ontdaan van hun kleeren, met naakte beenen die dansten hoog op den maatslag van de pikke. Het schemerwankelde al in het ronde, doordaverend van den sterken wind met ratelende slagen soms. Dat beenflikkeren en gezang werd zoo zot, zoo wonderlijk in dien ontzaglijken brand die heel de wereld met kletsend bliksemlicht doorstraalde. Hij wilde roepen naar Wies! naar Boele, naar Krauwel om hulp en bescheid in benauwdheid maar de makkers stonden op uren afstand van hem en hoorden zijn stemme niet. De grond rende onder zijn voeten weg en zijn ooren scheurden van vreeselijk geruchte. Dat was het groote zonnefeest, de zomerdans, de wereld aan 't gruizelbotsen tegen de zon die daar grijpelijk dicht, het koorn ontvlamde.

Rik wist dat 't met hem gedaan was; daar kwam een vuurspits op hem afkletsen en hij viel verdonderd achterover — dan, niets meer.

„Moeder! Moeder!" hoorden zij hem schreeuwen.

„Rik ligt gevallen!" tierde Wies en liep naar den jongen die buiten kennis lag te glariën naar de zon boven hem.

„Krauwel, kom! zie Rik die ligt dood van eenen zonneslag."

Veel mannen kwamen bij om te zien. Rik lag altijd even kwalijk, maar hij ademde toch. Zij rechtten hem het hoofd, goten hem een teug wijn in zijnen mond, doch de drank bleef pruttelen in zijn keel en liep langs een hoekje van zijn lippen over zijn ontbloote borst.

„De jongen was niet bestand tegen de zon," meende Krauwel, „'k heb het gevreesd."

De pikkers werden op 't einde onverduldig; als zij zagen dat er geen verandering bij en kwam, gingen zij voort pikken en lieten Wies bij den zieken jongen.

„Rik, recht u; 't zal beteren! Rik hoort ge mij nog? Rik, doe toch eens de oogen open, ik ben hier, Rik, ik uw noodvriend; ge moogt hier niet doodgaan zoover van huis."

Rik roerde niet.

Op het einde werd Wies te zweeten van verlegenheid en angst; hij liep rond, sleepte Rik voorzichtig in de schaduw van een koornstruik, legde een bundel onder zijn hoofd en bleef er bij geknield zitten wachten naar leven en beternis.

Maar Rik zijn aanzicht verbleekte, zijn oogen draaiden zoo moe en pijnlijk, als zochten zij om hulp die niemand geven kon, en al de leden rekten uit en lagen daar lam om nooit meer te roeren.

„Rik, jongen!" schreeuwde Wies en hij voelde een groot verdriet in zich opkomen, de tranen rolden met de zweetdruppels over zijn aangezicht. Hij kroop er nu heel dicht bij, legde zijn mond tegen den jongen zijn oor.

„Rik," prevelde hij, „Rik, bezie mij toch 'nen keer!" Zijne hand tastte op Riks bloote borst en telde de slagen. En zoo bleef hij wachten naar hetgeen onvermijdelijk komen moest. Die slagen voelde hij van langerhand uitgaan en achterblijven, hij zag het koude zweet uit zijn wezen bersten en die oogen breken, en Rik lag daar uitgestrekt, de magere Rik, zie, zijn beenderige borst en zijn smalle schouders, en dat wollokkig kroezelhaar om dat wit

hoofdeken. o, 't was zoo spijtig om den lieven jongen, om die oogen die daar seffens nog zoo zachte, lamzachte keken, hoe ze nu gebroken waren, en onziende.

Wies zat versteend te kijken, hij geloofde er geen woord van dat de jongen nu dood was, voor goed dood om nooit meer op te staan. Hij had hem willen schudden, opwekken uit dien lammen slaap maar hij voelde vrees en een groote vereering voor 't geen nu een lijk was, en hij durfde den jongen niet aanraken. Hij keek rond om hulp. De makkers wrochten onversaagd voort, maar ginder in een werveling van stof kwam dweers door 't koorn, een ruiter aanstormen.

„Quélin, Quélin komt af!" riepen de gasten. Zij bogen dieper den kop en wrochten zonder opzien. De groote Boer zat even een reus op zijn eendlijken appelbaaiden hengst en hij keek over het land naar het afgepikte koorn. Hij telde de werkers, bezag hun doening, draaide de oogen naar Wies die bij zijnen makker zat, en naderbij komende, zag hij dat de jongen dood was.

„Is dit uw broêr?" vroeg hij.

„Mijn makker."

„Hier seffens gevallen?"

„Ja," en Wies keek verwonderd naar den Boer op.

„Hoe heet de jongen?"

„Rik Busschaert."

„Leeft zijn moeder nog?"

„Ja, Boer!"

Quélin keerde zijn peerd en reed zonder nog een woord te spreken.

Wies zag geen einde aan zijn verdriet; Rik lag wel wezenlijk dood nu, hij moest het gelooven, en thuis, thuis hoopten ze op eenen goeden heemkeer. Het speet hem nu den jongen zoo dikwijls begekt te hebben om zijn zwakte en afgetrokken doening, en hij voelde wat een wreede ijlte er in zijn leven zou komen door 't missen van dien kleinen knaap die hem altijd bijbleef en zoo goed in de oogen keek. Hij betastte nog eens — hopeloos alevenwel — die handen en voeten, maar alle leven was eruit.

De groote vliegen kwamen reeds bij en gonsden rond het lijk en Wies moest ze gedurig er van wegslaan. Met den avond kwam een wagenspan 't land opgereden met twee mannen; zij laadden den dooden Rik erop en reden naar 't pachthof. Al de pikkers volgden; hun bruin gebrande en bezweete wezens zagen ernstig en zij spraken bijkans niet. 't Was erger dan uit een

slachting dat ze kwamen, halfnaakt, met bloote armen en borst, zoo stapten zij moedeloos achter den wagen.

„De zon is geweldig dees jaar," meende Sieper.

„Heb-je 't nog zoo warm geweten, Krotse?"

„En wie zal de lustige mare doen aan den jongen zijne moeder!" vroeg Rommelaere.

Niemand en antwoordde en daarmede eindde het gesprek voorgoed.

Twee timmerlieden van 't hof mieken een bloothouten kist, zij wonden Rik in een laken en legden hem erin. Dat gebeurde in de groote donkere schuûr bij den sching van twee lantaarns en in bijzijn van al de pikkers die in ronde en zwijgend het werk van de twee timmermans aanstaarden. Als 't gedaan was las de oude Fremmel drie Onze Vaders en de akten van Geloof, Hoop en Liefde; — al de bijstaanders antwoordden mommelend. Wies hield het niet meer uit, — hij dook zich in den donkersten hoek van de schuur, sloeg de handen over zijn aangezicht en weende jammerlijk, huilde zoodat al de ruwe kerels medelijdend naar den jongen omzagen.

In de tent werd Riks boedelzak onderzocht in 't bijzijn van elkendeen; Krauwel telde het geld en de kleerstukken, en met zijn alm werd alles ingeknoopt en gebonden en weggelegd onder de bewaking van een ieder.

De werkbaas bracht Wies een briefken van Quélin om aan den Pastor en Burgemeester te geven en denzelfden nacht reed hij mede met den lijkwagen door een donkere, ongekende straat naar een vergelegen dorp. Hij zat nevens de kist en keek mijmerend op naar de sterren. De voerman sliep op zijne bank en de peerden stapten statig door den stillen nacht, Het land lag ommelings toegedekt, overgoten met een blauwendigen mist en Wies werd het zoo vreemd dat hij meende, na dien langen lijkgang, uit te komen in een andere wereld of ievers in een spookland zonder menschen. Zijn herte zat nog altijd vol rouwmoed om dat onverwachte ongeluk.

„De jongen moest zoover komen om dood en zonder uitgeleid van magen, in een vreemde streek begraven te worden!"

Voor het dagen reden zij langs eene boornlaan het dorp in. De voerman droeg Quélins getuigbrief bij den burgemeester die zijn toestemming gaf Rik een plaats te geven bij de dooden. Daarmeê reden zij ter kerk. Zij moesten daar wachten voor eene gesloten

deur tot op het laatst een pastor kwam, die gebeden las over het lijk en nu werd Rik naar 't kerkhof gevoerd. Een oude grafmaker dolf daar onder de linden een diepen put en met hulp van den voerman liet hij de kist erin neerzinken.

't Was uit. De wagen rotterde gelicht van de vracht weer naar huis en Rik lag voor altijd begraven bij een kerk en op een dorp dat hij nooit gezien had. Wies hervatte zijn werk zonder spreken. Niemand die vroeg hoe 't met de begraving vergaan was.

„Ze hebben den jongen reeds vergeten," dacht hij.

Ze waren enkel verheugd omdat de zonne verzacht was en de hemel gekoeld; en daarbij het groot koornveld was nu bijkans af.

STIJN STREUVELS.

Uit: „De Oogst". L. J. Veen, A'dam.

BLOEIENDE HEIDE.

De blonde schapen weiden op de heide.
Ik hoor van ver het klokje van den ram,
Het klagend blaten van het jongste lam,
Den hondeblaf wen 't groepje zich verspreidde.

Dan is 't of loome droomenstilte kwam
Over de wilde bloeiend-paarse weide.
De ruige hond gaat rusten van 't geleide
En zwijgt en hijgt en snapt naar vliegen, tam.

En schurend hoor 'k de schapentongen scheren
De taaie halmen van 't heidegras,
Een honingdronken hommel zoemend keeren
Naar de eigen heipol, waar hij zoetheid las
En suizlen 't koeltje in 't loof als lichte veêren
Van 't eenzaam berkje, bij de heideplas.

HÉLÈNE SWARTH.

Uit: „Verzen." Maatsch. v. goede en goedkoope lectuur, A'dam.

WINTERBOOM.

Bang beeft de boom, een armlijk zwart skelet,
In grauw van lucht en slijk van winterpad,
De hulplooze armen strekkend of hij bad
Om lentevreugd, na de ijzeren winterwet.

Doch houdt die boom een bloei- en bladerschat
In de eigen kern besloten en hij redt
Van noordewind, die 't moordend zwaard al wet,
De onzichtbre weelde, die zijn kern bevat.

Treur niet zoo droef, o boom gebenedijd!
Uw schamele armoe duurt maar kleenen tijd.
Dra kust April uw bloei de twijgen uit.

Wel honderd vogels lokt uw loofpaleis,
Die komen rusten van hun groote reis
En u doen leven als een lenteluit.

HÉLÈNE SWARTH.

Uit: „Verzen". Maatsch. v. goede en goedkoope lectuur, A'dam.

LAAN IN DEN WINTER.

De zwarte boomen lijken bezemstelen,
Waarop de heksen door de neevlen glijden,
Bij donkren nacht en naar den Sabbath rijden,
Om Koning Satans toovermacht te deelen.

De wilde stormen tevergeefs rammeiden
De boomen: zwiepende op den zwavelgeelen
Hemel, weerstonden ze ál de windkrakeelen.
Nu staan zij roerloos d' avond te verbeiden.

Weer spookt de wind en de ijle bezems vegen
De wolken weg, die drijven, gouden zwanen,
Op 't wreede geel der breede hemelwegen.

Vreemd valsch verlicht nu, rekken leeg de lanen
Met al hun boomen 't geel van d' einder tegen,
Tot schemer neervlokt en het geel doet tanen.

HÉLÈNE SWARTH.

Uit: „Verzen". Maatsch. v. goede en goedkoope lectuur, A'dam.

VAN ZACHTE WAATREN.

Zij komen geschoven, zoetjes geschoven,
Hobbelbobbel, kristallig klaar,
Met korte klokjes even naar boven,
Zijigjes achter en naast elkaar;
Van ver weg, langs stille vlakte,
Uit diepe, koele, milde wel,
Droomrig groen onder 't groene getakte,
Zonnighel onder 't zonnespel;
Dommelzacht in den schaduwdommel,
Waar 't langs 't bruine huisje glijdt;
Vaagjes slaande met licht geschommel
Tegen des vondertjes vastigheid;
Even fronselend om een voetje,
Spiegelwiegelend het beeld
Van klein menschje, een kindersnoetje,
Waar veel warrig haar om speelt;
Dan àl glans weer tusschen wije
Groene weideweelden voort,
Naar 't afdalend blauwe vrije,
Waar een zilvrig stadje gloort;
Blanker, klaarder — o zoo'n lange
Baan van tintelvroolijk licht,
Zonne's volheid opgevangen:
Blijend heel het vergezicht!
Altijd verder, zachtjes, zoetjes
In breedvredig voortgewoel:
Waatren stil op glanzevoetjes
Eén van zin naar 't verre doel....

MARIE BODDAERT.

Uit: „Serena". H. Honig, Utrecht.

AVOND AAN HET STRAND.

Nu is 't of alles rusten wil,
De hemel wijd en de duinen stil,
En 't dorpje in 't duin gezeten,

Wat nestjes bruin, 't kerkje in hun schoot,
En wat venstertjes blozend nog van rood,
Door zonne in 't west vergeten.

En naast de duinen de groote zee,
Zoo droomerig loom of zij zachtjes mee
Wil slapen en niet meer zingen;
Haar scheepjes, gevlijd op hun schaduw, dicht
Aan 't strand, veel bruine rankheid in 't licht,
Dat laatst uit de kim komt dringen.

Door het dommlen en droomen gaat
Een even herleven: kindergepraat,
Hoog — en dan weg, een geklater
Van rijke blijheid, die nog eens laat
Klinken goudklankjes door 't avondlaat....
Als een lach door de scheemring gaat er.

Stil en stiller, loomer, loom....
Duinen vaag in het dauwgedoom,
Dorpje met lichtjes bloode;
Kloppende klompjes dof in straat....
Over heel het natuurgelaat
Rust: dag is gevloden.

MARIE BODDAERT.

Uit: „Serena". H. Honig, Utrecht.

KAREL DE STOUTE.

In de eenzaamheid van het slaapvertrek overviel den Hertog van Bourgondië evenwel de booze geest der onrust, die den slaap weert; en het was diep nacht geworden, toen hij nog met ongeslotene oogen nederzat op zijn leger; hij had er niet eens aan willen denken het hoofd ter ruste neêr te vlijen, zóó zeker wist hij wat hij heden te kort zou komen bij den geringsten zijner vazallen. Maar welk een wezen ook ware hij geweest, zoo hij had *kunnen* slapen. Welk Vorst heeft geslapen den nacht vóór zijne kroning? Wie kan zich een Vorst denken, zoo versuft van

hersens, of zoo koel van verbeelding, of zoo gewetenloos zelfs voor de nieuwe plichten, die hij zich gaat opleggen, dat hij slapen zou in een nacht als die? „Het zou mij beter zijn als ik aanschouwde, wat mij toch bezig houdt terwijl ik het niet zie," sprak hij eindelijk, zich zelven driftig opheffende van zijn vorstelijk ledekant.

Hij deed den Groot-Kamerheer wekken, en begeerde van dezen den sleutel der kapel; daarop liet hij zich een wèlgevoerd overkleed omwerpen, beval twee fakkeldragers en een schildknaap zijner kamer hem te volgen, en begaf zich door eene binnengaanderij naar de kapel van St.Maximijn, waar de kroning zou plaats hebben. De schildwacht, die dezen toegang bewaakte, herkende hem bij het fakkellicht en bracht zwijgend de gewone eerbewijzing; de ridder-schildknaap ontsloot de deur en bleef op zijn wenk terug; alleen de fakkeldragers volgden hem naar binnen. Toen Karel van Bourgondië in het midden van het kerkgebouw was gekomen, vormde zich een glimlach van welgevallen om zijne lippen, kleurde een blos van genoegen zijn wang, en glansde zijn voorhoofd van eene rassche blijdschap.

En waarlijk, voor een hart, prachtlievend als het zijne, was er stof tot verrukking; al de glans van zijn rijkdom schitterde hem hier toe in een kort bestek. De gansche koepel was behangen met kostbaar tapijtwerk uit de fabrieken van Utrecht en Vlaanderen. Op de altaren prijkten reliquiën van hooge Heiligen, ingekast in goud, of besloten in vazen, en heiligenkistjes van het zelfde metaal of van zeldzaam hout, met rijke edelgesteenten bezet. Kruisen van allerlei grootte in verschillend metaal, meesterstukken van smeêwerk en beeldhouwkunst dier dagen, lagen er in zulk eene menigte, dat het geduld moede werd ze te tellen. Zes kandelaren van zeldzame grootte, waaronder een paar geheel van goud, schitterden ter wederzijden van het hoog-altaar, waskaarsen dragende van ongemeenen omvang, en met bloemfestoenen omkranst, nog niet ontstoken, maar die hun zacht licht het eerst zouden werpen op een knielenden Koning. Op vier tafels, mèt goudlaken bekleed, stonden kerksieraden van zulk eene waarde en goede keuze, dat de Pauselijke Bisschop van Rome zelf die zou benijd hebben: de standbeelden der twaalf Apostelen in verguld zilver; tien andere beeltenissen van Heiligen in massief goud; een groot reliekkastje, geheel met diamanten bedekt, dat geacht wèrd gewijde overblijfselen te bevatten van de beide Apostelen

Petrus en Paulus; maar boven alles was het een tabernakel van zuiver goud, dat de aandacht trok, en waarvan het fijne en keurige beeldhouwwerk tweemaal de waarde moest hebben van het metaal zelf. Een kleiner, maar nog meer schitterend voorwerp lag er nevens ten toon gesteld: eene lelie van diamanten, die een der nagels van het gewijde kruis bevatte, en een splinter van dat kruis zelf, gevat in een fonkelenden edelsteen van verwonderingwekkende grootte. Ook maakte de Hertog eerbiedig het teeken des kruises, toen hij dicht langs die gewijde voorwerpen voorbijging; maar waar zijn vurig oog op staarde, dat waren de teekenen der koninklijke waardigheid: de schepter, de kroon, de mantel en de banier van het nieuwe koninkrijk, op eene credenz van ebbenhout tentoongesteld, vlak nevens den troonzetel, die voor hem stond bereid; dàt was het, dàt vooral, wat hem het harte kloppen deed, en de wangen gloeien van voldoening. Eene enkele lamp, van het kerkgewelf afhangende, wierp alleen haar flauw schijnsel over al die heerlijkheid; maar het scheen ditmaal den Hertog licht genoeg te zijn, want hij deed zijne fakkelhouders tot diep in het schip der kapel teruggaan, en zette zich neder op den ondersten trap van zijn troon, en bleef in een ernstig gepeins verzonken. Het was of zelfs *zijn* moed versaagde bij het denken aan de hoogte, die hij bestijgen ging; alsof zelfs *hem* eene huivering aangreep, nu hij weldra voor altijd den stap zoude doen, die zoo beslissend moest zijn voor hem, en voor die allen, die in zijne hand waren gegeven. Welke overwegingen moesten niet opkomen in zijn hoofd! Zou dat Hertogdom van Bourgondië, dat altijd de meerdere geweest was onder zijns gelijken, niet eene kans hebben, om de mindere te worden onder de Koninkrijken? Zou zijn weelderig Vlaanderen, zijn prachtig Braband, zijn dapper Henegouwen, zijn Holland, nog hijgend en bloedend van de veeten, die het hadden vaneengescheurd onder het Beiersche Huis, nog nauw bevredigd met de Bourgondische heerschappij; zou Gelderland, dat nog heimelijk de rechten eerbiedigde van vroegere Heeren, dat hij *over*wonnen had, maar niet voor zich *gewonnen*; zouden al zijne verdere staten, al die velen, zoo verschillend in belangen, in voorrechten, in zeden, als in namen, zich onder één en denzelfden naam laten samenvatten, en rustig blijven? Zouden de twisten van het binnenland hem den tijd laten en de krachten, om zijn nieuw koninkrijk gevreesd te maken en uit te breiden, als hij het voormaals zijn Hertogdom had kunnen doen? Zou hij

niet altijd, met de ééne hand den schepter laag neêrgebogen houdende over die hoofden, en hen den nek trappende met den geharnasten voet, slechts eene verdeelde macht, een enkelen arm overhouden, om zijne grootsche ontwerpen daarbuiten door te zetten. O! hij voelde het, hij voelde het levendig; men zag het aan het schitteren zijner oogen, bij den blik, dien hij op de koninklijke teekenen wierp, dat alleen Karel de Stoute den moed kon hebben het ontwerp te vatten, en zich der kracht bewust zijn, die het zou uitvoeren. Hij plaatste zich voor de credenz en nam het tweesnijdend zwaard in de handen, het zwaard der gerechtigheid en der uitvoerende macht.

„U zal ik het meest noodig hebben," riep hij veelbeteekenend; „gij zult mij helpen uitvoeren wat mijn raad hier heeft besloten;" daarbij bracht hij den middelsten vinger aan het voorhoofd. Opnieuw zag hij om naar den troon. Hij scheen nu zijne aarzeling overwonnen te hebben; want het zwaard nemende als staf, beklom hij dien met vasten en snellen tred, en zette zich neder met een vroolijken en trotschen blik, waardig en fier, of hij daar gezeten was geweest voor het oog van zijn verzameld volk. Hij liet den arm met welbehagen rusten op het purperfluweel van de leuning, en bleef met de andere hand altijd geleund op het kruis van het zwaard.

Hij sloot eenige minuten lang de oogen. Wat al wilde phantasieën, wat al reusachtige plannen moeten er toen niet door die gloeiende verbeelding en dat koortsachtige verhitte brein zijn heengewoeld! De laatste glimlach, die er trilde op zijn half geopende lippen, getuigde ten minste van blijde en innerlijke vervoering, van een toegeven aan de behagelijke influisteringen der eerzucht. Eindelijk sloeg hij zijne beide helzwarte oogen rondom zich heen, fier en fonkelend; maar plotseling verduisterden zij zich, en een somber: „Ha!" siste hem door de tanden. De troonzetel, voor Frederik opgericht, was hem in het oog gevallen.

„Zooveel hooger dan de mijne!" riep hij met zinkende stem, en hij liet de armen verslagen nedervallen. „Wat zegt een troon, als toch een ander boven mij zit? Zoolang niet dáár mijne plaats is, heb ik niets gewonnen; zoolang niet dáár mijne plaats is, heeft die kroon hare beteekenis verloren, die schepter zijne rechten, dat zwaard zijne macht. Koning zijn of niets is hetzelfde, als men geen Keizer is: voor den Keizer zijn Hertog en Koning gelijk; beiden moeten zijn stegelriem kussen; op beiden ziet hij neêr van

zijn hoogen troon als op leenmannen. O! hoe schoon, Keizer te zijn van het Heilige Roomsche Rijk; hoe groot de mensch, die dat bereiken kan; hoe heeft hij al het andere beneden zich onder zijn voet; hoe geeft en neemt hij de landen der aarde naar welgevallen; hoe kan hij de geschillen der volkeren slechten naar willekeur! En dat is Frederik! en dat heeft Frederik bereikt, en dat kan Frederik! de lage kruipende gierigaard, dien ik omkoop met wat goud als een wagenknecht; die beeft als ik het voorhoofd frons; die verbleekt, als ik bij toeval de hand aan mijn zwaard sla; die mij voor geld àl de landen van al zijne bondgenoten zou toewijzen, zoo hij durfde; die aan mijne voeten zou knielen uit vreeze en uit eigenbaat, zoo zijn zoon en al zijne keurvorsten hem niet opgericht hielden. Die Frederik, dien ik veracht zoo ... als ik Lodewijk haat! en wat *hij* verkreeg, daar zou *ik* niet toe geraken! Frederik! uw troon voor mij! Ik wil! ik wil het Keizerschap, hoort gij! ik wil eene andere kroon, dan die gij mij geven zult; ik wil de uwe!" en hij stampte met het zwaard en met den voet op de trappen van den troon, dat het los opgeslagen houtwerk, vermomd onder het fluweel, schudde en waggelde als door een storm bewogen. Van den doffen toon der ootmoediging, was Karels' stem onder het spreken gerezen tot den stemval der verachting en eindelijk had zij geschetterd in hartstochtelijke vervoering.

„Maar ik moest dáár zijn om hier te komen!" riep hij, in ééne vaart wegsnellende van zijn zetel naar dien van den Keizer. Toch bleef hij daar met eerbied staan, zonder plaats te nemen. „Van hier gezien is de wereld klein, en de macht van wie hier staat groot; zoo klein de wereld, en zoo groot de macht, dat men haar in de hand kan grijpen, en verkneden tot den vorm, die men begeert, ten minste als men Karel van Bourgondië heet en niet Frederik III. O! voorwaar, eer dit Koninkrijk van Bourgondië vele jaren ouder is, zal ik het zijn, die van deze plaats het lot der volkeren regelt!"

En waarlijk, schitterend en grootsch als hij daar stond, scheen hij wel de man te zijn, die uit zou voeren wat hij voornam. In de beste kracht des levens, in de volste rijpheid des geestes; een man, wiens vastheid van wil alleen te vergelijken was bij zijne ondernemingszucht en wiens ondernemingszucht tot hiertoe altijd gerechtvaardigd was door de uitkomst! En toch, dat onafgebroken geluk zelf kon zijn val zijn, want het had hem geleerd op eigene

krachten te bouwen, tot overmoed toe; het had verwaand gemaakt, tot blindheid voor der anderen helderzien, voor zijn eigen onjuisten blik; het had hem trotsch gemaakt en vermetel, in die mate, waarbij hij anderer rechten ontzag noch eerde; het had hem trouweloos gemaakt aan zijn gegeven woord, en niet eerlijk in het nakomen van heilige beloften; want hij, die striktheid wachtte, die trouw wilde van anderen, en meende dat het hem vrijstond van zijn woord eene valsche munt te maken, die hij aan anderen uitgaf, met den eisch, dat zij ze voor echt zouden houden, hoe, kon hij, die zóó handelde, zóó verstoken zijn van oordeel, of, in eigen hoogmoed verward, zóó laag denken van de menschen, dat hij nog trouw wachten durfde van hen!

In gedachten scheen hij de zitplaatsen van al de hooge getuigen der plechtigheid te vullen en te rangschikken. Somtijds zelfs wel ontglipte hem een naam, dien hij noemde met de gewaarwordingen, die deze hem inboezemde. „En dan die dáár met Bourgondische kleuren en een vrouwenschild," sprak hij half vragend. „In trouwe, ja, mijne dochter! Hoe ze toch eene goede vertooning zou gemaakt hebben, uitschitterende boven al de vrouwen en dochters der Keurvorsten, in schoonheid van wezen, in gratie van gestalte, en in pracht, met haar feestkleed van enkel paarlen en goud! Hoe het mij zoet zou geweest zijn uit haar mond het eerst dat: „Koning!" te hooren: maar het kon niet wezen. Zij moest hier niet zijn. Ik kon haar hier niet houden en verhinderen, dat ze den Duitscher zag, en St. Joris weet, wat die twee kinderen beraadslagen mochten in de samensprekingen, die ik niet zou kunnen weren. Neemt ze nu alreede niet de partij van den Oostenrijker tegen haar Heer en Vader? Wat zou het zijn, zoo ik hem tijd gunde om haar nog verder om te zetten ter gunste van zijne zaak? Maximiliaan is van die welke aan fijne adelheid te veel hebben, wat ze aan sterkte missen; nu reeds wil ik er Vlaanderen voor verpanden, dat ze liever *mijne* kroon zag vallen, dan *zijn* hoofd; welhaast, als zij hem tot man had, kon ze zich met hem verstaan tegen mij, om tot mijn troon te komen; God straffe hem, die mij de gedachte ingeeft van mijn eigen bloed! Mevrouw de Hertogin mengt er ook van het hare onder, ik ben er zeker van, en vrouwe van Kleef is ook niet zuiver op dit stuk; maar ik vrees geene van haar, noch allen te zamen; alleen ik wil ze niet in de gelegenheid stellen, om te ondervinden, dat ze niets tegen ons vermogen. Ik wil mijn onnoozel kind, dat nu nog rein is van

kwaad, niet aan hunne ranken wagen; het mocht haar grooter verdriet geven, dan ze nu hebben kan van zijn verlies, dan heel de Duitsche knaap waard is. Mij zelven, die het kind altijd liefhad en nog heb, zou het pijnen ... Maar hoe zal Frederik verbaasd zijn, als hij haar morgen niet ziet; hij moge het danken aan de voorbarige haast van zijn Heer zoon; mijnentwege denke hij er uit wat hij wil, 't zal dan toch te laat zijn om ons te weigeren wat wij van hem wenschen ..."

Eene wijle afgeleid van zijn vorige gedachten, kwam hij toch weder daarop terug, na een kort gepeins; dat was te zien uit de drift, waarmede hij de credenz naderde, de kroon in de hand nam, en met zegepraal beschouwde, terwijl hij uitriep: „Ja, gij zijt schoon; hij *liegt*, die u gering acht; gij zijt schoon, maar gij zult eerst volmaakt zijn, als gij prijkt met den aardbol, en om dáártoe te komen, neem ik u morgen — morgen!

Zal het heden nooit dagen? Mij dunkt, wij hebben eene gansche nachtwake hier getoefd," en hij zag ongeduldig op naar de Gothische vensterramen, of nog neen ochtendstraal op hunne kleurige glasschijven neêrschoot. „Morgen!" herhaalde hij met een onuitsprekelijk zielsverlangen, in de spanning van al zijn trekken uitgeduid; „morgen is alles het mijne! Morgen!" en het was of geheel zijn lichaam sidderde van hartstocht; want zelfs de hand beefde, die de kroon hield. — Neen, machtige Vorst! gij hebt het *niet* in uwe hand, het vervullen van uwe wenschen; neen! uw lot zult gij niet regelen naar uw wil; neen! daar is er boven u *Een*, die beschikken zal wat wezen moet; o! het zou u goed geweest zijn, zoo een dichter van uw tijd u had kunnen toeroepen, wat een dichter van onzen tijd, ook te laat, een uwer broederen nariep:

„Sire, tu peux prendre selon ta fantaisie,
L'Europe à Charlemagne, à Mohamet l'Asie,
Mais tu ne prendras pas demain à l'Eternel!"

en als gij hem dan geloofd hadt, en als gij in dat geloof dan niet enkel gebouwd hadt op eigene krachten, het zou u zeker goed zijn geweest, want .... maar Karel's eenzaamheid werd gestoord; eene menschelijke gestalte vloog met gejaagde haast door het kerkgebouw; een vroeger gerucht aan eene der deuren bewees, dat het haar moeite moest gekost hebben, om tot hier door te dringen ... Wie was de vermetele, die zulk eene eenzaamheid durfde storen?

Het was eene vrouw, ja! maar wie haar zag zweven tusschen de pilaren door van het donkere tempelruim, in het lange witte kleed, ternauwernood geschoeid, met lange loshangende haren, met een gelaat, bleeker dan eene doodswâ, en uitgeteerd als dat van een lijk, zou in verzoeking zijn gekomen, haar voor eene verschijning te houden; de fakkeldragers ten minste kruisten zich en wenden doodelijk verschrikt het hoofd af; zoo ze gedurfd hadden, waren zij gevlucht. Karel zelf zag haar naderen met een verbazing, die aan schrik grensde — terwijl hij vroeg:

„Is een van deze dooden uit het graf opgestaan, of komt mijne lieve vrouw Cecilia, die ik voor hooge patronesse houde, zelve tot mij?"

„Mijn groote Vorst!" riep Süschen — want geene andere was de gedaante — terwijl zij neêrstortte aan zijne voeten, hetzij door uitputting, hetzij uit eerbied; „ik ben eene sterfelijke ongestorvene; ik ben uwe dienstmaagd, die u komt waarschuwen voor groot verraad, dat aan u gepleegd is; „de Keizer" en haar zenuwachtig hikken maakte de woorden bijna onverstaanbaar, „de Keizer zal u niet kronen; de Keizer is weggetrokken uit Trier."

Karel de Stoute lachte luid en hartelijk; toch sprak hij toornig:

„Slimme tooverheks! wie u omgekocht heeft tot zulk een loos alarm, kan eene schrale voldoening vinden en alleen u eene kwade zaak maken; wij gelooven niet aan heksen, noch aan hare tijdingen; maar toch, als zij met zulke boodschappen komen, is de scherts te grof, en wij verbranden ze in het gele boetehemd."

„O, zoo waarachtig er een God boven ons is, zoo zeker als Jezus moeder leeft, bij mijne zaligheid en bij de uwe, die mij nog liever is, het is de waarheid wat ik spreek en, lacy! geen bedrog! Zij hebben den Keizer tegen u opgezet of verbitterd, tot hij besloten heeft, u geenszins tot een Koning te maken, en uit vreeze voor u heeft zij zich weggerept uit onze stad, met allen, die van zijn huis zijn!"

„Als gij tusschen de nijptangen mijner beulen gevat zijt, zult gij spijt hebben van uwe leugen, duivelsche heks!" riep Karel in eene soort van woede over eene zoo nuttelooze stoornis.

„Laas! Helaas! Heer! gij noemt mij met gruwzame namen, maar zoo gij gediend zijt met mijne pijniging, met mijn dood, zoo roep vrij uwe lieden; ik geef volgaarne dit leven voor u op! O! hoe ik wel gewenscht had, u anders en in blijder stond weêr te zien; en hoe ik van de Heiligen bidde, dat alleen de smart *mij*

treffen mocht, want het is door mij — om mij — dat dit over u gekomen is, en toch...."

„Wie laat dit wijf tot mij?" riep Karel, stampvoetende van ongeduld; „was dan ééne vrouw niet genoeg, om mij razend te maken den ganschen dag!"

„Gij zelf, Heer! en met recht," hervatte zij, „want ik ben u trouw en toegedaan, boven ieder wie er zijn mag, en ik bid u, wil u herinneren en mij dan gelooven; ik ben dezelfde, die gij menschelijk en barmhartig behandeld hebt toen zij uwe bescherming noodig had; het arme Badensche meisje is wel uw geheugen ontgaan, maar ziekte noch ellende hebben mij u doen vergeten; zie deze keten!"

„Ha! de kleine Triersche!" riep Karel, met dat Vorstengeheugen, dat alles zoo goed bewaart, wat betrekking heeft op hun wèldierbaren persoon. „Van u, kind! geloof ik geen boos opzet; maar gij moet in ijlende koorst zijn of in krankzinnigheid, om te spreken als gij doet. In trouwe, gij ziet er uit als eene gestorvene; gij waart wellicht ziek en komt tot mij in een dollen, wilden droom, wetend, dat het heden mijn vierdag is; maar gij komt veel te vroeg, en uw staat eischt het toezicht van een geneesmeester, beter dan een feestgewoel...."

„O! ik wilde zijn, als gij spreekt, Koninklijke Heer! zoo ik daarmeê onwaar kon maken, wat ik boodschap; zelfs ben ik ziek en alleen maar in 't heimelijk weggeslopen uit het huis mijner vrienden, en alevel is waarachtig, wat ik zeide, de Keizer is weg en zal u niet kronen. En aan dit teeken zult gij onderkennen of het waarheid is. De groote klok der St. Simeonskerk zal eene wijle kleppen tegen gewoonte, als de laatste man van zijn volk veilig is ingescheept; dan zullen de burgers onder de wapenen komen, en de lieden van den Keurvorst want zij vreezen u. Luister!" riep zij plotseling met hartstochtelijke ontzetting, en greep zijne hand, als om hem opmerkzaam te maken.

Bij hare laatste verzekering had Karel toegehoord met den ernst van wie gelooft, maar zóó onbewogen strak in houding in gelaat, met zóó glasachtig starende oogen, dat hij een standbeeld scheen, in was geboetseerd; doch toen zij „luister!" zeide, was het of hij werkelijk zonder adem was en zonder leven; hij liet zijne hand over aan de krampachtige drukking van het meisje — hij luisterde — hij hoorde — ja! waarlijk een klokgeklep! haastige tonen, maar die doordringend waren en schel.

Bij den eersten toon, die zijn oor trof, slaakte Karel van Bourgondië een gillenden kreet, die niets menschelijks meer had, zooals alleen een razende wolf dien slaken kon, of een kwaadaardige krankzinnige, een gil, die de glasschijven deed rinkelen in hunne looden gevatsels, en die schril en akelig werd teruggegeven door de echo's van het holle en ledige gebouw; tegelijk stortte hij voorover op den harden zerksteen, de kroon in de rechterhand vastgewrongen.

A. L. G. BOSBOOM—TOUSSAINT.

Uit: „Een kroon voor Karel den Stouten". D. Bolle. Rotterdam.

DE KUNST IN DE GOUDEN EEUW.

De Nederlandsche kunst der zeventiende eeuw is de schilderkunst. Elke andere, 't zij zij vertegenwoordigd wordt door enkele groote namen of niet, treedt, bij deze vergeleken, op den achtergrond. In geen enkel opzicht is ook voor den vreemdeling de zeventiende eeuw van Nederland de Gouden Eeuw behalve ten opzichte van de schilderkunst. Wie aan die eeuw denkt, denkt aan Rembrandt; ons Nederlanders mogen dadelijk ook andere namen voor den geest staan, voor de overige wereld zeggen die niet veel. Oldenbarnevelt en Johan de Witt, Tromp en De Ruyter zijn wel niet geheel onbekend, maar hoe weinigen weten wat die namen ons gelden; Spinoza, Christiaan Huygens en Willen III zijn zeker bekend, maar niet omdat zij Nederlanders waren; hun roem is een Europeesche, geen Nederlandsche. Onze letterkunde is buiten ons land en enkele kringen in België onbekend gebleven; hoogstens enkele Duitschers weten van Vondel, en dan nog vooral, dat de grootste Nederlandsche dichter een geboren Duitscher was. Rembrandt kent niet alleen iedereen, maar iedereen kent hem als den vertegenwoordiger van een eigen Nederlandsche schilderschool. Hij is vertegenwoordiger van het zeventiende-eeuwsche Nederland, zooals Rubens en Van Dijck van het zeventiende-eeuwsche België, als Rafael en Michelangelo van het Italië der Renaissance.

In zoover kan ik vrede hebben met de ons Nederlanders anders wel wat wonderlijk in de ooren klinkende uitspraak van Busken Huet, dat de Staalmeesters en Java onze beste aanbevelingsbrieven zijn. De geestige schrijver, die ons land „het land van Rembrandt"

heeft gedoopt, bedoelt daar blijkbaar niets anders mede, dan dat de roem onzer schilders en ons koloniaal bezit de eenige erfstukken zijn van de zeventiende eeuw, die voor het nageslacht blijvende waarde hebben behouden, bezittingen, waarom het buitenland, dat ons anders zoo dikwijls vergeet, ons bewondert, of althans benijdt.

Over de meer of min betrekkelijke waarheid dezer uitspraak wil ik hier niet twisten; zeker is het echter, dat de zeventiende-eeuwsche Nederlanders haar niet zouden hebben toegestemd. Die dachten over de voortreffelijkheid van wat hun tijd in hun land had voortgebracht heel anders dan wij; zij verstonden onze dichters beter dan onze schilders, hen trof het Amsterdamsche stadhuis meer dan *de Nachtwacht*, zij stelden de groote visscherij en de vrachtvaart hooger dan het koloniaal bezit. Het schoonste, wat zij, in de beste jaren van Frederik Hendrik, aan Maria de Medicï te Amsterdam meenden te kunnen aanbieden, was een orgelconcert van Sweelinck; haar schilderijen te laten zien, anders dan bij wijze van versiering, kwam niet bij hen op. Ik geloof haast, dat zij in het stadhuis van Amsterdam het beeldhouwwerk van Quellinus meer bewonderden dan iets anders. Ja, 't is bekend, dat de waarschijnlijk meest ontwikkelde Nederlander van dien tijd, dat Constantijn Huygens, goed patriot en protestant als hij was, de kunst onzer zuidelijke naburen veel hooger stelde dan die van het eigen volk, dat het zijn werk was, dat vooral Honthorst en Jordaens Frederik Hendriks hofschilders waren en dat de laatste in de Oranjezaal [1]) de eereplaats verkreeg; met den *Triomf van Frederik Hendrik;* en evenzeer, dat hij Van Dijck ver boven Rembrandt stelde en 't belachelijk vond, dat rijke menschen niet veel liever door eerstgenoemden dan door Nederlandsche meesters hun portret lieten maken.

Ons komen die begrippen zóó onbegrijpelijk voor, dat wij geneigd zijn, de oorzaken vooral daarin te zoeken, dat onze schilders zelf persoonlijk niet hoog genoeg op de maatschappelijke ladder stonden, zoodat zoowel groote heeren als burgerlieden hen meer beschouwden als leveranciers van wandversieringen dan als kunstenaars. Zeer zeker is daar een zekere mate van waarheid in. Want 't valt niet te ontkennen — al laten wij al de verhalen van Houbraken en Campo Weijerman voor wat zij zijn — dat het leven onzer meestal uit de kleine burgerij afkomstige schilders

1) De Oranjezaal van 't Huis in 't Bosch te 's-Gravenhage.

niet van dien aard was, dat zij in de uitwendig eerbare, burgerlijk-aristocratische maatschappij van het toenmalige Nederland een hooge plaats konden verwerven. De schilderswereld van dien tijd droeg ontegenzeglijk het karakter van een *bohême*, terwijl onze dichters meest allen deftige burgers, soms zelfs aristocraten waren; al was hun taal soms ruw en weinig eerbaar, hun leven was het wel.

Maar al heeft die maatschappelijke geringschatting der schilders in 't algemeen er toe bijgedragen, om hen niet zoo hoog te doen schatten als zij verdienden, dat kan niet de eenige reden zijn geweest der geringe waardeering, welke hun werk ondervond. En evenmin deze, dat het groote aantal schilders de concurrentie zóó sterk maakte, dat de prijzen er door gedrukt werden en dus in een land, waar de prijs allicht als de eenige maatstaf gold, de waarde van zoo goedkoop te verkrijgen dingen gering werd gesteld. Mij dunkt, de eigenlijke oorzaak kan geen andere zijn geweest, dan dat onze schilders niet door hun tijdgenooten verstaan werden. Men vond wel mooi wat zij voortbrachten, maar zonder recht te begrijpen waarom; men werd er niet zoo door getroffen als door de kunst der buitenlanders. Men moet wel bedenken, wie de maecenaten waren, van wie de kunst in ons land moest leven.

Onwillekeurig vraagt men zich dan ook af: voor wie hebben onze schilders gewerkt, aan wie hebben zij die ontelbare menigte schilderijen verkocht? En als wij die vraag opperen, dan begrijpen wij tegelijkertijd, dat het voor vele schilders ontzaglijk moeilijk moet geweest zijn, om hun brood te verdienen; wij begrijpen dat vooral van de landschapsschilders, die dan ook meestal zóó arm waren, dat zelfs een Ruysdael in behoeftige omstandigheden stierf en Hobbema van de armen moest worden begraven.

Wanneer een schilder niet nog op een andere wijs dan door zijn penseel aan den kost kon komen, was hij wel gedwongen zijn stukken voor belachelijke prijzen af te staan aan menschen, die er in het geheel geen oog voor hadden. Vandaar zonder twijfel, dat zoovele voortreffelijke schilderijen als 't ware voor ieders oog verborgen konden blijven, in de huizen van kleine burgerlieden, die ze gaarne voor iets wat hun mooier scheen, voor een meubel of een kleurige symbolische voorstelling, hoogstens goed voor een uithangbord, wilden inruilen of ze voor zeer geringe sommen van

de hand deden; vandaar, dat uitdragers zoo dikwijls bezitters zijn geworden van schilderijen, welker waarde zij zelfs niet in de verte konden beseffen. Wat gaf een rijk geworden burgerman, wiens ideaal een acht- of zeshoekige koepel aan een vaart was, waar veel trekschuiten voorbijkwamen, en die daar de muren gaarne bekleed zag met een behangsel, dat in de hardste kleuren een mythologische of klassieke geschiedenis of wonderlijk gestoffeerde Italiaansche landschappen met ruïnes en op- en ondergaande zonnen te zien gaf — wat gaf die om een klein doekje in een onaanzienlijke houtenlijst, waarop slechts een paar boomen met een molen, of een paar figuren in een nevel, of een slordig binnenhuis met een paar dronken boeren te zien waren, of waarop het portret stond van een volstrekt onbekend persoon? Vandaar de belachelijke prijzen, dikwijls hoogstens een paar gulden, die soms voor de fraaiste stukken werden betaald.

Maar de schilders, die van dat geld leven moesten, waren al blijde als zij hun waar van de hand konden zetten. 't Ligt voor de hand, dat bij menschen als onze patriciërs en rijke kooplieden, die niet anders dan als betoon van rijkdom, uit weelde, een kabinet van schilderijen aanlegden en in 't geheel geen verstand van de kunst bezaten, menschen als onze schilders, die zulk een weinig winstgevend beroep dreven, niet bijzonder in tel konden zijn. Zeer zeker hebben dan ook kunstenaars, als klasse in de maatschappij, zelden met zooveel moeilijkheden te kampen gehad, als onze schilders. Slechts zeer voorwaardelijk vonden zij waardeering; slechts onder zekere omstandigheden, als zij zich schikten naar de wenschen van het publiek, konden zij van de kunst leven. Maar toch bleven zij haar trouw. Slechts weinigen schikten zich om der wille van het geldelijk voordeel naar den smaak der toenmalige voorname wereld, die zich vermeidde in de voortbrengselen der Italiaansche kunst in haar nadagen, en volgden in onderwerp, opvatting en uitvoering deze na; de meesten bleven hun individualiteit en bovenal hun Nederlandsche eigenaardigheden hoog houden.

Er is in onze zeventiende-eeuwsche schilderkunst iets wat haar thans nog aan iedereen verstaanbaar maakt, hoewel het evenveel moeite kost haar scheppingen goed te leeren verstaan, als die onzer letterkunde. Iedereen, zelfs de meest onontwikkelde, begrijpt, dat, wat men bij haar ziet, de werkelijkheid is, dat die mannen

en vrouwen er juist zóó hebben uitgezien, dat de werkelijkheid, die wij voor ons zien, niet is geïdealiseerd door pogingen om de figuren mooier te maken, maar alleen door de hooge kunst, waarmede die zijn afgebeeld — dat het buitengewone daarin vooral ligt, dat de meest dagelijksche dingen onder de handen onzer schilders iets geheel bijzonders krijgen.

Dat buitengewone wordt bij ieder kunstenaar op zijn eigen wijze voortgebracht, maar 't is bij allen in meerder of minder mate het geval, 't meest zeker bij Rembrandt. Allen hebben zij een sterke individualiteit, maar niemand meer dan hij, die zooveel heeft gedaan, waartoe niemand anders in staat was. Hij is dan ook geheel eenig; het grootste gedeelte zijner werken draagt een geheel eigenaardigen stempel, die niemand anders eigen is, die ze terstond duidelijk doet herkennen. Blijkbaar heeft dat zelfs zijn tijdgenooten getroffen; zijn naam was al gevierd, voordat men hem eigenlijk had leeren begrijpen. Hij is wel evenals zoovelen zijner kunstbroeders uit de mode gegaan — in de achttiende eeuw kon 't kwalijk anders — maar slechts voor korten tijd. En men kende ook toen nog zijn naam als dien van iemand, dien een vroegere tijd had vereerd. Wat hem vooral onderscheidt is dat ietwat fantastieke, dat toch nergens onnatuurlijk wordt, licht-effecten, die men zelden waarneemt en nog minder dikwijls weet weer te geven, een onuitputtelijke afwisseling van voorstelling van gelijksoortige onderwerpen. Al de tallooze portretten van Saskia [1]) of van hem zelf hebben ieder een geheel eigen karakter; hij beproefde blijkbaar gedurig hetzelfde onderwerp op andere wijze voor te stellen, om op die wijze telkens een geheel anderen indruk te verkrijgen. Hij geeft wel telkens weder wat hij waarnam, maar wat hij waarnam was op die wijze telkens iets anders geworden. Zijn verbeelding is even onuitputtelijk geweest als zijn meesterschap over het penseel onverzwakt is gebleven. Want dat is niet het minst buitengewone bij dit eenig genie, dat hij zulk een verbazende werkkracht heeft bezeten, en niet minder, dat zijn stukken uit zijn eersten tijd ons evenzeer aangrijpen als die uit zijn laatsten. Of men zijn *Simeon in den Tempel*, die uit zijn eerste periode dagteekent, ziet, of zijn *Nachtwacht*, of zijn *Staalmeesters*, die tot zijn laatste werken behoort — ik noem maar heel enkele zijner meest bekende, hier ter lande

1) Saskia van Uylenburgh, zijn vrouw.

aanwezige meesterstukken — hun indruk is even overweldigend, al gelijken zij hoegenaamd niets op elkander. Rembrandt is als 't ware niet een enkel schilder, maar vele te gelijk, en toch steeds dezelfde.

DR. P. L. MULLER.

Uit: „Onze Gouden Eeuw". A. W. Sijthoff, Leiden.

DE BOEGI ROEPEN DEN AVONDWIND.

De stam der Boegi, het zwervende zeevolk, is vrienden met den wind.

Van den vasten wal, van de zware donkere trage aard, hebben voor altijd zij âf zich gekeerd. Zij laten de vette velden, de wouden vol kostelijk hout, de mijnen die glinsteren van goud en van zilver aan den boer, den woekeraar, en den vreemden overheerscher. Zij bouwen hun gehuchten van paalhutten aan den uitersten zoom der eilanden, tusschen zand en zee, waar uit de schuingewaaide palmen de vrucht in de branding valt, en de vloed die tegen de palen klotst hun stoute wilde kinderen in slaap bruist. De zeewind blaast onder den vezelen vloer door, het dagelijksch bestaan van de trotsch-kijkende vrouwen ligt gedragen op zijn luchte kracht. De aan bladerreepen gevlochte zeilen van hun prauwen schuren langs het bladerendak, bij binnenkomst en bij afvaart der vloot.

Zwervers zijn zij die leven naar den wind.

Als de Westewind komt opzetten, de bolle, grijze met het lange haar en den baard van wolken die in slierten hem druipen langs borst en rug, zijn zij zijn tochtgezellen op de vaart naar Nieuw-Guinee. Ook naar de Zuidooster eilanden zeilen zij dan en de geelroode rotskust van Timor. De wind plonst langs de prauwen, luidkeels lachend, de golven zwalpend over hen heen als zij hem bij willen houden. Hij geeft een tik tegen den mast dat die krakend op zij buigt, en schuin blijft staan een heelen tijd, den plager ontduikend. Bol van zijn blazen staat het bladerreepen zeil. Het vlechtwerk wordt galig dat de lage zon er doorheen schijnt. Het is alsof zij varen met het avondrood in top.

Op de steile eilanden, donker overgroeid, waaromheen de zee in lichtgroene en roodachtige paarse glanzen speelt, — als bestendige regenbogen glanzen de bonte banen langs het effen blauw

— en waar de morgenkoelte den prikkelend-bitteren geur rond breidt van den wilden laurier die zijn takken en naaktgespoelde wortels in de branding laat hangen; de lange lage vastelandskust ook, waar zoo zwaar de golving tegen aan slaat die rolt op de groote deiningen van den Stillen Oceaan, en mijlen ver is de zee daar vaal voor de monding der wijde rivieren, die duisternis aandragen uit een wereld van woud en walmend moeras; daar staan overal de paaldorpen van de naakte Papoea's op den uitkijk naar hen. De kroesharige ranke mannen die in het brons van hun borst en dijen blauwe teekening gegrift dragen, en snoeren van Kangaroe tanden en glanzige schelpen om den hals, komen in zwermen smalle rood en zwarte beschilderde prauwtjes hen tegemoet geroeid met jachtbuit uit het binnenland, zonnegele, gloeiend-roode, smaragd-groene Paradijsvogels. De Boegi geven sieraad van been en glas en kralensnoeren in ruil daarvoor.

Naar de Zuidooster Eilanden zeilen zij om parels en bonte schelpen. De gele gladde Japanners en de Filipino's die met open oogen door het bijtende water duiken, komen aan boord geklommen en toonen in de palm van hun magere goor bruine hand den blanken glans der diepten. Het inboorlingenvolk draagt volle manden schelpen aan, rood-gestreepte en blauw-gestreepte, sierlijke wrongen, die van binnen zacht bont paarlemoer zijn.

Op de kust van Timor ligt het lichtgele sandelhout opgestapeld; de wind die er over strijkt is zwaar en zoet van den geur. Niet het eilandenvolk is het dat de dunne stammetjes gekapt heeft op het gebergte: al te zeer vreezen zij de geesten die het bergwoud naijverig bewaken; maar boschloopers van Flores en Soemba, die andere machten gelooven, komen er om met hun blinkende kapmessen. In dagenlangen tocht langs de duizelige rotspaden voeren zij den sleep van zwaar-belaste pak-paardjes naar der Boegineezen landingsplaats. Wanneer de prauwenvloot de thuisreis begint is zij vol schats. Rondom de strevende kielen en den riemslag der roeiers licht de nachtelijke zee, als ware het van den glans die door de bergende wanden heen uitstraalt. De lucht is geurig rondom haar.

Als de Oostenwind oplaait, de vurige met den vlammenblik, die lucht en zee in blauwen brand steekt, vliegen zij voor hem uit naar Borneo en Sumatra. Zij liggen dagenlang op de breede Barito, wier zwaar stuivende wateren een paarsen schijn hebben onder bruin, en waar zwervende eilanden drijven van fel-groenen

water-hyacinth. Uit de moeras-bosschen die als een mijnenlange muur staan weerzijds van den stroom, komen Dajaks en Bandjareezen den rotan aanbrengen, omlaaggetrokken uit de kruinen waar hij honderd voet hoog in zwiepende slingers hing. In de bootjes waarmee zij de waterpaden van het woud langs zwerven, hebben zij ook djeloetoeng hars, van de diep ingekorven siepelende stammen geschraapt in wekenlangen arbeid; en lichtgele schijven was van de wilde bij die haar van bladeren aaneengeplakt nest, dik en zwart tegen het luchtblauw, duizelig hoog aan de takken van den bijenboom hangt.

In de straat van Malacca zeilen de prauwen van het Boegivolk tusschen Chineesche jonken en de stoombooten van het geheele zeevarende Westen door. Zij gaan ten anker op de reede van Singapore, zij bevaren de aloude golvenwegen langs de westkust van Sumatra tusschen de lange rij der eilandjes en de groene bergkust, waar in de wouden kostelijke kamfer groeit en in de diepe aderen van het gesteente zilver en goud.

Een zwaren last trekken de roeiers met hun huiswaarts gerichte riemen. Dikwijls, als hun armen moe worden, en het hart hun bonst tegen de ribben, roepen zij den wind te hulp, die hier en daar op de verre flauwe kust ligt te slapen. Op de maat van hun riemen beginnen zij te zingen.

„Kom Heer Noordewind! kom en geleid deze vorstelijke prauw! Schaamt ge u niet zoo vadsig te zijn? Wij hebben eten en drinken aan boord, een kostelijken maaltijd. Kom wees onze gast! Van den steven naar den boeg loopend kom met een driftige vaart Heer."

Zoo vertrouwd zijn zij met den wind dat zij, als de eene vriend den anderen, hem vreugde mogen aanbieden en arbeid afvragen.

AUGUSTA DE WIT.

Uit: „De Wake bij de brug enz." Maatsch. v. goede en goedk. lectuur, A'dam.

DE BRIEF AAN DEN LOTELING.

Op eenen helderen oogstdag verliet Trien, al huppelende, het dorp om huiswaarts te keeren; haar gelaat, door eenen zoeten glimlach gesierd, verried blijdschap en vroolijke haast; licht waren hare stappen door het mulle zand der baan, en bij poozen klom-

men eenige ontvatbare klanken uit hare hijgende borst, als sprak zij tot zich zelve. — In de eene hand hield zij twee groote bladen schrijfpapier, in de andere eene vermaakte pen en een fleschken met inkt, haar door den koster geschonken.

Onderweg ontmoette zij de schoone Kaat van den klompenmaker, die al zingend, met eenen bussel klaver op het hoofd, uit eenen zijweg trad en hare vriendinne staan hield met de vraag:

„Hé, Trien, waar loopt gij met dit papier naar toe? Wat zijt ge haastig; het brandt er immers niet? — Zeg, hoe is het al met uwen Jan?

„Ja, met onzen Jan?" antwoordde Trien, „dat weet Onze Heer, Kaatje lief. Sedert hij vertrokken is, hebben wij maar drie keeren tijding van hem gehad, dat hij gezond was. Nu is het al zes maanden geleden, dat zijn kameraad van Turnhout in de Kroon eene boodschap van hem voor ons heeft afgegeven; maar het moet toch moeilijk zijn; want hij ligt ergens boven Maastricht, en er komen toch alle dagen geen kennissen van zoo verre naar dezen kant."

„Wel, kan hij dan niet schrijven, Trien?"

„Hij heeft het toch gekund; want als wij klein waren en samen bij den koster ter schole gingen, dan heeft hij nog eenen prijs van het geschrift gehad. Maar hij zal het vergeten zijn, gelijk ik."

„En wat gaat gij dan met dit papier doen?"

„Ja maar, Kaat, sedert twee maanden heb ik mijn oud schrijfboek weder uit de kist gehaald, en ik heb het opnieuw geleerd. Ik ga eens zien of ik geenen brief aaneen kan krijgen. Of het zal gaan, weet ik niet. Hebt gij al van uw leven eenen brief geschreven?"

„Neen, maar ik heb er al heel veel hooren lezen; want mijn broer Dries, die in de stad woont, schrijft bijkans alle maanden aan ons."

„En hoe is dat, een brief? Wat staat daar in? Is het, alsof ze iemend zouden aanspreken?"

„Bijlange niet, Trien! Dat is wat schoon! Altemaal met komplimenten en groote woorden, die ge bijna niet kunt verstaan."

„Ai mij, Kaat, hoe geraak ik daaruit! Maar als ik nu, bij voorbeeld, zoo maar eens schreef: — Jan, wij zijn droef, omdat wij niet weten of gij gezond zijt; gij moét ons al gauw tijding laten, want uwe moeder zal er ziek van worden, en zoo voorts; — dat zal hij toch ook wel verstaan?"

„Maar, sukkel, dat is geen brief; zoo spreken alle menschen, of ze geleerd zijn ofte niet. Wacht eens! Zie, zóó begint het altijd; — zeer geëerde ouders, ik neem al bevend de pen in de hand om, om ... om — daar kan ik nu niet meer opkomen!"

„Om te schrijven!"

„Och, gij weet het beter dan ik. Gij houdt mij voor den zot: dat is heel slecht van u, Trien."

„Wel Kaat, waar zijn uwe gedachten? Als hij de pen in de hand neemt, dan zal het zeker zijn om eene boterham te snijden? Ik moet lachen, omdat gij zoo onnoozel zijt. Maar ik begrijp niet, waarom uw broeder Dries altijd beeft, als hij eenen brief moet beginnen. Hij kan zeker niet goed schrijven? Dat is toch nog erger; want iemand die beeft, schrijft nog al slechter."

„Neen, dit is de zaak niet; maar Dries gaat zoo een beetje zijne gangen in de stad, en hij vraagt altijd geld, en daarom beeft hij, want vader is zoo kwaad. Maar zeg eens, Trien, hoe is het met uwe koe?"

„Wel, tamelijk goed. Zij heeft wat uitgestaan, och arme! Nu is zij toch al doorenweg aan de spurrie en ze begint greet te worden. Het kalf hebben wij verkocht aan eenen boer van Weckelter-Zande. Het was een bont; och, zoo een lief beestje!"

Gedurende deze laatste woorden hadden de beide meisjes zich reeds eenige treden van elkander verwijderd.

„Nu, wel te huis, Trien," riep Kaat, haren gang hernemende. „Zie dat ge er uitgeraakt met uwen brief, en doe veel komplimenten van ons aan Jan."

„Tot Zondag na de hoogmis; ik zal u dan eens weten te zeggen, hoe het is vergaan. Een goeden dag aan uw zuster...."

De stem van Kaat galmde reeds in de mastboomen; zij zong op vroolijke maat en in heldere tonen het refrein van een bekend lied:

De meiboom wordt geplant,
Versierd met groene kransen;
De jonkheid hand aan hand.
Ziet men met vreugde dansen.
Sa, meiskens, wie gij zijt,
Neemt acht op uwen tijd,
Want in den ouderdom
Krijgt gij geen jeugd weerom.

Trien bleef droomend staan, totdat de schoone stem harer vriendin achter het geboomte was versmolten. Dan sprong zij half dansende, half gaande in de baan voort en bereikte welhaast hare woning.

Hier zaten de beide weduwen bij de tafel met ongeduld op Trien te wachten. De oude grootvader, door een verkoudheid aangedaan, lag te bed in de alkove en stak zijn hoofd tusschen de gordijnen vooruit om ten minste met oog en oor tegenwoordig te kunnen zijn bij het groote werk, dat men ondernemen ging.

Zoo haast het meisje zich op den dorpel vertoonde, raapten de vrouwen in aller haast de voorwerpen te zamen, welke op de tafel lagen, en veegden deze met den hoek van hun voorschoot zuiver.

„Kom hier, Trien," zeide de Moeder van Jan, „zit op den stoel van grootvader, hij is veel gemakkelijker."

De maagd nam stilzwijgend plaats bij de tafel, legde de bladen papier er op neder en stak den bek der pen droomend tusschen hare lippen . . .

Onderwijl zagen de vrouwen en de grootvader het peinzende meisje met eene uiterste nieuwsgierigheid aan. Het kleine broerken was met de twee armen op de tafel komen liggen en gaapte haar in mond en oogen, om af te spieden, wat zij met de pen zou doen.

Maar Trien stond even sprakeloos op, vatte een koffiekoppeken van de kast, goot den inkt uit het fleschken er in en ging dan weder bij de tafel zitten, waar zij het papier tienmaal keerde en herkeerde.

Eindelijk duwde zij de pen in den inkt en schikte zich, alsof zij schrijven ging. Na een oogenblik hief zij het hoofd op en vroeg:

„Welnu, zegt nu maar; wat moet ik schrijven?"

De beide weduwen zagen elkander ondervragend aan en blikten te gelijk op den zieken grootvader, die den hals verre uit zijne gordijnen gerekt had en het oog op de hand van Trien gevestigd hield.

„Wel, schrijf, dat we altemaal gezond zijn," zeide de grijsaard hoestend, „zoo begint een brief toch altijd."

De maagd bemerkte met een spijtigen glimlach:

„Och, dat is ook iets! Dat we altemaal gezond zijn, — en gij ligt daar ziek te bed sedert vijftien dagen!"

„Wel, dat kunt ge dan op het leste in den brief toch wel zeggen, Trien?"

„Neen, meisken, zie, weet ge wat ge doet?" sprak de moeder van Jan. „Begin maar eens met te vragen, hoe het met zijne gezondheid gaat. En als dat er staat, zullen we er allengskens wel wat bijdoen."

„Neen, kind," zeide de andere weduwe, „schrijf eerst dat gij de pen in de hand neemt om te vernemen naar den staat van zijne gezondheid. Zoo begon de brief van Peer Jans Tist ook, dien ik gisteren bij den meelpeller heb hooren lezen."

„Ja, dat zegt de kloônmakers Kaat ook, maar ik doe het toch niet, want het is veel te kinderachtig," sprak de maagd met ongeduld, „Jan zal toch van zelf wel weten, dat ik met mijne voeten niet kan schrijven."

„Zet maar eens eerst zijnen naam boven op het papier," zeide de grootvader.

„Welken naam? Braems?"

„Bijlange niet: Jan!"

„Gij hebt gelijk vader," antwoordde de maagd. „Ga weg, Pauwken; doe uwe armen van de tafel. — En gij, moeder, zit wat achteruit; want wees zeker, gij zult mij stooten."

Zij bracht de pen op het papier, en terwijl zij naar de plaatse zocht, waar zij schrijven zou, spelde zij met stille stem den naam van den afwezigen vriend.

De moeder van Jan stond eensklaps recht en greep de hand der maagd, zeggende: „Wacht eens wat, Trien. Dunkt u niet, dat *Jan* alleen niet goed is? Zoo kort afgebeten! Daar zou iets moeten bij zijn. Zoudt gij niet beter doen, met te zetten *beminde zoon* of *kind lief?*

Deze woorden hoorde Trien bijna niet; zij was bezig met het papier af te likken — en riep half verstoord:

„Zie, dat komt er nu van! Een groote klad op het papier! En er helpt geen likken aan: het gaat er toch niet uit. — Ik zal het andere blad maar nemen."

„Wel, Trien, wat zegt gij er van? *Beminde zoon*, dat is immers veel schooner?"

„Neen, dat wil ik ook niet zetten," morde Trien spijtig. „Kan ik nu aan Jan gaan schrijven, alsof ik zijne moeder ware?"

„Maar, wat zult ge dan schrijven?"

Eene lichte schaamteblos beklom het voorhoofd der maagd, terwijl zij antwoordde:

„Dat wij eens schreven *lieven vriend*? Vindt gij niet dat dit nog het schoonste is van alles?"

„Neen, dat wil ik nu ook niet," zeide de moeder, zet dan nog liever *Jan* kortaf."

„*Beminde Jan?*" vroeg de maagd.

„Ja, zóó is het goed!" antwoordden de anderen te gelijk, als verblijd over de oplossing van dit lastig raadsel.

„Eh wel, blijft dan altemaal van de tafel," riep de maagd, „en houdt Pauwken van mijn lijf, dat hij mij niet stoote!"

Het meisje begon den arbeid. Na een oogenblik stonden reeds de zilte zweetdruppelen op haar voorhoofd te glinsteren; zij hield haren adem in en gloeide op het aangezicht. Welhaast ontsnapte een lange zucht uit hare borst, en alsof zij zich van eenen zwaren last verlost gevoelde, zeide zij met blijdschap;

„Oef! die *b* is nog de moelijkste letter van altemaal! Maar nu staat ze er toch met haren langen kop!"

De beide vrouwen stonden op en blikten met verwondering op een letterteeken, dat tenminste zoo groot was als het lid van den vinger.

„Dat is aardig!" riep de moeder van Jan. „Het is zoo een ding gelijk een wesp; — en dat wil zeggen *beminde Jan!* Schrijven is toch schoon: ge zoudt bijkans zeggen, dat er tooverij onder steekt!"

„Kom, kom, laat mij maar voortgaan," zeide Trien met moed, „ik zal er wel uit geraken. Dat die pen maar niet zoo sprinkelde!"

Trien werkte al hijgend en zwetend voort. De grootvader kuchte en hoestte; de vrouwen zwegen en durfden zich niet verroeren; het broerken was bezig met zijnen vinger in den inkt te doopen en zijn bloot armken vol zwarte plekken te stippen.

Wanneer, na eene wijle reeds, de eerste regel vol groote letteren stond, staakte het meisje haren arbeid.

„Wel Trien, hoeverre zijt gij al?" vroeg de moeder van Jan. „Gij moest ons eens lezen, wat gij daar altemaal op het papier hebt staan."

„Wat zijt ge toch haastig," riep Trien; „daar staat nog niets anders op dan „beminde Jan." Mij dunkt dat het wel is. Zie maar eens, hoe het zweet mij uitbreekt! Ik haal nog liever den mest uit den stal! Gij denkt zeker dat schrijven geen arbeid is? — Pauwken, blijf van den inkt, of ge smijt het koppeken nog om."

„Wel, ga dan maar voort, meisken," bemerkte de grootvader, „of anders is de brief de naaste week nog niet geschreven."

„Ja, dit weet ik wel," antwoordde Trien, „maar zegt gij lieden dan, wat ik zetten moet."

„Wel, vraag eerst en vooral naar zijne gezondheid."

De maagd schreef weder gedurende eene poos, veegde twee of drie verkeerde letters met den vinger uit, arbeidde druk om het haartje te vatten, dat hare pen achterna sleepte, morde tegen den koster omdat de inkt te dik was, en las dan met luide stemme:

„Beminde Jan, hoe gaat het al met uwe gezondheid."

„Zóó is het goed," sprak de moeder, „schrijf nu, dat we altemaal gezond zijn, menschen en vee, en dat wij hem eenen goeden dag zeggen."

Trien bepeinsde zich een oogenblik en ging dan voort met schrijven. Gedaan hebbende, las zij:

„God zij geloofd, wij zijn altemaal nog gezond en de os en de koe ook, behalve grootvader, die ziek is, en wij wenschen u altemaal een goeden dag."

„Maar, lieve Heer!" riep hare moeder, „Trien! kind, waar hebt ge dat geleerd?

De koster . . ."

„Spreek mij niet aan," viel het meisje haar in de rede, „of gij doet het mij vergeten. Nu gevoel ik, dat het zal gaan."

Gedurende een half uur heerschte de diepste stilte. De arbeid scheen met meer gemak voort te gaan; want de maagd glimlachte soms onder het schrijven. De eenige stoornis werd haar aangedaan door Pauwken, die nu met zijne vijf vingeren te gelijk in den inkt zat en zijn geheel armken zwart had geverfd. Reeds tienmaal had Trien het koppeken van de eene zijde der tafel naar de andere verplaatst; doch het jongsken was zoozeer op den inkt verslingerd, dat men het er niet van weghouden kon.

Evenwel, de twee eerste bladzijden van het papier geraakten vol tot onder.

Op het aandringen der vrouwen gaf Trien, met zekeren hoogmoed, lezing van haar opstel, dat aldus luidde:

Beminde Jan!

Hoe gaat het al met uwe gezondheid? God zij geloofd, wij zijn altemaal nog gezond en de os en de koe ook, behalve grootvader, die ziek is, — en wij wenschen u altezamen een goeden dag. Het is al zes maanden geleden, dat wij van u niet meer gehoord hebben. Laat ons dus eens weten, of gij nog leeft. Het is toch slecht gedaan van u, dat gij ons nu gaat vergeten, ons, die u zoo gaarne zien, dat uwe moeder den heelen dag van u spreekt en dat ik

's nachts altijd van u droom, dat gij ongelukkig zijt, en dat ik altijd uwe stem in mijn oor hoor roepen Trien, Trien, dat ik er zuiver van opspring in mijnen slaap. — En de os, och arme, die altijd buiten den stal ziet en zuchten laat, dat ge er bijkans tranen van zoudt storten. — En dat wij altemaal nu niets van u weten, is ons een groot verdriet, daar gij toch medelijden moet mede hebben, Jan; want uwe goede moeder zou er van aan het kwijnen geraken. Het mensch, och arme, als zij uwen naam maar hoort, komt haar de krop in de keel, en zij begint te weenen, dat mijn eigen hart er dikwijls van breekt . . ."

Gedurende de lezing dezer regels waren de oogen der aanhoorders allengs vol water geschoten; maar bij den droeven toon der laatste woorden kon niemand aan de ontroering nog wederstaan, en het meisje werd door luide snikken en zuchten onderbroken. De grootvader had zijn hoofd op de bedsponde te rusten gelegd, om aldus zijne tranen te verbergen; de moeder van Jan, te diep geschokt om hare aandoening te kunnen bedwingen, sprong op en omhelsde sprakeloos de maagd, die met verbaasdheid de uitwerking haars opstels bespeurde.

„Trien, Trien, waar haalt ge de woorden?" riep de andere weduwe. „Het zijn gelijk messen, die door het hart gaan! Maar het is toch schoon!"

„Och, het is de zuivere waarheid," zuchtte de moeder van Jan, „hij moest het eens weten, wat ik altemaal uitsta in mijn gemoed! Lees toch voort, Trien lief; ik sta er stom over, dat gij zoo schoon schrijven kunt. Het is nog nooit gehoord; uwe handen zijn zeker veel te goed, kind, om de koe te melken of om op het land te werken; maar God laat al veel dingen geschieden in de wereld."

Over deze loftuigingen verblijd, zeide het meisje met een fieren glimlach:

„Is het anders niet? Laat ze nu maar komen: ik zal schrijven tegen den beste. Nu heb ik eerst het rechte briefken gevonden. Luistert, het is nog niet gedaan:

„Och, Jan, dat ge het wist, ge zoudt ons al gauw tijding laten. De klaver is mislukt van het slechte zaad, en daarenboven dat zij bevroren is; maar onze spurrie lacht u toe, als ge ze ziet: zoo malsch als boter. En het koren heeft wat geleden van de droogte; maar toch, onze Lieve Heer heeft ons gezegend met schoone boekweit en veel vroege pataten. En de Champieter is

getrouwd met een meisken van Pulderbosch, die scheel ziet, maar ze brengt nog al wat mede. — Jan Sus, de metser, is van het dak van den brouwer op den rug van onzen ouden smid gevallen, en de smid ligt voor dood, och arme."

Het meisje zweeg.

„Is dit nu alles?" vroeg de moeder met mismoed. Zoudt ge hem nu niet laten weten, dat de koe gekalfd heeft?"

„Ah ja, dit heb ik vergeten . . . Zie, het staat er al. „Ons bontje heeft gekalfd; alles is nog al wel vergaan en het kalf is verkocht . . ."

„Zult ge hem niets zeggen van onze konijnen, Trien? vroeg de grootvader.

Na geschreven te hebben, las de maagd:

„Grootvader heeft een konijnenkot in den stal gemaakt; ze zijn zoo vet als dassen, maar de grootste voei moet blijven leven totdat ge weer komt Jan, dan zullen wij nog eens lekker smullen!" [1])

Allen schoten in eenen blijden lach; het jongsken, de algemeene vreugde ziende en zelf ontroerd door het woord *smullen*, klapte juichend in de handen. Maar bij ongeluk ontmoette zijne hand het koffiekoppeken zoo geweldig, dat het over de tafel rolde en den inkt als een zwarte beek over den schoonen brief uitstortte.

De lach verdween van aller gelaat; men bestaarde elkander bedeesd en zwijgend, men hief handen en oogen ten hemel, terwijl Pauwken, bevreesd voor slagen, op voorhand huilde en kermde, dat de ooren er van scheurden.

Langen tijd werd het kind met verwijtingen overladen, en men klaagde jammerlijk over de ramp, totdat men eindigde met de vraag:

„Och, God, wat nu gedaan?"

„Kom, kom," zeide Trien met besluit, „het ongeluk is zoo erg niet. Ik was toch van zin den brief opnieuw te schrijven; want in het eerst ging het toch niet goed; de letteren waren te groot en het geschrift was te krom. Nu zal ik het wel beter doen; ik

1) De brief van Trien was in de oude spelling opgesteld, zooals men lichtelijk denken zal; daarenboven hij krielde van feilen tegen de spraakkunst. Zie hier het nauwkeurig afschrift van de vier eerste regelen, waarbij men over het gansche oordeelen kan:

„Hoe gaget al medoe gesonthyt. God sij gelooft wy zyn allemol noch gesont en den os en de kooy oock balleve grootvader die sieck is en wy wense u altesaemen eenen gooijen dag" enz.

heb er moed op gekregen. Laat mij maar eens gauw naar het dorp loopen om papier en inkt, en om mijne pen eens te laten vermaken, want ze is al veel te slap geworden."

„Wel, ga dan gauw, kind", was het antwoord; „daar hebt gij het vijffrankstuk van het kalf. Laat dit eens wisselen bij den koster, want wij zullen onzen armen Jan toch op zijn minst wel zestien-en-halve moeten sturen. — Pauwken, op! ten huize uit, en kom nog terug vóór den avond, zoo ge durft!"

Trien snelde de deur uit en liep, met eenen lach van tevredenheid op het gelaat, in de richting van het dorp. De zegepraal, die zij had behaald, de overtuiging, dat zij voortaan aan Jan zou kunnen schrijven, en bovenal eene soort van hoogmoed over hare kunde, ontstelden haar hart van zoete vreugd.

H. CONSCIENSE.

Uit: „De Loteling". Lebègue & Cie., Brussel.

CORNPUT'S PROFEETSIJ.

(4 Feb.—24 Feb. 1581).

Drie hoenders streken uit de lucht
  Op 't veege Steenwijk neder,
En gierden, in al lager vlugt,
  Langs 't marktplein heen en weder;
Daar greep een jongske er naar, en zie
Hij had de schuwerts één, twee, drie;
  Hoe bloosden onder 't vangen
  Zijn bleeke, maag're wangen!

Maar schoon hij aan zijn moeder dacht,
  Die 's avonds bitter schreide,
Als zij maar vroeg te bed hem bracht,
  Wijl bier nog brood hen beidde,
En snikte: „Schaap! de spinde is leêg,
„Ik gaf u alles wat ik kreeg!"
  Toch maakte hij zijn voeten
  Niet vlug om haar te ontmoeten.

Er school een krijgsman in den knaap:
  Hij zag, sints zeven weken,
Zijn vader voor zich in zijn slaap,
  Van Spaansch rapier doorsteken, —
En telkens als de nare nacht
Het lijk weêr tot zijn kribbe bracht,
  Sprong om zijn onvermogen
  Hem 't vier des spijts uit de oogen.

„Een duif brengt kondschap in 't beleg,
  „Wat deze?" dacht de jongen.
En was al met zijn vangst op weg,
  Den wal al opgesprongen;
Hij maakte er fluks den toegang ruim
Door 't blijd gewuif met wiek en pluim,
  Al had zich heel een menigt'
  Voor 's hopmans tent vereenigd.

Het was een uitgevaste schaar,
  Die 't stedeke op wou geven,
Wier rauwe kreet, wier woest misbaar
  Den koenste mogt doen beven, —
Toch stoof de knaap naar Cornput voort
En deed zoo vroed als vroom zijn woord,
  En liet de drie patrijzen
  Den hongerenden wijzen.

Daar klonk de stemme van den held,
  In 't harnas op de wallen:
„Grijpt moed, al leeg'ren ginds in 't veld,
  „Des vijands duizendtallen,
„Grijpt moed, al acht zich Rennenbergh
„Den Staten en den Prinse te erg,
  „Dit wonder kwam van boven:
  „Een teeken die gelooven!

„Toen 't wankelmoedig Israël
  „In Sin's woestijne doolde,
„Ontstak de Heere gram noch fel,
  „Schoon 't last'rend zamenschoolde

„De zuil van vier, de wolkkolom,
„Zij zwenkten niet ten diensthuis om;
„Maar manne en kwakkels daalden,
„Zoo ver hun tenten paalden.

„Ons is de honger scherper plaag
„Dan 't zwaard van legerdrommen,
„Dan vierig-roode kogelvlaag;
„Ook onze klachten klommen!
„Drievuldig weet gij is de Heer:
„En ziet, drie hoenders daalden neêr,
„Drie weken nog van lijden,
„Dan zal ons God bevrijden!

„Ai, schaamt u dies het ongeduld,
„Dat donk're wegen lastert;
„Onze aller beê waar' reeds vervuld,
„Was niet ons hart verbasterd;
„Maar Hij is in alle eenwigheid
„Dezelfde voor wie Hem verbeidt!"
Toen zweeg hij en sloeg de oogen
Eerbiedig naar den hoogen.

De helft der schaar droop langzaam af
Om, onder 't gaan, te momp'len
Dat 's vijands heir, zijn waan ten straf,
Hem dra zou overromp'len;
Doch de aêre helfte boog het hoofd,
Als werd door haar zijn woord geloofd,
Als was hij bij het teeken
In zienergloed ontsteken.

Maar, eer hij in zijn tente ging,
Blonk 't edelste vertrouwen
In 't knaapje dat het drietal ving
En geen er wou behoûen:
„'t Is waar, we leden honger, heer!
„Maar gij ook, en aan u hangt meer!"
Schoon haar de held niet duldde,
Hoe streelend was die hulde!

„Beware God mij dat ik 't brood
„Van weêuw en wees zou eten!
„U zullen rijkaards trots den nood
„Er schepels koorn voor meten.
„Doch, eer gij huiswaarts u gaat spoên,
„Ik heb een legerknaap van doen,
„Wilt gij uw moeder vragen,
„Of gij mijn zwaard moogt dragen?"

Een blos van vreugd was 't wederwoord,
De borst kon schier niet spreken:
„Mijn vader .... hebben zij .... vermoord,
„Och, of ik hem mocht wreken!"
Weg vloog hij, — maar viel bier en meel,
Voor 't wild, der weêuw ook ruim ten deel,
Eer de avond was gevallen
Bracht zij hem op de wallen.

En hij gedacht de profeetsij
In twintig bange dagen, —
De derde week kroop niet voorbij
Eer juichen volgde op klagen:
Bij 't een en twintigst uchtendrood
Zag hij dat 's nachts de vijand vlood,
En Steenwijk hoorde psalmen
Van lof en dank weêrgalmen!

E. J. POTGIETER.

Uit: „Liederen en Gedichten". Tjeenk Willink, Haarlem.

WILLEM VAN AELST.

Voor hen die zich de moeite hebben getroost, kennis te maken met de bloemschilderes Maria van Oosterwijk zooals ze door mij werd voorgesteld, is Willem van Aelst geene vreemde figuur; maar daar het niet te onderstellen is, dat juist alle lezers van Tijdschrift Nederland aan de verschijning van de kunstenares uit de 17de eeuw hunne aandacht hebben verleend, ben ik verplicht hen even in te lichten omtrent de antecedenten van den

man, die hier als „de principale personage" wordt opgevoerd.

Zonder veel inspanning van hun raadvermogen zullen ze echter reeds hebben begrepen dat Willem van Aelst, Delvenaar van geboorte, schilder van beroep, jaren geleden zijne moederstad had verlaten, onder omstandigheden, die juist niet geschikt waren een goeden dunk te geven van zijn karakter en leefwijze — al bleek hun tevens dat hij een talentvol schilder moest geweest zijn, en dat hij in den vreemde aanzien en fortuin had weten te bemachtigen. Ter aanvulling van deze ontdekkingen moet ik er bijvoegen, dat er reeds op zijn vier-en-twinstigste jaar een roep uitging in zijn vaderland over zijn buitengewoon kunstvermogen en uitstekende geestesgaven, maar evenzeer een tegenroep in zijn geboorteplaats, over de buitensporigheden en uitspattingen van allerlei aard, waardoor hij zijn naam en karakter bezoedelde, en over de toomelooze hoovaardij en aanmatiging in zijne gedragingen jegens anderen. Toebedeeld met alle vermogens en eigenschappen, die een mensch geliefd en geëerd kunnen maken bij zijne medemenschen, misbruikte hij ze meestal op zulke wijze, dat hij haat en afkeer verwekte, dat bezadigde mannen, die den kunstenaar met vooringenomenheid waren genaderd, door zijn overmoed of zijne nurkschheid teruggestooten, zich misnoegd en schouderophalend afwendden en hem voortaan vermeden; dat de deelgenooten zelfs zijner losbandige uitspanningen, al hadden ze hunne redenen om hem te zoeken en te ontzien, hem benijdden en verachtten en gansch geen goed hart toedroegen, al scheen hij de ziel hunner feesten, en de aanvoerder hunner lustige ondernemingen; al had hij zich onder hen den naam verworven van den wilden Willem, die als den lustigsten bentvogel werd geprezen; want in zijne norsche of overmoedige luimen kwetste en kwelde hij hen op zulke wijze, als zijne eigene prikkelbaarheid het van niemand had kunnen dragen. De beschroomden onder hen, of die hem noodig hadden, omdat zij teerden op zijne beurs, deinsden terug voor zijne woestheid en maakten zich over hem vroolijk achter zijn rug — de stoutmoedigsten, en die niet afhankelijk waren van zijne mildheid, weerstonden hem soms in het aangezicht, en dat gaf aanleiding tot hevige twisten en vechtpartijen, die de faam van wilden Willem vestigden als een *bretteur* en duëllist, maar die de achting voor den kunstschilder van Aelst niet rijzen deden in de schatting van allen, die een ongeregeld leven en de overtreding der wetten van orde en zedelijkheid niet beschouwden

als de noodwendige uitingen der genialiteit, maar als vlekken die haar verontreinigden.

Toch kwam er in dit woeste leven iets als een halt, ten gevolge van een liefdesroman waarin hij zich wikkelde met de beminnenswaardige bloemschilderes Maria van Oosterwijk, die een tijdlang gunstigen invloed op hem scheen uit te oefenen. Liefdesroman waarvan het aan hem had gestaan om er eene gelukkige ontknooping aan te geven, als hij zelfbeheersching had kunnen oefenen en met volharding het goede had gewild. Belangstellende vrienden en verwanten hadden reeds de schoonste vooruitzichten gebouwd op die gewenschte uitkomst, maar hij stelde die allen te leur. Hij kon beminnelijk zijn als hij wilde, en hij had zijn aantrekkingsvermogen toegepast op de jonge kunstenares, met veel beleid en niet zonder goed geluk, dan, zij gebruikte hare beginselen, hare macht van zelfverloochening als schild tegen zijn gevaarlijkste wapenen, en hij moest de schoone verovering laten varen, overtuigd van zijne eigene onmacht om te voldoen aan de strenge voorwaarden door haar gesteld, die in den diepsten grond niets minder bedoelden, dan de geheele verandering van zijn uiterlijk bestaan en de vernieuwing van zijn gemoed.

— — — — — — — — — — — — — — —

Tegen de verwachting zijner betrekkingen trok Willem van Aelst niet naar den vreemde, maar vestigde zich te Amsterdam, waar hij een goed onthaal vond in den ruimen en bonten schilderskring, dien de wijdluftige koopstad, het Hollandsche Venetië, binnen hare veste vereenigde. Dat van Aelst door de Amstelsche kunstbroeders met blijdschap werd begroet, behoort ons niet al te zeer te verwonderen, zelfs al ware het kwade gerucht dat er te Delft van hem uitging, tot aan den Amstel overgewaaid, hetgeen niet waarschijnlijk was, sinds uitspattingen en gedragingen als de zijne ongelukkiglijk niet exceptioneel genoeg waren onder de broeders van 't St. Lukas-gilde te dier tijde, om in hun kring zooveel ergernis te verwekken dat er een kreet over opging van stad tot stad; maar gesteld, dat dezelfde faam die de loftrompet stak over zijn kunsttalent ook de aanklacht had uitgebazuind van losse zeden en kwade hebbelijkheden, die den roemruchten kunstenaar bezwalkten, toch zou hun blijde welkomst er niet door verstoord zijn geworden. Nu ja! hij mocht dan wat lastig zijn, en zijne manieren wat vrij en wat hoog, dat zou niet zooveel hinderen onder de menigte en de verscheidenheid van kunst-

oefenaars als zich hier op dat tijdstip samentroffen. Er was ruimte voor ieder, en mocht er ook botsing zijn bij verschil van aard, van talent, of fortuin, wie van heerschzucht of kwaad humeur bezield, zijne luim onvoorzichtiglijk wilde botvieren, kon er staat op maken zijne wederpartij te vinden, tot meerdere vreugd der toeschouwers; want de broederschap van 't St. Lukas-gilde te Amsterdam, die sinds 1654 naar haar groot gildefeest, waarbij Vondel gekroond werd, en dat hij bezong, ten zinspreuk voerde: „*Vernieuwt, uit Liefde*", was juist niet al te ontzet als er eens wat harde woorden vielen, en de broederband was taai en rekbaar genoeg, om door de kleine worstelingen van hoogmoed met wangunst, van ijdelheid met eigenbaat harer leden onderling, niet haastelijk verscheurd te worden; de zonen van Apelles hadden zich daarbij vereenigd met die van Apollo, en het is van oudsher bekend dat de lier het vermogen heeft wilde beesten te temmen! dus .... geene zorge, en wat de losse zeden aanging, die hem werden toegedicht .... wat kunstenaar gooide niet wel eens den kan door het glas, ... de preutsche Delvenaars mochten er zuur om zien, tot Amsterdam waren de luiden zoo bot niet, of ze wisten, dat de konst wat wils moest hebben, en op een vroolijken bentvogel of een genialen wildeman meer kwam het in de woelige handelsstad waarlijk niet aan.

Bij den naijver en den voorrangstrijd, die er sinds lang bestonden tusschen de Amsterdamsche en Delftsche bentgenootschappen, moesten daarenboven de eersten weinig waarde hechten aan het afkeurend oordeel der laatsten, indien het inderdaad zoover geklonken had, wat wij recht hebben te betwijfelen. Hoe dat ook zij, de aanvang was welwillend genoeg om van Aelst aangenaam te verrassen en hem tot wederkeerige vriendelijkheid en voorkomendheid te stemmen, te eer daar hij hier niet dezelfde aanspraak had op een goed onthaal, als in zijne moederstad, waar hij dat zijn goed recht achtte, en daar hij vermoedelijk reeds te Delft duurder leergeld had betaald, dan hij lust had na te rekenen.

De rijke en machtige kunstliefhebbers waren niet minder ingenomen met het besluit van den vermaarden Delvenaar, om zich in hunne stad te vestigen, de loffelijke roep die er uitging van zijne zeldzame kunstvaardigheid had sinds lang hun oor getroffen (van Aelst was de man die met goed overleg alle hulpmiddelen wist aan te grijpen, die het tijdperk aangaf ter verbreiding van zulken roep) en deed hen met gespannen verwachting uitzien naar

zijne komst. Het *genre* dat hij beoefende, had juist voor hen groote waarde, tot opluistering hunner pronkzalen en nieuw gebouwde lusthuizen. Een schilder uit Delft te ontbieden was toch ietwat vernederend voor een Amsterdamsch patriciër; uit den vreemde, dat kon er door; maar nu had men den vermaarden Guglielmo [1]) hier bij de hand, die Frankrijk en Italië had bereisd en Amsterdammer wilde worden .... wat kon men meer wenschen. Wat hun overigens van den persoon des kunstenaars mocht zijn ter oore gekomen, zou hem zooveel niet schaden in hunne opinie; zij vroegen niet naar den mensch, met welke voorkomendheid zij ook mochten neerdalen tot den kunstenaar, uit aanzien van hunne eigene liefhebberij; zij bleven nog zeer verre van het denkbeeld, om zich te stellen op een voet van gelijkheid met iemand van deze soort, waarin zij eenvoudig het werktuig zagen ter voldoening van 't geen zij hunne „konstliefde" noemden, waardoor zij zich gerechtigd achten elkander toe te roepen:

„Laat Rome op de konst en haar aêloudheid brallen,
„En Tivoli op al zijn groote watervallen,
„En Napels op het graf van Maro en haar gonst,
„Hier is de beurs en 't geld, en liefde tot de konst."

Deze kunstliefde dan maakte hen toegefelijk, of liever onverschillig omtrent de zedelijke waarde van den persoon. Of ze nu juist zooveel recht hadden hooge eischen te doen aan de moraliteit van anderen, mag betwijfeld worden. De zwelgpartijen der oud-Hollanders uit alle standen en rangen, en de laffe, grove aardigheden, waardoor ook vooral de jonge Patriciërs zich onderscheidden, geven recht dit in kwestie te stellen, waarmee echter niet is gezegd dat zij zoo bijster verdraagzaam en lankmoedig zouden wezen, als ze zelven gekrenkt of geschaad mochten worden door eens anders gebreken.

Hetgeen de trots der Amsterdamsche grooten zoo onverschillig liet, was juist het stijf en statelijk Delft tot groote ergernis geweest, omdat men daar *niet vreemd* en uit de hoogte op Willem van Aelst neerzag, maar hem integendeel met warme belangstelling gadesloeg als een ingeboren zoon, als een kind des huizes, waarop men groote verwachtingen bouwde. Door zijne afkomst

1) Hij teekende zijn schilderijen eigenlijk: Guilhelmo.

van moeders zijde behoorde hij tot de regeeringsfamiliën der stad, door zijn vader tot die deftige burgers, die in den kerkeraad zaten en waaruit de schutteren hunne hoplieden en vaandrigs kozen. Dus leefde hij daar als omstuwd door verwanten en betrekkingen, die hem wel degelijk als een van de hunnen beschouwden, en bijgevolg eischten, dat hij in hunne wegen zou gaan, zonder eenige inschikkelijkheid voor de zijsprongen van den genialen konstenaar.

Ook grensde aller verwondering schier aan ongeloof, toen zij vernamen dat het goed ging met hun „verloren zoon" te Amsterdam, dat hij er geliefd en gevierd werd onder kunstenaars en kunstbroeders beiden, dat hij er veel werkte en goede zaken deed.

Zij begrepen niet, hoe het zijn kon dat hij zich als „een rustig ingezeten dragen kon en verdragen worden in eene stad, waar hij wildvreemd was komen invallen, terwijl hij hun, die hem met alle oplettendheden en zorgen der liefde hadden willen omringen, onverdragelijk was geworden, door zijn woeligen, lastigen aard, en bandelooze zeden!" Zij begrepen het niet, omdat zij zich niet wisten te verplaatsen op het veranderde standpunt van den jonkman. Verwisseling van omgeving kan een tijdlang van goede werking zijn op sommige naturen. Eens van nieuw aan te kunnen beginnen heeft zijne groote voordeelen voor iedereen, niet het minst voor wie als van Aelst zich door indrukken en omstandigheden laat beheerschen. In zijne geboortestad, in zijn familiekring als een mirakel aangestaard, had hij slechts met zijne minderen in de kunst te rekenen gehad, en kon hij zelfs de gedachte niet dragen eener mededinging naar den palm der eere in zijn genre, door de zachte en bescheidene Maria van Oosterwijk.

Te Amsterdam daarentegen vond hij zijne meerderen, dat moest hij zelf en zonder spijt erkennen, want hij was er toch de eerste zoo niet eenige in zijn bizonder vak. Op dat tijdpunt (wij stellen de komst van van Aelst te Amsterdam tusschen 1658—59) leefden en werkten daar verscheidene van de uitnemendste schilders, waarop het vaderland toen reeds roem droeg, en die later een Europeeschen naam zouden verwerven. Wij zullen de breede lijst van die allen niet ontrollen, wij zullen alleen maar spreken van Bartholomeus van der Helst, de gelukkige, de gevierde, en van Rembrandt van Rijn, die een tal van leerlingen had gevormd, waarvan de voornaamsten gelukkiger dan hun meester, reeds bij hun leven de waardeering mochten genieten die hun grooten

voorganger eerst volkomenlijk van het late nageslacht te beurt zoude vallen. Rembrandt, krachtig te midden van lijden, Rembrandt met de onvermoeibare volharding van het genie worstelend tegen het lot niet minder dan met de kunst, en op de laatste de veroveringen behalende die hij zich had voorgesteld, Rembrandt, die niet heeft kunnen wanhopen aan de toekomst van zijn werk, aan de onsterfelijkheid van zijn naam, al was het heden voor hem droef en duister. Hoe anders had hij moed gevonden om te midden der kille werkelijkheid zijne grootsche taak voort te zetten tot aan het einde, zonder matheid of aarzeling?

Rembrandt, door de menigte der gewone „konstliefhebberen" onbegrepen en verachteloosd, werd slechts door een klein getal verlichte Maecenen en enkele kunstbroeders erkend en naar waarde geschat, en tot zijne eere moeten wij het zeggen, van Aelst behoorde tot de laatsten. Hij, die zelf optrad als een vermaard meester, ijlde wel niet naar de werkplaats van Rembrandt om aan diens voeten te zitten als nederig leerling, maar, zelf welgesteld en den ander behoeftig wetende, kocht hij van zijn werk, trachtte er kennis van te nemen zooveel doenlijk was, zocht den omgang van zijne voornaamste leerlingen, Gerard Dou, Govert Flink, Ferdinand Bol, Philip de Koning, Samuel van Hoogstraten en anderen, liet zich door dezen meevoeren tot bezoeken bij den geëerden meester, en al voelde hij 't zelf dat Rembrandt geen man voor hem was, of al deed deze hem voelen, dat „van Aelst en hij niet voor elkaar pasten," toch stond de bloemschilder hoog genoeg, om hier eene meerderheid te erkennen, waarvoor hij willig boog, om zich hier klein te voelen in eigen oogen, om in te zien, zeker het best door het zwijgend vermaan dat er lag in 't aanschouwen van dat werken en worstelen, wat hij zelf nog miste, wat er mogelijk nog door hem kon bereikt worden, waarnaar hij tot hiertoe niet eens gegrepen had, — en onder die overwegingen verloor hij zijn snoevenden toon van zelfbehagen, zonk er veel in van zijne gezwollenheid en voelde hij later zelf dat hij winste deed, reeds met die pogingen om te vatten wat hem ontbrak. Waarom, zou hij de breede behandeling, het krachtige coloriet van dien meester, niet op zijn genre kunnen toepassen? Het is waar, wat het eenig eigendom was van het genie, kon niet worden afgezien, noch overgenomen door anderen, dat was waar te nemen bij Rembrandt's leerlingen zelf; maar toch het was zeker, hier *was* te winnen, alleen het kon niet gevat worden zonder de uiterste inspanning

en noeste volharding; deze geniale meester gaf er het voorbeeld van, niemand behoefde zich te schamen een zulken te volgen. Guglielmo ving aan op andere wijze te werken dan voorheen, en het niet enkel te laten aankomen op zekere oogenblikken van lust en bezieling, om zich straks daarna, bij bekoelde geestdrift, lusteloos af te wenden, maar om ook die worsteling te aanvaarden, om ook te strijden tegen de bezwaren en ze te overwinnen, in plaats van er langs heen te gaan; om niet ras voldaan te zijn met den schijn, maar om met gezetheid te volharden tot het wezen verkregen was. Hetgeen Maria van Oosterwijk eens voor Willem van Aelst had beoogd, scheen nu verwezenlijkt te worden. De grillige Guglielmo werd een noeste arbeider, zijne voortbrengselen wonnen in degelijkheid, in kracht, in realiteit, zonder de fijnheid en de losheid te verliezen, die ze voormaals gekenmerkt had. Ook werden ze door de Amsterdamsche grooten zoozeer begeerd, dat hij, vooral bij zijne nieuwe manier van werken, niet meer bij machte was te voldoen aan alle bestellingen die hem werden opgedragen, Hij was verplicht leerlingen aan te nemen, wien hij het onderdeel van den arbeid konde overlaten, waar er groote werkstukken van hem geëischt werden, zooals *dessus de porte*, paneelen voor koepels en kabinetten en dergelijke meer. Hij zelf voltooide dan alleen wat door die jongeren op zekere hoogte was gebracht en onderwees hen tegelijk in zijn manier en in de fijnere grepen van zijn kunst.

A. L. G. BOSBOOM—TOUSSAINT.

Uit: „Het laatste bedrijf van een stormachtig leven". D. Bolle, R'dam.

THILIA'S HUWELIJK.

Thilia zat alleen in huis. Het was Zondag, zij hadden, na de hoogmis gemiddagmaald, zooals het te lande de gewoonte is. Albinus was uit, Serafine was om één uur naar den catechismus gegaan, daarna begonnen de vespers, en na de vespers de Zondagsschool.

Thilia zat aan het venster met de handen op den schoot; de kat lag op den stoel voor haar. „Och, God, wie komt daar? . . . ." dacht zij. Het was boer Draefhaeck. Eertijds had men hem altijd

aldus genoemd, — nu wilde men in zijne goede gunsten staan, moest men *baas* Draefhaeck zeggen.

Thilia stond niet op om hem te gemoet te gaan tot aan de deur; dat doet men niet op den buiten; zij liet dus den hond maar op hem blaffen en hem het lange hof op komen.

Het was zonderling; hij kwam daar nooit, hij had daar niets te doen. Het was een man van in de vijftig, kort en kloek, en met rood gezicht. Hij hief dreigend zijnen stok op naar den hond, die in zijn hok kroop, en als hij binnen kwam, zegde Thilia: „hij zou toch niet bijten, hij kent zijn volk; overigens hij ligt bij dag altijd aan den band." — „Zoo zijn de mijnen ook," zei baas Draefhaeck en liet zich op eenen lagen stoel vallen. Thilia bood hem eenen hoogeren aan; want in eene boerenkeuken zijn zij meest allen ongelijk, maar hij bleef met den stok tusschen de beenen zitten en zegde: „Thilia, gij weet zeker niet, waarom ik hier kom?"

„Gij zijt welgekomen, baas Draefhaeck," antwoordde Thilia, die wel wist, dat een weduwnaar met drie paarden niet voor niet des Zondagsnamiddags op een hof komt.

„Ik kom zien, of gij mij uw kalveken wilt verkoopen; ik heb gehoord, dat gij het niet schikt te houden," zei hij, „en ik kan het bezigen. Godlof, nu zijn mijne stallen weder goed."

„Ik zou er wel eens met mijne zuster willen over spreken," zegde zij; want zij had er iets tegen om 's Zondags te verkoopen.

„Ja, ja," knikte de boer, die het bemerkte, „enkel om eens te zien; wij kunnen den koop morgen toeslaan, als ge wilt, en nog eenen anderen bovendien," zei hij.

Thilia begreep hem: een rijke boer blijft zelden weduwnaar; en zij zegde hem glimlachend: „ik zal u het kalveken eens toonen, en als gij morgen wilt komen, zullen wij zien of wij akkoord krijgen."

Zij kon het bijna niet gelooven, dat baas Draefhaeck haar zou gewild hebben.

Baas Draefhaeck had ook sinds den dood zijner vrouw niet opgehouden te zeggen dat hij wilde hertrouwen. Op den ouderdom zag hij niet: van de twintig tot de vijftig mocht zij zijn; maar zij moest geld inbrengen. Zijne vijf groote zonen vonden het kluchtig en loegen luid op, als hij dat zegde. Het was ook

om hen te doen lachen, dat hij aldus sprak: hij was op verre na zoo baatzuchtig niet, als hij het wel beweerde.

Zijne dochters hadden hem liever van geen trouwen hooren spreken, maar vleiden zich toch niet met de hoop, dat hij weduwnaar zou blijven.

„Weet ge mij zoo van niemand?" vroeg hij eens aan den barbier.

„Neen," zei de barbier.

De waarheid was, dat baas Draefhaeck langs hier en daar naar eene vrouw had omgezien; maar hij scheen er nu bijna moede van: het mislukte telkens.

Des Zaterdags kwam de barbier weder en zegde: „baas Draefhaeck, ware ik in uwe plaats, ik zou zooveel schoenen niet verslijten om mij zoo ver van hier eene vrouw te zoeken, ik weet er eene in uw gebuurte. Geld en goed kan niet gewogen zijn; maar Thilia Biebuyck, die ware eene vrouw voor u."

Baas Draefhaeck was verwonderd, hoe hij daar zelf niet aan gedacht had, en was gegaan om het kalveken te koopen.

Hij kwam des anderdags terug. Serafine en Albinus waren in den koestal bezig met het voeder voor het vee gereed te maken. Thilia verwachtte hem. Hij zegde haar: „Thilia, ik ga er met veel woorden den hals om breken," en zette zich voor haar op eenen stoel, als op een paard, met de leuning voor zich; „gij ziet mij gelijk ik ben: ik kom u vragen, of gij de vrouw van Benedict Draefhaeck wilt worden."

Hij wist genoeg, dat de dochter van eenen koehouder geenen boer met drie paarden weigert, en bleef haar aanzien. Zij weigerde hem ook niet, maar wachtte eenige oogenblikken om te antwoorden; dan sprak zij: „baas Draefhaeck, dat is nog al zonderling om zoo op eens ja te zeggen; ik zou daar toch eerst eens met mijne zuster en tante Begijntje moeten over spreken."

„Tante Begijntje zal daar niets tegen hebben, en uwe zuster ook niet," zei baas Draefhaeck, „sla den koop toe," en hij reikte haar de groote ruwe hand.

Thilia sloeg er in, dat het klonk, en nu kwam Serafine met den knecht binnen.

„Kom, wij zullen in de kamer gaan," zei Serafine, en zij lieten Albinus alleen in de keuken zitten, die wel zag, wat er gaande was.

Serafine had zich gelast de verandering, die daar gebeuren zou, aan tante Begijntje te gaan melden. Deze was verheugd, als zij

hoorde, wat schoon huwelijk Thilia ging doen. „Zij moest eens met baas Draefhaeck komen," zeide de oude vrouw: „een boer met drie paarden, daar kon haar nichtje geene aanspraak op maken: dat was een onverwacht geluk."

Er was ook spraak, dat eene van de dochters van baas Draefhaeck Begijntje zou worden, en wel in hetzelfde convent van Tante.

Baas Draefhaeck kwam nu bijna dagelijks op het hofstedeken der beide zusters. Hij zat in den hoek met de tang in de hand of de kat op de knieën, en vertelde, hoelang hij naar eene vrouw gezocht had. Hij bekende Thilia, dat hij nooit aan haar zou gedacht hebben, ware het niet geweest van den barbier.

Zijn huwelijk met de oudste dochter van eenen schaapherder van over Lei was reeds beslist geweest. Zij zou eens komen zien, of het heur daar aanstond. In plaats van zijne toekomende bruid, zag hij 's anderdaags de koewachter haars vaders op zijn hof komen; deze riep hem achter de houtmijt en zegde: „baas Draefhaeck, gij hebt de complimenten van Anne-Marie, dat zij veranderd is en dat gij tehuis moogt blijven."

„Is het maar dat," had baas Draefhaeck geantwoord; „zeg aan Anne-Marie, dat zij naar den duivel loope. Zij is de eenige in de wereld niet," had hij gedacht. Wat baas Draefhaeck eigenlijk gedacht had, bekende hij niet; hij geloofde met zijne onverschilligheid jegens anderen te moeten pralen. Thilia wist, dat hij een beetje overdreven was en liet hem voortvertellen.

Hij had ook de dochter van boerken Braeckels ten huwelijk gevraagd: het meisje was wat jong voor hem en hare getrouwde zusters hadden het haar afgeraden. Hij was er nu niet kwaad om; „onder ons," zei hij veel stiller, „ik betrouw dien kriekblos niet: ik hoor, dat het ongezond volk is." Serafine en Thilia hadden dat ook reeds gehoord.

Baes Draefhaeck sprak ondertusschen van zijne kinderen; groote zonen hebben is een rijkdom voor eenen boer, het zijn veel handen aan het werk. Thilia maakte er ook geene zwarigheid in, de tweede vrouw te worden in dat talrijke gezin.

De dag van het huwelijk kwam aan en Thilia stond ditmaal opgeschikt, wel wat ouderwets, maar met een fijnen mantel aan en het diamanten kruis harer moeder. Serafine droeg hare gewone Zondagskleederen.

De bruiloft zou op de pachthoeve gevierd worden, omdat er

zooveel uitgenoodigden waren, en het op het hofstedeken der beide zusters aan plaats ontbrak.

Zij reden naar de kerk: het zou eene schoone bruiloft zijn; want baas Draefhaeck was schepene en armmeester en ging met de schaal in de kerk. Hij had zich den dag zijner benoeming eene potflesch inkt gekocht, omdat hij wist, dat hij voortaan in het geval zou geweest zijn, dikwijls zijnen naam te zetten.

Als de mis gedaan was, kwamen hem de raadsleden aan het kerkhek afhalen, en de burgemeester deed eene aânspraak:

„Baas Draefhaeck, heil en zegen,
„De raadsleden komen u tegen,
„Om zonder falen,
„Hunne schepene in te halen."

Men bood hun den wijn van eer aan. De glazen waren tot boven toe met bloemen gekroond: zij hadden moeite om daaruit te drinken.

„Gij zijt altemaal brave jongens," zei baas Draefhaeck, „ik geef eene ton bier ten beste „in de *Spoel*". Daarna begon men te roepen; „vivat baas Draefhaeck! vivat onze schepen!"

Op de pachthoeve zaten de menigvuldige gasten aan eene lange tafel, de vrouwen langs den eenen, de mannen langs den anderen kant, bruid en bruidegom naast elkaar. Baas Draefhaeck had een kalf en een zwijn geslacht: er was overvloed.

Het kwam Thilia vreemd voor, als de vijf groote zonen van Draefhaeck, die hem allen boven het hoofd gegroeid waren, haar „moeder" noemden. De twee sterkblozende dochters zaten stil aan tafel met hare kleine oogjes en haar gitzwart haar. Zij zagen er een weinig kwezelachtig uit.

Op het einde van den maaltijd kwam het oudste zoontje van den schoolmeester een gedicht aflezen. Baas Draefhaeck en zijne bruid verstonden er niet veel van; maar de tranen schoten hun in de oogen: de landlieden zijn bewogen, als zij iemand een papier uit den zak zien halen die iets te hunner eer afleest. Serafiene zei, dat het schoon was, en baas Draefhaeck stak den knaap eenen drinkpenning in de hand,

Nu stond de barbier op, die daar ook gekomen was, en stak zijn glas uit: „op de gezondheid van baas Draefhaeck, den rijksten boer van heel het dorp,"

„Gij moogt het nog zeggen, dat Benedict Draefhaeck rijk is," riep deze en stiet zoo geweldig aan met zijn glas, dat het bier hem bijna al in de mouw liep, maar daar gaf hij geen acht op.

De gasten zaten te knikken.

R. LOVELING.

Uit: „Serafine". Ad. Hoste, Gent.

HET VERSCHIJNSEL.

„Ibant obscuri, sola sub nocte, per umbram." [1])
Virgilius.

't Werd nacht; de kim betrok; geen vogel zong aan 't pad,
Waar langs een Reizend Man het wijde woud doortrad.
Holrommlend komt het oost het westen tegenrukken;
Een bui schijnt, zaamgepakt, der eiken top te drukken;
Zij scheurt; het luchtruim brandt; en onder stormgeluid,
Berst gure regen over dal en heuvlen uit.
Waar zal de Wandelaar, waar zal hij redding vinden!
De hemel gloeit alleen, om hem nog meer te blinden!
Verbijsterd tast hij rond, naar zijn verloren baan;
Dan spoort de hoop zijn treên, dan houdt hem wanhoop staan;
Zie daar op eens een lamp, die in de diepte flikkert!
En, over zwalpend nat, met breeder stralen blikkert!
Omringd van puinval schraagt een toren, bij den vloed,
De kluis der needrigheid, het hutjen aan zijn voet.
Hier kwam de helle glans verrassend uitgeschenen.

Hoe moedig worstelt nu, door kreupelruig en steenen,
De vreemdeling naar de stulp, als naar een haven, voort!
Doch hij bereikt ze naauw, of ziet zijn vreugd verstoord!
Hij vindt het klein gezin, met doodsverw op de kaken,
Een muurhol ingevlugt, het dwarlend licht bewaken;
Het schaamle rietkap aan 't geknakte bint ontroofd,
En de overstelpte vlam der haardstede uitgedoofd.
O al te harde keus uit even bange nooden!
't Gevaar hier binnen grimt hem toe, gelijk 't ontvloden!

1) Zij traden eenzaam door de duistere schaduw van den nacht.

Of zal hij, ligt te stout! niet luisteren naar 't vermaan
Van huiswaard en waardin, en wagen 't op te gaan,
Langs de enge kronkeltrap; vernachten in den toren;
In 't zwarte slaapvertrek, waar 't Spooksel zich laat hooren?

„Het leger staat bereid, wijl 't vaak hun heer gelust,
Dat hij den burg bezocht, en daar van 't jagen rust;
Maar 't strekt bij dag alleen; het duister doet hem vlugten;
Dan krijgt de Geest hier magt! Men hoort een treurig zuchten;
Een vreemd gestommel, dat onrustig gaat en komt,
En eindigt met een galm, die onder de aarde bromt,
Als rouwgelui. Een steen, vol schrift uit vroeger dagen,
Draagt heugnis van een Gast, in 't oud kasteel verslagen;
Meldt, hoe zijn gouden pronk de roofzucht had bekoord;
En noemt den burgheer zelv' als dader van den moord.
De nacht verdrong het feit; de helle dag zou 't wreken!
Hij rees! de stroom zwol bruizend aan; de dammen weken;
Het land vloot weg, en 't slot, dat om den toren stond,
Begroef den onverlaat, die 't heilig gastregt schond!"

Zoo spreekt het grijze jaar, en laat, in 't eerlijk wezen,
Den angst voor 't spookrumoer, ten borg der waarheid, lezen.

De vreemdling, na 't verhaal, peinst lang, en blijkt ontzet.
Doch nooddrang werkt als moed; hij zoekt, met rasschen schred,
Het eenzaam leger op; strekt afgemat zijn leden;
En slaapt ten lesten in, bij 't momplen van gebeden.
En, 's middernachts, wordt voor den slaper 't stormgerucht
Grafstil. Doch nu .... wat komt — staâg nader! — Zucht op zucht
Komt hartdoorsnijdend uit den zwarten muur gevaren,
Waaraan het lamplicht blaauwt. Als fluistering van blaâren,
Door herfstwind saamgejaagd, is 't ritselen in den wand.
Hij loert er angstig heen, en eene ontvleeschde hand
Breekt uit den steen, en wenkt, met opgestoken vinger.
Zij wenkt nog eens; nog eens! Daar zwiert met wild geslinger,
De lamp ter aarde, en straalt op bloed, aan 't bed geplengd!
Een Doodsrif staat er bij! „Rijs, dien mij 't noodlot brengt,
Om aan mijn dor gebeent', vermoeid van om te zweven,
Een beter grafplaats in gewijden grond te geven!
Eens lag ik daar, als gij; maar een verrader hield
Meêdoogloos staal bereid; 'k sliep in, en was ontzield!

Dit bloed, op de aard gestort, zal, voor ik rust, niet drogen,
Rijs op! mijn stonde vliedt! Hier grijpt met alvermogen
Het spook den hoorder aan, en laat niet los, en dwingt
Hem dreigend naar den muur, die voor hem open springt,
Hij volgt, onmagtig om de beenderhand te ontsnappen,
Zijn leidster in den nacht, van trappen voort tot trappen,
Den sluipweg af, dien 't lest de Moordenaar, alleen
Met zijn geweten, ging. Een akelig gesteen
Steent uit de diepten op, waarin zij nederdalen.
't Wordt blank! 't zijn galmen, met geen woorden af te malen!
't Is 't rouwgelui, de schrik van dit verlaten oord,
Dat, om hen zwoegend, door het sombre donker boort.

Doch eindlijk heeft het Paar, 't gedreun der burgt ontronnen,
Langs afgestorte bres, het open veld gewonnen.
De vloed rolt achter hen zijn nevel tusschen 't riet.
Het perk der akkers is doorloopen; het gebied
Der wouden ingetreên. De braambosch dringt de reten
Eens hoogen steenwands uit. De schuifuil knert, gezeten
In 't riekend groen. Nu daalt de smalle holweg af,
Naar laagten, die 't gedruisch der popels leven gaf.
Met eenmaal klimt hij weêr, door nederhangend loover,
De steile schuinte van een heuvel glibbrig over.

Zoo voert hen 't wisslend pad tot aan 't geheime dal,
Waar, midden op een beemd, hun loopbaan einden zal.
Intusschen klaart het zwerk; de maan verving het duister;
En 't hol geraamt houdt stand, doorschenen van haar luister.

„Hier is 't! Ga heen en slaap. Maar, als de morgen licht,
Gedenk mijn langen nood, en uwen duren plicht!"
Dus spreekt het, en verzinkt. Met wildgerezen haren,
Blijft nog zijn Togtgezel op 't effen grasveld staren:
„Hoe teekent hij den plek, voor 't hem bevolen werk!"
Hij legt het af; met een is ook zijn *Droom* geweken;
Het grasveld wordt de vloer; 't gevallen dek zijn teeken.

A. C. W. STARING.

Uit: „Gedichten". W. J. Thieme & Cie., Zutphen.

„Willem," sprak Groeneveld, „uwe woorden gaan langs omwegen en geven uwe gedachten slechts ten halve. Het is voorzeker niet met het doel, om de duizendwerf herhaalde klachten nog eens te herhalen, dat gij heden avond hier zijt gekomen. Is er iets meer gewichtigs mede te deelen, zoo spreek het uit, — zoo niet, laten wij dan verder over dit onderwerp zwijgen, dat ons samenzijn vergalt en ons tot niets leiden kan, dan tot gramme wraakgierigheid, die zich in arren moede verpijnt."

Die vraag kwam Stoutenburg min of meer onverwacht, hoewel hij er natuurlijk op bedacht was geweest, eene opheldering te zullen moeten geven; maar nu was hij het nog met zich zelven oneens, of hij Groeneveld met den geheelen omvang van het plan zou bekend maken of niet.

„Gij hebt gelijk," antwoordde hij, „het was ook mijn oogmerk niet, den tijd te verspillen met doellooze woorden, waartoe wij eigenlijk langzamerhand en ongemerkt geraakt zijn; ik wilde juist het tegendeel. In plaats van de onnutte opsomming onzer grieven en het jammeren over onze ellende, wilde ik u eene uitkomst doen zien, waartoe het vooruitzicht zich dezer dagen geopend heeft. Wanneer wij willen, gij en ik en allen, die het goed met de zaak meenen, dan is herstel niet alleen mogelijk, maar zoo goed als zeker. Het komt er maar op aan, dat wij een kloek en kort besluit nemen."

„Een kort besluit nemen," sprak Groeneveld ernstig en nadenkend, „in zaken van zoo ver uitziende gevolgen, dat stemt kwalijk met mijne gevoelens; maar één kort woord kan ik u voorloopig zeggen. Gij weet, hoe ik met u in vele opzichten van denkwijze verschil, gij weet, hoe gij menigmaal tot mij gesproken hebt van gewelddadige middelen, die ik niet kon goedkeuren, zooals ze door u werden beraamd; daarover is mijne gedachte hoegenaamd niet veranderd. Ik wil den wettigen weg gaan; maar ik wil hem gaan tot aan het einde, en als daarlangs geen recht te vinden is, maar ook dan eerst —."

„Dat is er niet meer, — dat is er sinds lang niet meer!" riep Stoutenburg heftig uit; „wat suft gij nog langer van wettige wegen!"

„Hoor mij aan," hervatte Groeneveld bedaard; „als er met het recht geen recht meer te vinden is, dan eerst acht ik het mij tot

plicht, maar ook in de volle en onbeperkte beteekenis van het woord, mij te stellen buiten die diep gezonken maatschappij, die huichelarij is en bedrog, — mij te plaatsen boven die wet, die niet meer is dan snijdende bespotting van het heilige, dan de ijzeren boei van den slaaf; maar dan ook moet de scheede weggeworpen worden, als het zwaard is getrokken, dan moet onze partij opstaan, als een eenig man, en met open vizier voor God en de geheele wereld den strijd strijden voor haar recht in het heldere licht der zon, maar nooit den weg gaan des sluipmoordenaars in het duistere van den nacht."

Die rondborstige en onbewimpelde verklaring sloeg plotseling de verwachting van Stoutenburg den bodem in; en hij was op het punt zijne inwendige verbolgenheid in hevige verwijtingen lucht te geven en daardoor opeens een einde aan de zaak te maken, toen hem inviel, dat hem nog één middel overbleef, namelijk zijnen broeder te bedriegen, door hem omtrent de ware toedracht der zaak verkeerd in te lichten en haar voor te stellen op eene wijze, die meer met diens zoo even bepaald uitgedrukte denkbeelden overeenkwam.

„En wie zegt u," sprak hij, „dat ik mij evenals zoovele duizenden niet ten volle daarmede zou vereenigen? Dat is het juist, wat ik sinds jaren zoek tot stand te brengen en waartoe nu het oogenblik is aangebroken. Of meent gij, dat alle middelen van bedaarde overtuiging nog niet uitgeput zijn? Ik zeg u, zij zijn het! Die tijd is voorbij, en, wat meer is, Reinier, de gelegenheid, waarnaar ik zoo lang gezocht heb, is gevonden. Alles is voorbereid, en het oogenblik van handelen is dáár. Dat is het, wat ik u te zeggen heb. Ik kan u niet alles tot de kleinste bijzonderheden uiteenzetten; maar daar op tafel liggen opgaven, die u zouden kunnen doen zien, dat ik op geen lossen grond spreek. In de voornaamste Hollandsche steden zal de menigte op onze hand zijn: de afgezette regenten wachten maar op het teeken, om zich weder in hunne verlorene rechten te herstellen; de gewezen Secretarissen van de meeste plattelandsgemeenten zijn gereed, om met een tal van misnoegde Remonstranten op te staan en zich daarheen te begeven waar wij hen noodig oordeelen. Die allen hebben goed en bloed voor de zaak over, en zullen wij dan terugblijven?"

„Willem," sprak Groeneveld verrast, doch slechts ten halve overtuigd door hetgeen hij hoorde, „ik vrees, dat gij u zelven en te gelijk anderen misleidt door te groote verwachtingen."

„Daarin bedriegt gij u," antwoordde Stoutenburg; „gij kent den geest van het volk tegenwoordig niet; er smeult een vuur onder de asch, dat slechts het oogenblik van doorbreken afwacht, om in laaien gloed op te gaan: de algemeene ontevredenheid is tot den hoogsten trap geklommen; sedert lang heb ik nagevorscht en bespied, en nu ben ik tot zekerheid gekomen. Zoodra de eerste slag geslagen is, zijn wij van 't welgelukken zeker; doch daartoe ontbreekt mij één middel."

„En dat middel is?" vroeg Groeneveld.

„Dat middel is geld," hernam Stoutenburg, „daarom juist moest ik er nog heden met u over spreken. Gij weet, ik ben ongelukkig geweest, mijn vermogen is — ja, gij weet het, of gij weet het niet — met één woord ik heb het niet meer, en binnen twee maal vier en twintig uur moet ik, hoe dan ook — vier duizend gulden hebben."

„Vier duizend gulden?" sprak Groeneveld langzaam; „hoe is zulk eene aanzienlijke somme gelds benoodigd, wanneer duizenden, zooals gij zegt, gereed zijn, om op te staan tot verdediging van recht en religie?"

„Duizenden zijn gereed, om te volgen," hervatte Stoutenburg; „maar niet om voor te gaan. Niet allen hebben, zooals wij, het vooruitzicht, groote voordeelen te zullen trekken van eene omkeering van zaken: — wij behoeven eenige ondernemende gasten, die voor een onmiddellijk belang zich laten vinden."

„Groote voordeelen voor ons?" vroeg Groeneveld. „Zullen anderen, wanneer de zaak recht is, niet eveneens als wij, verkrijgen, wat hun wettig toekomt?"

„Noem het, zooals gij wilt," hernam Stoutenburg, „gij kunt niet ontkennen, dat wij er het meest bij zullen winnen, — en daarenboven, wat ik u vraag, Reinier, kan nooit in uw nadeel zijn. Zoodra onze zaak triomfeert, zullen u die gelden door verbeurdverklaringen en vrijwillige giften dubbel vergoed worden. Wees verzekerd," ging hij meer aandringende voort, „dat ik het geld behoef, volstrekt noodig heb, anders —"

„Daarvan spreek ik niet," hervatte Groeneveld, „als 't om de herkrijging van vrijheid der religie, om de zegepraal van het recht te doen is, dan zal mij geene opoffering te zwaar zijn, ook al ware zij aanzienlijker dan deze."

„Meer behoeft er niet te zijn," sprak Stoutenburg, die voorzag, dat hij zijn oogmerk zou bereiken, „alleen die som heb ik berekend, dat noodig was, om den eersten slag te kunnen slaan."

„En die eerste slag is —?" vroeg Groeneveld.

Stoutenburg zocht klaarblijkelijk het antwoord op die vraag te ontwijken: hij stond op, nam een der papieren van de tafel en vouwde het open.

„Ziehier," sprak hij, „dat is alle medewerking, die ik van u verlang; hier is eene verklaring, dat gij borg blijven wilt voor de som van zes duizend gulden. Uw krediet heb ik noodig, dat zal ons 't geld wel doen vinden, — meer behoeven wij voor dit oogenblik niet. Gij ziet, dat 'k niet veel van u verg, en dat gij niets waagt, daar met geen woord gerept wordt van het doel, waartoe het geld gebruikt moet worden."

Groeneveld stond op, naderde de tafel en nam eene pen op, terwijl hij het stuk papier, dat voor hem lag en dat slechts op zijne handteekening wachtte, terloops inzag.

„Willem," sprak hij daarop, zijnen broeder, die van ongeduld beefde, scherp aanziende, „sinds wanneer twijfelt gij aan mijnen moed, dat gij zoo herhaaldelijk rept van niets te wagen? — Maar wat is die eerste slag, die geslagen zal worden?"

„Een revolutie hier in den Haghe," sprak Stoutenburg.

„Gij hebt vroeger propoosten tot mij gehouden, die min of meer anders verluidden," hernam Groeneveld op denzelfden toon; „gij weet zeer goed, wat ik bedoel, en daarom nog eene vraag: wat is uw plan ten opzichte van den Prins van Oranje?"

Verrast door die woorden en in verwarring gebracht door den doordringenden blik zijns broeders, bleef Stoutenburg een oogenblik het antwoord schuldig.

„Gij zijt er immers verder niet in gemoeid," sprak hij aarzelend, „wij zullen 't werk doen zonder u. — Wat vraagt gij dan meer? Maar," voegde hij er haastig bij, „zoo 't zijn kan, zal men den Prins ongemoeid laten."

„En zoo 't niet zijn kan?" vroeg Groeneveld op denzelfden bedaarden toon.

„Wellicht zal hij in gevangenschap komen," vervolgde Stoutenburg: „maar — hoe kan ik er u voor instaan, wat het volk zal doen, als eenmaal de gemoederen aan het gisten zijn?"

„Dan teeken ik dit papier niet," sprak Groeneveld vast, terwijl hij de pen weder nederlegde.

Die woorden klonken als een donderslag in de ooren van Stoutenburg, die reeds in zijn binnenste triomfeerde over het

welgelukken van zijn plan. Met inwendige spijt verweet hij zich het onverstandig antwoord, dat de verrassing hem ontlokt had, en voor zich zelven was 't hem onverklaarbaar, hoe hij een oogenblik had kunnen weifelen, om door eene bepaalde ontkenning tot zijn doel te geraken.

„'t Is goed, Reinier," sprak hij, trillende van woede: „het zij zoo; gij weigert; — maar gij weet niet, waartoe die weigering zal leiden; want zie, dit heb ik u nog te zeggen: dat geld was mij noodig om te komen tot eenen goeden uitslag, maar niet om de zaak te beginnen en door te zetten tot het einde, welk dan ook dat einde zijn moge. Voort zal ik gaan, en niemand zal mij tegenhouden; doch nu zal ik afhankelijk worden van de omstandigheden, die ik anders had kunnen dwingen. Let wel, en ik zeg u dit in vollen ernst, en niets zal er mij van afbrengen: zoo waar er een God in den hemel is, zweer ik u."

„Willem, om Gods wil, houd op!" viel Groeneveld hem in hevigen gemoedsangst in de rede; „ik weet niet, wat gij zeggen zult, maar zweer geen eed zooals deze," en hij wilde op hem toegaan, om hem de hand te vatten en hem als 't ware tegen te houden.

„Terug!" riep Stoutenburg; „wat denkt gij, mij af te houden met laffe kwezelarij! Neen, gij zult het hooren, en het zal u tot een vloek wezen, — ik zweer het u op Gods heilig woord en bij de nagedachtenis van onzen vader in het graf, dat ik voleindigen zal, wat ik heb begonnen, dat ik, ook zonder de hulp, die gij mij nu weigert, mijnen weg zal vervolgen, — en wanneer dan de ontknooping, zooals wel te denken is, noodlottig voor mij en voor ons allen zal wezen, als er weer een Oldenbarneveld zijn bloed zal hebben gestort op het moordschavot, als er weer een martelaar voor Hollands vrijheid zal gevallen zijn, dan zult gij, Reinier, aan dit oogenblik denken, u zelven en uwe flauwhartigheid verwenschende. Maar gij wilt het; — het zij zoo! — Doch hoor, Reinier," vervolgde hij langzaam met een duivelsche uitdrukking op het gelaat, terwijl hij zich voorover boog en Groeneveld, die sprakeloos van ontroering vóór hem stond, met vlammende blikken aanzag, „als gij dan in latere dagen Gods woord aan uwe kinderen voorleest, — vermijd dan de geschiedenis van Caïns broedermoord; want zij mochten u om eene uitlegging vragen en het teeken van Jehova's vloek op uw voorhoofd zoeken!"

Met deze woorden greep hij haastig naar zijnen mantel en sloeg dien om de schouders.

„Vader in den hemel!" barstte Groeneveld uit, „dat kan ik niet dragen! Willem, gij laadt eene zware verantwoording op u; — de Heer alleen weet, waartoe dat alles leiden mag, en hij sture het ten beste; maar zoo kan ik niet van u gaan en u in een zeker verderf zien rennen; ik weet niet, of het me toegerekend zal worden, wat ik doen ga; — dáarboven zal eenmaal gericht worden tusschen u en mij. Ziedaar —," en hij greep haastig de pen, boog zich over de tafel en onderteekende het noodlottig geschrift.

Wie zal het zeggen, wat er op dat oogenblik in Stoutenburg's ziel omging; maar geen trek van zijn gelaat teekende eenig gevoel van naberouw over de afschuwelijke daad, die hij gepleegd had.

„Zoo had ik het ook van u gewacht, Reinier," sprak hij op kalmen toon, terwijl hij het papier samenvouwde en bij zich stak, „thans zijn wij van de uitkomst zeker. En nu, vaarwel, binnenkort zult gij meer hooren."

Groeneveld sprak geen woord, maar drukte werktuiglijk de hand, welke Stoutenburg hem aanbood. Deze verliet daarop haastig het vertrek en het huis, terwijl zijn broeder als in een droom het portaal overging naar eene kamer, waaruit hem door de openstaande deur een zwak licht tegenschemerde.

Hier zag hij zijnen kleinen Johan voor zijn bedje aan de voeten zijner moeder neergeknield, met de handjes saamgevouwen, zijn gebed opzeggend, en toen de kinderlijke stem hem in de ooren klonk: „en leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze," toen viel hem een looden wicht op het hart, en als een bliksemstraal drong de gedachten in zijn ziel: „Ik ben te zwak geweest in de verzoeking; — ik heb te duren prijs betaald, zelfs voor het behoud van een broeder."

LOD. MULDER.

Uit: „Jan Faassen". D. Bolle, R'dam.

EEN VERGEEFSCHE VERNEDERING.

Wij treden een ruim vertrek in het Prinsenhof binnen. De twee geboogde vensters, waardoor het licht binnenvalt, zien uit op een lusttuin, waar echter nog weinig het oog boeit. Zware damasten gordijnen van dezelfde groene kleur als de zitting en

het bekleedsel van den hoogen rug der sierlijk uitgesneden ebbenhouten stoelen, dekten de vensters, maar zijn thans ten deele weggeschoven. In den grijzen marmeren schoorsteenmantel is het wapen uitgesneden van het Stamhuis Oranje-Nassau, en in het midden der kamer bevindt zich eene eikenhouten tafel, op vier pooten rustende — een meesterstuk van snijwerk en zoo voortreffelijk van maaksel, dat wij het half betreuren, het blad door een damast kleed op dit oogenblik bedekt te zien. De wanden zijn met goudleder behangen, waarvan de grondkleur echter groen is, hetgeen alzoo overeenkomt met de overige stoffeering. De vloer is kunstig ingelegd en glad gewreven; slechts onder de tafel ligt een Utrechtsch tapijt.

Aan een kleiner tafeltjen, vlak voor een der ramen geschoven, treffen wij twee mannen met schaken bezig. Den een geven wij een goede vijftig; zijn gelaat, eenigszins geel bleek, nadert den ovalen vorm, waartoe wellicht de puntige blonde, hier en daar grijzende baard aan de kin niet weinig bijdraagt; zijn oogopslag is doordringend en scherp en heeft iets van dien op gindsch portret, dat den Zwijger voorstelt. Het breede, afgeplatte voorhoofd duidt vastheid en kracht aan, en niet dan ongaarne merken wij een zweem van zinnelijkheid op in de trekken van het benedendeel zijns gelaats. Zijne gestalte, voor zoover wij die bij zijne zittende houding kunnen waarnemen, doet een begin van zwaarlijvigheid gissen. Een opstaande kraag is om zijn hals geplooid en steekt af bij het donkergroen fluweelen, op de armen en op de borst geborduurd wambuis. De wijde gedofte broek sluit hem boven de knieën; zwartzijden kousen dekken de beenen, en de voet schuilt in lage rood gehakte schoentjes, van voren met een strikjen van lint voorzien. Het is de Stadhouder, Maurits van Nassau. De man, tegenover hem gezeten en ettelijke jaren jonger, wiens voorhoofd zonder rimpel, wiens haer nog niet met wit is doormengd, wiens helder oog niet gewoon is, zich neder te slaan, zelfs daar, waar dat zijns meesters zich moet afwenden, is Paulus de Jonge, des Stadhouders griffier.

Het is stil in het rond; slechts van tijd tot tijd hoort men het verplaatsen van eenige stukken op het bord, of eene waarschuwing, waar het een „schaak aan den koning" geldt; toch is slechts één van hen verdiept in het spel en in staat, om plannen te beramen, die meestentijds door de afgetrokken wederpartij niet worden verijdeld.

Paulus de Jonge was ditmaal den Prins een te zwak bestrijder. Hij zag ook gedurig naar de klok in de ebbenhouten kast, en toen de wijzer daarop het middaguur aanwees, schoof hij onrustig op zijn stoel en hoorde zelfs niet de vermaning des Prinsen: „de Jonge! ik neem het kasteel, als gij uw zet niet verbetert, en geef u mat."

„Uwe Excellentie vergeve mij! Staat ze mij toe, mijne fout te verbeteren? Uwe Excellentie schenkt mij alzoo ditmaal genade?"

„Ge doelt op mijne hardvochtigheid van straks, toen ik gebruik maakte van uwe onachtzaamheid en met het paard koning en koningin schaak gaf? Toen moest ik, het was uit zelfbehoud; anders hadt gij mij mat gezet," hernam de Prins.

„Ik had die bedoeling niet, met dit te zeggen," antwoordde de Jonge, hoffelijk buigende, „maar betuig Uwe Excellentie daarom niet te minder mijn dank voor de mij thands bewezen genade. Wie zou er ook aan twijfelen, of Uwe Excellentie geeft immer genade, waar zij het vermag?"

De woorden werden met te veel nadruk uitgesproken, om den Prins niet te treffen. Hij vatte thands den eigentlijken zin, en het werd zijne beurt, om afgetrokken voor zich heen te staren en het spel geheel uit het oog te verliezen. Eindelijk stond hij op, en na eenige malen het vertrek op en neêr geloopen te hebben, bleef hij voor de Jonge staan.

„Gij zijt er dus van overtuigd, dat ik genade schenk, wanneer ik kan?" vroeg hij hoog ernstig, en het was of hij tot den tijdgenoot sprak, met de gedachte aan de nakomelingschap. „Waar ik het dus niet doe, kan en mag ik ook niet," voegde hij na eenige oogenblikken er bij. „Maurits en Barneveld konden niet leven op eene en dezelfde plek gronds; een van beiden moest vallen! Denkt ook gij niet alzoo?" Hij vroeg het met aandrang en klem.

De Jonge antwoordde niet, maar boog slechts. Maurits ging voort: „En de geest van den ouden Barneveld is in zijne zonen gevaren!..."

De Jonge schrikte, en de verhouding, die er tusschen den Prins en hem bestond, vergetende, waagde hij het uit te roepen: „Zijne zonen...? De advokaat was machtig, het hoofd eener partij... maar zijne zonen zijn ambtelooze burgers. Men moet den machtige wellicht vernietigen, maar kan de zwakheid wel sparen."

„De les strookt met uw leeftijd," zeide Maurits, en de mond

plooide zich tot een glimlach, hetgeen de scherpte van het gezegde eenigermate verzachtte. Hij keerde de Jonge evenwel den rug toe, en wilde zijne wandeling door de kamer weder aanvangen, toen de deur werd geopend en de weduwe van Oldenbarneveld met haar dochter en kleinzoon werd aangediend. Een lichte trilling liep door Maurits' leden; een vluchtig rood werd er op zijn wang zichtbaar.

De Jonge stond op. „Het is zeker de bedoeling Uwer Excellentie, die weduwe alleen te spreken?"

„Welke weduwe?" viel Maurits hem barsch in de reden.

„De weduwe des Advokaats. Van welke andere zou hier sprake kunnen zijn, Uwe Excellentie? De vrouw van den Heer van Groeneveld is het immers nog niet?" De Jonge werd scherp; hij leî klem op het woord *nog*; hij maakte van de gelegenheid gebruik, die de Prins zelf hem aanbood, en kende de inborst zijns meesters genoeg, om te weten, dat hij, in een gemoedstoestand, als waarin hij nu verkeerde, zelfs eene scherpe terechtwijzing dulden zou. „Het is dus de wil Uwer Excellentie, dat ik haar verlate?" vroeg de Jonge, en na den toestemmenden hoofdknik des Prinsen, verliet hij het vertrek.

De aangedienden werden binnengeleid, Maurits stond ze op te wachten, met de hand op den schoorsteenmantel geleund. Het hart van den krijgsman klopte hoorbaar, zijne knieën knikten, toen hij de groep zag naderen, — die beide vrouwen in rouwgewaad, dien knaap van nauwelijks zeven jaren, mede in het zwart gekleed en die de handjes reeds vouwde op den drempel, hij vreesde — Maurits van Nassau vreesde....

Hij staarde op het magere gelaat der weduwe, die hij nu bijkans niet meer herkende. De tranen, die langs die wangen hadden gebiggeld, had hij doen weenen, het hoofd, dat op de ingevallen borst neêrhing, welke eene moeite het ook aanwendde, om zich opgericht te houden, had hij doen buigen.... Maurits van Nassau, gij beeft, — gij vreest te recht....!

Het duurde echter slechts een oogenblik. De glimlach dien de hoffelijkheid zoo dikwerf te voorschijn riep tegenover de schoonheid en de bevalligheid, welke Prins Maurits immer getoond had te waardeeren, zweefde weêr langs zijn mond, en diep buigend trad hij op de weduwe toe, en wenkte haar een stoel te nemen. De uitnoodiging, die de hofwet zoo niet wraakte, dan toch tot eene zeldzaamheid veroordeelde, werd, vreemd genoeg! slechts

tot de oude vrouw gericht. Deze scheen hij ook alleen op te merken.

„Uwe Excellentie ziet in hare goedheid voorbij, dat het der smeekelinge weinig voegt, de knieën anders in Uwe tegenwoordigheid te buigen dan tot eene bede," zeide de weduwe met trillende stem, maar tevens met eene waardigheid, die zelfs een toon van gezag gaf aan de anders zoo deemoedige woorden.

„Ik vermoedde u niet als smeekelinge voor mij te zien. Het werd, naar ik geloof, niet in uwen brief aan mijn griffier aangeduid."

„Was het Uwe Excellentie niet reeds duidelijk, toen de weduwe met hare kinderen gehoor vroeg? Zou de weduwe anders dan als smeekelinge uwen drempel kunnen overschrijden?" De oude vrouw sloeg ditmaal hare oogen neder voor die des Prinsen.

Anna, die tot dusverre in eerbiedige houding de woordenwisseling had aangehoord en voor wie alle verwijl een marteling was, trad nu vooruit en knielde neder, terwijl de kleine Joan naast zijne moeder bleef staan en de handekens biddend vouwde: „Genade voor mijn man! Uwe Excellentie hebbe medelijden met ons allen, met moeder en dochter, met vrouw en kind!...." Zij kon niet meer, zij drukte haar lieveling aan haar boezem, en borst in tranen uit. Maurits naderde hem en bad haar op te staan: „Wees kalm, mevrouw! en geef u niet over aan dergelijke droefheid, welke uw hartzeer vergroot en de kracht om het te dulden verminderen moet: zie uwe moeder aan, die den rampspoed met gelatenheid weet te dragen."

Het woord was wreed: hij noemde het gelatenheid, dat staren van het oog, welks randen vuurrood waren getint — een blijk dat de tranen daar overvloedig waren opgeweld, voordat het Prinsenhof door haar werd betreden; hij noemde het gelatenheid, dat trekken der gelaatszenuwen, dat stuipachtig trillen der lippen, die zich bewogen, maar nog geene bede hadden kunnen uitbrengen! Maar hij meende het ook niet. Hij bevroedde, wat daar geleden en gestreden, maar tevens verborgen werd uit hoogmoed tegenover hem, en moeielijk kon hij dit dulden. De weduwe antwoordde op de aanmerking des Prinsen slechts door het vatten en drukken van de hand harer dochter, die weder was opgestaan en hare tranen niet had kunnen stelpen bij het haar toegevoegde woord, dat door den spreker wellicht als troost bedoeld, maar door haar niet alzoo werd opgenomen.

„Gij komt dus genade vragen voor Heer Reinier? Het wondert mij niet weinig, Mevrouw!" vervolgde hij, zich tot de weduwe wendende, „dat gij, die voor uwen man geen genade zijt komen vragen, het voor uwen zoon doet."

„Uwe Excellentie! mijn man was niet schuldig, maar mijn zoon wel," zeide zij met kracht.

Maurits' gelaat betrok. „Waaruit ik zou moeten afleiden, dat gij den Hove van Holland wel in staat hebt geacht, een onschuldige te veroordeelen? Een schrede verder nog, Mevrouw! Aangenomen, dat het Hof een schuldige kan vrijspreken, en uwe komst alhier wordt werkelijk overbodig."

Het deed Maurits goed, dus te kunnen spreken en onder den schijn van drift eigen onrust en leedgevoel te kunnen verbergen. De oude vrouw ontving den slag, zoo als zij in den laatsten tijd iederen verdroeg.

„Ik had op het verleden niet gedoeld, zoo Uwe Excellentie zelve mij daartoe niet verlokt had," zeide zij zacht. „Ik wage de rechters van mijn man niet te oordeelen. Er is voor hem slechts één beroep nog mogelijk: het is op den Heere God, voor wiens rechterstoel hij reeds verschenen is. Uwe Excellentie is wel hard jegens mij in een oogenblik als dit. Kan ik anders dan mijn man onschuldig gelooven, daar zijne schuld, zoo ze bestaat, gezocht moet worden in den doolhof der politiek, waarin ik mij ganschelijk vreemd gevoele? Voor mij is mijn lieve man onschuldig; maar ik weet, dat zijn zoon misdadig is! En zijn harte was nimmer boos! Dat kind heeft mij nimmer een traan van smarte doen weenen, voordat hij verkeerden raad gehoor gaf en een oogenblik het oor leende aan de vijanden Uwer Excellentie. Uwe Excellentie stelle zich eene wijle in de plaats der schuldigen. Bij den dood des vaders werd hun de belofte gegeven, dat diens schuld hun niet zou worden toegerekend, zoolang zij zich wèl gedroegen. En wat deed men? Waar zij zich vertoonden, keerde men zich af, uit haat, of uit vreeze van gewantrouwd te worden, indien men hun een blijk gaf van medelijden: en dit laatste behoefden zij toen toch wèl!... Hoe bejegende men ze verder? Men zette den een uit zijn Gouvernement van Bergen op Zoom, den ander uit zijn ambt van Houtvester van Holland en Hoogheemraad van Delfland. Men kon toen niets tegen hen inbrengen, dan hunne afkomst, en maakte ze dus des vaders straffe deelachtig tegen de Goddelijke uitsprake: „de zoon zal niet dragen de ongerechtigheid des vaders!" En een

van die beide, welke men verstiet, bezat geen vermogen, werd tot den bedelstaf gebracht, en hij was een man van oploopenden aard, hij had een trotsche ziele!... Was het wonder, dat de wrok broedde in dat hart? De andere zou stil hebben geduld, de wrake den Heere overgevende; maar hij hoorde de kreten van een beleedigden broeder. Hij was zwak en ondersteunde dien broeder met zijn vermogen, hoewel hij gruwde van de daad. — Wat moest hij doen? Alle hulp weigeren en de misdaad toch zien uitvoeren, hoewel met nog minder kans van slagen? Den toeleg ontdekken aan de hooge overheid zijns lands en zijn eigen broeder ter slachtbank brengen? Hij had dit moeten doen; maar zijne moeder zal de laatste zijn, die hem verwijt, dat hij het niet heeft vermoogd! Ik wete wel, dat mijne woorden hem niet kunnen vrijpleiten, ik verontschuldige de daad ook niet; ik poge haar slechts goed te doen kennen. En nu rest mij niets anders, dan om aan de voeten Uwer Excellentie, naast vrouw en kind, genade te vragen voor mijn schuldigen zoon!"

Zij knielde neder. Anna en Joan met haar. Het was een aanblik, waarbij kouder hart dan dat van Maurits ware geroerd geworden.

„Rijs op Mevrouw! rijs op!" fluisterde hij; hij poosde een oogenblik, hij wist niet wat te zeggen, welke woorden te kiezen, om te troosten, zonder vaste hoop te geven, want het laatste mocht hij niet. En dit veroorzaakte den strijd, dien hij in zijn binnenste had te kampen; dit was de straf voor eene daad, die, hoe ook vergoêlijkt en geplooid, toch immer een vlek zal blijven op het wapenschild van Maurits van Nassau. Hij kon den zoon niet sparen, omdat hij den vader niet had gespaard. Den Advokaat had hij kunnen behouden; maar hij had niet gewild; diens zoon wilde hij behouden; maar hij kon niet. Hoe zou men den ouden Staatsdienaar, die zestig jaren, meest onder hoog geklommen nood, het vaderland had gediend, zelfs bij het klaarst bewijs zijner schuld, zelfs bij eene misdaad, nog lager in hare beginselen, nog verschrikkelijker in hare gevolgen dan hem kon worden aangetijgd, de straffe zoo niet kwijtgescholden, dan toch hebben hunnen temperen? Had men den strompelenden grijsaard niet reeds genoeg vernederd en geknakt door eene kerkering, en hem niet den gang naar het schavot kunnen besparen?

Men deed het niet. En zou men thands de schuldigen, de zwaarder schuldigen, die niet alleen op een aanslag zonnen tegen

het leven van den Stadhouder, maar ook tegen de geheele ordening der Republiek, genade schenken? Zou het dan niet blijken, dat de eerste straffe eene wreedheid ware geweest, die de wrok had gewild, terwijl ze onnoodig was, daar de genade ook toen de strengheid van het vonnis had kunnen verzachten? Jaren waren sedert de eerste strafoefening verloopen, en misschien was de wrok, die op dat tijdstip gloeide, op het tegenwoordige bekoeld, zoodat reeds de daad van toen niet dan met weemoed meer herdacht werd. En dan te gevoelen, dat men een tweede offer moet vergen, omdat men het eerste, hoewel nu misschien reeds beklaagd, geëischt had! — een offer, welks zwakheid men veroordeelen, maar welks schuld men niet volkomen erkennen kon .... het was vreeselijk! Ware Stoutenburgh slechts ontsnapt, dan zou men den eenen broeder hebben kunnen sparen; en de weenenden niet geheel behoeven te vernietigen.

Maurits gevoelde in dit oogenblik, beter te hebben gedaan, het verzoek om gehoor te weigeren, en niet toe te geven aan de stem zijns harten, die hem toeriep, door eene toelating in zijne tegenwoordigheid van Oldenbarnevelds betrekkingen aan vriend en vijand te toonen, dat hij geen wrok broedde tegen het huisgezin des Advokaats, hetgeen ten voordeele zou kunnen gedijen van de overblijvenden, ten voordeele van den eenigen stamhouder van dit geslacht. Hij stond thands zwijgend tegenover de door hem opgerichten, in wier oogen hij het flikkeren der hope reeds meende te zien. Hij boog zich voorover, nam de hand der weduwe in de zijne, en zeide met aandoening: „Op uwe voorbede wil ik alles doen wat ik kan, maar vlei u niet: de zake van den Heer van Groeneveld hangt aan het Hof en is buiten mijne macht."

De weduwe begreep deze woorden maar al te wel; ze had ze verwacht en had zich gewapend. Zij nam den arm harer schoondochter, die hare droefheid niet te betoonen wist, die nogmaals hare bede uitbracht, en voerde haar, nadat de Prins zijn laatste gezegde herhaald en zich toen ijlings had afgekeerd, weg, terwijl ze haar toefluisterde: „De aardsche hope is ontzonken; de hemelsche kan ons niet worden ontnomen, mijn kind!"

Langzaam gingen ze de lange gang door. Diep boog de dienaar, die het drietal daar ontmoette; hij had eerbied voor de luide droefheid der gade, maar voor de stille smart der weduwe nog meer.

H. J. SCHIMMEL.

Uit: „Sproken en Vertellingen". H. A. M. Roelants, Schiedam.

AAN IEDEREEN.

Als u het hart tot spreken dringt,
Zoo spreek!
Maar wat gij spreekt of preekt of zingt,
Hou' steek!
Nooit rake uw bol, wat zeng of zied.
Van streek!
Kort, krachtig zij uw toast, uw lied,
Uw preek!

Geef nimmer, zonder zin of slot,
Geluid!
En snoer, beleefd maar vrij, den zot
De snuit!
Zeg, wat gij meent, waar plicht gebiedt,
Recht uit!
De dwaas alleen verschiet om niet
Zijn kruit.

En zoo uw proza rolt en staat,
Hoezee!
Maar zoo gij straks in 't Rijm vergaat,
O Wee!
Wees met uw stijl, zoo flink, zoo vrij,
Tevreê!
Want Proza, man, en Poëzij
Zijn twéé!

Gij, zanger, wien de boezem brandt,
Hef aan!
Uw lied zij ons een vriendenhand
Of traan!
Maar weg met ijdle dichtersmart
En waan!
Gezond zij hoofd en harp en hart —
Verstaan?

Geef, Meester in de kunst, kritiek,
Maar wik!
En scherm niet voor uw eigen kliek
Of ik!
Ei, gun den dommen dwaas geen rust,
Pik, prik!
Maar schreeuwt ge uit nijd of luim of lust,
Zoo — stik!

Weet, wat gij zegt; denk, eer gij schrijft
Of dicht;
Maar zoo gij eeuwig wischt en wrijft,
Zoo zwicht!
Een warkop, wat hij broedt of doet,
Ontsticht;
Een helder hoofd, een rein gemoed
Brengt licht!

P. A. DE GENESTET.

Uit: „Dichtwerken". Uitg. Maatsch. „Elsevier", A'dam.

KINDERLOOS.

I

Arm moedertjen is zoo alleenig,
Arm moedertjen is zoo bedroefd,
De Vader, Dien zij dankte,
Heeft haar zoo zwaar beproefd.

Zij staart in 't verlatene wiegje,
Op 't speelgoed nog zwervend in 't rond;
Daar ligt zijn popje; zij kust het
Met bleek bestorven mond.

Haar armen zijn ledig, zoo ledig!
Weg, al haar levenslust!
Haar huis is uitgestorven;
Zij heeft noch zorg, noch rust.

„O vrouwe, hadde uw ziele
Nooit moedervreugd gekend, —
Zoo waart ge vreemd gebleven
Aan deze lange ellend!"

Zij wringt de witte handen,
Ziet op, en peinst en schreit
En stamelt: „Neen, ik dank nog:
Mijn rouw is heerlijkheid!"

II.

't Lief vrouwtje slank en schoon,
Gedoscht in zijden plooien,
Staat, leunende in den vensterboog,
Haar zieltje te verstrooien.

Ze is rijk, ze is jong, zij wordt bemind;
Toch welt er in haar oogen
Een traan, dien vruchtloos 't fijn batist
Gedurig af wil drogen.

Een arme vrouw in 't lompenkleed,
Met ingevallen konen....
Een kindjen aan de dorre borst,
Vraagt aalmoes van de schoone.

En 't zieklijk wichtje blikt haar aan,
Met zachte, vriendlijke oogen....
Zij neemt haar goud, — maar toeft, — maar staart,
Verwijtende ten Hoogen —

En lacht: .... „Een aalmoes vraagt die vrouw!
Ben ik dan rijk? Erbarmen,
Mijn God! ik, ik heb immers niets,
Zij — schatten, in haar armen!"

P. A. DE GENESTET.

Uit: „Dichtwerken". Uitg. Maatsch. „Elsevier", A'dam.

NEEN.

Gelukkig hij en vrij en vroed,
Die neen durft zeggen, neen,
Dat bondig woord, vol mannenmoed,
Tot iedereen.

Neen tot zijn kind, zijn vriend, zijn vorst
En tot de schare — neen!
Uit hooge niet, maar vrome borst,
Neen — schoon alléén.

Neen, voor den naam, den roem, de macht
Den top der blinkende eer,
En waar Fortuin hem lokt en lacht:
Ik biede u meer!

Neen, in 't beslissend uur van 't lot,
Als 't machtig geestenkoor
Des wijzen kloekheid vaak bespot
En brengt van 't spoor.

Neen, tot den Booze, in lichtgewaad!
Die 't edel hart verleidt;
Den Booze — met het zacht gelaat,
Dat bidt of schreit.

Neen, tot zich-zelf, zijn slingrend hart,
Vol gloed of teederheên,
Neen — met een traan van spijt, van smart,
Maar nochtans neen.

Gelukkig, op de gladde paên
Des levens, die 't vermag;
Die man zal recht en veilig gaan,
En eischt ontzag.

Ons Ja volgt menig lang berouw,
Te lang, te wreed, te spaê....
Voor 't onbedachte woord der trouw
Is geen genaê.

Ons laf, ons roekloos Ja baart pijn,
Bezwaart, verstrikt, voert mee....
Ons Neen wekt haat, kost moeite en strijd
Doch baart ons vree.

Verkiest gij rust, voor schande en schaê,
Bij 't wisslend levenslot,
Zeg meestal neen, maar zelden ja,
Tenzij — tot God.

Volg Hem, die tranen en gebeên
Weerstond op harden toon,
En neen sprak tot zijn vriend — en neen
Voor 's werelds troon!

P. A. DE GENESTET.

Uit: „Dichtwerken". Uitg. Maatsch. „Elsevier", A'dam.

GESTOORDE WEELDE-WANDELING.

De heer Maximiliaan Braat — voorheen Bonheur & Co. — sloot het veiligheidsslot van zijn magazijn, beduwde 'n paar maal de deur, rustig-berekend-van-gebaar voor de overburen uit de Printemps, en-gros-zaak in dames-artikelen, die quasi 'n krant zaten te lezen, bekeek zich gelijktijdig in de glimming der vitrine-spiegelruiten, waarachter de nieuwe gordijnen waren neergelaten. Waarlijk àlles mocht er wezen. De voorpui, hijzelf èn 't gladharig schippertje. 'n Krop van sponzig-zwellende ontroering bedrong z'n keurig-gestreken Prince-of-Wales-boord, bij 't zonnegewiegel, dat de massieve sierletters „Maximiliaan Braat, ancienne maison Bonheur & Co." in vlamming zette en heele fonteinen klaatrend, sissend, borrelend, sproei-stuivend licht uit de gouden leeuwen der wapen-schildjes zwiepte. Sinds 'n paar weken hofleverancier — dat wil zeggen: Sinds 'n paar weken *officiëel*, officieus was de firma 't al een paar jaar, ja, reeds ten tijde van den ouden René Bonheur, die aan de complicaties van 'n wandelende nier, in Duitschfand overleed — sinds 'n drie, vier weken met 't brevet in de brandkast, stak-ie de gansche straat tot aan nummer 24-A, die een collega-hofleverancier was, de oogen uit. De kleine fiere

leeuwtjes, dik in 't verguldsel, de glimmende klauwtjes, de machtige spreuk „Je maintiendrai," schenen op de voorpui van Braat, vroeger Bonheur & Co., de uitnemend in de verf statigende, èlke halve maand door de Glazen-wasscherij onderhouden magazijn-pui, van raswege te behooren.

Nog eens de deur betastend, in de pose van iemand, die secuur de sluiting controleert, slurpte des heeren Braat's begeerige, bijna wellustige mond de gouden dampen bij en aan en langs de spiegelruiten, die zijn zondagsch-verzorgde, zwaar-buikige beeltenis tot aan de voeten, inclusief 't aan 't leertje rukkend schippertje kaatsten. Zonder eenig voorbehoud: alles mocht er zijn en beloerd worden. Jammer alleen dat de oude René Bonheur de officieele aanstelling gemist had, z'n gewezen procuratiehouder niet op dezen blijmoedigen Zondag kon aanschouwen.

Kalm-welbewust nam de heer Braat den hoogen zijden voor de *Printemps*, en-gros-zaak in dames-artikelen, af, doende alsof-ie z'n buren nog heelemaal niet in de spiegelruiten gezien had en boog lichtelijk voor de mevrouw-uit-de-Printemps, die 'm lief-glimlachend beknikte, om 'm dadelijk achter z'n rug, in 't spionnetje te beproesten, zoo mal en opgeblazen als de logge dikke man 'r op z'n Zondags met dat idioot-kleine schippertje uitzag. Inderdaad maakte de eenige firmant der firma Bonheur & Co., nu in het vol en malsch zonnetje kuierend, een vrij vreemden indruk. Van nature 'n volgroeid man, niet van de kleinste, geleek hij onder middelmaat door de ongemeene vetlagen, die z'n lichaam ompantserden, die van z'n buik 'n meelzak, van z'n nek 'n ham, van z'n handen zwoerd-kluiven maakten. Als-ie bewoog, drilden z'n kwallende wangen, bobbelde de nek in bezorgde plooien over den boord-rand, golfden de zware heupen tegen de panden der gekleede jas. Al van z'n dertigste jaar had zich 't vervettingsproces voortgezet. Hij was een ruïne voor accordeerende kleermakers, 'n schrik voor hoteliers.

Was 't te verwonderen, dat de mevrouw-uit-de-Printemps er (achter z'n rug) op los giegelde, niet zoozeer om 't overwelvarend voorkomen des overbuurmans, dan wel om 't contrast met 't schipperke? Men zeide in de stad — de mèn met grijzende haren, die de historie der plaats van vader op zoon verhaalde — dat er in de jeugd van Maximilaan Braat iets van *droeve liefde* geschiedde, dat om die begrijpelijke en romantische reden, hoezeer anders door bleekheid en vermagering in lengte van jaren beschaduwd, de opvolger van Bonheur ongetrouwd was gebleven. Daar niemand er evenwel 't juiste van wist, de heer Braat geen besluipingen van sentimentaliteit noch te-lange-tong had, men hem in deze periode van lichamelijke gesteldheid geenszins op huwelijksdomheden taxeerde, aanvaardde men gereedelijk zijne genegenheid voor dieren. In vroeger eeuwen gingen lieden met 'n gebroken of wormstekig hart naar 'n klooster, schreiden reeks-van-jaren, dichtten in eenzaamheid, ondernamen reizen over landen en zeeën — thans, berustender, minder opgewonden, levens-lievender, wijdt 'n gewonde zich (onder meer) aan poesjes, honden, kanarie-vogels en meer doddige, snoezige varianten op 't lastig diersoort mensch. De heer Braat, die geen kat kon luchten, had eene zonderlinge verteedering, eene hartstochtelijke voorliefde voor de kleinste rashondjes. Naar 'n Sint-Bernard, 'n Ulmerdog, 'n Schotschen herdershond, zelfs naar 'n fox keek-ie niet. De ongezond-dikke man, uitsluitend voor z'n zaken, voor niets anders levend, de man die van 's morgens negen tot 's avonds tien in z'n kantoortje cijferde, administreerde, die 'r ongezouten op los kon grommen en vloeken als 'n bediende 'n stommiteit uithaalde, die naar theater noch museum ging, die tot zelfs zóó weinig belang in politiek stelde, dat ie nog nooit 'n stembiljet had ingevuld, die van de krant hoofdzakelijk de marktnoteering en de advertenties las, niemand aanstoot gaf, noch zich voor iemand interesseerde, diezelfde man was krankzinnig met mormeltjes van honden.

Eens had-ie waarachtig, misschien voor 't laatst van z'n leven, om 'n affen-pinchertje gehuild, dat door 'n vuilniskar overreden werd, op de plaats dood bleef. Eens had hij, de zuinige schraper, vijf en twintig gulden uitgeloofd voor 'n hondje, dat in 't lieve voorjaar de lentegeuren boven eten-zonder-vet en 'n mollig mandje verkoos — helaas vruchteloos! Eens, kort geleden, had-ie 'n maand lang den veearts betaald voor de redding van 't beestje, groot als z'n hand, dat geen natuurlijke functies meer verrichtte, jammerlijk overleed. In z'n kantoortje achter 't magazijn, op 't tochtvrij plekje naast 't bureau, stond de mand. Elken morgen moest de loopjongen 't dek kloppen, schuieren. Uitlaten in de drukte der straat deed de heer Braat persoonlijk. Stapte-ie om twaalf uur 't magazijn uit om in 't koffiehuisje-om-den-hoek 'n belegd boterhammetje te eten, dan tippelde 't hondje achter 'm an, mee-smullend van 't lekkers dat de baas zich veroorloofde. Tegen zes, voor 't middageten, tegen den avond, bij 't naar huis gaan, herhaalde

zich in de volle straten de vertooning van den zwaar-lijvigen patroon, die 't schraal schippertje aan 'n leertje achter z'n bottines trok. Waar de heer Maximiliaan Braat, ancienne maison Bonheur & Co., de bekende Cordonnerie française, nu officieel hofleverancier, zich met zijn nieuwste schippertje bewoog, glimlachte ieder-die-beschaafd was bescheiden, en 't minder-opgevoed straatpubliek grinnekte openlijk, lompe toespelingen makend op den buik des welgedanen en den schrielen schipper, die pas hersteld van de hondenziekte, duidelijk-zichtbare ribjes had. Aan dien glimlach, ingehouden of brutaal, dien kleinsteedschen, dommen glimlach was de heer Braat gewend geraakt. Hij behoorde tot 't genre mensch, schrijver, schilder, tooneelspeler, musicus, publiek of politiek persoon, dat langs de openbare wegen, in koffiehuizen en theaters de eer geniet bekeken te worden. Al heeft Holland amper 'n scheutje respect voor de ongelukkigen, die aan meer intellect dan geld laboreeren, het gunt dezen lieden bekijks, bekijks van de voeten tot 't haar, bekijks bij eten en drinken, bekijks als in 'n rariteitenspul met vijfpootige beesten, uitwassen, misvormdheden. De heer Braat, door z'n ongewoon embonpoint, z'n speknek, z'n vleezige schouders, z'n mateloozen buik, z'n miniatuurhondje, was ingedeeld bij de *Bekekenen*. De wandelaars van goeden huize, glimlachten, zeiden: „Braat — met z'n hondje" ... Het middelsoort publiek keek meer gedecideerd-lachend, zeide: „De dikke schoenmaker uit de Hoogstraat met z'n verscheurend dier" ... Het plebs, de kwajongens en straatmeiden, lachten niet alleen hoorbaar — ze stonden stil, spraken onwelvoeglijkheden, als: „Die hond mot nog groeien voor-ie zoo'n buik het!", of: „Meneer, je hond is losgebroken!" of: „Je mag 'm wel muilkorven, buikie!" Hoogst-zelden gebeurde 't dat 'n kind lief genoeg dee, om iets bewonderends over 't schippertje te getuigen.

Maximiliaan Braat, onverschillig, door de wol geverfd als 'n drama-schrijver, die bij herhaling z'n naam op aanplakbiljetten ziet, of als 'n onderlegd criticus die vele brieven krijgt, of als 'n tooneelspeelster, welke om den avond een ruiker bebuigt, zag 't glimlachen niet meer, hoorde geen opmerkingen meer — hij stond door de lengte der lijdensjaren boven 't rumoer van 'n tijd, die zooveel onaangename notitie van lengte- en breedtegraden nam. Voor jaren en jaren, nog tijdens 't leven van René Bonheur, was-ie 'r wel 'ns ingevlogen, als 'n kwaje rakker waarschuwde dat 't hondje hinkte, dat andere honden achter *Carmen* meeliepen,

dat *Gladstone* 'n smerige kluif in z'n bek hield, dat *Newton* geplaagd werd. Maar stilstaand, omdat z'n vervetting niet toeliet 't hoofd te draaien, holden de ondeugende smakkers voort, moest-ie van beschaafde omstanders 'n verfijnder glimlach ondergaan. Nu met *Jimmy*, dat ongemeen engeltje, 't geweldig verstandig snoesje, 't welk goddank radikaal van de hondenziekte hersteld was, kon 'm de hoon niet weer geschieden. Het verstand alléén groeit niet met de jaren, ook berusting in spotternij en bekijks.

Op dien blijmoedigen Zondag, na de lezing der post in 't kantoortje, na de inspectie van magazijn en voorpui, de pui met 'r pas aangebrachte schildjes, 'r hooghartig „Je maintiendrai", stapte de heer Maximiliaan Braat, deftig-krakend in z'n Zondagsche bottines door de Hoogstraat naar 't Bosch. Rechtop, de breede neusvleugels in den wind, genoeglijk grommend om de post die 'n paar aardige orders uit de provincie had gebracht, diepstweelderig door z'n hofleverancier-schap èn 'n smakelijk ontbijt met 'n verschen Hollandschen haring, de linkerduim in den broekzak met de lus van 't leertje, in de rechterhand den wandelstok, beluisterde hij 't tinkelen der achter hem aan vroolijkende halsband-schelletjes. Zoolang-ie dat vrindelijk getinkel hoorde, kon-ie met negatie der glimlachende burgerij, den forschen neus omhoog houden. Hij voelde dat-ie 'r met z'n gekleede jas, z'n helder linnen, z'n hoog-zijden hoed, z'n aangenaam krakende bottines kéurig uitzag. Soms werd-ie gegroet, soms groette-ie zelf, spaarzaam, alleen de zéér geziene cliënteele. De hoed zwonk dan van 't hoofd breed-uit doch kalm, terwijl alvorens de rechterhand den stok naar de linker overbracht. 't Was 'n gebaar van beheerschte zelfgenoegzaamheid, de groet van 'n niet serviel man, 'n saluut dat ontzag dwong en door den zwaai naar de wolken, boven 'n platte werkelijkheid steeg.

24A, den anderen hofleverancier voorbij, werd de straat leeuwtjesloos, groeide de menigte Zondag-wandelaars, rijtuigen, auto's. 't Glunder weertje, na weken kou en regen, lokte de menschen met stroomen naar buiten. De trams naar de zeezij waren propvol. De heer Braat lette 'r niet op. Zoolang-ie zich herinneren kon, had-ie op 'n vrijen dag de tram gemeden, minder bij wijze van sport, dan ter wille der hondjes, die ze niet toelieten.

„Kom Jim, m'n jongske, we gaan anstappen," praatte-ie zonder

om te kijken. 't Dier, dat na de ziekte zelden blafte, deed de schelletjes opgewekter rinkelen.

Op den lommerrijken wandelweg glimlachte, lachte, grinnekte alles en ieder. De zware beuken leken te meesmuilen — de vogels zwegen in diepsten zelf — de blommetjes in 't gras, knepen de gele monden — de blaren kuchten giegel-geluidjes — de dames, heeren, knechts, meiden, jongens, bakvischjes, kinderen, kleuters, uitten zich op de oude, onbehoorlijke wijze, ergerlijker, luidruchtiger, dan de andere levende schepsels van 't woud.

„Dikkert, je hondje is 'r vandeur," ginnegapte 'n grijnzende kindermeid, opkijkend van 'r vrijage met 'n veld-artillerist. Maximiliaan Braat, vetschouderig voortstappend, 't achterhoofdsvel als 'n gerimpelde buidel tegen 't boord, deed of-ie niets hoorde.

„Geldersche worst — je houdt 't leertje in je hand," kwelde 'n fietser die voorbij-reed. Geen trek bewoog op 't gelaat van den wandelaar.

„Meneer, je ben eerder thuis as je hond," schamperde 'n vent die op 'n bank 'n pijpje belurkte. Met bijna majesteitelijke kalmte kuierde de martelaar voort. 't Was vandaag 't paradoxisme van Hollandsche ongemanierdheid. Z'n bottines kraakten — Jimmy's halsband tinkelde als 'n verwijderd carillon — de heele foule aankomende, voorbijstappende wandelaars deed onbeschoft, glimlachte eindeloos — en wat nog nooit gebeurd was, wat de publieke onwellevendheid téékende: er begonnen enkele kwajongens, sarrend achter Jimmy aan te loopen.

Toen, bij een hernieuwde plagerij van een der treiterende bengels, die luidruchtig beweerde, dat-ie nog nooit zoo'n *geest-van-n-hond*, achter 'n vetten rug had zien voortsleepen, slierde de stok van den heer Braat als 'n dreigende speer naar de belagers en z'n vertoornde mond sprak:

„Scheer je weg, vlerken! Heb je nog nooit 'n hònd gezien?"

Zonder 't schaterend antwoord der deugnieten af te wachten, z'n fiere houding hervattend, stapte hij vlugger, gevolgd door de vroolijk-klepperende schelletjes. 't Hielp vandaag geen sikkepit. 't Leek of 't voorjaar de menschen in 't bloed zat. Zóó als ze in z'n buurt kwamen, trokken ze malle lach-gezichten, stieten ze mekaar aan, fluisterden, keken van z'n lichaams-welvaren naar 't eenig schepsel, dat z'n genegenheid had. Trotscher z'n borst stuttend, bewuster den nek tegen 't boord, ongenaakbaar in 't weelde-sentiment van 'n pas-benoemd hofleverancier, die aan niemand

verplichting had, bij niemand in schuld stond, dacht-ie, dat zelfs 't kanalje 'm dezen dag niet zou verstoren.

Hoe stugger, zelfgenoegzamer, in-zichzelf-opgeslotener, beradener, hij echter liep, hoe stupieder, hinderlijker, driester de menigte zich betoonde.

Dames begonnen mee te doen, wezen naar z'n kuiten, lachten in 't bijzonder naar Jimmy's zij; 'n uitermate net-gekleed heer, die met de dochter van 'n klant gearmd liep — 'n geëngageerd paartje, om door 'n ringetje te halen! — haalde de onbetamelijke grap uit, om dicht bij Maximiliaan Braat halt te houden en den rinkelschellenden Jimmy te fluiten, wat z'n meisje aller-ongemanierdst deed schaterlachen.

De prachtige stemming des heeren Braat, ancienne maison Bonheur & Co., zakte bedenkelijk. Om de inplanting zijner neusvleugels sneden twee maantjes aanwittende gramschap. Wat moest 'n vreemdeling denken, als-ie op die manier, om wat gezetheid en om 'n beeld van 'n schippertje, de risée van 'n Zondagsch publiek werd? Ja, Bonheur & Co., de zaak waar de stad prat op mocht zijn, kon ze wel Fransch schoenwerk an d'r voeten gieten, maar Fransche wellevendheid zou in de eerste kwart-eeuw niet te importeeren zijn! Dat heette dame en heer — dat kleedde zich fatsoenlijk — dat sprak gemaakt — dat gedroeg zich als 'n bende boeren en boerinnen op 'n kermis....

De heer Braat wandelde 'n kwartier tegen àllen glimlach in, nauwelijks luisterend naar de gemeenheden, de misselijke grappen, de voor-de-gek houderijen.

Morgen op z'n kantoor, zou-ie doen wat-ie nog nooit had gedaan: 'n ingezonden stuk aan 'n krant zenden, om zich te beklagen over 't gedrag van 'n publiek tegenover 'n man met 'n gevestigde zaak, die de eer had genoten hofleverancier te worden.

Maar toen-ie, in de sociëteit van 't Bosch, tot zelfs door de kellners beglimlacht, eindelijk neerzat, en Jimmy met de vingers knipperde, om 'm op den anderen stoel te wenken voor 't gesuikerd beschuitje bij 't glas madéra, kreeg-ie 'n hart-stilstand, want 'r was wèl 'n leertje, wèl 'n rinkelende halsband — geen hond.

Dat-ie den heelen weg met de slierende schelletjes over het grint, voor gèk had geloopen, vond-ie — toen-ie tot bezinning kwam, minder desperaat dan 't verlies van 't diertje, dat-ie niet meer terug zag, nóóit....

S. FALKLAND.

Uit: „Schetsen". H. J. W. Becht, A'dam.

EEN BEZOEK BIJ DE ALFOEREN.

Zoo kwamen werkelijk op 2 Maart de hoofden van Honitetoe en Roematita naar Hatoesoea, alleen vergezeld door drie jongelieden van 14—18 jaar, en allen ongewapend. Daar er geen stoomschip op de ree lag, waarvoor ze altijd groote angst toonen, en ze zeker precies van de toestanden in 't dorp op de hoogte waren, konden ze het bezoek zonder vrees afleggen; want behalve een paar jachtgeweren en revolvers was er in geheel Hatoesoea geen vuurwapen voorhanden en ongetwijfeld beschikten de Alfoeren zelve vlak bij de plaats over een voldoend aantal strijdbare en wel uitgeruste manschappen.

Waren dat nu de gevreesde hoofden uit het binnenland? Dat vroeg ik mezelf dadelijk af bij het zien van die spichtige gestalten, die daar in hun bonte, door den posthouder verschafte kleeding op ons toekwamen. Want een roode broek en dito lange jas met gelig-groene opslagen verborg de lichaamsvormen zoo volkomen, dat niets de kracht en lenigheid dezer menschen verried, die ik later rijkelijk zou kunnen bewonderen. Kleine, smalle gezichten hadden ze, bij den radja van Honitetoe met erg dun gezaaide, reeds grijzende baardstoppels op bovenlip en wangen voorzien, bij dien van Roematita maar met wat dons bedekt; daarbij de haren van achteren opgestoken, als een chignon, zoodat deze Alfoeren een bepaald vrouwelijken indruk maakten. Dat gold vooral van het hoofd van Roematita, die bovendien een smal, welgevormd en vriendelijk gelaat had, zoodat het moeite kostte zijn hoofd voor een mannenkop te houden; hij maakte in alle opzichten den indruk van betrouwbaarheid en bewees ook later dat hij vertrouwen verdiende; hij ging mede in mijn kamer, bewonderde de inrichting en allerlei voorwerpen, kortom toonde door niets argwaan of vrees. Anders het hoofd van Honitetoe, die somber buiten zitten bleef en nauwelijks antwoord gaf.

De kleeding werd bij den een nog voltooid door een ouden strooien hoed, bij den ander door een dito fez; beiden hadden den stok met zilveren knop bij zich; en als eenig sieraad droeg Roematita een lang parelsnoer, Honitetoe een stalen medaillon van een oude horlogeketting. Ik hakte daarom een nikkelen ketting in tweeën en maakte de twee hooge heeren daar erg gelukkig mee.

Al spoedig was de afspraak gemaakt, dat ik den volgenden dag met den posthouder naar het dorp Kairatoe zou komen en vandaar

onder geleide der Alfoeren de reis naar Honitetoe zou aanvangen en ik moet hier dadelijk bijvoegen dat beide hoofden naar mijn vaste overtuiging geen andere dan zeer vriendschappelijke gezindheid jegens ons hadden. Wel was Honitetoe, zooals later bleek, vol achterdocht en had daarom ook zekere voorzorgsmaatregelen noodig geoordeeld; maar zonder eenigen twijfel waren ze van plan ons vriendelijk te ontvangen en dat de reis ten slotte niet geheel naar wensch afliep, is toe te schrijven aan bijzondere omstandigheden, zooals straks blijken zal.

Den derden Maart gingen we in een saroea [1]) naar Kairatoe op weg. Na $1^1/_4$ uur onafgebroken roeien kwamen we aan het strand van dit heidendorp, waar de beide hoofden ons weer in dezelfde kleeding van gisteren ontvingen, omringd door een groote schare naakte Alfoeren, die een buitengewoon woesten indruk maakten, maar ongewapend waren. Ook de regent van Seroeawan, onze tusschenpersoon, en die van Kairatoe wachtten ons op; beiden zouden ons naar 't binnenland begeleiden, daar de laatste ook zeer bevriend is met de lieden van Honitetoe. De bende die om ons heen drong maakte zoo'n indruk van wildheid dat mijn Javaansche bedienden angstig bij ons kropen. Eerst vertoonden zich alleen de mannen; maar spoedig merkten we dat er ook vele vrouwen en kinderen in het dorp aanwezig waren, waaronder zelfs de zuigelingen niet ontbraken. Geleidelijk kwamen ze uit de huizen te voorschijn en later bleek dat de bevolking van Honitetoe en Roematita met kind en kraai naar het strand getrokken was.

De bagage werd onder toezicht van den posthouder Pieters en met behulp van mijn tolk verdeeld over een veertigtal ons vergezellende strandbewoners. Intusschen hadden ook de hoofden hun maskeradepakjes uitgetrokken en nu zagen ze eruit als de andere Alfoeren; Honitetoe had een allersmerigsten gordel aan, en onderscheidde zich in niets van den schunnigsten drager; met saamgeknepen lippen en omlaaggetrokken mondhoeken, door eenige grijzende baardstoppels omgeven, de haarknoop hoog boven het voorhoofd, maakte zijn hoekige gestalte een bijzonder terugstootenden indruk.

Om half tien gingen we op marsch, het hoofd van Honitetoe voorop, dan de regent van Kairatoe, die er in zijn broek en baadje bij den ander vergeleken als een gentleman uitzag, daarop

1) Saroea: een soort van boot, genoemd naar het eiland, waar ze gemaakt worden.

ik zelf, eindelijk mijn begeleiders en dragers — alles natuurlijk in den ganzenmarsch op het smalle boschpad.

— — — — — — — — — — — — — — —

De dorpen Honitetoe [1]) en Roematita [1]) liggen 463 M. hoog in heuvelachtig terrein, op een kaal gehouden vlakte, aan alle zijden door het hooge woud omgeven.

In de hut, die het hoofd van Roematita voor mij en mijn naaste begeleiders had laten gereedmaken, drongen de Alfoeren zich zoo dicht om ons heen, dat daar voorloopig evenmin sprake kon zijn van werken als van rusten, en daar de gelegenheid gunstig scheen, keerde ik bijna onmiddellijk na de aankomst geheel alleen weer naar Honitetoe terug om te fotografeeren. Toen ik daarna weer in Roematita kwam, was de toestand nog dezelfde en ik ging daarom weer naar het buurdorp, ditmaal met mijn schetsboek toegerust. Pieters zei met mij mee te willen gaan en ook de orangkaja van Seroeawan, onze tusschenpersoon en tolk voor de bahasa-tanah, sloot zich aan. Dat een rij gewapende Alfoeren ons volgde, leek mij eerst niet vreemd, maar weldra merkte ik op dat er onder hen een jongmensch was, die mij geen oogenblik uit het oog verloor; en als ik liep, dan liep ook deze man vlak naast mij; ging ik zitten, dan nam hij vlak over mij plaats of hij ging aan mijne zijde staan; daarbij lachte hij mij voortdurend toe, maar was te ongepolitoerd om onder dat lachen zijn loerenden blik te verbergen. Ook uitwendig onderscheidde deze Alfoer, een familielid van 't hoofd van Honitetoe, zich van alle anderen, want hij droeg over zijn tjidako nog een mooie, bonte, zoogenaamd Turksche shawl, die aan beide kanten met lange einden van zijn heupen afhing en door den eigenaar van tijd tot tijd met welgevallen bekeken werd; geen der andere lieden bezat zoo iets. Om het hoofd en den haarwrong had de man verder een pikzwarten doek gebonden; zulk een doek werd nog door een anderen Alfoer gedragen, die ook veelvuldig in mijn nabijheid was; de eerste had een paar duivenveeren achter zijn ooren gestoken en een wiegelende gang gaf hem in verband met al die sieraden het uiterlijk van een fat onder zijn dorpsgenooten.

Weldra zat ik weer in Hanitetoe te teekenen; maar het duurde niet lang of het dorpshoofd verscheen en verklaarde met een woedend gezicht dat het ons niet veroorloofd was hierheen te

1) Aan de Oostkust der Piroebaai in Zuidwestelijk Ceram.

komen; we moesten blijven waar men ons gebracht had. Pieters, die zich niet verzoenen kan met het denkbeeld dat hij hier moet gehoorzamen in plaats van te bevelen, keert zich af uit vrees van zich te vergeten, deelt mij echter den inhoud van het gesprek niet mede en gaat weg. Ik zelf blijf dus zitten en laat door den tolk eenige lieden die mij in den weg staan, beleefd verzoeken op zij te gaan; eerst gaan ze onwillig bij elkaar staan, dan weigeren ze norsch, zoodat de regent van Seroeawan mij ten slotte dringend verzoekt op te staan en ik de schets zoo snel mogelijk voltooi, om naar Roematitoe terug te keeren.

In de hut is nog altijd een bende Alfoeren aanwezig en van Pieters hoor ik nu dat men alle menschen van Hatoesoea het dorp Honitetoe en in 't bizonder de Caileo daar had verboden, omdat die bergbewoners nog een oude perkara [1]) met hen hadden. Alfoeren van Honitetoe hadden namelijk niet lang geleden een inwoner van Hatoesoea gesneld en zoo waren de beide dorpen naar Ceramsche begrippen op voet van oorlog. De argwaan der bergbewoners had dus een goede reden; hij moest vanzelf worden overgebracht op Pieters, die in Hatoesoea zijn standplaats had, en dus ook op mijn persoon, en dit te meer daar de menschen onmogelijk het doel onzer reis konden begrijpen en door het gebruiken van hun geheel onbekende instrumenten verontrust werden. Zelfs mijn beleefd verzoek hem alleen in zijne woning te mogen vergezellen, werd door het hoofd van Honitetoe geweigerd.

Dat was een kwaad geval; want hoewel ik overtuigd bleef dat de bergbewoners ons zonder nadere aanleiding niet zouden aanvallen, konden we ons toch niet meer veilig voelen, bekend als we waren met hun onbetrouwbaar karakter. De geringste oneenigheid met ons geleide kon tot handtastelijkheden overslaan, waarvan de gevolgen niet te overzien waren; want de Alfoeren zijn zoo prikkelbaar, dat, naar men zegt, bij het tjakalele (Alfoersche krijgsdans) soms de beste vrienden of zelfs bloedverwanten elkaar verwonden, en dronkenschap, die tengevolge van een rijkelijk gebruik van palmwijn niet zeldzaam schijnt te zijn, was vooral te vreezen.

„Hoe denkt u over morgen?" vroeg ik Pieters na mijn terugkeer in de hut.

„Weggaan." „Ik evenzoo." Wij overlegden of 't ook beter

1) Perkara: twistzaak.

was dadelijk weer op te breken, maar Seroeawan ontraadde dat dringend en zoo bleven we, maar deden ons zoo ongevaarlijk mogelijk voor.

Na het middageten werd overgegaan tot de betaling der menschen die ons onderweg en bij het opslaan der hutten geholpen hadden, maar dat ging niet zoo eenvoudig als ik gedacht had; want de onbeschaamde kerels wilden alles hebben, wat hun beviel en dikwijls dingen die wij volstrekt niet van plan waren weg te geven. Alles drong dicht op ons aan, zoodat ik, om diefstal te voorkomen, genoodzaakt was de heele bagage achter ons op de rustbank te laten leggen, en mijn eigen geleide met de Javaansche bedienden daarvoor op te stellen.

Voor elken man die voor een belooning in aanmerking komt, wordt een bamboestokje neergelegd. Maar de priester van Oersana komt met een heele handvol stokjes en Honitetoe, bang dat hij te kort zal komen, wordt daar woedend over en zegt dat de menschen van Oersana heelemaal niet geholpen hebben. Van alle kanten worden onbeschaamde eischen gesteld en het gekijf is groot.

Geld is als betaalmiddel onbruikbaar; hiervoor zijn noodig spiegeltjes, messen, katoen, ringen van messing en vooral zout, dat buitengewoon op prijs gesteld wordt, daar het volgens de bepaling der Saniri's bij de Pata-siwa [1]) niet bereid mag worden.

Nauwelijks was de betaling afgeloopen of het hoofd van Honitetoe greep Seroeawan met een eigenaardig gebaar en met neergeslagen blik bij de hand en vroeg naar het doel onzer reis. Deze verzekerde dat het alleen te doen was om een vriendschapsbewijs te geven van den kant der Compagnie, aangezien we gekomen waren om geschenken te brengen en bij zijn uiteenzetting liet hij niet na onze goede gezindheid weer te geven door het veelvuldig herhaald gebaar der omhelzing; maar men wilde hem niet gelooven en ten slotte gaven de Alfoeren, die bij al deze onderhandelingen voortdurend door elkaar schreeuwden als straatjongens, te kennen dat ik hun vrijen invoer van wapens, kruit en lood moest toestaan, als ik het inderdaad goed met hen voor had. Dat wilde ik echter niet beloven, omdat ik daartoe geheel onbevoegd was en een lichtvaardige toezegging het vertrouwen in de Regeering geschokt zou hebben. Ik liet de menschen dus, zoo goed als het ging, uit-

1) Pata-siwa: naam van dit deel der bevolking van Oost en West Ceram, als koppensnellers berucht.

eenzetten dat ik niet de macht had die ze mij toeschreven en ging zonder veel verdere praatjes met Pieters tot de uitdeeling der geschenken over.

De vrouwen zouden de natuur van hun geslacht geheel verloochend hebben, als ze bij zulk een gelegenheid niet alles hadden aangetrokken wat ze maar bezaten aan toiletartikelen, en zoo verschenen er dan ook enkele in een kort baadje van roode of blauwe kleur. Een droeg er zelfs zulk een kleedingstuk van rood en wit vlaggedoek, zoodat ik mij bijna teruggeplaatst waande in de straten van Leiden, dat rood en wit tot stadskleuren heeft.

In veel minder mate had daarentegen de beschaving het bovenlijf der mannen aangetast; want behalve Honitetoe bezat alleen diens broer een jasje; een enkele droeg een oud, grijs, linnen vest, een ander een oud grauw vod als een mantel om de schouders; alleen Roematita beschikte over een broek, maar ontbeerde weer de bedekking van het bovenlijf en alle overige mannen droegen alleen de tjidako, den langen, smallen lendendoek van boomschors.

De geschenken bestonden in zeer verscheidene en voor de Alfoeren zeker zeer kostbare voorwerpen. Er waren complete costuums voor de vrouwen der beide hoofden, sarongs voor hunne dochters, talrijke zilveren vingerringen voor de meisjes, snoeren glaskralen voor alle vrouwen, groot en klein, messingringen, naainaalden en vooral ook weer zout. Met de dorpsschoonen, waarvan velen vol vreeze dichterbij kwamen, maakten we gekheid zoo goed dat zonder kennis der taal en met behulp van onzen tolk mogelijk was, overtuigd dat vroolijkheid het beste middel is om vertrouwen te winnen en vrouwen en meisjes straalden van vreugde om de mooie dingen die ze kregen. De vrouwen der hoofden brachten eenige pisangs als tegengeschenk; maar dat was ook alles wat wij aan dank inoogsten en toen wij naderhand van Honitetoe nog twee kippen inruilden, ieder tegen een mes, beklaagde hij zich over den geringen koopprijs. Ook eenige armringen en andere onbeduidende voorwerpen kon ik alleen tegen kostbaarder ruilvoorwerpen verkrijgen en daarbij hoorden we uit den mond der mannen van alle kanten klachten dat ze niet genoeg geschenken gekregen hadden; vooral de dorpspriester van Oersana schimpte onafgebroken, omdat hij hetzelfde verlangde wat de beide hoofden hadden gekregen.

Samen met den broer van Honitetoe, een bekenden schurk, die ook den laatsten moord in Hatoesoea had bedreven, zat deze

priester, die zich overigens uiterlijk door niets van de overige lieden onderscheidde, als vastgenageld in onze hut op een kleine bank tegenover mij. Hij voerde bestendig het woord, nu en dan door zijne buren ondersteund en dat op zoo'n brutale en heerschzuchtige manier, ook tegenover het hoofd van Honitetoe, dat het wel leek alsof de priester de machtigste van beiden was. Weliswaar is het moeilijk, den invloed van een persoonlijkheid hier juist te beoordeelen, want de bende is zoo ongedisciplineerd, dat ik menigmaal gelegenheid had op te merken dat ook de gewone menschen zich niet om de orders van hun hoofd bekreunden.

Nauwelijks waren de gesehenken verdeeld of weer kwam, en nu op heftiger wijze dan te voren, het doel van onze reis ter sprake. De Alfoeren wilden nu eenmaal geen geloof slaan aan vriendschappelijke gezindheid en ik houd het voor een gelukkige omstandigheid dat ik al op de Oeliassers en in andere streken van Ceram gereisd had, waardoor mijn komst minder vreemd moest schijnen. Een der met de bergbewoners zeer bevriende strand-Alfoeren had mij dan ook al op Haroekoe ontmoet; verder kon ik Honitetoe schetsen van dingen laten zien die hem bekend waren, om zijn achterdocht te sussen. Maar daar kwamen bij het ombladeren ook de tatoeëeringen der Kakehanisten te voorschijn, waaraan ik niet gedacht had en die het opperhoofd onmiddellijk deden uitroepen: „ah kakehan!" Toch gelukte het nogmaals hem gerust te stellen; toen echter bracht men opnieuw de wapen- en kruitkwestie op het tapijt.

Pieters is stil geworden en op de rustbank gaan liggen, omdat hij ieder oogenblik vreest op te stuiven, zooals hij mij later meedeelde; hij weet niets meer met de menschen te beginnen en verzoekt mij de zaak in orde te maken. Ik geef mij dus het air als had ik koninkrijken weg te geven en laat den Alfoeren zeggen dat ik hun wenschen zal opschrijven en aan de regeering, dat is aan den resident zal overbrengen. Dadelijk is alles stil; Honitetoe geeft mij alleen nog te kennen: „Wanneer gij mij eens bedriegt, zult ge het niet voor den tweeden keer doen;" hij zit bij de onderhandelingen links naast mij op de slaapbank, rechts mijn tolk Koehoewael, daartegenover Seroeauan, die het Maleisch weer in de bahasa der Alfoeren vertaalt. De broeder van het hoofd en de priester hebben natuurlijk ook nu weder het hoogste woord; verder is elk plekje in de hut nog door Alfoeren bezet en de anderen dringen dicht tegen de halfgesloten wanden; Roematita houdt

zich intusschen, als altijd, allervriendschappelijkst op den achtergrond.

De menschen verlangden dat de vreemde kleinhandelaars naar het dorp Kairatoe zouden mogen komen om daar aan de bewoners van Honitetoe en Roematita vuursteengeweren, kogels en kruit te verkoopen.

Nadat dit met groote uitvoerigheid was opgeschreven, vroeg ik: „Wat belooft gijlieden daartegenover?" Een aantal stemmen riep: „Wij kunnen niets meer zeggen." Ik maakte hun toen duidelijk, dat er hunnerzijds toch ook iets gebeuren moest en vroeg of zij beloven wilden, in vriendschap met de Compagnie te leven. Dat gaf veel gepraat over en weer, waarbij Honitetoe onder anderen opmerkte dat ze vrije lieden waren; tenslotte zeiden ze, dat ze niet meer aan de kust zouden gaan snellen, en oneenigheden door boeten beslecht zouden kunnen worden. Toen ik daarbij de saniri's noemde, klonk van verschillende kanten een hoongelach; toch stemden ze er later in toe dat de aangelegenheden aan de hapala-saniri's voorgelegd zouden worden in geval de boetebetaling uitbleef. Toen verzochten ze nog binnen korten tijd antwoord van de regeering, maar begrepen tenslotte toch dat ik eerst weer in Ambon terug moest zijn, voor de Compagnie de zaak kon overwegen.

Voor de eerste maal gingen de menschen nu weg en legden hunne wapens af. Wij zaten toen nog een korten tijd ongestoord buiten. Enkele mannen haalden weliswaar intusschen nog geschillen op, die al zoowat veertig jaar oud, maar naar de meening der Alfoeren niet beslecht waren; maar die dingen gingen ons persoonlijk niet aan en zoo legden we ons spoedig na het invallen der duisternis onbezorgd ter rust. Maar 's avonds verscheen nog eens het hoofd van Honitetoe; stomdronken kwam hij met groot spektakel in onze hut en met moeite werd hij door Seroeawan weer eruit gezet, terwijl wij ons hielden alsof we sliepen. Hij ging heen met de woorden, dat hij den volgenden morgen verder met ons zou spreken; maar kort daarna, zoowat om 9 uur, viel er in de verte een schot en daar de Alfoeren heel zuinig zijn met hun kruit, kon dat alleen een alarmsignaal zijn. Seroeawan ging dan ook dadelijk op weg om in onzen naam te vragen wat dat schieten te beduiden had en men gaf hem de onmogelijke uitlegging dat iemand ondanks de duisternis een kip had willen schieten. Later bleek dat het inderdaad een alarmsein geweest was. De broer van Honitetoe had namelijk bij eenige menschen van Hatoesoea

aangedrongen, mee in zijn huis te gaan, maar ze weigerden omdat ze gevaar vreesden, daar de toegang tot de baileo hun verboden was en daarmee duidelijk te kennen gegeven, dat men ze niet als vrienden behandelde; toen loste hij het schot.

Seroeawan en Kairatoe, de goede vrienden van Honitetoe, die vroeger herhaaldelijk in het dorp geweest en met de zeden en gewoonten der berg-Alfoeren nauwkeurig bekend waren, toonden nu ongerustheid. De meest betrouwbare lieden verzamelden we om een vuur voor de hut, zelven gingen we met de genoemde regenten der stranddorpen, de pali van Hatoesoea en de Javaansche bedienden op de rustbank liggen, terwijl ook Roematita bij ons bleef. Wij waren op onze hoede; want daar de Alfoeren nooit open aanvallen, maar buitengemeen laf zijn, kon waakzaamheid bij gevaar van nut zijn ondanks de overmacht der bergbewoners. Zoo brachten wij een onrustigen nacht door, onze drie geweren en twee revolvers naast ons; van Oersana, waar men feest vierde, drong tot den morgen gezang tot ons door, in de buurt bleef echter alles rustig.

Om 5 uur stonden we al op en om $6^{3}/_{4}$ konden we opbreken. Honitetoe nam gemelijk afscheid, weigerde ons te begeleiden en zei, dat hij ons morgen wel achterop zou komen; er was haast geen mensch in het dorp te zien. Roematita daarentegen voegde zich bij ons, zelfs zonder wapen, niet eens met een parang, terwijl hij zijn drie broeders wat later heimelijk op eenigen afstand, gewapend, liet volgen om voor de veiligheid van den weg te zorgen. Wij dachten er niet aan de kust nog op denzelfden dag te kunnen bereiken; maar daar ik onderweg weinig te doen had, vorderden we snel. Daarom beloofden we den dragers, waarvan een gedeelte eerst mopperde, dubbel loon wanneer we nog voor donker de kust bereikten. En om vijf uur kwam ik in Kairatoe aan . . .

Om 5 uur 40 gingen we aan boord en na een stormachtige vaart kwamen we om 7 uur 10 weer in Hatoesoea aan, zooals Pieters het uitdrukte „met Gods genade."

T. J. BEZEMER.

Uit: „Door Ned. Oost-Indië". J. B. Wolters, Groningen.

HOE WE UIT SPELEVAREN GINGEN.

Wij hadden het schuitje in den singel laten brengen en derwaarts had Keesje den rijnschen wijn getorst. Ik kwam juist met Christien ter bepaalder plaatse, als Pieter er ook verscheen; Koosje ging nevens hem; hij had haar geen arm durven aanbieden, en zij had werk zijn groote stappen bij te houden.

De knorrigheid van Pieter scheen wel wat gezakt te zijn, maar ik zag ze met nieuwe neteligheid opleven, toen hij den jeugdigen Van Brammen met zijne zuster en eene meid, die in de eene hand een grooten huissleutel en in de andere een gemarmerd bordpapieren gitaardoos droeg, uit de poort en over de brug zag gaan. Dolf had voor deze gelegenheid een gelen stroohoed opgezocht, die hem vrij gemeen stond, droeg een bruingeruiten pantalon en een groenen dichtgeknoopten rok met glimmende knoopen; aan zijne laarzen blonken een paar moeren van sporen, die hij evenwel, als bij deze gelegenheid minder te pas komende, had thuis gelaten, en hij had een gelen degenstok in de hand, die hij om dezelfde reden thuis had *kunnen* laten. Amelie wier peettante eigenlijk Meeltje geheeten had, was zeer bijzonder gekleed. Zij had een spencer aan van paarse zijde, waar een groene rok onder uitkwam, en een hoedje van dezelfde kleur en stoffe als haar spencer, waarop zij een witten sluier droeg met een breeden rand van dezelfde kleur als de rok. Haar kleine voeten staken in nanking slobkousjes, die haar fijnen enkel zeer wel deden uitkomen. Deze kleine voet en fijne enkel maakten, benevens hare handjes, de voornaamste schoonheden van de magere Amelie uit, die een lang bleek gezicht had, met groote groenachtige zwemmerige oogen, welke zij evenwel, of omdat zij bijziende was, of omdat zij het schijnen wilde, zoo dicht toekneep dat men wedden zou dat zij niets zag. Zoo als zij nu naast haar buikigen broeder voortschreed, maakte zij in mij de gedachte aan den eersten droom van koning Farao zeer levendig.

De ontmoeting van de drie dames was uiterst hartelijk en lieftallig; die van Van Brammen zeer vroolijk.

„Bonjour, heeren!" heette het. — „Ik heb ongemakkelijk veel gegeten, hoor! Jongens, dat is een knap schuitje; waar haalje dat van daan, Piet? Hildebrand, ik heb je nog gezien toen je groen was; je had een kaneelkleur jasje aan, allemachtig leelijk. Kijk hier; een haakje ook!" En het haakje opnemende velde hij het als

een speer, en maakte de handgrepen van Pieter te willen doorsteken.

„Heiwat!" zei Pieter, die alweer zoo kwaad was als een spin.

„Hoor reis!" zei Dolf, in het schuitje springende: „Ik ben de dikste, en ik heb van middag zoo veel gegeten; ik zal naderhand ook wel reis roeien, dat spreekt; maar jijlui moet beginnen; vindje 't goed, Hildebrand?"

„Best," zei ik.

Ik nam de taak van ceremoniemeester op mij, en plaatste mij op de allereerste roeibank. Pieter zou vóór mij gaan zitten, en dan op de zijbankjes, bij zijn rechter knie, het mooie lieve Koosje, zijn eerste liefde, en bij zijn linker de „magere ende zeer leelijke van gedaante, rank van vleesche, en wier gelijke in leelijkheid niet gezien was in den ganschen Egyptenlande," met de gitaar onder de bank. Daarnaast, of naast Koosje, naar verkiezing, de vroolijke Christien die met alles tevreden was; Dolf aan 't roer.

„Maak 'em maar los, vrind!" riep Dolf tegen Keesje: „braaf man! dat mag je reis weer doen"; en het haakje opnemende stiet hij van wal en stuurde met veel handigheid naar het midden.

Pieter en ik vielen aan 't roeien; maar het bleek duidelijk dat de eerstgenoemde of het nooit meer, of in lang niet gedaan had.

„Je hoeft den singel niet uit te diepen," riep Dolf hem al heel gauw toe, daar hij de riemen met een hoek van bijna negentig graden in 't water plantte. „Je moet over 't water scheren als een meeuw, man."

„Ik weet het heel wel," zei Pieter, en hief den rechtschen riem hoog op, om te toonen dat hij 't heel wel wist, maar vergat den linker, dien hij zoo mogelijk nog rechtstandiger indoopte, met dat gevolg, dat de rechterriem bijna geen water raakte, maar wel met hevigheid tegen mijn dito aansloeg, en hij zoo groot een kracht deed met den linker, dat de schuit ronddraaide.

„Ho wat, Pietje!" riep de gehate stuurman nu weder, terwijl Kootje lachte, Christien proestte, Amelie een klein gilletje gaf. „Ho wat, Pietje! je moet er den gek niet mee gaan steken, man; we zouen zoo wel reis naar den grond kunnen tollen."

Pieter wenschte van harte, dat Dolf onmiddellijk in 't water gevallen en naar den grond getold ware.

Het roeien is zulk een heksewerk niet; het kwaad was spoedig hersteld en, met hem een weinig te gemoet te komen, kon ik maken dat Pieter binnenkort al vrij wel slag met mij hield. Wij roeiden den singel uit en de kleine rivier op, die de trots en de

glorie van D uitmaakt, en waren spoedig in het ruime. Daar viel het roeien nog veel makkelijker. De dames vonden het dolprettig op het water, Koosje was allerliefst, Christien alleruitgelatenst, Amelie allersentimenteelst. Pieter zelfs kwam bij. Maar wat hem zeer hinderen moest, was dat de beide eersten als aan den mond van Dolf hingen, die allerlei grappen vertelde, en voor dezen, die toch een *mauvais sujet* was, veel meer aandacht over hadden dan voor hem zelven, die eerstdaags een candidaatsexamen dacht te doen, *summâ cum laude*, een leed, door menig eerzaam jong mensch onder dergelijke omstandigheden diep gevoeld. De dames zullen beter weten dan ik, hoe het komt dat zij er reden toe geven. Maar zelfs de zedige Koosje luisterde met alle blijken van welgevallen en genoegen, wanneer Dolf nu eens een liedje zong, dan eens den voorzanger uit de Groote Kerk nabootste, dan weder zijn stroohoed op een koddige wijs in de hoogte gooide, dan weder een anecdote vertelde, en nog al dikwijls met veel vrijmoedigheid en oprechtheid haar een complimentje maakte; en ik zelf vond hem werkelijk van tijd tot tijd nog al heel aardig.

Daar nu evenwel de (ik mag wegens hare magerheid haast niet zeggen vleeschelijke, maar toch eigene) zuster van Dolf met vele van 's mans grappen bekend was, en ook wegens de nadere bloedsbetrekking niet zoo zeer van Z.Ed. gecharmeerd wezen kon als de beide andere dames, zoo gebeurde het dat zij Pieter in een zeer druk en zeer poëtisch gesprek wikkelde over de lieve omstreken van Utrecht, en het lieve Zeist, en het lieve Zusterhuis. Zij verklaarde veel sympathie met al die soort van inrichtingen te hebben, en zelfs niet afkeerig te zijn van het denkbeeld van in een nonnenklooster te gaan, of op zijn minst een Zuster van Barmhartigheid te worden, een soort van dreigement van meisjes van de jaren en de bloedmenging van de magere Amelie; en zij overstroomde den goeden Pieter, die zich inmiddels van jaloezie verbeet, met een regen van edele, teedere, heilige, en smelterige gevoelens; bij welke gelegenheid zij hare oogen op een bijzondere wijze wist op te slaan, net precies alsof zij een goede kennis had in de maan, die alreede als een wit vlekje aan den hemel stond; dan zuchtte zij ook weer eens, als personen die een verborgen verdriet hebben; en dan zag zij bij een of ander zeer boekachtig gezegde over Pieters schouder naar mij, die van het nadeel van op een achterste roeibank te zitten dit voordeel had, van zoo dikwijls ik wilde het gesprek niet te hooren.

„Maar wil ik je nou niet reis aflossen, mijn lieve galeiboeven? vroeg Dolf ons met hartelijkheid nadat we een goed half uur geroeid hadden. „Ik zit hier maar sigaartjes te rooken aan 't roer."

„Hoor," riep ik hem toe, „ik zal je zeggen wat het plan is. Pieter heeft me gesproken van een boerderij, waar we aan kunnen leggen om iets te gebruiken. Daar moeten we welhaast wezen."

„Ja wel, bij Teeuwis," viel Dolf in, met al de snelheid van iemand die alle dergelijke inrichtingen van buiten kende.

„En zoo lang moeten wij nog maar aan de riemen blijven. Dan zullen we wat uitrusten, en dan roeien we langzaam naar de kom terug, die we daar zoo pas zijn voorbijgegaan. Daar zullen we dan wat in gaan drijven."

„O ja," riep Amelie, „dat is lief, ik ken niets aangenamers dan drijven."

„Ja!" zei ik, „en dan zullen we alle weelden vereenigen; wij zullen zien wat er in ons mandje overbleef, en wat er in uw gitaardoos is."

„Dat is heerlijk!" riepen de dames. „Ja, Amelie, je moet zingen en spelen."

„Ja maar, weetje wat," zei Dolf, „ik zal ook zingen, hoorje! Ik ken heerlijke liedjes. — Amelie! je moet het niet te veel op de maan gooien, hoor!"

Amelie zuchtte over haar broeders ongevoelig hart.

Nog een slag of vijftig of wij waren aan de boerderij. Wij stapten aan wal, tot niet weinig genoegen van Pieter, die van de riemen en van Amelie verlost was. Het eerste deed hem evenwel bijna nog meer genoegen dan het laatste. Hij had het onverstand gehad, met zijn puimsteenkleurige glacéhandschoenen te willen roeien, die nu als vellen om zijn vingers hingen en, daar hij de riemen veel te stijf had vastgehouden, had hij vrij aanzienlijke blaren in de handen. Dolf hielp de dames uit de boot, bij welke gelegenheid hij iets heel streelends van Christiens voetje zei, en een aardig drukje in Koosjes handje gaf, dat zij beiden wel heel ondeugend, maar toch niet heel onaangenaam vonden. Hij liet de zorg voor zijne zuster aan den ongelukkigen Pieter over.

De schuit werd vastgelegd, en een heldere boerin kwam buitenloopen om ons welkom te heeten en te zeggen dat we binnen moesten komen. Maar wij verkozen een tafeltje op de werf te hebben, om immers zooveel mogelijk van de frissche Octoberlucht te genieten! Dit geschiedde; en hoewel er 's winters, als er

schaatsen gereden werd, van alles te krijgen was, zoo was er nu niets te bekomen dan melk, die dan ook in groote glazen overdadig vloeide. Want de wijn werd, op de schikking der dames, epicuristisch geheel voor de drijvende zaligheid bewaard. Dolf vroeg onder veel grappen om een beetje jenever met suiker; en Pieter maakte zijn zakdoek in een kopje melk nat, en hield het verzachtend vocht tegen de blaren in zijn hand.

Er was een schommel aan den anderen kant van het huis, en Dolf noodigde de dames tot zijne genoegens. Christien had er een dollen zin in, en Koosje ging ook mede, en Pieter volgde natuurlijk. Amelie hield er volstrekt niet van, en kreeg er „zoo'n ijselijken steek in de zij" van. Ik bleef dus om haar gezelschap te houden met haar aan ons tafeltje zitten, dat mij wonder wel beviel, daar ik moe van 't roeien was, en nog veel roeiens vooruitzag.

Toen de dames een weinigje waren uitgerust, stelde ik voor weer aan boord te gaan, om zoo spoedig mogelijk naar de kom te roeien, waar wij zouden drijven, drinken en dwepen. Dolf moest op de achterste roeibank, ik op de voorste, en Pieter, met zijn beblaarde handen, aan 't roer.

Christien, die door 't schommelen door 't dolle heen geraakt was, had een razende lust om te gaan wiegelen; maar de gebeden van Koosje en de zenuwachtige gillen van Amelie weerhielden haar; en daar Dolf een goed roeier was en ferm slag hield, waren we al heel spoedig nabij de kom der genoeglijkheden. Reeds haalde ik de riemen in, en liet Dolf alleen nog maar met de zijne spelen; reeds gaf ik mijn aanwijzingen aan Pieter, hoe hij het roer moest wenden om de kom in te draaien, toen de liefderijke Amelie eensklaps aan den rechter-oever een plantje of zes nog laat bloeiende vergeetmijnieten in 't oog kreeg en uitriep:

„Och, mijn lieve mijnheer Stastok, wilje me een groot pleizier doen, stuur dan reis even naar die vergeetmijnietjes; ik ben dol op vergeetmijnietjes."

Haar wensch geschiedde, en wij waren in een oogenblik bij de hemelsblauwe bloemekens, waarvan de vraag was. Amelie plukte ze allen op een na af, en deelde ze aan al de leden van het gezelschap uit, zoodat wij in een oogenblik ieder met zulk een levend albumblaadje in ceintuur of knoopsgat pronkten.

Toen wij nu zoo mooi waren, wilden wij weer heen; maar de schuit scheen nog veel grooter liefhebster van vergeetmijnietjes

dan Amelie zelve; want hare gehechtheid strekte zich letterlijk uit tot de struik waarvan zij waren geplukt, tot het stuk grond waarop zij gebloeid hadden. Met andere woorden: wij zaten op land. Te vergeefs, zoo wij poogden los te raken: de schuit zat vast en bleef vastzitten; er scheen geen verwikken aan; het speet Amelie „verschrikkelijk" dat zij de oorzaak van dit oponthoud was; Christien vond het daarentegen „ijselijk aardig; wij mannspersonen werkten ons half dood, en zaten dan weer een oogenblikje neder om krachten te herkrijgen. In een van die tusschenpoozen begon Dolf ons bij den Zwitserschen Robinson te vergelijken.

„Hoor eens," zei hij, „Koosje! als we hier voor eeuwig blijven moeten, dan trouw ik met jou hoor!" En hij maakte een beweging om haar hand te kussen.

Op dit gewichtig oogenblik was het dat de merkwaardige Petrus Stastokius Junior een Simsonverzuchting slaakte, den haak in edele verontwaardiging opnam, tegen den wal zette, en er met zooveel geweld en zoo groote inspanning van krachten op neerviel, dat de schuit plotseling losraakte en achteruitstoof, terwijl de edele bewerker van dit voorval zelf voorover in het water stortte. Daar lag hij; alleen zijne laarzen waren nog aan boord; de panden van zijn jasje zweefden boven de golven, en de merkwaardige Petrus Stastokius Junior, zich op zijne handen op den bodem des waters ophoudende, hield het beslikte, maar nog altijd gebrilde gelaat niet dan met moeite boven. Zijn hoed dobberde op de ongewisse baren. Het was verschrikkelijk.

Een ieder, die ooit in de zaligheden van een roeischuitje met de schoone sekse heeft gedeeld, gevoelt welk een uitwerksel de plotselinge indompeling van Petrus op onze dames maken moest. Hij hoort ze allen gillen, hij ziet ze allen opstaan, elkander, en ook zelfs ons, in de armen knijpen, en zeggen: „ O G....!" Zijne verbeelding slaat alle pogingen gade, die zij gezamenlijk aanwenden om zoo mogelijk een nog grooter ongeluk te krijgen .... Welnu, hij heeft een denkbeeld van onzen toestand.

„Zitten!" riepen Dolf en ik tegelijk; „in 's hemels naam, blijft zitten!" en in een oogenblik staken wij de riemen aan bakboordzij in den grond, om het verder afdrijven van het schuitje te beletten. „Pieter, jongen! je bent nou toch nat; we zullen je met het schuitje volgen, zoodat je de beenen niet hoeft na te halen; kruip maar op je handen naar wal."

Hij deed als hem gezegd was, en in een oogenblik was hij op het terrein der gezegende vergeetmijnietjes. Pieter was kopje-onder geweest en tot het midden doornat. Hij zag er hartverscheurend uit; zijn druipend haar, zijn bleek en verwilderd gezicht, zijn zwarte beslijkte handen! — Er was een algemeen medelijden; zelfs Dolf deelde er in. De drenkeling werd in de schuit opgenomen, en er werd besloten naar de boerderij terug te varen om hem te drogen. Het zou dan wel te laat worden om in de kom te drijven, maar wij zouden nu in de boerderij onze ververschingen gebruiken en daarna, stevig door, naar huis roeien. Eerst nog werd de hoed van Pieter achterhaald, en weldra zag de glundere boerin ons terug.

„Ze had wel docht," zei ze, „dat dat heerschop een ongeluk krijgen zou; want hij had er al-an dat ie bij de schoppel staan hadde zoo kniezerig en zoo triesterig uitzien, dat ze al in haar aigen zeid hadde: nou! dat komt nooit goed of met dat heerschop! Maar ze zou maar flussies wat raizen opgooien. en dan zoudie wel gauw weer hielkendal op-eknapt zain; as meheer een hemd van haar man an wou hebben; meheer had maar te spreken," enz.

Wij lieten Pieter aan hare zorgen over en begaven ons naar de werf.

— — — — — — — — — — — — — — —

We waren spoedig thuis, en toen ik den anderen dag te elf uren op de gele diligence zat, die van E over D naar C rijdt, had ik voor lang afscheid genomen van mijn oom en tante Stastok, en van al de kennissen die ik te D gemaakt had; het laatst evenwel van Keesje die mijn koffertje gekrooien, en van Pieter die mij naar „de Rustende Moor" vergezeld had; terwijl ik, buiten de poort komende, nog gelegenheid had om uit het portier een groet toe te werpen aan den heer Rudolf Van Brammen, die reeds dáár was om naar de oefening van een paar pelotons recruten te zien, die met bevende handen eene gezwinde lading ondernamen, waar zij ruim zooveel tijd aan besteedden, als hunne nijdige sergeanten tot die in vier tempo's noodig hadden, en waarover de bejaarde tweede luitenant een waakzaam oog hield.

HILDEBRAND.

Uit: „Camera Obscura". De Erven F. Bohn, Haarlem.

HET ZIEKE PRINSJE.

Het waren de dagen van het najaar; dikwijls grauwde het zonneblauw van den hemel; des morgens waaiden de winden uit het Noorden, bliezen over de zee tot zij staalkleurde; dan kwam de zon door en scheen ze nog heel warm een paar uren lang met een enkele vlaag, koud, aan de hoeken der straten verraderlijk in eens aanflapperend; dan, tegen vier uur, half vijf, bluschte de zon en bleef de atmosfeer alleen haar kilte uitademen, ijzig aan de open haven, tusschen witte paleizen, in straten en op pleinen.

Het was een ongezonde tijd: de keizerin en Berengar hadden beiden koû gevat op een rijtoer in open rijtuig; ze hielden beiden hunne kamer en Othomar, op zijne beurt, kwam ze opzoeken; de keizerin hoestte, de kleine prins had koorts; er waren nooit zoovele zieken als in dezen tijd, beweerden de doktoren. En eene melancholie bleef hangen in de ruimten van het Imperiaal, over de geheele stad, waar men, in de opera en op de feesten, de keizerlijke familie niet meer vetschijnen zag. Nooit waren de dagelijksche diners in het Imperiaal zoo kort geweest, met zoo weinig genoodigden, en het maakte een onoverkomelijk treurigen indruk, de keizerin niet te zien naast den keizer, in haar delicate, fijn vorstelijke majesteit, maar de prinses Thera, aan wie het onmogelijk scheen de barsche, ontevreden trekken van Oscar[1]) te doen opklaren. Othomar[2]) wist niet, dat men zich over de keizerin zelfs ongerust maakte; zij ontving hem altijd met alle blijmoedigheid, die zij, trots hare pijn op de borst, kon verzamelen; de doktoren zeiden hem niets, niemand gaf hem te bulletins, men wilde hem sparen en ook, men maakte zich in het Imperiaal zelve minder ongerust dan in de stad, dan door het land.

Maar de kleine prins ontving Othomar met minder zachtmoedigheid dan de keizerin en het waren iederen dag stille woeden, bouderies op de doktoren, die hem in zijn bedje hielden.

Eens dat de kroonprins Berengar kwam zien, waren zij bij hem, de doktoren; de koorts was gestegen, maar het prinsje wilde uit zijn bed; hij was stout, schold, had zelfs den goedigen dokter met zijn dikken kop, geslagen, geranseld met de kleine gebalde vuist.

„Zoodra je beter bent, Berengar, sprak Othomar, die hem eerst bestraft had, zal ik je iets geven."

1) De keizer.
2) De kroonprins.

„Wat dan?" vroeg de jongen begeerig. Maar ik ben nu al beter.

„Neen, neen, je moet doen wat de doktoren zeggen en niet terugstribbelen."

„En wat krijg ik dan?"

Othomar zag hem lang aan.

„Wat krijg ik dan?" herhaalde het kind.

„Dat mag ik nog niet zeggen, Berengar; eigenlijk is het nu nog wel wat groot voor je."

„Wat dan; een paard?"

„Neen, het is niet zoo groot als een paard, maar zwaarder; vraag er niet meer naar, en raad er ook niet naar, maar wees gehoorzaam; dan wordt je beter en dan krijg je het."

„Zwaarder dan een paard en niet zoo groot ...." peinsde Berengar met gloeiende wangen.

Het hoofd gebogen op de borst, slepend, keerde Othomar naar zijn kamer terug. Uren bleef hij er stil, zwaarmoedig zitten, in dezelfde houding; als gewoonlijk verscheen hij niet aan het diner en at nauwlijks van wat Andro hem diende.

— — — — — — — — — — — — — — —

De kroonpins ging door de antichambre: een der doctoren stond er kompressen te weeken in een kom met ijs; nieuw ijs werd juist door een kamerdienaar in een emmer aangebracht. De deur van de slaapkamer was open en aan de deur bleef Othomar staan. Op zijn veldbed lag de kleine prins en praatte zacht, zangerig door; de keizerin, bleek, lijdende, zich ophoudende ondanks alles, zat met de prinses Thera naast hem.

De keizer wisselde korte woorden met de twee andere doktoren, over wier trekken eene strakke hopeloosheid lag; bijtende smart verwrong Oscars gelaat, dat trok van diepe rimpels.

„Mijn God, hij herkent me niet; hij herkent me niet!" hoorde Othomar den keizer klagen.

„Mij ook niet," murmelde de keizerin.

„Wat zoû het zijn; wat, wat, wat zoû het zijn," zong het prinsje en zijn anders schel stemmettje klonk zacht als het melodietje van een vogel: het was of hij wat speelde in zichzelven.

„Ik krijg wat van mijn broêrtje, van mijn broértje, wat moois!" zong hij door; en de keizerin verstond zijne woorden' maar ze begreep ze niet, en toen hij verder zong: den naam van den kroonprins, met zijn titel:

„Othomar, o Othomar van Xara, van Xara ....” smeekte ze zacht naar de deur:

„Othomar, hij zegt je naam; kom, misschien herkent hij jou!”

Othomar kwam nader; hij ging voorbij den keizer, hij knielde neêr aan het bed; een glimlach lichtte over Berengars gezichtje.

„Hij wordt kalmer,” zei de goedige dokter, wien de tranen over het gezicht liepen, tot Oscar; „ziet Uwe Majesteit: de prins herkent Zijne Hoogheid, den Hertog ....”

Een blijdschap klonk door zijne stem.

Een hevige jaloezie verwrong de trekken van den keizer.

„Neen, neen,” sprak hij.

„Zeker, Sire, zie maar,” drong de dokter aan, oplevende in hoop.

„O Othomar, o Othomar van Xara,” zong het prinsje: hij had zijn broêr herkend, maar zag hem niet in het leven, zag hem alleen in zijn wakenden droom, door de glazigheid van zijne koorts.

„Wat breng je me voor moois? Kleiner dan een paard, maar zwaarder? Zwaarder? O wat is het zwaar, zwaar, zwaar . . , .”

Zijn stemmetje klonk als in inspanning, als lichtte hij iets op; zijne kramptrekkende, kleine, breede handen maakten het gebaar van moeilijk beuren.

„Berengar,” sprak de kroonprins en zijne stem brak, zijn hart kromp ineen ....

„Othomar,” antwoordde het kind.

Een smartelijke kreet ontsnapte den keizer.

„Ja, je bent altijd zoo aardig voor me,” ging de kleine prins zangerig voort. „Je geeft me altijd van die mooie dingen. Je weet wel, die mooie kanonnen, op mijn verjaardag? En dat pistool? Maar daar is mama zoo bang voor .... Ga je dood, Othomar? Kijk, bloed, aan je oor.... Wat bloedt, gaat toch dood? Ga je dood, Othomar? Kijk, bloed op je jas .... [1])

De keizerin bleef strak zitten; zij zag van Berengar naar de bloedende wond van haar oudsten zoon ....

„Bloed, bloed, bloed!” zong het kind. „Othomar gaat dood! Ja, hij geeft me altijd zooveel moois, Othomar. Ik heb al zooveel, veel meer dan àlle àndere kinderen van Liparië! En wat krijg ik nu .... nog meer? Dat mooie ding? Wat is het? Ik voel het wel; het is zoo zwaar, maar ik zie het niet ....”

1) Even voor men hem kwam roepen, had de kroonprins zich door een revolverschot aan 't oor gewond.

De dokter was uit de antichambre gekomen en naderde met de kompressen.

„Ik zie het niet .... ik zie het niet ....!!” zong het kind pijnlijk, mat.

Toen de dokter de kompressen aanlegde, woelde het tegen, begon het te huilen, alsof een groot verdriet in zijn hartje opwelde.

„Ik zie het niet!!” snikte het; „ik zal het nooit zien . . .!!!”

Een heftige bui volgde het snikken; woest sloeg hij met de armen rond, trok de kompressen af, wierp zich het ijs van het hoofd, richtte zich met dolle oogjes staande in zijn bed, gooide de dekens weg .... Othomar was opgerezen, de keizerin ook. Oscar zat in een stoel, het gezicht met de handen bedekt, en snikte tegen prinses Thera aan. De doktoren traden bij het bed, poogden Beringar te bedaren, maar hij sloeg ze: de koorts steeg in krankzinnigheid naar zijn klein brein.

Op dit oogenblik kwam professor Barzia binnen; hij woonde niet in het paleis; men had hem ontboden uit zijn hôtel.

„Wat doet Uwe Hoogheid hier?” richtte hij zich aanstonds tot Othomar.

De kroonprins antwoordde niet.

„Trekt Uwe Hoogheid zich dadelijk terug in haar eigen appartement,” beval de professor.

„Red mijn jongen!” riep de keizer uit, gebroken, snikkende.

„Ik red den kroonprins eerst, Sire: hij vermoordt zich hier!”

„Goed, goed, maar red hèm dan!” schreeuwde Oscar woest.

De andere doktoren hadden bevelen gegeven; een kuip werd binnengebracht, vol gegoten met lauw water, geregeld naar een thermometer .... Maar Othomar zag niet meer, hij ijlde weg, voortgedreven door Barzia's strenge blikken. Over de galerijen ijlde hij, door een groep van officieren en kamerheeren, die angstig met elkaâr stonden te fluisteren en voor hem uitweken. Hij stortte zijn eigen kabinet in, dat niet verlicht was. In den donker dacht hij zich neêr te gooien op de bank, maar bonsde op den grond. Daar bleef hij liggen. Zoo, als verpletterd door de duisternis, begon hij te kreunen, te steenen, luidop te snikken met scherpe gillen van zenuwtoeval ....

Den volgenden morgen ging de dag op over den rouw van een keizerrijk. Prins Berengar was in dien nacht bezweken.

L. COUPERUS.

Uit: „Majesteit”. L. J. Veen, A'dam.

HET FAILLISSEMENT.

Eene maand zes, zeven hadden zij beproefd het hoofd omhoog te houden, en waren er, worstelende als ik hen schetste, in geslaagd; daar naderde de 1ste Mei, de dag der verschijning hunner huur, de dag der vervalling eens wisselbriefs, van nog grooter bedrag dan dien, waarover ik u straks sprak; en schoon Warner zich lang met uitkomst vleide, in de laatste week van April gaf hij den moed op: er was zoo weinig verkocht, en de zaamgegaarde som reikte niet eens voor de helft van een' der beide posten toe. Luttel wisten moeder en zoon, welk een verzoeking hun bewaard was, toen drie dagen vóór den eersten een man van jaren hunnen winkel binnentrad, en eene der fijnste linnensoorten verzocht te zien. De weduwe van Veen rolde stuk bij stuk voor de kleine, maar dikke gestalte, in meer dan half sleten' overjas, open; Warner wist naauwelijks waarom hem eene huivering door de leden voer, toen hij opmerkte, dat de oude minder de fijnte der draden, dan de uitdrukking van het gelaat zijner moeder gâsloeg. —

„Hoe gaat het met de *negotie?*" klonk het uit den tandeloozen mond, en Warner begreep waarom hij gehuiverd had, door het accent, waarmede het laatste woord werd uitgebragt; die man, in wien hij instinctmatig een' woekeraar had gezien, was inderdaad een Israëliet. „Zoo, zoo!" beantwoordde de weduwe van Veen zijne vraag; maar haar gedrukte toon, maar haar ingevallen gezigt wijzigden de uitdrukking in die mate, dat de kijker niet aarzelde er op te laten volgen: „Een slechte tijd, jufvrouw; veel behoeften en weinig verdienste!"

„Wel waar, mijnheer," zeî de sloof, en ik vergeef het haar, al had zij, het laatste toestemmende, het eerste moeten ontkennen. Hetzij de jood iets dergelijks op Warner's gelaat las, die stug aan het einde der toonbank staan bleef; hetzij het terugnemen van het verwijt slechts een middel was, om den gebroken' draad des gespreks weêr aan te knoopen, hij voer voort: „Dat gaat gekleed, prinselijk — nah, ik zeg het niet van jou, en van je jongen ook niet," — Warner zag al stugger — „maar van je koopers, jufvrouw! die misschien van verleden jaar nog te boek staan! Wat zouden er al eerlijke lui bankrot zijn gegaan, als goede menschen, zoo als ik, hen niet uit de benaauwdheid hadden geholpen!" En de oogen van den ouden woekeraar gingen van moeder tot zoon.

„*Ah! l' honnête homme!* las de verzoeker in den blik der vrouw; waar de straffe uitdrukking van Warner's gelaat voldeed hem niet. „Sta je me meer stukken te laten zien?" vroeg hij eensklaps, en onwillekeuriger heeft nooit dogge gehoorzaamd, dan de jonkman nog eenige rollen op de toonbank smeet. „Er is kwaad geld bij," grijnsde de oude, bij iedere prijsvraging; „er is kwaad geld bij," maar deed geen bod, maar nam spoedig afscheid, onder de belofte over een paar uur weêr te zullen komen; „we doen zeker zamen negotie, als het je zoon maar belieft!" Hij was al eene lange wijle weggegaan, eer moeder of zoon het somber stilzwijgen afbraken, dat zijn vertrek opvolgde. Zoo was het dan zoo verre met hen gekomen, dacht de laatste, dat het roofgedierte van verre zijne prooi rook; dat zij kiezen moesten tusschen oneerlijke onderhandelingen met eenen woekeraar, of de schande, die, schier onverdiend, echter levenslang aan hunnen naam kleven zou. „Warner! begon de weduwe van Veen. — „Moeder! snikte de borst. — „Dat mogen we niet, woudt ge zeggen, en zweegt het slechts om mij. God loone je medelijden, jongen! Als ge wilt, we zullen wijzer gaan raadplegen, dan wij zijn." En de knieën der vrouw knikten, toen zij zamen een half uur later de stoep der woning eens advokaats opklommen, en bleeker zag Warner haar nooit, dan toen deze een faillissement niet slechts voorsloeg, niet slechts aanried, maar in al zijne phases beschreef, opdat ze zijne beslissing billijken mogt. Wij zullen hem daarin niet navolgen; wij zullen evenmin beproeven zijne schets aan te vullen, door te gewagen, van wat hij, menschelijk, verzweeg: de verslagenheid des gemoeds, waaraan beide er onder ter prooi zouden zijn.

Warner zou zich op het oogenblik, waarin wij zijne kennis maakten, niet half zoo gelukkig hebben gevoeld, zonder zijn verleden, dat ik nog maar ten halve schetste. Welk een schild was het geweest, om hem te bewaren voor de overprikkeling der zinnelijkheid, het grootste gevaar misschien aan de studie zijner lievelingskunst verknocht; — hoe zou de ontwikkeling zijner gaven eerst geboren worden uit den val, dien zij zoo lang hadden vertraagd, dien zij zoo zeer hadden geweesd! Eenige dagen lang hadden moeder en zoon ervaren wat het zegt in „een' faillieten boedel" te zitten; ervaren in alle opzigten, behalve in het eenige, waaraan zij behoefte hadden, aan deernis. De buren zagen er niemendal vreemd van op; de deurwaarders hadden immers die stoep al zoo lang plat geloopen! Dat de weduwe en Warner

zich alle ontberingen hadden getroost, om de onkosten aan deze weer uit te winnen, scheen door niemand te zijn opgemerkt. De kommensalen verwenschten het uur, waaarin zij die kamers hadden betrokken, om het gevaar, hetgeen zij zich verbeeldden, dat hunne luttele have liep. Schoon zij gerust hadden kunnen zijn, dat eerlijkste getuigenis over het mijn en het dijn zou worden afgelegd door moeder en zoon, die niets hadden verborgen, niets hadden verheeld, spraken zij geen van beide toe, schuwden zij hen. Er zijn oogenblikken, waarin kleinigheden grievend krenken; onze ongelukkigen werden met verachting bejegend, tot door hun dagmeisje toe; de deerne durfde zeggen, dat zij geen goede dienst zou kunnen krijgen, uit zulk een' boel. De maat was nog niet vol. Het had den huisheer goed gedacht, eens te komen omzien, hoe men het hebben zou met den voorraad linnen, dien hij vermoedde, dat zou worden geveild. „Vrouwtje! vrouwtje!" sprak hij der weduwe van Veen aan, „als jij je jongen anders had opgebragt, je zoudt er nu zoo niet toe zitten. „Een zucht was al het wederwoord der gefailleerde; maar Warner sprong uit den hoek van zijnen stoel op, en bedwong toch de bitterheid, waarvan zijn hart overvloeide; want moeders blik verbood allen uitval. „Als hij een ambacht had geleerd, als hij had willen werken," ging de onbarmhartige voort, „dan zou je nu geen gebrek hebben geleden; maar dat moest op de Akademie gaan, dat moest een lui leven leiden achter den ezel!" — Eer Warner de beschuldiging weêrleggen kon, vroeg eene heusche stem hem: „Schildert gij, jonkman?" Het was die van regter-kommissaris in het faillissement. De man had zich eene lange wijle in de boeken van de weduwe van Veen verdiept, had zich een uur in stilte verbaasd, hoe men voor zoo weinig failleeren kon.

„Ik had schilder willen worden, mijnheer!" antwoordde Warner verslagen, „thans . . . ." — „Laat mij uw werk eens zien," hernam Ten Have, want niemand anders dan hij was tot de genoemde betrekking in den boedel benoemd; het gunstig berigt, hem door den advokaat-curator over de gefailleerde gegeven, had hem uitgelokt eens naar haar toe te gaan. En Warner haalde zijn portefeuille met teekeningen voor het licht, terwijl de huisheer monpelde:

„Die prullen zijn zeker niet eens het verzegelen waard geweest."

„Is u kenner, mijnheer?" vroeg Ten Have hem, waardig. — „Ik mijnheer? och neen! — het gaat er mij bij als de aap, die in den bijbel keek," antwoordde de huisheer, grinnekende om zijne

eigene geestigheid. — „Leer dan van mij," hernam Ten Have, „dat men geen vonnis vellen mag, zonder kennis van zaken te hebben." — „Wij zullen zien, wij zullen zien," gromde de huisheer, en wij gunnen hem zijn grommen, terwijl wij opmerken, hoe gelukkig de schilderkunst zich achten mag, door de onafhankelijkheid, welke zij waarborgt, te ontzent in de schatting van den fatsoenlijken stand zoo hoog te zijn gerezen, dat deze haar door de drieste domheid niet langer straffeloos honen laat. We staan het u gaarne toe, de algemeene vatbaarheid om haar schoon te genieten, voor een loodje in de schaal te werpen, als ge maar erkent, dat gedachte, welk een bestaan zij opleveren kan, den evenaar doet overslaan. Stel eens, dat de jonkman, in plaats van te schilderen, verzen hadde geschreven of letterkundige ware geweest, meent ge, dat Ten Have zou hebben verzocht zijne opstellen te mogen medenemen? Dezelfde gemoedelijkheid, die hem Anne Graevestein deed afraden, zich eener zoo onzekere toekomst te wijden, als de muzijk in zijne oogen eener vrouw beloofde, zou hem weerhouden hebben een oogenblik van Veen's hoop voedsel te geven, zoo deze, in plaats van op zijn penseel, op zijne pen had gerust. En wie durft zeggen, dat hij tegenover hem, als tegenover onze pianiste, ongelijk zou hebben gehad, dat hij niet voorzigtig zou hebben gehandeld? Ademloos — onze tusschenzin is ten einde — ademloos stond Warner aan zijne zijde, en haalde blad bij blad uit de portefeuille te voorschijn; Ten Have wees hem drie teekeningen aan: „Wilt ge morgen ochtend om tien ure met deze bij mij komen? we zullen ze dan iemand laten zien, die er meer kennis van heeft dan ik." Warner beloofde het, al was het andermaal uitstel, al zou hij er tien jaren van zijn leven voor hebben gegeven, dat de regter-kommissaris oogenblikkelijk vonnis hadde geveld. „Ongeduldige!" zei zijne moeder, toen zij weldra zamen alleen waren, en merkte op, dat hij dankbaarder had moeten zijn voor de betoonde belangstelling, dat zij Gods vinger in dat bezoek meende te zien. Helaas! Warner was zoo geloovig niet. De groote heer, — de oudvrijer, zoo hij u nog heugt, — die hem op de Akademie bezorgde, had zich sedert niet meer om hem bekommerd, had hem niet te huis doen geven, hoe dikwerf hij te zijnent aanschellen mogt; — voor Warner's meester was de kunst maar de koe, — en tegen de professoren der Akademie had hij te hoog opgezien, om zijne schetsen onder hun oog te durven brengen. Een paar aanrakingen met kunstkoopers van beroep hadden

geen ander gevolg gehad, dan dat hem door ieder' van deze een stukje tot spotprijs was afgezet, terwijl ze zwoeren, het uit medelijden te nemen. Geen wonder dus, dat hij laag van zich zelven dacht; dat, andere Thomas, hij zich niet vleijen durfde met een vrolijk verschiet. En echter oefenden de woorden zijner moeder eenen weldadigen invloed op hem uit. Morgen, eerst morgen, maar morgen vroeg ook zeker zou hij weten, of hij voortaan ambachtsman wezen zou, of kunstenaar worden mogt! De uren wachtens, de uren van den middag vielen lang, maar gingen toch om; het werd avond, het werd nacht.

„Is er des avonds geween, des morgens is er gejuich," zeide de weduwe, toen zij te bed zouden gaan; maar Warner sliep niet. Warner droomde, Warner had de koorts. Zedigheid en tegenspoed mogten hem weêrhouden hebben, tot nog toe wakende hoog van zijn werk te denken, in zijne sluimering, slaap mogt het niet heeten, had hij zijner verbeelding botgevierd, was het hem of hij zijne moeder onderhouden kon, was het hem of het hun wèl ging! De dag lichtte pas aan, toen hij wakker werd; hij was te zeer schilder, om den eigenaardigen, neêrslagtigmakenden indruk onzer graauwe schemering niet te ontvangen; hij stond maar op; hij las, een uur blaadjes omslaan, en hij wist niet eens wat of waarover hij gelezen had. Het leed niet lang, of moeder stommelde beneden, ook zij had weinig geslapen, hij zag het hare trekken aan. Het ontbijt was spoedig genuttigd, en toen viel Warner's blik op eenen leêgen stoel, en de moeder begreep wat hij zocht. „Ik had je beste plunje wel klaar gelegd," snikte ze; „maar wat zullen de buren zeggen, als zij je zien met je rok, in het faillisse...." Warner bedwong zijne aandoening, wat moeite het hem kosten mogt. „Zoo kan ik niet gaan, moeder! ik zal den rok dienen aan te trekken — al is het ook voor de laatste maal." De weduwe rammelde met den sleutelbos, terwijl Warner zijne portefeuille uit den hoek kreeg; — rok en hoed lagen op den stoel, de drie teekeningen in een schutblad op de tafel: — „Ik geloof, dat ik maar gaan zal," zei Warner. — „Het is nog geen acht ure," hernam de moeder. — „Een' singel omloopen zal me goed doen." — „'t Is waar," zei de vrouw, „en de jufvrouw hierover is nu ook nog niet op." — „Och, moeder!" viel Warner in, „hang toch zoo niet aan het oordeel van menschen; wie weet hoelang wij allerlei laster nog zullen hebben te verduren!" — „En God is getuige, jongen, dat ik het niet heb verteerd; och, of Hij met je was!" — De weduwe liet hem uit, achter de luiken van

het gesloten huis wegschuilende, en Warner, waartoe het verzwegen? zag regts noch links, zag stijf voor zich, tot hij de straat, waarin ieder hem kende, achter den rug had, tot zich in eene andere buurt eene andere wereld voor hem ontsloot. Eerst toen verloor zijne houding het schichtige, zijn stap het gejaagde, waardoor hij straks de opmerkzaamheid, die hij wilde ontgaan, juist tot zich trok. Hij zag om zich, als ware hij weder vrij man geworden; hij sloeg den weg naar den buitensingel in. En de stilte, de morgenlucht, het frissche landschap deden er hem goed, al genoot hij die slechts ten deele door de onrust in zijn binnenste, door de vrees, die zijn hart bijwijlen hoorbaar kloppen deed. Thans zou het toch wel tijd zijn; — och, neen! de poortklok wees naauwelijks half negen ure. Nog een singel, en nieuwe voorwerpen vertoonden zich aan zijne oogen en nieuwe gedachten kwamen bij hem op; maar trots al de ontvankelijkheid voor gewaarwordingen der jeugd eigen, Ten Have, de kunstkenner, bij wien deze hem brengen zou, spookten op vollen dag voor hem in het verschiet. Eindelijk, het was over negen — en als de weg langzaam door hem afgelegd werd, dan zou hij niet veel te vroeg aan het huis van den regter-kommissaris zijn, als hij er nu maar heenging; waarom versnelden zich dan op de brug zijne schreden reeds, of hij haast had, groote haast? Trager dus, en hij hield den wandeltred een paar straten uit; maar weêr viel hij in den draf. Ha, daar was een uitdragersstalletje, waarbij hij eene wijle kon stilstaan! „Wat van uw gading, mijnheertje? ik heb negotie voor je!" en dat accent, en dat woord *negotie* herinnerden hem het bezoek van den woekeraar zoo levendig, dat hij voortliep, voortstoof, of hij een' roof had gepleegd. Daar speelde eene kerkklok half tien ure, neen, kwartier voor tienen; — vijftien minuten wachtens zijn dra om. Och! gij die het zegt, hebt haar nooit doorgebragt in eenen angst als dien, waartoe Warner's onrust klom. Speelde de klok dan geen voorslag? vroeg, dacht hij honderdmaal, en gaf de hoop schier op, dat het ooit tien ure zou worden. „Ting-ting," — klonk het evenwel, en hij naderde het huis: „ting, ting, ting," hij was op de stoep, en pas zeî de klok: „bom!" daar ging de schel over.

„Gaat ué in de zijkamer," verzocht hem de meid, toen hij gezegd had, dat hij van Veen heette; — Ten Have was te zeer man van orde, om zelfs zoo iemand te laten wachten. Welk eene pijniging hij er door bekortte, giste hij niet eens. Inderdaad, hoe konde hij zich voorstellen, wat er omging in het gemoed van

den jonkman aan zijne zijde, in den uitzonderingstoestand van dezen, bij zijne overspannen fantasie? De huizinge, waarin van Veen's talent zou worden gewogen, was niet verre meer; haar eigenaar stond al aan een der vensters uit te zien — een man van meer dan zestig jaar, maar bewegelijk, maar levendig, maar vlug, als ware hij pas dertig geweest.

Warner volgde Ten Have de kamer in; bij bedaarder stemming zou het hem niet ontgaan zijn, van hoeveel smaak de stoffaadje van deze getuigde. Hij had er in zijn verwarring geene oogen voor; hij zag slechts het kracht uitdrukkend hoofd van den kunstkenner, door grijze lokken omkruld; en als deze ijdel genoeg was, om den indruk, dien zijne groote oogen blijkbaar maakten, een omzien te genieten, de oude was tevens zoo humaan, den borst, die hem innam, door zijne heuschheid aan te moedigen. „Goeden morgen, heeren! — hoe maak jij het, Ten have? — ha! daar hebben wij onzen teekenaar — hij heeft het warmer dan ik — maar hij is ook eenige meimaandjes bij mij ten achter; — gaat zitten, heeren!" volgden elkander snel op. Ach, het was niet de voorjaarslucht, die Warner het bloed naar de wangen joeg; hij verlangde naar, hij vreesde tegelijk voor het volgende oogenblik.

„Als gij wilt, mijnheer!" zeide de grijsaard, en hij stak de hand uit, om de eerste teekening, die van onder het schutblad te voorschijn kwam, over te nemen. Warner's vingers beefden, toen hij haar overreikte; de oude was zoo beleefd zich te houden, als merkte hij het niet. Eene lange pooze beschouwde hij het blad; toen knikte hij een paar malen goedkeurend, toen schudde hij het hoofd eens. „Heeft u lang geteekend?" vroeg hij. „Vier jaren op de Akademie," was het antwoord. „Ik teekende van mijn zevende jaar," zeide de oude, en legde het stuk papier neêr. Warner haalde de tweede schets voor het licht: „Goed, heel goed!" klonk het, „maar . . ." en het bleef er bij; en al was de oude heer een uur lang blijven voortstaren, de jonkman zou geen moed hebben gevoeld te vragen, welke partij dat „maar" gold. De arme! hij was zoo gelukkig in den uitslag, dien de toets scheen te beloven; — voor het eerst in het laatste etmaal hoopte hij meer dan hij vreesde; als hij eenig begrip van kunst had, dan moest de derde teekening de schaal te zijner gunste doen overslaan.

„Schildert u ook, mijnheer?" zette de kunstenaar zijn onderzoek voort. „Het mag geen naam hebben," hernam Warner; „ik zou eerst regt beginnen te leeren, toen . . . ." en een hooge blos vloog

over zijn gezigt. „Laat mijnheer het derde stukje zien, dat ik heb uitgekozen," hielp Ten Have hem uit de verlegenheid, van het faillissement op te halen, en Warner deed het.

„Verduiveld!" riep de liefhebber, en het was hem aan te zien, dat de groep hem beviel, als de voorstelling van een ouden haveloozen straatkunstenaar bij zijn stervend graauwtje dien naam verdient. Daar lag de ezel op het stroo, dat zijn meester met hem had gedeeld; daar lag hij, den geest gevende, zoo gij de goedwilligheid, het geduld, die in dat dier woonden, niet maar instinkt noemt. Men zag het der houding des mans aan, hoe hem die dood ter harte ging; hij boog zich over zijn' makker, over zijn' vriend, en de stok, wiens slagen het beest zoo dikwijls had gevoeld, ontgleed der hand des meesters; als zijne ruige wimpers ooit vocht konden worden, dan verzoenden zijne tranen thans het graauwtje. De kunstkenner zag van de teekening naar den teekenaar op; hij had, na den eersten uitroep, de schets al zwijgende, zoo lang beschouwd, het blad voor zich opheffende, dat dezen het hart weder ontzonken was; stokstijf staarde Warner den oude aan. „Heb ik mijn leven!" zei de laatste, en hield op, als door eenen plotselijken inval getroffen; „die ezel is misteekend," borst hij uit, en vestte zijne groote oogen op Warner. „Mijn—heer!" luidde het verslagen antwoord. „Wat, geeft ge toe?" vroeg de kunstenaar. „Och, mijnheer!" viel Warner in, „zeg mij in Godsnaam, is mijn werk geld waard? mijne moeder — ik —" en hij snikte. „Ten Have! hoe hebben wij het?" vroeg de oude heer; en hij schelde, en de knecht moest water brengen en wijn ook, en kwam er meê binnen, toen de regter-kommissaris de opheldering van Warner's toestand, die ik niemand meer schuldig ben, gegeven had. „Je zult schilder worden, al zou je jaren lang voor mij alleen schilderen," verzekerde de kunstkenner, zoodra hij Warner een glas wijn en water had doen drinken; „ik wilde maar eene proef nemen, of gij den moed zoudt hebben, wat er goeds in uw werk steekt, in mijn gezigt te verdedigen; ik mag geen' kunstenaar, die het niet durft! Doch Ten Have had mij moeten zeggen, wat molensteen u om den hals hing. Jij een linnenkooper, dat niet, maat! zoolang ik leef, zoolang er nog liefhebbers in het land zijn! Ik heb er al meer voortgeholpen, die mij nu mijne eigenzinnigheden niet vergeven kunnen, maar al zou je denzelfden weg opgaan, ik zal er, wie na je komt, mits hij zoo knap is als jij, niet minder om bijstaan, tot hij mij kan ontberen."

En hij spoedde zich de binnenkamer in, waar hij zijn kantoor hield — hij was maar een makelaar — en keerde weer met tien gouden tientjes: „Van Veen, wij hebben kennis gemaakt; dat geld geef je mij in je eerste schilderij met woeker weêr!

E. J. POTGIETER.

Uit: „Proza". H. D. Tjeenk Willink, Haarlem.

UITVAART VAN MIJN DOCHTERKEN.

De felle Dood, die nu geen wit mag zien
Verschoont de grijze liên,
Zij zet omhoog, en mikt met haren schicht,
Op het onnoozel wicht,
En lacht, wanneer, in 't scheien,
De droeve moeders schreien.
Zij zag er een, dat wuft en onbestuurd,
De vreugd was van de buurt,
En vlug te voet, in 't slingertouwtje sprong;
Of zoet Fiane [1]) zong,
En huppelde, in het reitje,
Om 't lieve lodderaitje [2]):
Of dreef, gevolgd van een wakkren troep,
Den rinkelenden hoep
De straten door: of schaterde op een schop:
Of speelde met de pop,
Het voorspel van de dagen,
Die d' eerste vreugd verjagen:
Of onderhiel, met bikkel en bouket
De kinderlijke wet,
En rolde en greep, op 't springend elpenbeen,
De beentjes van den steen:
En had dat zoete leven
Om geld noch goed gegeven:
Maar wat gebeurt? terwijl het zich vermaakt,
Zoo wordt het hart geraakt,

1) Zoet Fiane: de aanhef of 't refrein van een thans vergeten liedje.
2) Lieve lodderaitje: een soort rondedans.

(Dat speelziek hart) van eenen scherpen flits,
Te doodelijk en te bits.
De Dood kwam op de lippen,
En 't Zieltje zelf ging glippen.
Toen stond helaas! de jammerende schaar
Met tranen om de baar,
En kermde nog op 't lijk van haar gespeel,
En wenschte lot en deel
Te hebben met haar kaartje, [1])
En dood te zijn als Saartje.
De speelnoot vlocht (toen 't anders niet mocht zijn)
En krans van roosmarijn,
Ter liefde van heur beste kameraad.
O kranke troost! wat baat
De groene en gouden lover? [2])
Die staatsie gaat haast over.

J. V. D. VONDEL.

Uit: „Dichtwerken". Sijthoff Leiden.

OP HET OVERLIJDEN VAN CORNELIS PIETERSZ. HOOFT.

Trek om 't Raadsheerlijk lijk geen droeve torenklok:
Het burgerlik beklagh zal deze baer geleyen.
De balling, weeu en wees beluyen hier met schreyen
Hun waard, haar man, haar voogd, daar 't leven uit vertrok.

Hangt aan den wand van 't Koor dien Burgemeestersrok,
Dien tabberdt, wijd van baat en staatzucht afgescheyen,
Dien Deeglijckheyd hem ging zoo onbesproken breyen,
Hier aan heeft Eygebaat niet d'allerminste vlok.

Dat nu Amstelredam in 't roukleed valle aan 't huylen:
Haar segenrijcke beurs ontbeert een harer zuylen,
Haar raadhuijs een pijlaar. Hoe druckt ons dit verlies!

1) kaartje: vriendinnetje.
2. groene en gouden lover: voor kinderlijken werd de krans van roosmarijn met groene en gouden lovertjes doorvlochten

Doch troost u, rijcke stad! men zal u zaligh noemen,
Als Room Fabricius, en Catoos deugd wil roemen,
Seg: Hooft dat was de man waardoor mijn glorie wies.

J. V. D. VONDEL.

OP D' AFBEELDINGE VAN DEN HEER JOAN DE WIT.

Zoo leefde Heer De Wit, des Staeten trouste Raet,
Gezwicht om geen gevaer, daer donderslagen ruischten
En vadermoordenaars hem leverden en kruisten,
Hij storf voor 't vaderlant een martelaer van Staet.

J. V. D. VONDEL.

TER GEDACHTENIS AAN M. H. TROMP.

Hier rust de zeeheld Tromp, de dappere beschermer
Der zeevaart en de zee, ten dienste van 't vrije land,
Dat 's mans gedachtenis bewaart in kunstig marmer,
Zoo levendig gelijk hij storf voor 't Hollandsch strand,
Beluid met moordgeschrei en donder van kortouwen,
Daar Groot-Britanje in brand al 't water viel te kleen.
Hij heeft zichzelf in 't hart der Burgren uitgehouwen;
Dat beeld verduurt de pracht van graf en marmersteen.

J. V. D. VONDEL.

Uit: „Dichtwerken". Sijthoff Leiden.

DE HARINGVANGST.

De stoomlier begon te puffen en, eentonig rikketikkend, den reepkabel te trekken; het ophalen van het 'n half uur lange net was aangevangen. Vooraan den boeg kwam door de kluis de dikke reepkabel, waaraan het net rechtstandig in zee hing, langzaam naar binnen gegleden. Bij lantaarnlicht stonden daar een matroos en de jongste rap de platte knoopen, waarmee naar boven de reuzendobbers, breel en joon, en naar beneden het net aan de reep vast zaten, los te maken. Vlug vlijden ze dan breels en joons in de jol, die binnen tegen de bakboordverschansing stond. Onderwijl werd de reepkabel over het dek door de stoomlier ingepalmd, doch het net uit zee langs stuurboord door de wandstaanders opgetrokken. Met zijn borst over de stuurboordverschansing lag daartoe Tjerk, de oudste, het net bij te halen, dat het niet afdreef: zwaar werk nu de logger zoo danste. Achter de stoomlier nam een jongen, de afhouder, ingepalmden reepkabel in ontvangst en stuurde hem het open reepruim in, waar de reepschieter, de kleinste jongen, hem tot een reuzentros opcirkelde, terwijl door wandstaanders ingetrokken en leeggezwiepte netten over de koksrol in nettenruimen liepen, waar de kok ze zat binnen te halen.

Onder gerikketik der stoomlier kwam aanhoudend de reepkabel aan boord uit de diepte aangeschoven, meebrengend zilveren buit, die aller aandacht en werkkracht vroeg, uren, uren lang, den geheelen nanacht en meest den morgen erbij. Eentonig was eigenlijk alleen het zagend gezucht en metalig getik der stoomlier, want apart en stipte oplettendheid eischend bleef ieders werk. Kwik, tierig, raphandig sprong, schoot de jongste toe op binnenkomenden reepkabel, om breel of bevlagde joon af te steken van dien aparten knoop, waarmee ze waren vastgelegd aan den reep, en ze dan vliegensvlug te vlijen in de jol — en dit met nooit aarzelende vaardigheid om niet knijp te raken met heel den boel. Zwaar, stug, griezelig, vergeten en gevaarlijk was de taak van den oudste: half buiten boord liggend boven donkere zee het van haring levende net langs de verschansing te leiden, de oogen altijd in 't woelende, voortslierende water. Dankbaar, kloek, van prachtig bijna pralende stoerheid echter het werk der wandstaanders; binnengeheschen netten leeg te zwiepen, zoodat spartelende haring neerviel en opvloog en omstoof als levende zilverregen; en bij eenige vangst van overstelpenden rijkdom, want éér de eerstneergevallen haring den doodstrijd had gestreden, het lijf krampachtig als een sikkel krombuigende, den staart ratelende en happend met wijd-open bek, was er reeds weer een nieuwe zilverregen neergepletterd. Zoodat die kloeke wandstaanders, het eene plompgelaarsde been ophoudend-vooruit, met gestrekte, stevige armen achteroverhangend aan het uitgezwiepte net, en hun heele oliepak, tot het gezicht toe, beplakt met parelende schubben, de eigenlijke visschers schenen, die met bovenmenschelijk gemak, als lachende Tritonen, de zee leeghaalden, en voor de pret zilveren haring deden dansen op het dek en tegen de vangnetten, en daarbij zichzelf en den geheelen logger tot het topje van den mast versierden met parelsnoeren, rosetten en grillige guirlanden van zilveren schubjes.

Doch troost u, rijcke stad! men zal u zaligh noemen,
Als Room Fabricius, en Catoos deugd wil roemen,
Seg: Hooft dat was de man waardoor mijn glorie wies.

J. V. D. VONDEL.

OP D' AFBEELDINGE VAN DEN HEER JOAN DE WIT.

Zoo leefde Heer De Wit, des Staeten trouste Raet,
Gezwicht om geen gevaer, daer donderslagen ruischten
En vadermoordenaars hem leverden en kruisten,
Hij storf voor 't vaderlant een martelaer van Staet.

J. V. D. VONDEL.

TER GEDACHTENIS AAN M. H. TROMP.

Hier rust de zeeheld Tromp, de dappere beschermer
Der zeevaart en de zee, ten dienste van 't vrije land,
Dat 's mans gedachtenis bewaart in kunstig marmer,
Zoo levendig gelijk hij storf voor 't Hollandsch strand,
Beluid met moordgeschrei en donder van kortouwen,
Daar Groot-Britanje in brand al 't water viel te kleen.
Hij heeft zichzelf in 't hart der Burgren uitgehouwen;
Dat beeld verduurt de pracht van graf en marmersteen.

J. V. D. VONDEL.

Uit: „Dichtwerken". Sijthoff Leiden.

DE HARINGVANGST.

De stoomlier begon te puffen en, eentonig rikketikkend, den reepkabel te trekken; het ophalen van het 'n half uur lange net was aangevangen. Vooraan den boeg kwam door de kluis de dikke reepkabel, waaraan het net rechtstandig in zee hing, langzaam naar binnen gegleden. Bij lantaarnlicht stonden daar een matroos en de jongste rap de platte knoopen, waarmee naar boven de reuzendobbers, breel en joon, en naar beneden het net aan de reep vast zaten, los te maken. Vlug vlijden ze dan breels en joons in de jol, die binnen tegen de bakboordverschansing stond. Onderwijl werd de reepkabel over het dek door de stoomlier ingepalmd, doch het net uit zee langs stuurboord door de wandstaanders opgetrokken. Met zijn borst over de stuurboordverschansing lag daartoe Tjerk, de oudste, het net bij te halen, dat het niet afdreef: zwaar werk nu de logger zoo danste. Achter de stoomlier nam een jongen, de afhouder, ingepalmden reepkabel in ontvangst en stuurde hem het open reepruim in, waar de reepschieter, de kleinste jongen, hem tot een reuzentros opcirkelde, terwijl door wandstaanders ingetrokken en leeggezwiepte netten over de koksrol in nettenruimen liepen, waar de kok ze zat binnen te halen.

Onder gerikketik der stoomlier kwam aanhoudend de reepkabel aan boord uit de diepte aangeschoven, meebrengend zilveren buit, die aller aandacht en werkkracht vroeg, uren, uren lang, den geheelen nanacht en meest den morgen erbij. Eentonig was eigenlijk alleen het zagend gezucht en metalig getik der stoomlier, want apart en stipte oplettendheid eischend bleef ieders werk. Kwik, tierig, raphandig sprong, schoot de jongste toe op binnenkomenden reepkabel, om breel of bevlagde joon af te steken van dien aparten knoop, waarmee ze waren vastgelegd aan den reep, en ze dan vliegensvlug te vlijen in de jol — en dit met nooit aarzelende vaardigheid om niet knijp te raken met heel den boel. Zwaar, stug, griezelig, vergeten en gevaarlijk was de taak van den oudste: half buiten boord liggend boven donkere zee het van haring levende net langs de verschansing te leiden, de oogen altijd in 't woelende, voortslierende water. Dankbaar, kloek, van prachtig bijna pralende stoerheid echter het werk der wandstaanders; binnengeheschen netten leeg te zwiepen, zoodat spartelende haring neerviel en opvloog en omstoof als levende zilverregen; en bij eenige vangst van overstelpenden rijkdom, want éér de eerstneergevallen haring den doodstrijd had gestreden, het lijf krampachtig als een sikkel krombuigende, den staart ratelende en happend met wijd-open bek, was er reeds weer een nieuwe zilverregen neergepletterd. Zoodat die kloeke wandstaanders, het eene plompgelaarsde been ophoudend-vooruit, met gestrekte, stevige armen achteroverhangend aan het uitgezwiepte net, en hun heele oliepak, tot het gezicht toe, beplakt met parelende schubben, de eigenlijke visschers schenen, die met bovenmenschelijk gemak, als lachende Tritonen, de zee leeghaalden, en voor de pret zilveren haring deden dansen op het dek en tegen de vangnetten, en daarbij zichzelf en den geheelen logger tot het topje van den mast versierden met parelsnoeren, rosetten en grillige guirlanden van zilveren schubjes.

Doch prettig was nu niet het binnenhalen van de vleet VI 37; wel prachtig, echter van geweldige, beangstigende pracht. Vier goudgehelmde, goudgepantserde reuzen, zoo stonden tusschen beide krebbelantarens de wandstaanders met grimmig neergezette beenen zich vastklampend aan het wild-slingerend dek; aldoor leegzwiepende netten, met kreunzuchten getrokken uit zwarte, loeiende zee. Op den boeg schoot, nu eens goudglanzend met zijn oliegoed in den schijn van het seinlicht, dan weer wegduikend in donkere schaduwen, de jongste af en áán bij het klaarmaken van den reep en het afknoopen der breels. Rembrandtiek glansden deze drie lantarens, twee bronnen van goudend licht uit donkere duisternis. Zwarte nacht lag alom gelijk een almachtig ondier; wind kwam aanloeien en stommelde en rukte grommend verder, als woedend die lichtjes niet te hebben kunnen uitblazen; de zee raasde en brulde, al woester wordend van eigen gedaver — doch allen: nacht, en wind, en zee stonden daar met groote, doode oogen verbaasd rond die lichtbron, zoo zwak en wankend op het zwalkend, in eenzame duisternis verloren scheepje — en toch zoo machtig. Want die lichtbron deed leven. Volbelicht verrichten de wandstaanders hun mooie werk trots angstgehuil van den storm over dreigend-druischende zee, hun van inspanning roode koppen door lantarenlicht rosbrons gebrand onder de gouden helmen; en aangepord door felle lichtpriemen van het sein op den boeg, deed de jongste in koortsige haast reepkabel met zilverbuit klimmen uit zee, welke door schamplichten spookachtig verlicht met groene glanzen den haring nazag, dien zij moest afstaan, moest afstaan aan het dappere loggertje. En over Tjerk, den oudste, weifelde beurtelings gouden gloed van beide lichten over zijn rug en buiten boord hangend bovenlijf, of viel een enkele keer, als het schip soms diep onderuit schoot, met onwezenlijk geglans in de donkere zee over de van zilveren haring levende netten. Zelfs tot in de ruimen, waar reep en kabel weer werden geborgen, vielen gouden lichtplekken levenwekkend.

Hoe donkerder de nanacht alom dreigde, en hoe bulderender de storm over het visschende loggertje voortraasde, des te kloeker werd er voortgewerkt. Want de vangst werd prachtig; de wandstaanders hadden zulke zware netten leeg te zwiepen, dat hun het zweet gutste langs de rosbronze gezichten, en ze tot boven de enkels stonden in als gestadige regen neergepletterden haring. Tjerk werd het haast te erg dat al zwaarder neerhangende net, alsof in

elke maas zich een haring met de kieuwen had vastgewerkt, bij te houden aan de verschansing. En toch, nu moest hij de wandstaanders het mogelijk maken de loodzware netten uit zee te hijschen en dus vasthouden, vasthouden! Al kraakt hem de borst, als de logger met onverwachten zwaai uit zee oprees, de netten mocht hij niet laten schieten! Hoewel ze bijna niet wàren te houden.... Doch de hartstocht van het veel vangen, van het al maar meer vangen zwiepte hen alle voort, van schipper tot reepschietertje toe, en dat het nu juist zoo buitengewoon ging trots dit doodsgemeene hondenweer, maakte hem prettig-trotsch, leuk-overmoedig. Jawel, donker als de dood was het, en rauw was het, rauw als 'n dronken Engelschman, maar als de haring in je netjes moest zitten, dan zat hij d'r in, gepakt, als gevlijd in 'n kantje, en dus halen maar!! Halen maar....

Een hulpkreet.... even angstige stilte.... en: — Man overboord! schreeuwde Kune in doodsangst wijzende op Tjerk die over de verschansing was geslagen.

't Was Tjerk te machtig geworden; aldoor zwaardere netten bij boord te houden, en aldoor heviger gedans van den logger dat hem aftrok van de netten die hij toch vast moest houden! Reeds ééns had het net hem van dek gelicht, zoodat hij, met z'n buik op de verschansing boven zee balanceerend, angstzweet voelde uitbreken en zich reeds zag vallen — maar een golf had het net, en daarmee hem teruggeworpen, en weer eenmaal 't dek onder de voeten, vond hij het juist prachtig dat die netten zoo stikvol zaten. Aan opgeven, neen, dacht hij niet! En in vroolijken werkgreep had hij zich vastgehaakt aan een nieuw net, dat werkelijk maas voor maas vol moest zijn, zoo onbeweeglijk zwaar als 't hing, doch juist toen 't hem stevig in de vingers zat, had een golf den logger op zij gekwakt. Nog getrokken dat zijn armen kraakten, maar toch al op de verschansing gesleurd, en toen hij, om hulp roepende, zich had willen loshaken, plots door het net met een valschen ruk over boord gesleept.... 'n Ondeelbaar oogenblik had hij op zijn hoofd gestaan en heel even, maar heel duidelijk, tegen zwarten nacht de gouden wandstaanders gezien op 'n vloer van levend zilver — en was toen naar beneden geschoten. Proestend boven gekomen en tot eigen verbazing, ondanks zijn oliegoed, dadelijk kunnende zwemmen, zag hij op den van uit zee hooger en helverlichten logger de mannen in de weer om hem te helpen. Maar hoe onhandig, lomp! Wat?

Wou hij zelf aan boord komen, en hen voor doen hoe ze zoo'n lijn en schop, die hem nu niet bereikt hadden, moesten werpen? Maar terwijl hij dat scherp zag, overviel hem de doodsnacht. Wanhopig voelde hij looden zwaarte in zijn gelaarsde beenen; hij kon ze nòch meer naar zich toehalen, nòch wegtrappen. O, o, ze wilden, ze moesten zakken, ze zakten reeds naar beneden, als getrokken! Hij schreeuwde van angst, sloeg dubbel snel met zijn armen, maar voelde zich zinken....

Dat Kune had geschreeuwd: — Man overboord! was ja, uit angst voor Tjerk, maar niet minder uit wanhoop dat duizenden dingen hem het redden van Tjerk beletten. Kon hij dadelijk toespringen, hij zou hem een staak toesteken, een lijn toegooien — maar ontzettend! hij stond tot over zijn enkels in de afschuwelijke brij haringen; vangnetten versperden den weg, en hij zou op dat zwaaiende, gladde dek uitglijden. Toch het probeeren, en nog éenmaal: — Man overboord! schreeuwende en naar Tjerk wijzende, beurde hij zijn laarzen uit de weeke brij, uit de krebben, deed nog één zwaaienden stap, en tuimelde toen neer, schuin tegen vangnetten, in glibberige haringmassa. Vlug opgescharreld, en over de verschansing met angstoogen Tjerk zoekend, zag hij met schrijnende wanhoop dien reeds zoover afgedreven, dat zijn oliegoed in het heldere water nog maar een zwak weerschijntje gaf van het lantarenlicht. En o wee, daar begon hij te zinken! O God, daar zonk hij! — Goddank daar floot een lijn door de lucht! Die kwam van den schipper bij de stoomliêr, en hoerah, Tjerk scheen ze te pakken, want de lijn strakte. Met zijn heele wezen hing Kune over de verschansing te kijken, als moest zijn kijken Tjerk kracht geven de lijn vast te houden. Doch op 't zelfde oogenblik dat de lijn stijf stond, kwam — o waarom toch? waarom toch? — kwam van achteren uit den nacht een hooge golf aanhollen, die den logger spelend om- en opgooide, toen in de diepte neerplofte, en daarna met breed-statig geraas uitbruiste.

„Lijn afgeknapt!" klonk het dof-angstig.

„Wie is het??"

„De oudste!"

En ja, daar kwam de lijn slap aangeslierd. Waar Tjerk had gelegen, niets meer te zien dan wild-woelende spooknacht.

„Tjerk, zwemmen! Zwemmen!" bulderde Kune. Maar geen antwoord. Niets dan het geloei van den wind, en het geraas van de zee, nu ineens kalmer.

Eindelijk richtte Kune zich op — en zag de geheele bemanning, gebogen over stuurboordverschansing, in zee turen .... en dan den schipper weer teruggaan naar de stoomlier.

„'t Is gebeurd, mannen!" Met gebukt hoofd en als geslagen zwaaide ieder over het dek, waar de dood nu woonde, naar zijn plaats.

„Voorwaarts, mannen!" klonk het beverig, kleintjes in jammerende berusting: „Sander is de oudste!"

Zwijgend kwam van den boeg de matroos, die den jongste geholpen had, en nam Tjerk's plaats in.

„O moeder, moeder! 'k Wil naer huis!" klonk scherp-huilerig het kinderstemmetje van den reepschieter, boven het donkere geloei.

Maar de schipper zette hefboom en stoomlier open; de machine begon te puffen, en rikketik, rikketik klonk de stoomlier, die den reepkabel weer inpalmde. Niemand verzette zich tegen 't doorwerken; het gevaar in dit rauwe weer bij het binnenhalen van de vleet onklaar te worden, dreef hen aan. Maar Kune zag, voelde hoe de wandstaanders beefden, evenals hij, en hoe de netten als uitgebibberd werden, terwijl uit het scheepsruim angstig gesnik van het jongetje klaagde door stormgebulder heen.

Bibberend bleef Kune doorwerken, overvallen door 's levens onontkoombare ellende. Hij voelde zich in een hoek gesmakt door dat zwarte donderende gebruis, zich wreed uitgelachen; „Wie haalt 'r zijn brood uit zijn graf? Wie gaat werken op zijn eigen graf?"

En zwarte wanhoop wilde over hem komen dat hij zich ook maar moest laten zinken in dat diepe graf — hij moest er toch eens in — waarom dan niet dadelijk?

Maar kalm en welbewust, niet slechts uit levensinstinct, doch met ongekende helderziendheid weerde hij die wanhoop af. Neen, hij zou niet sterven, niet zinken in zee. Niet omdat hij sterker of beter was dan Tjerk, o neen, hij voelde zich klein, en bibberend — maar omdat het niet moest en niet zou. De zee had nu het hare, had voor die prachtige vangst jaloersch wraak genomen, leven voor leven; — God zou de zee niet meer laten nemen. 't Was hem, of hij met Aukje en de oude moeder door vliegenden storm zou kunnen zeilen, zonder dat de zee hun iets deed. Zijn vroegere afkeer en angst voor de zee schenen voor goed weg. Niet dat hij ze nu mooi vond. O neen, hij had haar nu gekeken

in de valsche oogen; maar vreemd, na dit ergste gezien te hebben, was hij niet meer zoo zenuwachtig voor haar. Ze moest nu eenmaal zijn die ze was — hij zou zich om haar niet meer schichtig maken, of ze mooi dan valsch deed, alleen op zijn tellen passen en zich stevig houden.

Het begon te schemeren; de nacht week terug meer dan de zon opkwam. Zwarte nachthemel bleekte op, maar bleef dik bezet met lagen van zware wolken die, grijs op grijs, elkaar voorbij jaagden. De wind was opgetrokken, de zee begon af te slechten, en het werd killer. Stroef en nuchter kwam de eenzame logger zichtbaar worden op de grijze zee. Het oliegoed der mannen goudglansde niet meer, en kleintjes stonden ze aan hun werk, dat nu zoo nietig scheen. Ook de zilverglans der haringen was matter, beslagen en bloederig doorstreept. En waar in 't oosten een nog zwak morgenrood begon te lichten, werd het droevig geel en weemoedig-violet.

Dof en moede werkten de visschers door; de laatste joon kwam in de verte al aangedanst op grauwe golven, de reep schoot vlug over 't dek het ruim in, doch 't binnenhalen werd al zwaarder, hoewel de vangst minderde. Want dadelijk na de stikvolle netten, die Tjerk in zee hadden gesleurd, waren ijlere gekomen, en die de wandstaanders nu uitwierpen bleken geheel leeg. Nu, de vangst bleef ruim, zeker een zestig kantjes, maar te duur betaald, zoo duur dat de mannen er niet, of boos naar keken.

De laatste joon kwam binnen en de logger, dus los van zijn vleet, begon stuurloos op en neer te zwaaien, waarop de schipper hem wat vastigheid gaf door den mast op te zetten met kleinzeil. Het luik van het haringruim werd opgelicht, en de haring van het dek met groote houten schoppen daarin geschoven.

Daarna sloegen de mannen putsen overboord, en ranselden water over het dek, tegen de verschansing, over de pompen; want letterlijk alles zat beplakt en besmeurd met schubben en bloedig slijm. Dan met bezems en zwabbers er op los geboenderd, want ze wilden niet weg, die bloedige schubben. Maar zwijgend ging heden dit anders vroolijk-luidruchtige schoonmaken; ze dorsten elkaar niet aankijken, als schaamden ze zich. Dan het oliegoed uittrekken, en dit natgeputst en afgeboenderd, aldoor als in schuldig zwijgen.

„Schaften!" riep de kok uit 't vooronder. Een enkele wilde zich uitrekken, als om te beginnen aan welverdiende rust na een nacht

werken, maar scheen zich te bedenken, liet met onhandig gebaar zijn armen zakken, en norsch, bedrukt daalden ze achter elkander in 't vooronder.

Kune dronk een kom thee, maar kon geen eten binnen krijgen. Hij zag nog maar altijd Tjerk's oliegoed spookachtig glimmen in zwartdonkere zee, zag hem dan zinken, voelde hem zinken, wegzakken in diepen nacht . . . ,

Om hem heen dwaalden vragen en antwoorden van droevige gebarsten stemmen, hoe het gebeurd was . . . Dan kon hij ineens met verschrikte oogen opkijken, waarom Tjerk zelf niet meesprak, om beschaamd en verlegen weer voor zich te zien.

Blij dat het schaftuur voorbij was, ging hij graag weer naar boven kaken; ook zijn maats vielen gretig op het werk aan, voor afleiding. Dra tolden en rolden zestig leege kantjes en vijftien zouttonnen over het dek, die aan weerszijden tegen de verschansing werden geplaatst. Op het middendek gingen de kakers op planken zitten; vlug werd het kaakmesje, met een lus om den pols hangend, in de bewante hand genomen, de haring, met den buik naar boven uit voor hun staande mand gegrepen, het scherpe lemmet onder de kaak gestoken, met één ruk 't bloederig ingewand er uitgewipt, in een mand gekwakt, en de gekaakte haring in een andere gekletst.

Zoodra een mand vol gekaakten haring was, keerde een visscher ze in den warrebak onder 't geroep: — Er in! Een zouter roerde dan met den warleuter grof gelig zout door den haring, en liet dien van den schuinstaanden warrebak in zijn mandje glijden, roepend: — Er uit! en ging hem daarop in zijn kantje vlijen; één laag zout, één laag haring, tot het tonnetje vol was. Leege manden werden gevuld uit het haringruim, waar met groote houten schop een visscher aldoor nieuwen voorraad schepte in de manden der kakers, daarbij hun naam roepend, als waarschuwing voor het gespetter van schubben en haring. Nu en dan werd een mandje bloederige ingewanden overboord gegulpt, waar dadelijk joegjachtende meeuwen onder frisch gekrijsch op toe tuimelden, er soms mee wegvluchten over de grijze, van den nachtelijken storm nog onstuimig deinende morgenzee.

Eentonig, machinaal ging het werk voort. Weer werd alles beplakt met rondvliegende schubben; alles nu ook besmeurd met bloederig ingewand en slijm. Maar geen liedje werd geneuried, geen ruzietje opgezet en bijgelegd, geen gezouten aardigheid verteld,

en een half uur lang enkel vernomen het mokkend zwijgen tusschen het saaie geroep: — Er in! Er uit! Norsch keken de weerharde gezichten voor zich, als boos, beleedigd door dien wreeden dood van jongen, gezonden Tjerk.

G. F. HASPELS.

Uit: „Onder den Brandaris". P. N. v. Kampen & Zn., A'dam.

SNELDICHTEN.

Naelden.

Spitse Naelden gaen wel door,
Scherpe reden gaen wel voor:
Als men maer eens 't gat gemaeckt heeft,
Daer de naelde door gekraeckt heeft,
Volght wel lichtelick de draed,
't Zij van Naed, het zij van Praet.

Wat is de wereld?

Wat is de wereld toch haer doen aen alle kanten,
Als ouw' Comedien met nieuw' Comedianten?

Sondaers Troost.

Valt ghy? dat's niet met allen,
Weest daer niet in begaen:
't En is geen schand', te vallen,
't Is schand niet op te staen.

Nacht.

De Nacht is Weduwe van onsen Gister-dagh:
Soo dunckt mij, dat s'in ernst het Rouwkleed dragen magh.

Vierslagh.

Slaen ick twee keyen tegen een,
't Vier vlieght' er met een spronck uyt:
Klaes is Key, Jan is Key: hoort naer den slagh van re'en,
Daer met sy liggen en klabotsen met haer tween;
Daer komt niet een' goe' vonch uyt.

Klein Jantje.

Klein Jantje reed voor uyt en was bij naer verloren,
Soo hadd hy sich geweert met Spitsroe en met Sporen.
Men vraeghden bij den wegh: „Heeft yemant hier, goe' lie'n,
Een Mann te paerd gesien?" —
„Neen", seid een loose Boer, „ich heb geen Mann vernomen;
Daer is een Paerd gekomen,
Daer midden op de Zael een Hoed lagh en op zy
Twee Leersen: was dat hy?"

Deught te laet.

„Ghij soudt wat spaeren", seid ick, „Jan," —
„Ey lieve," seid hij, „beidt wat:
„Mijn bors is lègher als mijn kan,
„Hoe meent ghij, dat ick spaeren kan, —
„Want die wat spaert, die heit wat."

Van Klaes.

Klaes haet de Wijsen, om dat hij 'er geen is,
En haet de Gecken, om dat hij 'er een is.

CONSTANTIJN HUYGENS.

NIEUW JAER.

Ick soeck het hier, ick soeck het daer,
Ick vind niet niews aen 't Niewe Jaer,
Dan dat men 't niew heeft willen noemen.
Waer 't niewe tijd met niewe bloemen,
Waer 't niewe Maen, waer 't niewe Sonn,
Die ons het niewe Jaer begonn,
't Waer een niew Jaer by mij te achten;
Maer 't Jaer is oud en uyt sijn krachten.
't Gras is in slaep, het Hout is dood,
't Gevogelt stomm, de Boomen bloot,
't Is in den middernacht der daghen,
Die ons, en die wy voor ons jaghen:
Waerom is 't Jaer dan niew, en waer?

Is 't mergen soo niet weer niew Jaer,
En overmorgen soo, en weder
Met allen wind en alle weder,
En allesins en alle dagh?
't Jaer is een Ketingh, die ick magh
Van alle schakelen beginnen.
't En is geen slangh, naer 't oud versinnen,
Die met den steert light in den mond:
Het is een toe oneindigh Rond,
Oud by 't begin en niew op 't ende,
Daer wederom dat oud belende;
Maer oud en niew, waer yeder will,
Gegrondt alleen op menschen grill.
Dat schaedt niet, mocht men maer die menschen
Een beter oud niew Jaer toe wenschen,
Toe wenschen soo, dat in der daed
Het niew trad op den neck van 't quaed
En gaev' den naem aen niewe Jaren,
Die, niew genoemt, oock niewe waren.

CONSTANTIJN HUYGENS.

DE SLAG BIJ WEST-KAPELLE.

Gravin Margaretha, meer bekend als Zwarte Griet, beklom in 1244 den troon van Vlaanderen en Henegouwen. Zij was in 1212 gehuwd met Bouchard van Avesnes (2 zonen). Daar echter bleek dat deze eerst in den geestelijken stand was getreden, werd dit huwelijk door den paus ongeldig verklaard. Margaretha huwde in 1225 met Willem van Dampierre (3 zonen). De Avesnes volgden in Henegouwen de Dampierres in Vlaanderen op. Twisten tusschen beide families bleven niet uit. De moeilijkheden waarin de tot koning verheven graaf Willem van Holland was gewikkeld, gaven Margaretha gelegenheid haar aanspraken op Zeeland opnieuw te doen gelden. Koning Willem's macht breidde zich steeds meer uit; in 1252 ontzette hij Margaretha van al haar rechten en droeg deze over aan Jan van Avesnes Dit was 't sein tot nieuwen strijd tusschen Holland en Vlaanderen. Guy van Dampierre, 2e zoon van 't tweede huwelijk, landde op 1 Juli 1253 bij West-Kapelle, maar werd door de achter de duinen verborgen Hollanders en Zeeuwen, wier getal veel kleiner was, verslagen en gevangen genomen met zijn jongeren broeder en tal van Fransche en Vlaamsche ridders. Graaf Dirk van Kleef en Floris van Holland waren de overwinnaars in dezen roemrijken slag, die nog eeuwen lang de trots van Holland bleef. Margaretha zocht nu steun bij Frankrijk. Een nieuwe strijd brak uit gevolgd door een wapenstilstand. Bij den dood van koning

Willem herkreeg Margaretha 't leenheerschap over West-Zeeland dat ze Willem's broeder Floris in leen gaf. Een verdrag van November 1257 herstelde de rechten der Avesnes op Henegouwen, der Dampierres op Vlaanderen. Gravin Margaretha moest voortaan beide families aandeel in de regeering toekennen; ze stierf in 1280. Toen volgde haar kleinzoon, Jan II van Avesnes, in Henegouwen en haar zoon, Guy van Dampierre in Vlaanderen op.

HET VERHAAL VAN GEERAERT DE ROODE.

Ik behoef aan niemand uwer als iets nieuws te vertellen, hoe vele jaren achter elkander Vlaanderen en Holland te zamen in krakeel zijn geweest. De grootvader van Kees Dirksz. wist er al mee van te praten; en onze achterkleinzonen zullen er waarschijnlijk nog het eind niet van zien; want al leven zij misschien voor 't oogenblik als goede buren, er is slechts een zuchtige winds noodig om 't vuur weer aan te blazen en als een brandende berg te doen blaken. Die twisten en oorlogen golden, als ge weet, voornamelijk het bezit van Zeeland; dat was de bruid, daar elk mee dansen wou; maar, wat gij niet weet, is, dat zoo heden ten dage graaf Floris van Holland in onze eilanden als Graaf en Heer wordt erkend, hij zulks misschien in de eerste plaats — gij moogt er om lachen of niet — aan mij te danken heeft. Maar helaas! wat hem een Graafschap bezorgde, heeft mij mijn bestaan gekost.

Gelijk ik u bij vroegere gelegenheden verteld heb, ben ik van kindsbeen af bij de visscherij geweest: bij mijner ouderen dood had ik zooveel overgegaard, dat ik een goede schuit in eigendom had, waarmede ik niet bloot op de vangst uitging, maar ook hier en daar, zoo het uitkwam voordeelige negotie dreef. Wij hebben afgesproken de waarheid te zeggen, en dus mag ik ook hier niet verzwijgen, dat mijn handel niet altijd van dien aard was, waar men openlijk voor uitkomt, en dat ontvangers noch tolgaarders veel reden hadden over mij tevreden te zijn; want de Booze hale mij, indien een van beiden ooit een penning van mij heeft te zien gekregen, voor al de koopmanschap, die ik in mijn leven aan boord heb gehad. Ook vroeg ik er weinig naar, of ik aan een Vlaming of Hollander verkocht: zij waren mij even na, en ik bleef tusschen hen beiden volkomen onpartijdig. Zoo ik vandaag aan de galeien van Zwarte Griet krijgsbehoeften verkocht om den Hollanders afbreuk te doen, ik leverde den volgenden dag proviand aan de schepen van Koning Willem om zee te kunnen houden, en maakte zoo altijd de reke-

ning effen. Maar, wie kon het mij kwalijk nemen? ik had immers het voorbeeld voor mij van zoovele aanzienlijke Edelen die het zeker beter moesten weten dan een gemeene visscher, en die toch mede niet anders handelden dan de vleermuis uit het sprookje, die zich bij de muizen voor een muis en bij de vogels voor een vogel liet doorgaan. En dan bleef ik nog getrouwer mijn rol volhouden dan die groote Heeren; want deze hielden zich er slechts zoo lang aan, als zij er gunsten mede konnen verwerven; maar wanneer het er op aankwam, manschap te leveren of gelden op te brengen, veranderden zij terstond van wit tot zwart: kwam de Graaf van Holland hun diensten opeischen, dan verontschuldigden zij zich met den eed, aan Vlaanderen gedaan; en riep Vlaanderen hun hulp in, dan gaven zij voor, dat zij onder Holland stonden.

Ik was dan met beide partijen wel en mijn zaakjes gingen voor den wind. Wat mij echter het meeste voordeel aanbracht was een akkoord, 't welk ik gemaakt had met zekeren Razo van Duinkerke, die zijn beroep niet, gelijk ik, op de binnenwateren, maar in open zee dreef, als eigenaar zijnde van een scherpzeilend boosaardig krengetje van een vaartuigje, met een twintigtal koppen bemand; allen lieve jongens, die van het land niet wilden afweten, wegens ettelijke kleine oneenigheden, die zij met de Heeren van den gerichte hadden gehad, en met wie men desnoods tot voor de poorten van de hel gevaren zou hebben. Met deze manschap nu boegkruiste vriend Razo op de Noordzee, ongenoodigd bezoeken afleggend bij de koopvaarders, die hij, uit loutere bezorgdheid voor hun welzijn, van hun overlast, en soms van een beetje meer bevrijdde: ja, enkele reizen gebeurde het wel dat hij, om zeker te wezen, dat de schipper of een van zijn volk het niet aan de klok zouden hangen dat hij bij hen geweest was, hen aan de visschen prijs gaf, of hun schip voor lekkaadje bewaarde, door er een Sint-Maartensvuurtje van te stoken; maar dat gebeurde alleen wanneer men wat na aan de kusten was of dat er gewapende galeien in 't gezicht waren; — want in den grond was Razo een goed kalf van een vent, die geen kind gemoeid zou hebben. Dezen Razo nu wist ik doorgaans waar op zee te vinden, en dan kocht ik zijn lading van hem af, welke ik naderhand met goede winst ter markt wist te brengen.

In den tijd waar ik van spreek, waren Koning Willem en de Gravin van Vlaanderen — Zwarte Griet, gelijk ze in de wandeling

genoemd werd — geducht aan 't haspelen. Er was namelijk, voordat de eerstgenoemde nog Graaf was, een verdrag aangegaan, waarbij Holland, Zeeland van Vlaanderen ter leen hield [1]), en nu begeerde Griet, dat Willem haar voor Zeeland hulde zou komen doen. Maar Willem, die in dien tusschentijd Roomsch Koning geworden was, gaf daar mooi den brui van: „Zoo gek niet," zeide hij, „om aan mijn eigen onderdanen hulde te gaan doen van 't geen mij als Koning rechtens toekomt en hij weigerde 't glad af. — De Hertog van Brabant, [2]) die een goedhartige ziel was en geen krakeel tusschen buren zien mocht, zocht het geschil te vereffenen en stelde aan partijen voor, te Antwerpen te komen om de zaak door zijne bemiddeling te vinden. Koning Willem scheen ook van de leer te zijn, dat een mager vergelijk beter ware dan een vet proces, en reisde naar Antwerpen, waar die slimme feeks van haren kant gezanten zond. Maar zij voerde wel wat anders in haar schild, en terwijl zij tegen Willem: „Schipper wat heb je een mooi wijfje!" spelen liet, ging zij stilletjes haar eigen gang, zooals gij zult komen te hooren.

Het was in de maand Juli van 't jaar drieënvijftig, en ik was met mijn schuit naar Waterduinen gegaan, dat een zeedorpje is aan de Vlaamsche kust; want gij moet weten, ik zocht zelden groote havens op, waar men door tolgaarders en zulk slag van menschen wordt lastig gevallen; doch Waterduinen was een stil en afgelegen plaatsje, waar mij nooit iemand was komen moeien of lastige vragen naar mijn lading doen, en waar ik altijd mijn waar goed kon slijten. Het was met den avond, dat ik er aankwam — en reeds had ik vreemd opgekeken, van meer zeilen langs de kust te zien, dan ik daar anders verwachtte; maar nog had ik geen erg wat zulks te beduiden kon hebben, en ik liet in alle gerustheid mijn anker vallen. Maar toen ik den volgenden morgen uit mijn kooi kroop en rondkeek, wreef ik wel honderdmaal mijn oogen uit; zulk een vloot had ik om mij heen; zoo oud ik was, nooit had ik zulk een aantal schepen bij elkander gezien, zij waren van alle grootte en makelei, en telkens vertoonden zich nieuwe zeilen aan den gezichteinder, die zich bij de overigen kwamen voegen. Nu, dacht ik: ik zal er wel meer van hooren, en zoo ging ik aan wal naar de tapperij, om den waard te zoeken,

1) Het verdrag van Hedensee in 1226.
2) Hendrik III.

die mij doorgaans mijn waren afkocht; maar jawel! zijn huis was vol, en noch hij noch iemand anders had ooren voor mij. Men stond mij kwalijk te woord, en het was in- en uitloopen en roepen en schreeuwen en snateren, dat ik een wijl dacht, of de menschen van 't dorp allen krankzinnig waren geworden. En wat mij nog 't minst aanstond, was, dat er naast den tap een groote zwarte kaerel gezeten was, met een gemalieden kolder aan 't lijf en een geduchten knijf in den gordel, die den hoogsten toon voerde en nu links dan rechts bevelen gaf, zoo aan de visscherslui als aan enkele gewapenden, die er zich mede bevonden. Ik dacht al bij mezelven: „dat loopt hier mis, zoo ik langer blijf," en ik wandelde weer naar buiten, te eerder, daar ik had opgemerkt, dat gezegde kaerel mij van 't hoofd tot de voeten opgenomen en toen een paar woorden met den waard gewisseld had, welke ik vermoedde dat mij golden. Ik kuierde dus het strand weer langs, van meening om naar mijn vaartuig te keeren, wanneer ik zware stappen achter mij hoorde, en, omziende, den raauwen gast uit de herberg ontdekte, die mij op de voeten volgde.

„Holla, makker!" riep hij uit al zijn macht; „waar moet dat zoo heen?"

„Al voorwaarts uit," antwoordde ik: „dan val ik over de huizen niet; regelrecht naar boord, man! en dan met de eb weg."

„Dat heeft zulk een haast niet," zeide hij „wij hebben een schuit noodig."

„En ik dan?" vroeg ik, „denkt gij altemet, dat ik lust heb om naar Zeeland te zwemmen?"

„Geen praatjes!" hernam hij met barsch gezicht: „of gij zwemmen wilt of niet, is onze zaak niet, wij hebben uw schuit noodig en daarmee uit."

Ik keek mooi zuinig; er hadden zich, in den tijd dat die korte woordenwisseling geduurd had, al eenige dorpelingen bij ons gevoegd, en, wat mij minder beviel, ook eenige gewapenden, die als konijnen uit de duinen voor den dag schenen te komen. Ik zag rond of ik niemand vond, die mijn voorspraak bij dien barschen hopman wezen mocht, en ziedaar, daar werd ik zekeren Fobert gewaar, een schipper uit Sluis, met wien ik meermalen zaken gedaan had: „Eilieve, Fobert!" zeide ik: „bedui toch eens aan dien hopman, dat ik volstrekt met mijn schuit hier vandaan moet."

Ik dacht mij tot den rechten man gewend te hebben; maar jawel! zoodra de schavuit mij herkende, begon hij te lachen: „bij

Sint-Niklaas, hopman!" zeide de hondsvot, „dat is Geeraert de Roode uit Arnemuiden; en geschikter kaerel kunt gij niet vinden om voor loods te dienen, hij kent alle banken en slaken tusschen hier en Geervliet,"

„Uit Arnemuiden!" herhaalde een ruiter die juist naar ons toe was komen rijden: „en is het lang geleden, vriend! dat ge die haven verlaten hebt?"

„Niet langer dan gisteren-morgen lag ik er nog aan de palen," antwoordde ik.

„Uitmuntend!" zeide hij: „zoo volg mij; wij moeten een oogenblik onderhoud hebben met elkander."

Wat zou ik doen? Ik volgde den ruiter, die tenminste een geschikter toon voerde en er minder barbaarsch uitzag dan de hopman. Terwijl ik naast hem het pad volgde, dat binnenwaarts over het duin liep, had ik den tijd, hem op mijn gemak op te nemen. Hij was nog in den bloei der jaren en zat met bijzonderen zwier op een prachtigen witten hengst, wiens voorhoofd en breede borst met punten van glinsterend staal voorzien waren, terwijl de nek en het lijf met een schitterend karmozijnen kleed overtogen waren, waar het staal en het goud op blonken. De jongeling zelf was blootshoofds; alleen een klein geel mutsje, waarvan een zwarte pluim nederhing, met een kostbaar juweel vastgemaakt, beveiligde zijn hoofd tegen het branden van de zonnestralen, en bedekte het pikzwarte haar, dat kort en overal gekruld was. Het gelaat was bruin van verw, en de donkerbruine oogen schenen van fierheid en verwachting te glinsteren. Overigens was hij van den hals tot aan de voeten in 't harnas, waarboven hij een zwarten wapenrok droeg, die met fijn goud was geboord.

Toen wij boven op het duin waren gekomen, hielden wij beiden een oogenblik stil, om het prachtige schouwspel te bewonderen, dat zich aan ons opdeed. De geheele vlakte voor ons was met tenten en paviljoenen bedekt, voor welke van afstand tot afstand standerts geplant waren, van wier top veelkleurige banieren wapperden, de aanwezigheid verkondigende, niet slechts van al wat Vlaanderen edels opleverde, maar ook van de poorterschappen en gilden der goede steden, wier wapens en blazoenen niet weinig vertooning maakten. Zoover het oog reiken kon, zag men versche benden oprukken, zoo te voet als te paard, en allen met schitterende wapenen bedekt. Het was heerlijk om te zien, hoe de lanspunten flikkerden en hoe de breede schilden, de gladgeschuurde helmen

en harnasplaten overal de stralen der morgenzon terugkaatsten. Alles was leven en beweging; hier renboden, die elkander in alle richtingen kruisten: daar zwaar geladen karren met mondbehoeften en wapentuig: verder geestelijken, in hun ordekleeding, langzaam en statig optrekkende, en eindelijk, voor het grootste paviljoen, waar de groote banier van Vlaanderen woei, een bonte klomp menschen, waar men nauwelijks het oog op houden kon, zoo blonk het daar van goud en staal, welke klomp het middelpunt scheen, dat leven en beweging gaf aan het geheel.

„Nietwaar?" vroeg de ruiter, half tot mij, half tot zich zelven: „dat is schoon: — en dat niet minder," voegde hij er bij, omziende, en op de blauwe zee wijzende, die met witte zeilen bedekt was; „maar vooruit! wij hebben geen tijd te verliezen."

Ik daalde met hem in de vlakte, en de eerbiedige houding, welke niet slechts de legerwachten, maar ook de Edellieden, die wij nu en dan tegenkwamen, op het zien van mijn leidsman aannamen, overtuigde mij, dat deze, gelijk ik reeds dadelijk vermoed had, een Jonker van hooge geboorte wezen moest. Intusschen was het vrij heet en de weg door 't zware zand niet gemakkelijk; ik had werks genoeg om te voet mijn metgezel bij te houden, zoodat ik hartelijk verlangde dat de wandeling een einde name, en bij elke tent, die wij in 't gezicht kregen, al hoopte, dat deze het doel van onze reis zou zijn. Maar ik vond mij telkens teleurgesteld, en de Jonker bleef voor zich uit rijden, tot wij tenlaatste het gezelschap weder in 't oog kregen, dat ik voor den standert van Vlaanderen bijeen had gezien, en naar 't welk hij zich nu begaf.

„Gij hebt ons laten wachten, Gwy! wij waren schier ongerust over u, en misten u in onzen raad."

Deze woorden werden tot mijn leidsman gesproken door een groote en schoone vrouw, die op een edel Spaansche paard gezeten was. Haar houding en gestalte waren inderdaad vorstelijk, en haar vuurkleurig gewaad, dat bijna tot op den grond afhing, schitterde in 't zonnelicht met zulk een hellen gloed, dat men er de oogen nauwelijks op kon houden, ofschoon zij die kleeding niet behoefd had om de menschen de oogen te doen neerslaan; want de koenste had haar ternauwernood durven aankijken, zooveel hoogheid was er in haar blik. Een kostbare wrong, rijk met edelgesteenten bezaaid, sloot haar om het haar, dat in twee dikke zwarte vlechten aan weerszijden van 't aangezicht nederviel. Haar zwarte oogen waren overschaduwd door zwarte wenkbrauwen,

die geheel in elkander liepen, en de bovenlip was met een zwarten knevel bedekt, waarvan de haren opstonden als de borstel van een kat. Maar haar trekken waren regelmatig, haar tanden wit als ivoor, en het vel, hoe bruin ook, had die fraaie doorzichtigheid, welke aan de Vlaamsche vrouwen eigen is. Al de Edellieden en Heeren, die haar omringden, waren blootshoofds, zelfs, Jonker Gwy had bij 't naderen zijn muts afgenomen, en men behoefde de gezichten der aanwezigen slechts aan te zien, om zich overtuigd te houden van den eerbied en de vrees, welke zelfs haar getrouwste dienaars en naaste betrekkingen koesterden voor Zwarte Griet.

Wat mij betreft, ik was allesbehalve op mijn gemak, en toch kan ik niet ontkennen, dat het mij eenigszins streelde, zoo in de tegenwoordigheid der beruchte Gravin te worden toegelaten: „Wel Geeraert, man!" dacht ik al bij mij zelven, „wel mag men zeggen: verdrink je kinderen niet, je kunt nooit weten wat er nog van wordt. Hadden mijn vader en moeder ooit kunnen droomen, dat ik nog eens aan Zwarte Griet zou worden voorgesteld, zij hadden mij wel wat minder op stokkebrood onthaald!"

Terwijl ik zoo in mijzelven praatte, had de Gravin een korte woordenwisseling met haar zoon gehad, die mij nu een wenk gaf om te naderen. Vrouw Margriet vestte haar donkere kijkers op mij, als had zij in mijn binnenste willen lezen, waarna zij op deze wijze begon:

„Gij komt van Arnemuiden?"

„Ik knikte van ja.

„Was onze Neef Floris daar, toen gij de stad verliet?"

Ik gaf weder teeken van ja, zooals ook de waarheid was, want Koning Willem had, uit voorzorg, zijn broeder gelast, het oog op Zeeland te blijven houden.

„Hoeveel volks heeft hij bij hem?"

„Dat zal niet veel zijn," gaf ik ten antwoord; „ongeveer een duizend man of vijf."

Het gelaat der Gravin helderde op: „en er ligt bezetting te West-Kapelle?"

„Niet een muis," antwoordde ik.

„En te Domburg?"

„Evenmin."

„En te Vlissingen? — antwoord dan en laat u de woorden niet uit de keel halen."

„Zooals ik uw Genade zeg, heel Walcheren zal op zijn best een duizend man vijf zes opbrengen."

„Wat heb ik u gezegd, mijne Heeren!" zeide zij, zich met een zegepralenden blik tot de omstanders wendende: „ik wist wel, dat men geen vermoeden van onze onderneming hebben kan."

„Zoo deze man de waarheid spreekt, dan zeker niet," zeide een deftig man, wiens zwarte tabberd en wrong vreemd afstaken tegen de ijzeren wapenrustingen der overigen.

„Deze man bedriegt ons niet, Heer Schatmeester!" zeide de Gravin op een toon die geen nieuwe tegenspraak uitlokte: „en wee hem, zoo hij 't wagen dorst: hij zou het eerste slachtoffer van zijn bedrog worden. En gij kent alle banken en slaken?" vroeg zij, mij weder aanziende.

Ik had gaarne geantwoord, dat ik zooveel van de zeevaart afwist als een speenvarken van vedelen, want ik rook al waar het heen zou; maar ik zag te wel dat Zwarte Griet geen wijf was om zich iets te laten wijs maken: en wat zou het ook gebaat hebben? Ik gaf dus een toestemmend antwoord.

„'t Is wel," zeide zij, „gij zult aan de voorhoede den weg naar West-Kapelle wijzen."

„Op mijn schuit?" vroeg ik.

„Ten einde u uit de gaten te maken, zooras ge in zee waart? Neen dat niet. Uw schuit zult gij terug hebben en goede betaling bovendien — zooras Zeeland ons is."

Zij draaide mij den rug toe: er viel geen tegenspreken en er bleef niets over dan mij in mijn lot te schikken. Ik kreeg een paar wapenknechten bij mij, om op te passen dat ik niet wegliep, geloof ik, en welhaast trokken wij naar het strand, waar zich nu langzamerhand de afdeelingen van het leger heen begaven, terwijl men een aanvang maakte met eerst den voorraad en vervolgens de paarden aan boord te brengen, waarna de eerste afdeeling zich scheep begaf. Ik stond, welbewaard tusschen mijn geleiders, nog op het strand en sloeg nu en dan een droevigen blik op mijn schuit, welke men, zonder mij verlof te vragen, van waren ontledigd en met wapenknechten gevuld had — en welke ik sedert nooit weerom heb gezien, en ik was getuige van het afscheid tusschen Gwy van Dampierre en zijn moeder.

„God geleide u, mijn zoon!" sprak de Gravin, toen de Jonker in de boot stapte, „doch verschijn nooit weer onder mijn oogen, dan als overwinnaar van Zeeland."

„Moeder!" antwoordde de Jonker: „ik zal overwinnen of sterven." — Al de omstanders riepen: „hoezee!" en ik dacht bij mijzelven,

terwijl ik naar boord geroeid werd, dat het een wijf was uit duizend, maar dat wie haar tot vrouw had ook geen God-straf-me behoefde te zeggen.

Spoedig was nu het anker gelicht en raakten wij onder zeil. Mij was mijn post op het voorste van het schip bij den stuurman aangewezen, doch zoolang wij nog langs de Vlaamsche kust bleven, waar de man zoo goed thuis was als ik, had ik niet veel te doen en al den tijd om te overpeinzen hoe het met mijn schuit wel zou afloopen. Ik moet er echter bijvoegen, dat ik nu en dan over mijn arme landgenooten dacht, die zeker niet weinig last zouden lijden, wanneer zulk een leger, — het waren wel honderdduizend man bij elkanderen — in Walcheren viel, en hoe Jonker Floris op zou kijken, wanneer hij zoo onverwachts werd aangetast. In den grond hinderde mij het geval zeer; want, ofschoon ik wèl was met de Vlamingers, zoo was ik toch, en de meeste Zeeuwen met mij, meer Hollandsch gezind, en had ik wel om een lief ding gewenscht, dat de Koning op de een of andere wijze lucht van de onderneming had mogen krijgen. Doch het was met mij in den volsten zin des woords: wie in de schuit is, moet meevaren.

De gelegenheid was heerlijk en het weer was mooi: echter weinig wind, zoodat wij slechts luttel vorderden, en geweldig heet. Tegen den avond werd het zelfs drukkend, en zware donderkoppen, die zich hier en daar vertoonden, voorspelden een roesterig weer. Met het vallen van den nacht kwam de bui, met het noodige gezelschap van hagel, regen en bliksem, uit het zuiden aanzetten. Ik had nu de leiding van het vaartuig genomen en was zoo voorzichtig geweest om een goeden ankergrond te zoeken, waar wij geen gevaar liepen om in 't zand vast te raken en aan lager wal te komen; en alles liet zich ook aanzien, dat de bui kort van duur kon zijn. Wij lieten dan het anker vallen en het geheele smaldeel met ons. Daar er vooreerst niets te doen viel, was ik naar beneden gegaan en zat er met het zeevolk een biertje te drinken op het welslagen der onderneming, zonder ons te storen aan het gebulder van het weer, en terwijl wij al op en neder reden, dat het een lust was. Maar net zoo als wij daar zitten te praten, daar hoor ik een geluid naast mij alsof er honderd slangen gesist hadden, en zie ik een blauwen straal, die, zonder verlof te vragen, door het rookgat naar binnen wandelt, twee bootslui, die er voor zaten, van de bank gooit, een eindweegs over den vloer heenschuift, een kan en een paar tinnen kroezen smelten doet, die als kokend lood wegloopen, een gat in

de planken maakt en met een slag zich naar onderen begeeft, een rook en een stank achter zich latende om de menschen te doen stikken. In een oogenblik waren allen op de been, voorzooverre zij niet door den bliksem dood of lam geslagen waren, en ik de eerste op het dek. Ik zag de vlam naast mij tusschen de reten uitslaan, en dacht niet anders of het geheele schip zou spoedig als een vuur branden. Dat is hier: „berg je lijf! dacht ik; en zoo liep ik zonder mij lang te bedenken, naar de achterplecht, pakte een touw beet en liet mij in de jol glijen, van meening om daar rustig af te wachten wat er gebeuren zou. 't Was nog altijd helsch donker en men kon niet anders onderscheiden dan de zwarte vormen der schepen, die op en neder dansten, terwijl het vast regenen bleef of het met bakken van den hemel gegoten werd. Wat ik echter verwacht had, gebeurde niet. 't Zij, dat de vlam van zelve weer uitgedoofd was, 't zij dat men haar dadelijk had weten te blusschen, de galei bleef rijzen en dansen en sloeg niet uit elkander. Toen begon ik te begrijpen, dat het zaak ware, weder binnen te komen, en haalde de lijn naar mij toe; maar denkt eens, hoe ik gesteld was, toen ik bemerkte, dat ik met al mijn inpalmen niet dichter bij het schip kwam, en eindelijk geen tegenstand meer vond, maar het touw met het eene end in zee hoorde plompen, terwijl ikzelf half omver in de jol rolde. Hoe 't losgeraakt is, weet ik niet; maar daar lag ik in de jol zonder riem of stuur, en eer ik tien kon tellen, was ik wel tien vademen van de galei afgedreven. Wat zou ik doen? Daar lag ik te dobberen, hijsch op hijsch neer, terwijl mij de hagel in 't gezicht sloeg en half blind maakte en de stortzeeën mij in den nek sloegen. De jol was vol water, dus, gij behoeft niet te vragen, of ik op mijn gemak was. Ik riep mijn Patroon al aan; maar dacht ondertusschen wie zichzelven niet helpt, verdient niet dat de Heiligen zich over hem bekommeren; en zoo ging ik met mijzelven te rade, hoe ik eenigen stuur in de jol zou krijgen. Er ging nog wel wat eb, maar de wind begon uit te schieten, en ik berekende, dat, wanneer het hoog water werd, de jol naar binnen, misschien wel op de kust van Walcheren aan zou drijven; de groote zaak was maar te zorgen, dat ik, eer 't zoover kwam, niet met de jol naar den kelder ging om tot klokspijs voor de visschen te dienen. Ik tastte om mij heen, tot ik den hoos vond, en nadat ik de jol van het overtollige water ontlast had, ging ik verder aan 't onderzoeken en voelde, dat een van de dwarslatten nagenoeg los was: ik brak die geheel uit,

bond die met een eind garen aan den hoos wel stevig vast, trok mijn buis uit en wond er dat omheen; en nu, op mijn knieën in de jol liggende, scharmaaide ik met deze nieuwe soort van riem in 't water, zoo goed ik kon, zorg dragende, dat de jol met haar neus oost bleef houden. De bui begon al van lieverlede te bedaren, zoodat ik nu en dan een ster te zien kreeg, om mijn koers te richten; maar de groote ketel bleef nog koken. Langer is mij een nacht nooit toegeschenen, ofschoon het een der kortste van het jaar ware; ik was stijf van de kou, mijn knieën waren door en mijn armen lam; maar toch gaf ik den moed niet op en werkte lustig voort. Eindelijk begon de morgen aan te breken; maar tot mijn groot verdriet werd het nu zoo mistig, dat ik niets om mij heen kon zien; mijn krachten raakten uitgeput en ik bemerkte, dat de beweging, welke ik maakte, niet meer baatte; ten laatste moest ik het opgeven. Ik kreeg in 't hoofd, eens te peilen: en waarachtig ik voelde grond; daar was ik in bitteren angst dat ik boven een bank ware geraakt en zoo meteen in de branding zoude omslaan; ik gaf het op en ging ten einde raad in de jol liggen, mijne ziel Gode aanbevelende; maar, o wonder! daar hoor ik opeens stemmen vlak in mijne nabijheid. Ik roep, maar zeker had mij de schrik op de luchtpijp geslagen, althans niemand heeft mijn geluid gehoord. Dan ziet — daar komt een zuchtje, de mist scheurt, ik kijk rond en verbeeldt u! ik kon mijn oogen nauw gelooven; ik was recht in de haven van West-Kapelle aangeland en lag tusschen de schepen.

Men had in 't eerst geen erg in mij; maar opeens hoor ik een stem boven mijn hoofd: „Wel Roode Dit en Dat! hoe komt gij hier vertuid!" Ik kijk op; daar staat mijn vriend Razo in eigen persoon over zijn scheepsboord te kijken. Ik had de kracht niet om antwoord te geven en wenkte hem, mij een lijn toe te smijten, 't geen hij deed, maar ik was zoo stijf, dat ik het eind nauwelijks vatten kon. Toen sprongen een paar van zijn maats bij mij over en ik werd bij hen binnen geboegseerd. Daar stond ik op het dek te beven als een juffershondje, en moest wel een half uur gewreven worden eer er wat tinteling in mijn leden kwam.

„De droes! Razo!" zei ik, zooras ik spreken kon: „wilt gij geld verdienen?"

„Dat is een vraag!" zei hij: „en wat moet ik daarvoor doen?"

„U haasten," antwoordde ik: „met allen spoed naar Arnemuiden gaan en aan Jonker Floris bericht brengen, dat een Vlaamsche

vloot hier, binnen een paar uren, een honderd-duizend man zal ontschepen."

„Is 't u in 't hoofd geslagen?" vroeg Razo.

„Neen voorwaar niet," hernam ik: „verlies maar geen tijd." En ik gaf hem een kort verslag van het gebeurde.

„Voorwaar!" zei hij: „dat verdient overweging. Aan de eene zijde heb ik reeds genoeg gewaagd, met de bui in deze haven te komen ontschuilen, en loop ik kans, dat mij de diefleiders aan 't lijf pakken eer ik te Arnemuiden ben; — van den anderen kant ware er een goede belooning te verdienen en heerlijke buit daar te boven; alles welbeschouwd! het kan gewaagd worden.

Hij begaf zich aan wal, terwijl ik in zijn kooi kroop; want ik was nog te lam om op mijn beenen te staan. De schout, bij wien Razo zich terstond aanmeldde, was niet weinig ontsteld van de mededeeling, doch liet dadelijk een paar knapen opzitten, die met Razo naar Arnemuiden reden, terwijl intusschen alarm geluid werd: — een nuttige voorzorg, want Jonker Floris was reeds aan boord om naar Antwerpen te gaan, waar de Koning hem ontboden had; en ware hij niet, op het hooren der noodklok, die nu door geheel Walcheren aan 't beieren ging, aan wal teruggekeerd, Razo had hem niet meer gevonden. Niet weinig was Floris door de tijding verrast, doch hij nam dadelijk de maatregelen, die de nood vorderde, zond boden naar Beveland, Schouwen en Duiveland, om volk op de been te brengen, en trok zelf naar Middelburg met al de benden die hij verzamelen kon, teneinde zich vandaar naar de bedreigde punten te kunnen begeven. Weldra bevond hij zich aan 't hoofd van een tamelijke macht; want alles wat de handen roeren kon, had zich gewapend, en de ijver om tegen de Vlamingen op te trekken was algemeen. Intusschen, behalve deze weinige omstandigheden, welke ik 's avonds vernam, en den uitslag van het gevecht, weet ik weinig betreffende het gebeurde van dien dag te zeggen, daar ik dien bijna geheel in mijn kooi doorbracht, waar ik, geloof ik, zou hebben doorgeslapen, al waren zij boven mijn hoofd handgemeen geweest.

„Maar ik weet er des te meer van te vertellen," zei Arkel, wiens oogen van krijgsvuur glinsterden, „ik die den heelen slag heb bijgewoond; en zeker, roemruchtiger wapenfeit is nimmer in Holland noch Zeeland bedreven. Wij telden nauwelijks driehonderd mannen van wapenen, toen wij te Middelburg kwamen; en de

voetknechten en boogschutters daarbij rekenende, gis ik dat wij in alles ongeveer vierduizend koppen zullen uitgemaakt hebben; — maar wij hadden onder ons de wakkersten en edelsten van Holland. Daar waren, behalve Jonker Floris, zijn zwager de Graaf van Heunenberg, de Graaf van Kleef, de Heeren van Heusden en van Alblas; mijn neven van Leerdam, van Botersloot en van Heukelom; de Burggraaf van Leyden en Dirk van Wassenaar, Arent van Heemskerk en Huygen van Akersloot, en, uit Zeeland Hendrik van Borsele en de Heer van Soutenlande. Het was ongeveer middag, toen de torenwachter de eerste afdeeling der Vlaamsche vloot in 't gezicht kreeg, en nu gaf Willem van Brederode, die als veldheer ons legertje besturen zoude, den last om voorwaarts te rukken. Wij begaven ons den weg op naar de West-Kapelsche duinen, waar men vermoedde, dat de landing plaats zou hebben; er was in den krijgsraad begrepen, dat het onmogelijk zou wezen, den Vlaming te beletten zijn benden aan wal te zetten, en dat wij, door hem op het strand af te wachten, noodeloos de geringheid van ons aantal zouden verraden. Er werd dus besloten, list te baat te nemen en hem, zoo mogelijk, in een strik te lokken. De ruiters en speermannen, onder het bevel van Jonker Floris zelven, werden achter een boschje geplaatst, dat zich, ten noorden van de landingplaats, tot aan den duinkant uitstrekt; de lichtgewapenden, onder den Graaf van Hennenberg, stonden aan de zuidzij; de boogschutters en slingeraars, met het landvolk, dat nu ten getale van bijna zes-duizend man was samengekomen, aan den voet zelf der duinen, ter plaatse waar men den vijand verwachtte. Er was ongeveer een half uur verloopen, toen de eerste afdeeling geland was en wij de Vlamingen op de duinen verschijnen zagen, die geen tegenweer verwachtten. De onzen stonden gereed en in een oogenblik deed een hagelbui van steenen en pijlen de eersten die zich vertoonden, van de duintoppen storten. Zij die volgden, ondergingen hetzelfde lot; maar langzamerhand groeide hun aantal aan. Guy van Dampierre, vernomen hebbende, wat er gaande was, kwam zelf het duin opgereden, en, den kleinen hoop slecht gewapend volk ziende, die zich beneden vertoonde, moedigde hij de zijnen aan om zich te haasten, en kwam spoedig met zijn ridders en speermannen als een waterval van de duinen afrennen, niet anders wanende, of hij zou een spoedige zegepraal behalen over de ongeoefende bende, die hij voor zich zag. Maar deze beweging was door de onzen voorzien geweest,

en op hetzelfde oogenblik kwam Jonker Floris met zijn ruiters, onder trompetgeschal, van achter het boschje te voorschijn en stortte zich op den vijand. Wij waren nauwelijks een tegen zes; maar een plotselinge schrik sloeg in de Vlaamsche bende; en ofschoon enkelen, waaronder Gwy zelf, moedig stand hielden, de meesten wendden den teugel en renden weder tegen het duin op. Maar daar was de Graaf van Hennenberg hun reeds voor geweest, wiens voetknechten hier een groot voordeel hadden boven de vijandelijke ruiters, wier zwaarbeladen paarden in de konijneholen trapten of in 't gulle zand zonken. Beneden was de strijd kort van duur. Gwy van Dampierre stortte gewond van 't paard en geraakte in onze handen; en nu vlood alles wat vlieden kon weer naar 't strand terug, waar juist de tweede afdeeling bezig was voet aan wal te zetten. Maar eer zich deze met het overschot der eerste vereenigd had, was Floris, die van zijn voordeel en de ontstane verwarring gebruik wilde maken, met zijn ruiters de duinen overgereden en had den strijd op het strand zelf voortgezet. De Vlamingen vluchtten naar hun schuiten terug, waarvan vele, te vol geladen, onder het overwicht zonken; een deel van hun volk vlood langs het strand, de wapenen van schrik van 't lijf smijtende, om verderop in de handen der Zeeuwsche vrouwen te vallen, die hen doodsloegen en plunderden. Intusschen kwam ook het derde smaldeel en zette zijn troepen aan wal, door den Graaf van Baar geleid, en voornamelijk uit Fransche hulpbenden bestaande. Ook deze afdeeling was driemalen zoo talrijk als het heele leger van Floris, in weerwil der versterking, welke hij gaandeweg verkreeg; maar de schrik was onder de vijanden geslagen, en wat enkele dappere aanvoerders ook mochten uitrichten, de groote hoop kwam niet dan flauwhartig tot den strijd. Ook over deze benden zegevierden wij, toen eindelijk de vierde en grootste afdeeling, waarover de jongste zoon der Gravin het bevel voerde, haar krijgsmacht ontscheepte. De onzen waren van het strijden en bloedvergieten uitgeput, en nog hadden al de reeds behaalde voordeelen niet gebaat, indien de vijand slechts zijn overmacht gekend had. Brederode, vreezende dat onze verzwakte en verstrooide benden niet tegen dien nieuwen aanval bestand zouden zijn, gelastte zich te verzamelen en in slachtorde te stellen.

„Zullen wij hier moeten bezwijken?" vraagt Floris: „en ons de behaalde zege weder zien ontnemen?"

„Nog niet!" zegt de Graaf van Kleef: houd hen slechts bezig,

ik verlaat u een oogenblik, doch om terstond weder bij u te zijn."

Dit zeggende rijdt hij met zijn ruiters de duinen weder in. Floris oogt hem na. „Hoe!" zegt hij, „zou Kleef mij thans verlaten, na zich zoo dapper gekweten te hebben?" Hij had echter weinig tijd, lang over de zaak na te denken; want de Vlamingen rukten in talrijke menigten aan om de nederlaag hunner strijdgenooten te wreken. Wij rennen op elkaar in; maar op hetzelfde oogenblik komt Kleef met de zijnen de duinen weder afstuiven en valt den vijand in de zijde, onder het oorverdoovend geschreeuw van: „slaat dood! slaat dood! de Koning komt!"

„De Koning komt!" roepen al de onzen als uit eenen mond, en de Vlamingen door dien kreet misleid, en wanende dat Koning Willem zelf met versche hulpbenden op hen aanrukt, houden besluiteloos stand. Tegelijkertijd heft ons volk een nieuwen juichtoon aan, en keeren alle blikken zich naar zee, waar een aantal vaartuigen, uit de havens van Schouwen en Beveland in der ijl toegesneld, de aan manschap ontbloote galeien van Margaretha aantasten en bemachtigen. Dat gezicht sloeg den moed onzer tegenpartij geheel terneder en besliste den slag."

„Neen! dat besliste den slag niet," zeide Gerlach, het hoofd schuddende, terwijl zich op zijn gelaat iets vertoonde, dat men bijkans voor een glimlach had kunnen houden.

„Gerlach!" zeide Arkel ontevreden: „wat beteekent dit?"

„Ja, Jonker!" vervolgde de oude wapendrager: „of gij al boos ziet en mij teekenen maakt, ik moet aan onze vrienden vertellen, hoe alles nog had kunnen misloopen, zonder zekeren Jonker van Arkel, die wakker op dien dag zijn riddersporen verdiende. Gij moet dan weten," vervolgde hij, terwijl zijn tochtgenooten nieuwsgierig luisterden, „dat toen onze Jonker, die zich — met mij achter hem, als van zelf spreekt — naast den Veldheer bevond, de Vlamingen zag aankomen, hij zijn paard de sporen gaf en alleen op hen toereed. Een Vlaamsche Ridder zet zich schrap en komt met gevelde lans hem in 't gemoet. De Jonker ontwijkt den stoot, geeft den Vlaming met zijn strijdkolf een slag op het hoofd dat hij suizebolt en rijdt op den Graaf van Guines aan, die de eigenlijke Veldheer over die afdeeling was. Deze, een man alleen ziende, denkt dat het slechts om een boodschap te doen is, houdt zijn paard in, en zoo doen ook de overigen met hem. „Geef u over, Graaf!" zeide de Jonker, „de Koning is in aantocht, alle tegen-

stand is nutteloos en zou slechts het verlies van meer dapperen ten gevolge hebben." De Graaf keek vrij nuchteren; maar op dat oogenblik was het, dat Kleef met zijn geschreeuw aankwam, 't welk de waarheid van 's Jonkers gezegde scheen te bevestigen. Guines was overbluft en, na een kort beraad met degenen die meest nabij waren, wierp hij zijn lans neer, en, zijn degen aan den Jonker overreikende: „de dag is de uwe," zeide hij, „ik ben uw gevangene." — Toen de zijnen dat zagen, was er niemand meer die vechten wilde.

„Dat was een heldenfeit!" riep Albert in verrukking uit, en al de overigen bestemden het.

„Het was een gelukkige inval, meer niet," zeide Arkel met zedigheid, „en waarvan den Graaf van Kleef de meeste eer toekomt. Maar zeker, de overwinning was zoo volkomen als er zelden eene behaald is. De beide zonen van Margaretha, de Graven van Guines en van Baar, en twee honderd-en-dertig Ridders waren in onze handen gevallen. Geen stad in Vlaanderen was er, die niet duizenden van haar poorters betreurde; de macht der trotsche Gravin was in weinige uren tijds voor altijd geknakt, en toen Koning Willem te Arnemuiden aankwam, om zijn vijanden te bestrijden, was het om de verzekering te ontvangen, dat hij niets meer van hen te vreezen had. — Maar genoeg hiervan; wij hebben reeds te lang vriend Geeraert belet, zijn verhaal te vervolgen."

„Wat ik verder te zeggen heb, beduidt weinig," zeide Geeraert; „ik had, terwijl men elders vocht, blijven doorslapen als er de hemel mede te verdienen ware geweest, en werd niet wakker dan toen de nacht weer voorbij was. Ik stond op: het vaartuig was verlaten, al de makkers van Razo waren mede naar het slagveld getrokken om te vechten en te plunderen. Ik wandelde er ook heen: het was voorwaar een droevig schouwspel, die duizenden van naakt uitgeschudde lijken te zien, waar de kraaien en roofvogels omheen vlogen om er zich op te vergasten; en al die ongelukkige vluchtelingen, die met erwtebladen hun naaktheid bedekten en kermende door de duinen dwaalden, of aan de woningen om een teug water smeekten. Daar kwam ik eenigen van Razoos volk tegen, met rijken buit beladen, die mij verhaalden, dat hun hoofdman door een pijl getroffen en gesneuveld was. Ik zocht Jonker Floris op en vroeg om eenige schadeloosstelling voor de schuit die ik

verloren had; maar niemand sloeg geloof aan mijn verhaal: Razo was dood, de eenige, die van de waarheid had kunnen getuigen, aangenomen, dat hij het had willen doen. Van achteren kan ik de Oversten niet beschuldigen, want zij moesten mij wel voor een leugenaar of een bedrieger houden. Maar op dat oogenblik was ik woedend over het vermeende onrecht mij aangedaan. Wat zou ik doen? ik was mijn schuit kwijt en had geen uitzicht meer. Ik nam dus het aanbod der makkers van Razo aan om mij bij hen te voegen, en zoo werd ik zeeroover, ja zelfs, toen hun een jaar omgang met mij vertrouwen in mijn bekwaamheid gegeven had, aanvoerder van de bende. Ik heb veel op mijn rekening," voegde Geeraert er ten slotte bij, terwijl hij zuchtend voor zich zag, „maar ik heb nooit in koelen bloede gemoord en altijd gespaard wie zich niet verdedigen kon. Zoo ik kwaad heb gedaan, dan hoop ik dat al de ellende die ik sedert geleden heb, mij daarvoor verschooning zal doen vinden."

„Twijfel er niet aan," zeide Broeder Steven: „gij hebt immers den kruistocht gedaan en daardoor vergeving voor alle uwe ongerechtigheden bekomen."

„En verdiend ook," voegde Arkel erbij; „want van een vrijbuiter die hij te voren was, is hij een eerlijk man geworden, wien ik gaarne een schuit terug zal bezorgen, zoo wij behouden in ons land komen en hij mij naar Arkel volgen wil."

J. VAN LENNEP.

Uit: „De Reisgenooten". M. Nijhoff en A. W. Sijthoff. D. A. Thieme, 's-Gravenhage, Leiden, Arnhem.

INHOUD.

	Bladz.
Bellen blazen. C. en M. SCHARTEN ANTINK	1
Het Lied van den arbeid. RENÉ DE CLERCQ.	4
Het Zeemanskind. IS. QUÉRIDO	5
Kindervreugd. J. REDDINGIUS	8
De Zwaluwen. CAESAR GEZELLE	10
Op het Lichtschip „De Maas". M. J. BRUSSE	13
Jan Hallema en zijn haat. A. WEREMÉUS BUNING.	17
Het Lied van den Wind. JAN A. VAN DROOGENBROECK	24
De Mijnwerker. FÉLIX RUTTEN	26
De Boomen zien zwart. GUIDO GEZELLE	30
Het Meezennestje. „ „	30
O 't ruischen van het ranke riet. „	31
Carel en Elegast. J. A. ALBERDINGK THIJM	33
Een tropisch Oerwoud. F. J. BEZEMER.	40
Maandagmarkt in Amsterdam. JUSTUS VAN MAURIK	45
Krepel wil altijd voordansen. JACOB CATS	50
Van een Pompoen en een Eik. „ „	52
Naar Indië om de Noord. R. FRUIN.	53
De hoogmoedige Boer. J. J. CREMER	58
Het Geluk. A. C. W. STARING	65
De Winter. „ „	65
Nieuwjaar in de Kaapkolonie. S. H. JUNIUS EN D. E. A. JUNIUS	67
Die See is vol van eeuwigheid. DR. D. F. MALHERBE	71
De Oogst. STIJN STREUVELS	72
Bloeiende Heide. HELENE SWARTH	80
Winterboom. „ „	81
Laan in den Winter. „ „	81
Van zachte Waatren. MARIE BODDAERT	82
Avond aan het Strand. „ „	82
Karel de Stoute. A. L. G. BOSBOOM-TOUSSAINT	83
De kunst in de gouden Eeuw. DR. P. L. MULLER	92
De Boegi roepen den Avondwind. AUGUSTA DE WIT	97

	Bladz.
De brief aan den Loteling. H. CONSCIENCE	99
Cornputs' Profeetsij. E. J. POTGIETER	108
Willem van Aelst. A. L. G. BOSBOOM-TOUSSAINT	111
Thilia's huwelijk. R. LOVELING.	118
Het Verschijnsel. A. C. W. STARING	123
De twee Zonen van Oldenbarneveld. LOD. MULDER.	126
Een vergeefsche vernedering. H. SCHIMMEL	131
Aan iedereen. P. A. DE GENESTET.	139
Kinderloos. „ „	140
Neen. „ „	142
Gestoorde Weeldewandeling. S. FALKLAND	143
Een bezoek bij de Alfoeren. T. J. BEZEMER.	150
Hoe we uit spelevaren gingen. HILDEBRAND	159
Het zieke Prinsje. L. COUPERUS	166
Het faillissement. E. J. POTGIETER	170
Uitvaert van mijn Dochterken. J. V. D. VONDEL.	178
Op het overlijden van P. C. Hooft. „	179
Op d' afbeeldinge van den heer Joan de Wit. „	180
Ter Gedachtenis aan M. H Tromp. „	180
De Haringvangst. G. F. HASPELS	180
Sneldichten. CONSTANTIJN HUYGENS	188
Nieuw Jaer. „ „	189
De slag bij West-Kapelle. J. VAN LENNEP	190

100 gedichten met aanteekeningen.

:: Nederlandsch, Fransch, Duitsch, Engelsch. ::

Vier gelijkvormige bundeltjes voor de lagere klassen van H. B. S. en Gymnasium, maar ook zeer geschikt voor M. U. L. O., Normaal- en Kweekscholen en candidaten L. O.

Honderd Nederlandsche Gedichten

Verzameld door Dr. Chr. KROES—LIGTENBERG.

Ingen. f 1.20. Geb. f 1.60.

Wij willen van deze keuze niets dan goeds zeggen; de gedichten zijn veelsoortig, rijk aan afwisseling, uit verschillende perioden onzer letterkunde, Nederlandsch, Vlaamsch en Zuid-Afrikaansch; de uitgave is goed verzorgd en eenige noodzakelijke, korte verklarende aanteekeningen besluiten het bundeltje.

B. M. Noach in *Het Museum.*

HUNDERT DEUTSCHE GEDICHTE

Gesammelt von

H. W. J. KROES.

Vijfde druk.

Ingen. **f 1.20**

Geb. **f 1.60**

Wie een mooien Duitschen dichtbundel zoekt, vindt hier, wat hij zoekt.

De verzamelaar heeft getracht, voor zoover dat mogelijk is, 'n zekere opklimming in moeielijkheid te verkrijgen. De Anmerkungen aan 't eind van 't boekje geven hier en daar interessante bizonderheden en zullen van veel nut zijn.

L. Bot

in het *Mndbl. van het R. K. M. U. L. Onderw.*

CENT POÈMES FRANÇAIS

choisis par

C. L. DE LIEFDE.

Ingen. **f 1.—.** Geb. **f 1.40.**

Er is veel kinderpoëzie onder, maar ook de groote meesters zijn goed vertegenwoordigd. Velen zullen dezen bundel met vrucht kunnen gebruiken.

School met den Bijbel.

A Hundred English Poems

collected by

F. J. HOPMAN.

Ingen. **f 1.—.** Geb. **f 1,40.**

De volgorde der stukken getuigt van het streven een goede opklimming te nemen.

De Vacature.

UITGAVEN G. B. VAN GOOR ZONEN — GOUDA

LEESBOEK
V. L. O.
DOOR
P. MARRES

GOLDA
VAN GOOR

LEESBOEK

VOOR

VOORTGEZET LAGER ONDERWIJS

DOOR

P. MARRES

